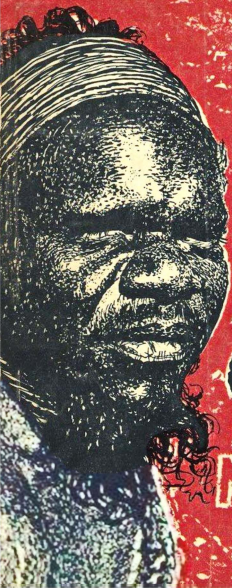

Charles Mountford

**OAMENI
NEGRI si
NISIPURI
ROSII**

Charles Mountford • OAMENI NEGRI ȘI NISIPURI ROȘII

În românește de: Viorica Dănilă

Coperta de: Al. Avramescu

Charles P. Mountford

BROWN MEN AND RED SAND

Phoenix House Limited

London 1953

Charles P. Mountford

Oameni negri și nisipuri roșii

Călătorii prin deșertul Australiei

Editura Științifică

București, 1962

Redactor resp. de carte : S. STOIAN
Tehnoredactor : GH. POPOVICI

*Dat la cules 05.09.1962. Bun de
tipar 06.10.1962.*

*Tiraj 30 000+125. Hirtle semi-
velină 65 g/m². Formă: 61×86/16.
Coli editoriale 14,95. Coll tipar 12,5+48 planșe.
A. 02531. Indici de clasificare zecimală :
pentru bibliotecile mari 910,
pentru bibliotecile mici 91.*

Tiparul executat sub comanda nr. 20.938, la Com-
binatul Poligrafic „Casa Științei”, Piața Științei,
nr. 1, București — R.P.R.

*Părinților mei, care m-au învățat să
prețuiesc necunoscutul și frumosul.*

*Soției mele, al cărei ajutor și co-
laborare au fost un neobosit îndemn.*

*Poporului negru care-și trăiește viața
cu multă înțelepciune.*

Prefață

La începutul veacului trecut, când taina așezării pe pământ a ceea ce se numea „Terra australis incognito“ (Pământul sudic necunoscut) era dezlegată și noul continent se înscrisa pe hărțile lumii, denumirea veche își mai păstra valabilitatea pentru regiunile interioare ale Australiei care rămîneau încă, pentru europeni, necunoscute, dar nu multă vreme. În prima jumătate a secolului al XIX-lea zeci de expediții străbat continentul sudic în cruciș și-n curmeziș¹; relieful, flora, fauna Australiei devin obiect de studiu dimpreună cu viața băștinașilor care se aflau în stadiul de civilizație al epocii de piatră. Dar interesul, cu adevărat uriaș, pe care-l reprezenta pentru știință păstrarea pînă în zilele noastre a unuia dintre cele mai reprezentative modele de orînduire a comunei primitive nu constituia nici pe departe el însuși mobilul cercetărilor; spre inima Australiei europenii căutau pămînturi de cultură, locuri de pășune, bogății subpămîntene și, mai cu seamă, aur. Băștinașii care n-au exprimat cînd i-au văzut pe cei dinții europeni — după cum însuși Cook mărturisește — „nici un fel de uimire sau îngrijorare“ au început să fie hărțuiți și nimiciți fără cruțare. Într-un reportaj, *Australia neagră*, Egon Erwin Kish istorisește un asemenea îngrozitor masacru²: „Într-o zi de toamnă a anului 1857, doi dintre gentlemenii albi care locuiau la ferma Frazer din Hornet Station (Queensland)

¹ Pentru amănunte vezi I. P. Maghidovici: *Istoria descoperirilor geografice*, Editura Științifică, București, 1959, pp. 733—744.

² Egon Erwin Kish: *Salt la antipozi*, Editura Tineretului, București, 1960, p. 309 și urm.

au pornit călare către satul de negri Kungarri din apropiere, tocmai la vremea cînd bărbații tribului erau duși la vînătoare. Cu cravașele în mînă cei doi gentlemen le-au gonit pe *lubras* — femeile negrilor — afară din colibe; apoi și-au ales două fete și le-au silit să alerge înaintea cailor pînă la o colibă de păstori. Acolo le-au necinstit.

Întorcîndu-se acasă, bărbații din sat aflară cele întîmplate.

În fața unei asemenea nelegiuiri, triburile australiene — a căror formă de conviețuire, căsătoria pe grupe, „privită mai de aproape... nu este chiar atît de oribilă cum și-o închipuie fantezia filistinilor, deprinsă cu prostituția“ (Friedrich Engels, *Originea familiei*) — au rămas la fel de puțin nepăsătoare, pe cît ar fi rămas și societatea monogamă. Trebuiau găsiți făptașii — așa dicta onoarea, așa cerea dreptatea.

În toiul nopții, bărbații din neamul Kungarri dădură năvală în Horner Station și uciseră pe unul din cei doi siluitori, pe doamna Frazer, pe copiii ei, precum și pe preceptorul lor. Prăbușindu-se la pămînt în urma unei lovituri, unul dintre băieți fu crezut mort. După ce negrii au dispărut, acesta s-a trezit din leșin și a dat fuga la ferma vecină, unde a povestit cele întîmplate.

...Din patru unghiuri veneau în goană răzbunătorii albi — fermieri și *squatters*, înarmați pînă-n dinți. Pe băștinașii Kungarri din sat i-au măcelărit pînă la unul, apoi au atacat și alte așezări de negri, împușcînd orice neam de negru care le ieșea în cale, fie el bărbat, fie femeie sau prunc («Trage în negri oriunde nimerești peste ei !»). Însuflețiți de idealismul războinic, albi au rămas mai bine de o lună departe de turmele și de fermele lor, ca să-și îndeplinească opera de răzbunare, și au culcat la pămînt vreo două mii de indigeni.

Dar asta încă nu le-a fost de ajuns. Cînd ferma fusese călcată, William Frazer, vlăstarul cel mare al familiei, nu era acasă. Deci, n-a putut lua parte la opera de răzbunare. Și atunci, drept mîngîiere, a căpătat din partea autorităților îngăduința ca în viitor să ucidă negri după bunul plac. Ani de-a rîndul, zeci de ani de-a rîndul, William Frazer a cutreierat pădurile virgine din inima Queensland-ului, a stat la pîndă

pe dealuri și coline și a împușcat oameni. Mai târziu s-a alăturat frate-său mai mic — cel care scăpase cu viață în noaptea aceea. De atunci frații operau mînă-n mînă și erau ridicați în slăvi de către albi, pentru atîta pietate și dragoste filială“.

Demascînd aceste cumplite decenii „civilizatoare“ ale Australiei, Kish notează în continuare : „Continentul australian e prea mare (aproape cît Europa fără Spania), astfel că invadatorii n-au izbutit să-i extermine pe indigeni pînă la unul — cum făcuseră prin alte părți. Pe vremea cînd civilizația australiană era încă în fașă, populația neagră număra peste 500 000 de capete. Azi, după un veac și jumătate de domnie a civilizației, n-au mai rămas decît 60 000, număr la care poți adăuga 20 000 de mulatri. Toate viețuitoarele importate în Australia — oameni albi sau oi, iepuri de casă ori cactuși — s-au înmulțit în milioane de exemplare ; poporul, însă, poporul plin de fecunditate, care a viețuit aici din moși-strămoși, pînă în veacul al 18-lea, a fost decimat către finele acestui veac. Și cînd spun «decimat», asta înseamnă micșorat nu cu o zecime, ci pînă la o zecime“.

De la masacrul Frazerilor descris în amintitul reportaj a trecut mai bine de un secol, de la data scrierii lui Kish — 1935 — încă cîteva decenii. Care-i astăzi soarta băștinașilor ? Majoritatea lor (reprezentînd mai puțin de 1% din populația țării) trăiesc în regiunile centrale din apusul Australiei (circa 9 mii), pe Teritoriul Nordic (Northern Territory — 14 mii) și în Queensland (9 mii). O parte sînt considerați nomazi și păstrează încă modul de viață tribal, deși baza economiei lor a fost subminată datorită acaparării teritoriilor de vînătoare de către albi și nimicirii animalelor sălbatice. Membrii acestor triburi vîncează cangurul, struțul emu și mici marsupiale ca opossumul, wombatul, bandicootul, precum și șerpi și șopîrle. Armele lor sînt destul de primitive, însă extrem de originale. Cea mai răspîndită e sulița, deseori ajutată de un propulsor, iar cea mai renumită bumerangul. Această armă, devenită celebră, are forma unei măciuci plate semicirculare ; zvîrlit cu îndemînare, bumerangul descrie în aer diferite curbe și revine la cel ce l-a aruncat.

Vinatul și, în anumite regiuni, pescuitul sînt îndeletnicirile bărbaților; femeile se ocupă cu culesul hranei vegetale, care devine deseori, cînd vînătoarea e săracă, principala sursă de existență.

Mulți indigeni au fost concentrați la centrele de misionari sau în așezările speciale din rezervațiile conduse de funcționari guvernamentali. Alții lucrează ca salariați în fermele pentru creșterea oilor sau ca slugi casnice. Situația acestor robi ai capitalismului, lipsiți de orice drepturi, este foarte grea. De obicei nu li se plătește leafa (sub pretextul că nu cunosc valoarea banilor), sînt prost hrăniți și neomenos tratați¹.

Împotriva acestor stări de lucruri, care exprimă forme de o nemaipomenită brutalitate ale discriminării rasiale, se ridică elementele progresiste din Australia cu sprijinul moral al tuturor oamenilor de bună-credință. Plin de minie pentru maltratarea băștinașilor de către „oamenii albi” este și glasul lui Charles P. Mountford care, în cartea de față, ni se înfățișează nu numai ca un bun cunoscător, ci și ca un sincer iubitor al oamenilor de culoare neagră din pustiurile roșii australiene.

Cunoscut savant australian, distins în 1945 cu „The Australian Natural History Medallion” (Medalia Istoriei naturale a Australiei), Charles P. Mountford este F.R.A.I. și F.R.G.S., adică *Fellow of the Royal Antropological Institute* (membru al Institutului regal de antropologie) și *Fellow of the Royal Geographical Society* (membru al Societății regale de geografie); două calități în stare să întemeieze credința că scrierea sa, *Oameni negri și nisipuri roșii*, este un tratat științific de geografie a Australiei, ori de antropologie. Asemenea credință-i departe de adevăr.

„Această carte — după cum afirmă însuși autorul — nu e un tratat de antropologie; este descrierea călătoriei mele printre băștinașii deșertului Australiei Centrale, cu tot ce am aflat de la ei, trăind alături de ei. Nu are pretenția să descrie, din punct de vedere științific, tot ce s-ar putea spune despre viața

¹ *Etnografia continentelor*, Editura Științifică, București, 1959, p. 104 și urm.

băştinaşilor ; ar fi necesare cercetări cu mult mai ample, ca să poată fi umplute toate golurile.

S-ar putea să fiu acuzat că am idealizat pe băştinaşi. Nu e imposibil ; dar aceste impresii le-am cîştigat din studierea culturii lor, din observarea relaţiilor dintre ei, din numeroasele manifestări de prietenie şi din modul cum ne-au ajutat la nevoie. A fost o experienţă de neuitat pe care am trăit-o în mijlocul unui popor ale cărui legi sînt atît de blînde şi echilibrate încît menţinerea echilibrului social nu necesită impunerea violenţei“¹.

Cartea lui Mountford e o scriere pentru orice cititor, o călăuză pasionantă în viaţa cotidiană a unui popor nespus de nedreptăţit, aflat în epoca pietrei. Ea reprezintă o informare bogată şi sinceră, guvernată de probitate ştiinţifică, dar şi de înţelegere şi afecţiune, despre o lume şi rămăşiţele unei populaţii, aflate pe cale de dispariţie în „rezervaţiile“ de care are parte — asemenea „pieilor roşii“ din S.U.A. — în propria-î ţară de baştină.

Cartea lui Mountford ne ajută să cunoaştem Australia Centrală, impunătoarele şi măreţele privelişti ale munţilor Conner care „s-ar putea asemui cu o cetate medievală înconjurată de ziduri“, ale munţilor Olga care par „palatul în ruine al unui faraon din vremuri apuse“, ale munţilor Ayers Rock, „misteriosul monolit“, „cu laturi atît de abrupte şi atît de netede că nici iarba şi nici copacii nu-şi găsesc priză“, ne ajută să cunoaştem deşerturile nesfîrşite unde primejdiile pîndesc la tot pasul, flora stranie a continentului sudic, cu tulpinele bizare şi răsucite ale copacilor de plută, cu ramurile pletoase ale arborelui de fier „ale căror frunze verzi atîrnă ca nişte pendule“, cu stejarii ce cresc în deşerturi şi sub a căror umbră primitoare te poţi odihni în timpul arşiţei ; ne ajută să cunoaştem, datorită observaţiei pline de fineţe a autorului ei, fauna Australiei, cangurii şi struţul emu, frumuseţea vrăbiilor diamant, feluritele mici marsupiale, vietăţi din pustiuri, furnicile mărunte cît firul de zahăr care înţepă dureros ca şi

¹ Charles P. Mountford, Introducere la ediţia englezească : Brown Men and Red Sand, 1953.

viespea, acele părți ale trupului care transpiră mai mult, găinușe sălbatice — nu cu mult mai mari ca ale noastre — ce-și fac uriașe cuibare largi și adânci cît bazinele de prin parcuri.

În acest cadru îi cunoaștem pe băștinașii australieni, oameni care aparțin celei mai primitive culturi a omenirii, oameni „pașnici prin însăși firea lor“, care nu folosesc răz-bunarea „decît atunci cînd sînt asupriți sau supuși vreme îndelungată la un tratament neomenos“. Spre dinșii, spre tradițiile, obiceiurile, legendele și ritualurile lor se îndreaptă atenția lui Mountford, lăsîndu-ne să înțelegem cît de grea este viața trăită în pustietăți, unde „călătoriile lungi și obositoare, pe arșiță în timp de vară ori iarna pe ger, sînt socotite ca ceva obișnuit“, unde „hrana și apa se găsesc adesea în cantități infime, iar foamea este nelipsită“, unde „o cultură cu unelte atît de simple încît să poți trăi ajutîndu-te numai cu ele în plin deșert“ reprezintă „într-adevăr o realizare remarcabilă“.

Cunoașterea profundă a locurilor și a oamenilor dau posibilitate lui Ch. P. Mountford să restabilească adevărul în cazul unor aprecieri superficiale făcute în scrieri anterioare, să tempereze unele exagerări și să spulbere afirmații false suspec-tabile de tendința de-a denigra viața băștinașilor, cu scopul evident de a scuza acțiunile rasiste îndreptate împotriva lor.

O altă calitate a cărții de față, și poate călitatea ei cea mai importantă prin care reușește să capteze atenția oricărui cititor, este bogăția datelor de valoare antropologică privind viața de toate zilele și legendele populațiilor ce trăiesc în interiorul Australiei. Cu admirabilă iscusință autorul a împletit în relatarea călătoriei sale descripții ale unor ritualuri (de pildă ritualul de inițiere a băieților, *tjitji-inma*, ritualul curcanului sălbatic ș.a.) cu legende băștinașe privitoare la stînci, văi, munți, guri de apă din locurile cercetate. În acest sens, cartea lui Ch. P. Mountford este o antologie folclorică, o mitologie totemică a populațiilor băștinașe din Australia Centrală.

După cum se știe, „orice religie nu este altceva decît oglin-direa fantastică în mințile oamenilor a forțelor exterioare care domină viața lor de toate zilele, o oglindire în care forțele

pămîntești iau forma unor forțe suprapămîntești“¹. La treapta de dezvoltare a locuitorilor băștinași ai Australiei Centrale o astfel de oglindire au dobîndit în primul rînd forțele naturii, munții, apele, constelațiile de pe cer, focul. Forma predominantă a credințelor și riturilor religioase este *totemismul*, credința în înrudirea supranaturală, existență chipurile între oameni și unele obiecte materiale, de obicei animale sau plante. Această formă de religie — una din cele mai vechi și mai primitive — nicăieri nu s-a manifestat mai limpede și mai pregnant decît la australieni². De asemenea o mare importanță o are credința în diferite feluri de vrăjitorie. Vracii și vrăjitorii practică magia pentru schimbarea vremii, magia tămăduitoare. Ritualurile de cult sînt dominate de magie și vrăjitorie.

Miturile australienilor înfățișează faptele eroice ale strămoșilor văzuți sub chipul unor ființe fabuloase pe jumătate oameni, pe jumătate animale; prin cîntece, în ritualuri ei rostesc adevărate poeme epice ale timpurilor lor eroice, exprimînd de fapt tot atîtea drame ale vieții de fiecare zi în care fiecare își are rolul său ori știe prea bine că un semen al său l-a avut. Caracteristic e faptul că miturile și ritualurile — ca de altfel religia australienilor în ansamblul ei — nu cunosc în lumea supranaturală, imaginată, relații de dominație și supunere, întocmai ca și în relațiile reale dintre oameni care sînt bazate pe colaborare și ajutor reciproc, lipsite de egoismul interesat și de dușmănia care caracterizează multe din civilizațiile mai dezvoltate.

Ca etnograf și scriitor, prin cartea *Oameni negri și nisipuri roșii*, Ch. P. Mountford oferă, printr-o imensitate de material faptic, mai mult decît orice interpretare a vieții populației băștinașe a Australiei. Pe aceste fapte cititorul își poate întemeia, în mod incontestabil, concluzii proprii care contribuie la adîncirea cunoașterii celei mai primitive culturi a omenirii, nutrind totodată o vie simpatie pentru acest popor pașnic și

¹ Friedrich Engels, *Anti-Dühring*, ed. a III-a, E.S.P.L.P., București, 1955, p. 350.

² *Ibidem*, p. 97.

cumplit de asuprit care își urmează viața cu multă înțelepciune în condițiile vitrege ale unor rezervații hărăzite de „oamenii albi“ pe care el nu i-a dorit niciodată. *Oameni negri și nisipuri roșii* e o imagine veridică a Australiei Centrale și a locuitorilor ei băștinași.

Dacă călătoria pentru întocmirea acestei cărți a fost pentru autorul ei „o experiență de neuitat“, lectura ei este pentru cititor o fereastră deschisă de un suflu puternic și cald de omenie spre o lume stranie și încă prea puțin cunoscută. -

VIRGIL DĂNCIULESCU

Plecarea

Clipa cea mare sosise ! Ani de-a rîndul nădăjduisem și plănuisem să trăiesc printre băștinașii pustiurilor din nordul Australiei Centrale, pentru a le studia arta, legendele și obiceiurile. Și iată că după săptămîni de pregătire, în sfîrșit plecăm !

Echipa nu era numeroasă : soția mea (Johnnie), dl. L. E. Sheard (Lauri) și eu. Soția mea nu era prea bucuroasă, o frămîntau fel și fel de gînduri negre. Trebuia să renunțe la pajiștile verzi, la munții învăluiți în nori și ceață și la prăpăstiile mărginite de copaci-ferigă¹ de pe care picurau stropii improșcați de căderile de apă și să meargă într-o țară unde arareori plouă, unde, în locul munților încununați de nori și al mlădioaselor ferigi, se întind stînci roșietice arse de soare și arborii înspăimîntători ai deșertului.

Eram sigur însă că într-o bună zi, mai devreme sau mai tîrziu, aveau să o cucerească farmecul colinelor colțuroase și pleșuve și cîmpiile întinse, fără sfîrșit ; și atunci ușor și-ar fi dat seama că farmecul acestor locuri nu era cu nimic mai prejos decît cel cu care fusese obișnuită (cu care era deja deprinsă).

Lauri privea altfel lucrurile. El era tînăr, iar tinereții îi plac aventura și noutatea. Ce-i păsa lui dacă priveliștile înconjurătoare erau altele ? Să vezi, să știi, să cunoști, asta însemna pentru el viața.

¹ *Cynthea medularis*, arbore care crește la tropice, în Noua Zeelandă și în Australia. — N.T.

Am călătorit la nord de Adelaida, străbătînd regiuni agricole unde cafeniul pămîntului arat alterna cu verdele fraged al plăpîndelor fire de grîu care se avîntaseră nu de mult în viață. Pe la amiază am sosit în Port Pirie. În orașul ridicat pe o mlaștină în parte neasortată încă, se înălțau uzinele de prelucrare a argintului și a plumbului, care îi dovedeau bogăția, dar totodată îi întăreau aspectul lui deprimant.

De la Port Pirie la Port Augusta linia de cale ferată merge de-a lungul depresiunii joase, mlăștinoase, care formează de fapt țărmul de est al golfului Spencer. Această depresiune contrastează puternic cu pereții stîncoși ai lanțului de munți Flinders ce se înalță abrupt din cîmpie la peste 300 m. Înălțuirea culmilor oferă întotdeauna o priveliște îmbietoare. Ori de cîte ori trec pe aici, jocul de lumini și umbre de pe povîrnișurile brăzdate mă face să dau uitării pustiul de mlaștini și de dune ce se întinde de partea cealaltă.

La Port Augusta am hoinărit vreo trei ceasuri prin oraș. În acest timp tonele de bagaje, scrisori și de provizii erau cărate cu brațele la trenul de linie îngustă care avea să ne ducă pînă în Australia Centrală.

Am pornit mai departe cam pe la apusul soarelui. Locomotiva pufăia luptîndu-se cu drumul pieptiș și șerpuit care ducea spre trecătoarea Pitchi-Richi. Peste eucaliptii cu trunchiul alb și tufe de forme ciudate care se profilau pe fundalul piramidal al Piscului Dracului¹, asfințitul își revărsa tot aurul.

Din nefericire, cea mai frumoasă parte a călătoriei spre centrul Australiei, printre culmile nordice ale munților Flinders, am parcurs-o în timpul nopții. Pe o întindere de vreo 320 km trenul șerpuiește printre dealuri joase sau chiar pe sub poalele abrupte ale versantului apusean al lanțului muntos. La lumina zilei contururile crenelate ale dealurilor, coloritul văilor stîncoase și purpuriul orizontului îmi desfată privirea într-un minunat decor natural. Dar cele mai pitorești priveliști ale călătoriei se întîlnesc între Merna-Merna, situată la apus de Wilpena Pound și Parachilna. De aici dealurile sînt

¹ *The Devil's Peak.*

tot mai puțin înalte pînă cînd, la Marree, unde am ajuns în cea de a doua zi a călătoriei noastre, șesurile bazinului lacului Eyre sînt complet netede.

Bazinul lacului Eyre, cea mai uscată și mai pustie regiune din Australia, alcătuia pe vremuri o parte dintr-o mare interioară care se întindea de la golful Carpentaria pînă la Marree. Pădurile întinse de-a lungul malurilor adăposteau wombați, o specie de urși de mărimea elefanților, canguri uriași și emuși giganți, iar în apă mișunau crocodili și alte viețuitoare marine. În urma mișcărilor scoarței terestre marea s-a retras iar porțiunea de fund ieșită la suprafață a devenit atît de aridă, încît arareori mai întîlnești astăzi, pe tot globul pămîntesc, locuri atît de pustii și de nestrăbătute de picior de om. Viețuitoarele acelor vremuri au pierit de mult. Tot ce știm astăzi despre ele se datorează numai examinării fosilelor găsite și legendelor, neîntemeiate, despre miturile băștinașilor. În această regiune, odinioară atît de bogată în ape, brăzdată acum de albi de rîuri secate și de cîmpii arse de soare, acoperite cu vegetație săracă și pitică și unde îți apar nenumărate miraje, precipitațiile sînt foarte rare, atingînd anual între 25—50 cm.

În mijlocul acestui deșert sălbatic, se întinde lacul Eyre pe o suprafață de 10 000 km² și la 12 m sub nivelul mării chiar și la margini. Cu toate că lacul este punctul central al unui sistem imens de scurgere cu mult mai mare ca întindere decît Noul Wales de Sud¹, deșerturile înconjurătoare absorb o cantitate atît de mare de apă, încît prea puțină mai ajunge la suprafața însetată. Iar ceea ce ajunge dispare repede, datorită gradului foarte mare de evaporare. Bazinul lacului Eyre este numit și „inima moartă a Australiei“, denumire pe care o găsești cum nu se poate de nimerită după ce treci cu trenul prin această regiune puțin ospitalieră. Dar ar trebui să poți zbura deasupra pustiurilor arse și roșii și peste cîmpiile lui de piatră ca să-ți dai seama de înspăimîntătoarea lui pustietate.

¹ New South Wales, regiune în sud-estul Australiei, cu o suprafață de 801 398 km².

Și totuși, cât de ciudată este natura ! Sub acest pustiu arzător zac apele nesecate ale Marelui Bazin Artezian¹, care ies la suprafață prin fisurile din stînci, de-a lungul marginii sud-estice a lacului Eyre, dînd naștere unui fenomen natural deosebit : izvoarele arteziene din dealuri. Apa izvoarelor venind de la mari adîncimi e caldă și puternic încărcată cu gaze și săruri minerale. Acestea, depozitîndu-se în decursul anilor în urma evaporării apei, s-au amestecat cu nisipul mișcător și au format în jurul izvoarelor naturale dîmburi în formă de cratere, unele dintre ele atingînd chiar 25 m. Cu toate că în cea de-a doua zi a călătoriei trenul trece de-a lungul întregului șir de dîmburi cu izvoare, călătorul nu zărește decît unul singur : cel din gara Coward Springs. Din acest izvor curg zilnic șaptesprezece milioane de litri de apă care sînt înghițiți de deșertul nisipos. În acest scop au fost distruși pereții craterului, lăsîndu-se apelor drum liber să se reverse asupra uscatului. La cîteva mile depărtare se înalță alte dîmburi cu izvoare, printre care se numără The Blanche Cup², cel mai simetric dintre toate, și The Bubbler³, din centrul căruia se ridică la intervale regulate o bulă mare de gaz, cafenie.

Marree, așezat la extremitatea sudică a bazinului lacului Eyre, este un oraș interesant. Peste linia de cale ferată, către est, se înalță casele oamenilor albi, hotelul, magazinele și poșta. De cealaltă parte a bazinului, se află orașul Afghan, cu clădirile lui din tablă galvanizată și cu o moschee bine ascunsă din calea necredincioșilor. Pe străzile acoperite cu nisip ale orașului Afghan nu înțilnești decît asiatici cu turbane albe, băștinași prost îmbrăcați și șiruri de cămile.

Regiunea de la nord de Marree este surprinzător de pustie. În cele mai multe halte de cale ferată singurele semne care arată că acolo sosesc și pleacă pasagerii sînt : o cutie mică, două aviziere, dintre care pe unul este afișat un mers al trenurilor zdrențuit, și o placardă lungă, țintuită pe doi stîlpi, cu numele haltei.

¹ *The Great Artesian Basin.*

² Ceașca albă. — *N.T.*

³ Clocotitorul. — *N.T.*

La Curdamurka autoritățile s-au întrecut în măiestrie. Stația de cale ferată, de fapt aceeași cutie poștală și un avizier, se află în mijlocul unei câmpii netede, întinsă, fără sfârșit la orizont. Puteam să văd praful lăsat de vreun automobil la cale de 8 km depărtare. Totuși, acolo unde trebuiau să se oprească locomotivele, care veneau doar o dată pe săptămână, străjuia câte o placardă de fiecare parte a liniei ferate, care atrăgea atenția tuturor „să ia seama la tren“.

Abia a doua zi ne-am întâlnit cu băștinașii. Se țineau deoparte, în grupuri mici, fie purtând de grijă cailor, fie urmărind curioși îndeletnicirile oamenilor albi. Băștinașii găsesc de lucru în preajma stațiilor celor mai îndepărtate, fie pentru a mîna turmele de cămile, fie pentru a le aduna sau a le tunde, deoarece sînt recunoscuți ca cei mai pricepuți îngrijitori de animale.

La William Creek am cunoscut un băștinaș de vreo 12 ani pe care-l chema David. Soția unui proprietar de stație de cale ferată îl echipase pentru călătoria sa cu trenul, dar neavînd nimic pe măsura vîrstei lui, îi dăduse haine de bărbat; în cămașă puteau să înțre doi ca el, iar pălăria, dacă n-ar fi fost urechile, i-ar fi căzut peste ochi.

După ce treci de Marree, ritmul de viață al acestui ținut retras din interiorul Australiei pătrunde în tren punînd stăpînire atît pe pasageri, cît și pe personalul trenului. Dacă cumva te-au scos din răbdări nepăsarea și încetineala feroviarilor din gările de la sud, la sfîrșitul primei zile de călătorie le-ai uitat. Opririle la fiecare stație erau atît de lungi, încît te minunai cum de izbuteau feroviarii să piardă atîta vreme. Cu toate acestea, în timp ce personalul trenului și mecanicii de linie, care întrețineau această linie izolată, își comunicau fel de fel de vești și zvonuri, pasagerii se împrieteneau, și mai înainte ca cea de a doua zi să se fi sfîrșit, se simțeau între ei atît de bine, încît doar la culcare se întorceau în compartimentele lor de clasa I sau a II-a.

Trenul nostru era și mărfar și tren de pasageri și transporta deopotrivă tot ce avea destinația spre centru. Vagoanele de mărfuri erau încărcate cu alimente, legume și oi pentru

mecanicii de linie, iar în urma lor veneau şiruri de vagoane goale care aveau să fie înşesate la întoarcere cu vite năvălăşe, înspăimîntate, pentru tîrgurile din Adelaida.

Unul din vagoanele de vite era ocupat de ... patru găini : o familie prea puţin numeroasă pentru un vagon atît de mare. Hazul zilei a fost însă cînd un mecanic de linie, neştiind că vagonul era ocupat, a deschis uşa. Într-o clipită „pasagerii“ au ţîşnit afară. Şi să te ţii goană după găinile zgomotoase : şi rotofeiul mecanic de locomotivă, şi conductorul de tren, şi călătorii, şi chiar şi un profesor foarte serios, alergau care încotro. Fugarele însă se vîrau sub roţi, zburau prin vagoanele de dormit sau alergau peste cîmp, urmărite de o droaie de oameni gîfiind. Chiar şi eu am fugărit o găină pînă cînd eram gata să-mi dau sufletul. Şi în timp ce zăceam pe nisip frînt de oboseală, ea tot mai zbura cu aripile întinse, zvîrlind nisip cu picioarele şi scăpînd în felul acesta de urmărire.

Era miezul nopţii cînd am ajuns la Oodnadatta. Aici sfîrşea călătoria noastră cu trenul. De obicei sosea cu mare întîrziere, dar de data aceasta întîrziase numai cu două ore. O singură dată s-a întîmplat ca trenul să sosească la vreme şi bineînţeles că faptul a rămas în istorie, fără ca cineva să afle care a fost motivul acestei performanţe. Şi apoi, ce contează o întîrziere de două ore în acest ţinut ? Boşimanii, şi cred eu că şi feroviarii, au adoptat următoarea filozofie : fiecare zi ne duce mai repede spre mormînt, aşa că de ce ne-am grăbi într-acolo ?

Oraşul pe care l-am vizitat a doua zi de dimineată nu era altceva decît o colonie răzleaţă pe o cîmpie perfect plană acoperită cu pietroaie. Fără îndoială că era un loc nu prea îmbietor de poposit. Cu toate acestea, soţia unui misionar mi-a povestit o dată că mirajul produs de aerul fierbinte peste cîmpia plină de pietre, pe care avusese prilejul să-l vadă din uşa de la spatele casei din Oodnadatta, era cea mai frumoasă privelişte de care îşi mai amintea din cîte văzuse vreodată. Fiecare după gustul lui. Soţia mea, Johnnie, prefera văile înveşmîntate în verdeaţă, în timp ce soţia misionarului — lucirea

mirajului peste cîmpia de pietre într-o zi dogoritoare cu soare orbitor.

Am văzut pentru prima oară de aproape cîmpiile cu pietroaie, nu departe de Oodnadatta. Ce-i drept, mai traversasem cu cîteva mile de astfel de cîmpii în călătoriile pe care le mai făcusem prin Australia Centrală, dar erau un fleac pe lângă întinderile nesfîrșite de sute de mile pătrate de cîmpie aridă și plană, acoperite cu nespus de multe milioane de pietre, de dincolo de Oodnadatta. Pe alocuri pietrele ating mărimea unor bolovani mari, atît de mari că nu poți trece cu automobilul peste ele ; în alte părți, pietrele mai mici formează un fel de pavaj, ca un mozaic, atît de compact, încît chiar și un vehicul cu lanțuri de oțel nu lasă urme. Veacuri de-a rîndul, ariditatea mediului înconjurător și nisipul purtat de vînturi au ros și au șlefuit pietrele. Privite cu lumina din spate, sclipirea miriadelor de suprafețe amintește de reflexul de pe luciul apei dintr-un bazin.

Originea cîmpiilor cu pietre este interesantă. Cu milioane de ani în urmă, suprafața dealurilor cu vîrfuri teșite, presărate azi în cîmpie, se afla la fundul mării iar mișcările scoarței de mai tîrziu au înălțat fundul mării cu cîteva sute de metri. În cursul altor milenii, eroziunea vîntului și a apei a măcinat vechiul fund de mare, rămînînd doar dealurile cu vîrfurile teșite ale bazinului lacului Eyre și mantia de pietroaie care acoperă cîmpiile ce se întind la nesfîrșit.

De la Oodnadatta la Ernabella

Am părăsit Oodnadatta îndreptându-ne spre lanțul munților Musgrave, care se afla la circa 450 km depărtare, pe la orele trei și nu la amiază cum stabilisem. Johnnie, Lauri și cu mine eram în primul camion care transporta echipamentul expediției, în celălalt se aflau poșta și proviziile destinate stațiilor din drumul nostru.

Cînd Alex și Charlie McLeod, șoferii camioanelor, ne-au spus că sperau să ajungem la Granite Downs, la vreo 250 km, pe la orele trei dimineața, noi am luat-o drept glumă și abia mai tîrziu am înțeles că ne înșelasem. Drumul spre Musgrave și înapoi l-am făcut în șaptezeci de ore, așa încît și poșta care trebuia să fie expediată îndărăt putea prinde trenul săptămînal care mergea spre sud. Bineînțeles că nu mai putea să fie vorba de poposit noaptea, deoarece camioanele rareori depășesc viteza de 30 km pe oră, mergînd, în medie, doar cu 5 km pe oră.

Umezeala și dese defecțiuni mecanice făceau și mai grea înaintarea, și de multe ori șoferii nu aveau nici pic de odihnă.

Frații McLeod erau mici de statură, ceva mai răsăriți de 1,60 m, și slabi ca niște ogari, dar ca șoferi erau neîntrecuți. Ori de cîte ori le permitea drumul, măreau viteza, dar prin locurile accidentate încetineau, crușîndu-și astfel camioanele, care trosneau din țîțîni, și pasagerii.

În prima parte a călătoriei noastre am străbătut fie întinderi acoperite de pietre, fie altele neînchipuit de netede și albi de riuri secate. Arbori gydia (*Accacia cambagei*) într-un colorit pitoresc mărgineau întinderile. Exclamațiile mele pline de admirație primiră într-un tîrziu încuviințarea morocănoasă a lui

Charlie: „Or fi ei plăcuți la privit copacii gydia, dar pe o dimineată umedă mirosul lor taie oricui pofta de mâncare, iar dacă se întâmplă să mănince din ei vreo cămilă și să-ți sufle apoi în față, te iau toți dracii !“

Apoi tăcu, trudindu-și mintea să găsească cuvintele potrivite. Își aprinse o țigară și conduse mai departe camionul fără o vorbă.

Cînd am ajuns la stația Todmorden era aproape întuneric. Soția administratorului, radiind de bucuria de a fi gazdă, întinse masa în fața unui foc bun, în timp ce ne împărtășea ultimele noutăți și flecăreli din inima îndepărtată a Australiei.

După un popas de vreun ceas și jumătate, am pornit din nou la drum, și în timp ce camionul hurducăia în noapte, dibuindu-și drumul, gîndurile mele fugeau înapoi la Todmorden, încredințate fiind că vor trece săptămîni de-a rîndul, pînă cînd vom mai întîlni om în cale care să destrame monotonia programului nostru zilnic. Viața femeilor în acest pustiu mărginit de arbuști este neînchipuit de singuratică și totuși colonizarea deșertului australian se datorește, în mare măsură, spiritului lor de sacrificiu !

Ceasuri întregi tot universul se reducea la dîrele de lumină ale farurilor care luminau drumul accidentat din față. Încolo, beznă, beznă neagră ! Camionul icnea din greu, poticnindu-se și clătinîndu-se, cînd într-o parte, cînd într-alta. Neobositul Charlie folosea mîinile și picioarele ca să putem trece peste bolovanii colțuroși sau să ieșim din albiile pline de nisip ale riurilor, purtînd camionul cu grijă printre copacii lugubri ai deșertului, luminați puternic, doar pentru o clipă, de lumina orbitoare a farurilor și dați apoi uitării. Pe la ora zece, șoferul nostru ne arată ceva în beznă :

„Nu de mult exista prin aceste locuri stația Lambina, dar marile inundații din 1939 au șters-o de pe fața pămîntului. Plouase neconținut ore întregi și negrii îl sfătuiseră pe șeful stației să se retragă într-un loc mai ridicat, dar acesta nu le dădu nici o atenție. Negrii par a ști întotdeauna astfel de lucruri, reflectă Charlie schimbînd viteza și lăsînd camionul să meargă la vale pe malul abrupt al albiei unui rîu. Și păcat că nu i-a

luat în seamă pe băştinaşi, căci amarnic a mai pătituit împreună cu nevasta şi copiii“.

Apoi ne spuse, întrerupându-se mereu deoarece era nevoit să-şi facă drum peste şanţurile înguste săpate de potop, cum apa a înconjurat mai întâi casa şi cum apoi a început să curgă pe sub uşă. Cei din casă s-au suit pe masă, dar apa urca mereu tot mai sus, silindu-i să se suie pe acoperiş. Apele creşteau într-una şi întreaga familie — mama, tata şi trei copii — cît şi trei oameni de la o mină din apropiere fură nevoiţi să-şi găsească adăpost în ramurile din vârful unui arbore de cauciuc înalt. Optsprezece ore au stat acolo, udaţi pînă la piele de ploaia torenţială, în timp ce casa şi tot avutul lor dispăreau înghiţite de vârtejul apelor tulburi. Şi cînd, în sfîrşit, au izbutit să se retragă într-un loc mai înalt, au aşteptat ore întregi pînă ce au căpătat vreun ajutor sau hrană.

Lumina farurilor proiecta încă urmele potopului în ramurile din vârful arborilor de cauciuc.

Nu departe de halta părăsită, am dat de porţiunea de drum rău de care ne temusem tot timpul în călătoria noastră : peste 30 km de podiş şi de cîmpii acoperite cu pietre care îi sperie chiar şi pe şoferi, fiindcă nu o dată i-am auzit pomenind-o. Era cu adevărat înspăimîntător acest drum, brăzdat la tot pasul de şanţuri scurte, adînci şi presărat cu stînci. Camionul urca peste o muchie abruptă, azvîrlindu-ne unul într-altul în mica noastră cabină, pînă ce trecea pe cealaltă parte, apoi, cu un scîrţîit de frîne, gemînd ca şi cum ar fi fost o fiinţă vie, se opintea ca să treacă un alt obstacol. Trebuia cucerită fiecare bucată de drum. Mîinile şi picioarele lui Charlie se mişcau neobosite, conducînd, schimbînd viteza sau frînînd vehiculul în suferinţă.

Dar acum învăşasem să fiu calm şi să nu-mi mai fac gînduri. În afara luminii farurilor care arătau obstacolele nu mai aveam altceva de văzut. Singura variaţie era să urmăresc pe aparatul, slab luminat, care indica viteza, kilometrii parcurşi ; vedeam cum se schimbă încet cifrele şi cum cu fiecare milă ne apropiam de sfîrşitul acestui drum-coşmar. După trei ore am ajuns, în sfîrşit, la capătul lui, timp în care Charlie şi cu mine n-am slăbit din ochi cadranul care înregistra kilometrii parcurşi. De.

o bucată de vreme începuse să arunce mereu priviri soției mele
și, îndată ce a ajuns pe teren neted, a oprit motorul.

„E trecut de miezul nopții — ne spuse el morocănos — și
încă tot nu putem să ajungem în noaptea asta la Granite
Downs, luați-vă din camion cele necesare pentru dormit și cul-
cați-vă, dar să știți că la ora patru pornim !“

N-am mai așteptat să ne spună a doua oară. Am întins în
grăbă sacii de dormit și am aprins un foc strașnic, poate prea
strașnic după părerea băștinașilor, dar noi eram înghețați pînă
în măduva oaselor. După cîteva minute fierbea și ceainicul și
toți ne desfătam cu o ceașcă de ceai și cu cîțiva biscuiți.

Am dormit în noaptea aceea senină și geroasă — din care
nu mai rămăsese mult — sub un cer luminos, țintuit de stele.
Pe la patru dimineața, am reaprins focul și m-am dus la cortul
fraților McLeod. Aceștia, spre mirarea mea, dormeau duși.

— Ce e ? întrebă Charlie somnoros.

— Sîntem gata de plecare, spusei eu.

— Pentru numele cerului, du-te îndărăt la culcare, mormăi
Charlie, și nu tulbura somnul oamenilor cinstiți.

Așadar m-am dus îndărăt cît încă patul mai era cald, de-
oarece noaptea era rece și eu, ca și șoferii, nu prea dormisem.
Cînd am ajuns să-i cunoaștem mai bine pe cei doi frați ne-am
dat seama că erau adevărați australieni și că nu trebuia să luăm
de bun tot ce spuneau. La ora șase împachetam, pregătindu-ne
de plecare. Chiar și cele cîteva ore de somn ne-au refăcut for-
țele și parcă viața avea din nou farmec.

De la Granite Downs mai departe drumul nu mai era rău.
Era o regiune mai întinsă cu văi largi, acoperite cu tufișuri de
mulga (*Anthistinia* sp.), care în acea perioadă a anului era
uscată, de culoare albă-argintie. Iarba aceasta este unul din
număratele exemple ale adaptării la mediu. Tulpinile exteri-
oare, după ce se usucă, se îndoie și se împletesc ușor una
într-alta, formînd un fel de pavăză care apără baza mică, încă
verde, de arșița soarelui care usucă totul.

Cînd am ajuns la Moorilyanna, contururile îndepărtate ale
culmilor Musgrave, destinația noastră, se iveau albastre, la ori-
zont. La Moorilyanna am lăsat poșta unui bătrîn boșiman, care

călătorise de la culmile Everard, vreo 65 km înspre vest. Vehiculul lui era alcătuit din șasiul unui automobil, prevăzut cu o oiște ca să poată fi tras de cămile. Rudimentar, ce-i drept, dar simplu, ieftin și eficace.

În cuptor sfirii o pulpă de berbec garnisită cu cartofi copti, iar lângă foc, în loc de desert, o farfurie cu roșii coapte (în iunie).

„Îndrăzniți, ne pofti îmbietor gazda, nu vă sfiiți !“.

În timp ce se duse să-și descarce avutul din camionul nostru, noi ne supuserăm îndemnului, tăindu-ne câte o bucată din pulpa friptă și luându-ne fiecare câte o porție de cartofi. A fost o masă pe cinste !

După ținutul arid, traversat în primele etape ale călătoriei noastre, frumoasele locuri asemenea unor parcuri acoperite cu mulga și împodobite pe alocuri cu mănunchiuri de arbori cu frunze verzi tremurătoare (*ironwood*) (*Accacia estrophiolata*) ne-au întâmpinat ca o surpriză plăcută ce ne ura parcă bun sosit. Într-adevăr, ținutul se asemana așa de mult cu solurile fertile ale Angastonului sau cu valea Edenului din sudul Australiei, încît te așteptai ca la fiecare cotitură de drum să vezi o fermă înfloritoare din coșurile căreia să se înalțe fumul în rotocoale, iar fermiera să-și hrănească păsările.

Existau de asemenea sute de arbori tineri mulga (*Accacia aneura*) de toate mărimile, în ciuda faptului că se spune că iepurii le distrug mlădițele chiar înainte de a se dezvolta. Charlie McLeod ne-a spus că totuși mulga nu rezistă nici la dogoarea celui mai mic foc, ceea ce explică, fără îndoială, existența a numeroși arbori uscați din lăstărișurile de mulga.

Cînd am ajuns la Ernabella era opt și jumătate. Eram înghețați de frig și ne dureau toate măduarele. Călătorisem aproape treizeci de ore pe drumurile cele mai accidentate, dormind mai puțin de șase ore, și acum, la sfîrșitul unei etape din călătoria noastră, încercam o bucurie deosebită să ne dăm jos din camion.

Întreaga conducere a misiunii ne-a ieșit în întâmpinare : dl. McDougall, șeful misiunii, familiile Ward și Young, de a căror ospitalitate aveau să ne bucurăm mai tîrziu și profesorul

Trudinger, care ne-a făgăduit că ne va ajuta în munca noastră de cercetare.

După ce le-am înmînat mult așteptatele scrisori, ne-am retras și noi într-o încăpere din apropiere, unde ne-am descărcat proviziile și echipamentul, și am pregătit cele necesare pentru cină. În timp ce ședeam laolaltă în jurul focului, încercînd să ne încălzim trupurile înghețate și așteptînd ca ceainicul să fiarbă, am discutat planurile expediției și, în special, despre mijloacele de transport.

— Luați șirul de cămile ale lui Tjundaga ? întrebă Alex. Eu nu m-aș încumeta să plec cu ele la drum. Sînt vai de ele : ori prea gloabe, ori mînji firavi. Nu e ușor să mîi o asemenea caravană.

— Fiți cu grijă și la gropile făcute de ape ce se întîlnesc în lanțul de munți Mann, adăugă el ; sînt tare înșelătoare. Am auzit că niște boșimani și-au găsit pieirea prin locurile acelea.

Cît de omenoși au fost cu noi cei doi frați aveam să înțelegem mai tîrziu.

— Dacă dați de bucluc într-acolo, spuse iar Alex, arătînd în beznă către apus, trimiteți-mi vorbă. Nu vă faceți grijă în privința plății ; dați-mi doar de știre și voi veni cît voi putea de repede. Ai grijă, prietene, mai spuse el, pe acolo nu poți greși de multe ori ca să te mai și întorci.

După cină ne-am luat rămas bun de la frații McLeod, acești adevărați boșimani pînă în măduva oaselor. S-ar putea să nu-i mai vedem, dar nu vom uita niciodată încrederea și ajutorul pe care l-au dat unor oameni cunoscuți abia de două zile.

M-am dus să mă culc. Priveam cerul senin și puzderia de stele sclipitoare presărate pe Calea Laptelui, căutînd să-mi închipui ce ne aștepta în acel ținut ciudat și necunoscut.

Primul nostru popas

Cînd ne-am trezit, în fața noastră se profilau dealurile stîncioase acoperite cu spinifex¹ ale culmilor Musgrave. Cîmpia pe care înnoptasem era străbătută de șiruri proeminente de stînci de granit roșu, întretăiate de albiile de rîuri, mărginite de eucalipti cu frunze verzi și acoperite cu un covor gros de iarbă argintie. Încotro te uitați, întîlneai o bogăție de forme și culori. Pretutindeni domnea o liniște deplină, o liniște care odihnea și întrăripa mintea după atîtea săptămîni de frămîntare, după zarva și încordarea călătoriei noastre lungi și istovitoare.

În jurul nostru însă era o cruntă învîlmășeală: cutii de alimente, saci de făină, echipament științific și o mulțime de alte lucruri, toate îngrămădite la nimereală. Le descărcasem pe întuneric și pe un frig de gheață și în clipele acelea nu doream decît să îmbucăm ceva și apoi să ne culcăm. Și pe deasupra am nimerit și într-un loc plin de scaieți (*Bassia longicuspis*). Nu știu cîte zile după aceea, am tot găsit la spini în așternut, în saci, în cutii și unde nu gîndeai. Au fost c adevărată pacoste și cît i-am mai blestemat!

Locul de tabără l-am ales pe un petic de nisip la întreținerea a două albiile de rîu, un colț încîntător, înconjurat de arbori mari de cauciuc cu scoarța albă (*Eucalyptus camaldulensis*). De o parte se înălța o movilă de bolovani răsturnați la întîmplare, înaltă de vreo 30 m, iar de cealaltă parte c cîmpie întinsă pînă la poalele culmilor îndepărtate. Cum aju-

¹ *Triodia*, gen de plantă din familia *gramineae*, caracteristică regiunilor calde. —N.R.

lucrurile primite de la misiune au lucrat pe camion pînă seara, Lauri și cu mine trebuia să transportăm toate lucrurile la tabăra noastră permanentă, aflată la o distanță de aproape 100 m de locul în care erau îngrămădite. Dar munca ne-a fost ușurată de băștinașii din împrejurimi, care ne-au sărit degrabă în ajutor, formînd un șir de oameni goi care ne cărau proviziile.

Bărbații duceau mai toate greutatea pe cap, chiar și sacii de făină care cîntăreau aproape 90 kg fiecare. Ei nu au prea multă forță în brațe ; o găleată de apă de șaptesprezece litri este prea grea pentru ei. Ajutorul lor ne-a îngăduit să ridicăm corturile, să punem la adăpost alimentele și să batem în cuie cutii pe arbori, drept dulapuri. Tîrziu spre seară, cînd sosi și camionul misiunii, tabăra era instalată în formă de corabie și totul era pus în siguranță și la adăpost, în afară doar de cîteva saci de făină.

Deoparte, băștinașii împreună cu femeile lor, care se întorseseră de la adunatul hranei lor zilnice strînși în grupuri, grupuri, ne urmăreau cum trebăluim prin tabără. Curînd ne dădurăm seama că ceva îi mira foarte mult și mai ales cînd apărea soția mea. De cite ori ieșea ea din cort, femeile pufneau în ris și, tulburate, arătau înspre capetele lor, în timp ce bărbații își atingeau ceafa și apoi o arătau cu degetul pe Johnnie.

— Fără îndoială că este ceva în legătură cu părul ei, spuse Lauri, e lung și auriu și îl poartă în coc pe ceafă. Dar nu culoarea îi minunează ; părul domnului McDougall e cu mult mai blond decît al ei.

Profesorul Ron Trudinger rezolvă problema :

— Nu, spuse el, nu culoarea îi intrigă, ci pieptănătura. E la fel cu a bărbaților băștinași.

Fără să știe, soția mea își făcuse o pieptănătură pe care la băștinași aveau dreptul să o poarte doar învățații. Numai ei puteau să-și strîngă părul în coc, la ceafă ; femeile și-l înco-lăceau pe frunte. Deoarece învățații sînt oameni de vază, privilegiile lor sînt respectate cu strictețe și nu este de mirare că încălcarea acestui drept de către o femeie, chiar fără voia ei, stîrnise atîta vîlvă.

mult își iubeau aceștia dascălul. De câte ori îl vedeam, era mereu înconjurat de copii, care îl țineau fie de haină, fie de brațe, fie de mâini.

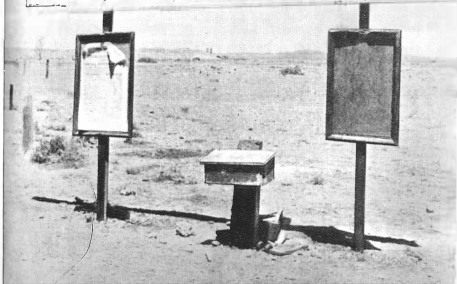
Într-o zi de sărbătoare, Ron Trudinger ne-a invitat la un picnic școlar. Ce mai zarvă și ce emoție era în jurul taberei noastre în dimineața aceea : mai întâi, fiindcă era o zi „fără lecții“, și apoi, în ziua aceea, mulți dintre micuții școlari aveau să meargă pe cămile pentru prima oară în viață.

Deși hotărâsem să plecăm devreme, nu am izbutit s-o facem. Unii dintre copii și-au uitat rația de făină, și nu e de mirare, deoarece ei știu locuri unde pot găsi hrană din belșug ; alții fuseseră trimiși după cal ; aceștia, judecînd după strîmbăturile lor, erau vădit împotriva picnicului ; chiar și cămilele, dacă ne luam după țipetele și gemetele lor, erau de aceeași părere. Pînă cînd am adunat vitele și am încărcat cămilele cu provizii și pînă ce am strîns copiii ca s-o pornim la drum, dimineața aproape că trecuse.

Era un alai rar întîlnit. În afara copiilor mai erau trei cămile îndărătnice, care nu voiau să țină seama de încărcătura lor umană, un ponei mic negru cam nărăvaș din cauza micilor lui călăreți, patru albi și doi băștinași, Kinari și Jabiaba, care urmau să aibă grijă de cămile.

Cămilele erau împovărate din greu. Pe prima, care conducea șirul, se afla Johnnie cu un copil în față și cu altul la spate iar oriunde puteau fi agățate se aflau bucăți de carne crudă, ceainice și săculețe cu făină. Cămila lui Lauri gemea tot atît de împovărată, iar cea de-a treia era încărcată cu vreo șase copii. Unii izbutiseră să se agațe de cîte o bucată de sa iar alții, care nu putuseră să se prindă, se lipiseră ca niște lipitori de tovarășii lor. Cum de se țineau și nu cădeau era o minune și totuși izbuteau și erau mîndri și bucuroși de dibăcia lor. Copiii care rămăseseră pe jos nu erau supărați de fel, deoarece știau că mai tîrziu le va veni și lor rîndul. Cîțiva mergeau ținînd alături de profesor sau pe lîngă mine, ținîndu-ne de mâini și vorbindu-ne fericiți în limba lor, iar alții hoinăreau pe cîmpia întinsă, adunînd flori, tubercule sau mici viețuitoare ale deșertului.

ALBERRIE CREEK

(sus) O gară pe linia de cale ferată centrală ; (jos) La Curdamurka auto-
răile s-au întrecut pe ele însele.

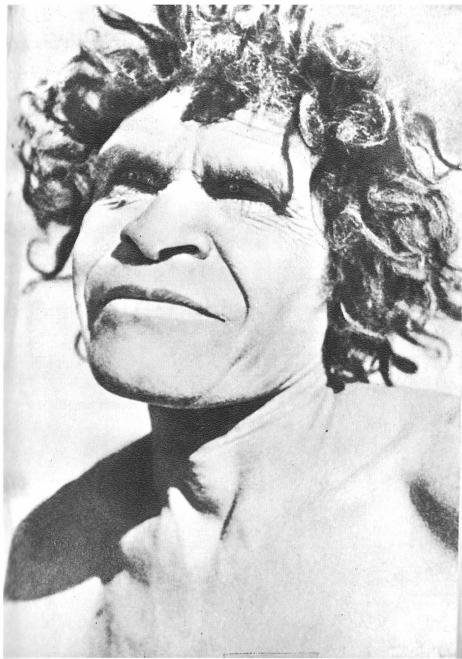
Prima cunoștință cu cimpia plină de pietre nu a fost prea plăcută.

David pe care l-am cunoscut la William Creek.

Ceremonia diavolului muntelui. Copiii se împodobesc reciproc.

Numidi, cea mai harnică băştinaşă.

La Lauri nu se simți de loc în largul lui când unul dintre copii
îl buse în palmă niște viermi albi de copac, care se zvîrcoleau ;
un dar dezgustător pentru un om care nu avea idee de ceea ce
considerau băștinașii ca un lucru rar și gustos de mâncat.

La amiază încă nu ajunseseam la trecătoarea Intjinbidi, cea
cu pereți abrupti, străbătută de un curs de apă ce își tăia
drum prin lanțul principal de munți. Kinari și Jabiaba au
rămăș în urmă cu cămilele, iar restul grupului s-a cățarat pe
lopezile stîncose ale pereților trecătorii, lîngă un izvor, unde
avea să prînzească.

Neidi, un băiat de doisprezece ani, se oferi singur să-i fie
călăuză soției mele : o ajuta să treacă peste bolovanii ascuțiți
prăvăliți din stîncă, îi dădea mîna în locurile cele mai abrupte
și îi arăta unde să pună piciorul, veghind cu grijă ca nu cumva
să alunece. Cît de neobișnuit ni s-a părut atunci faptul acesta
și cu cît de multe asemenea gesturi de politețe din partea băști-
nașilor aveam să ne deprindem mai tîrziu.

Lîngă o scobitură în stîncă, pe unul din platouri, copiii au
aprins un foc la care și-au copt turtele din făina pe care erau
pele s-o uite acasă și au fript carnea cu care fusese împodobită
rămila lui Johnnie. Copiii nici nu prea au avut răbdare să le
pregătească ca lumea : turta era mai mult un aluat crud, iar car-
nea era pe jumătate arsă. Dar ce importanță aveau acestea,
cînd dinții și stomacurile lor nu le dădeau de furcă.

După ce au mâncat, copiii s-au dus la joacă, căci la urma
urmei pentru ce altceva au mers ei în excursie ? Băieții se
jucău cu sulița și discul. Cîțiva dintre ei își confecționaseră
sulițe scurte dintr-un fel de viță (*Tecoma*) care creștea pe
pereții stîncosi ai strîmtorii, în timp ce alții tăiaseră din coaja
verde și groasă a unui arbore de cauciuc din apropiere un disc
cam de mărimea unei farfurii. Jucătorii au format apoi două
grupuri și s-au îndepărtat vreo 13 m în jos, în strîmtoare. În
timp ce discul se rotea azvîrlit dintr-o parte într-alta, fiecare
cîntă încerca să nimerească cu sulița discul în zbor. Victoria
celui care izbutea să străpungă discul stîrnea bucuria tuturor.

Jocul lor era nu numai izvor de bucurie, ci și un serios
antrenament al băieților, cu prilejul căruia își formau un ochi

ager care le era absolut necesar în viața lor de mai târziu, cînd vînătorii și cei porniți în căutarea hranei nu vor mai ținti discul azvîrlit de colo-colo, ci animalele iuți de picior ale deșertului.

Pe cînd fotografiam de pe o stîncă ieșită în afară, la vreo 9 m distanță de copii, mi-am dat seama de pitorescul tabloului de la poalele stîncii. Un mănunchi de raze ale soarelui în amurg se furișase acolo în fundul strîmtorii și lumina locul ca un reflector puternic, învăluind în umbre tot ce era în jur. În mijlocul tabloului, ca niște actori pe scenă, se aflau vreo douăzeci și mai bine de copii cu pielea neagră, goi, cu trupurile aproape strălucind în lumina aceea puternică; unii, așa cum stăteau la pîndă, încordați, nemișcați, gata să arunce săgeata în disc, păreau adevărate statui de bronz, alții alergau, săreau, rîdeau pătrunși de bucuria și emoția jocului.

Am pornit destul de târziu spre casă și la apusul soarelui eram încă departe de tabără. Copiii erau frînți de oboseală, deoarece, ca toți cei de vîrsta lor, nu se opriseră din joc toată ziua. Cînd începu să se întunece, se porni un vînt rece și tăios de gheață, într-adins parcă, pentru a-i face să sufere pe micii noștri tovarăși de drum. Noi mergeam pe jos ca să ne încălzim în timp ce calul și cămilele duceau copiii. Animalele erau din nou supraîncărcate: pe cal doi sau trei copii, pe fiecare cămilă alți cinci băgați unul într-altul ca să se încălzească. Johnnie adăpostea sub pelerina ei un copil de vreo zece ani, în timp ce Lauri și cu mine încălzeam cîte doi sub hainele noastre; ne înconjuraseră talia cu brațele, iar noi îi țineam de după umeri. M-a surprins cît de ușor îmi era să merg cu acești micuți care se potriviseră perfect pașii după ai mei.

Cînd am ajuns la tabără, era întuneric beznă și pe cînd ne înfruptam din friptura înăbușită din coadă de *euro*¹, atît de bine pregătită de Nibiana, auzeam vocile pline de entuziasm ale copiilor, povestind părinților întîmplările zilei.

Numai văzîndu-i, poți să-ți închipui dragostea profundă care există între adulți și copii într-un trib de băștinași. În tabără se afla și un copilaș de vreo nouă luni, care doar c

¹ Specie de cangur din regiunea deluroasă (cangur de deal) *Macropus robustus*. — N.R.

Înca stătea în brațele mamei lui ; în restul timpului trecea din brațe în brațe, alintat și mîngîiat de toți. Ceilalți mai mari își trăiau viața lor de copii netulburată de nimeni.

Micuții stăteau în jurul focului nostru la orice oră din zi, dar cu toată aparenta nepăsare a părinților în ceea ce privește educarea lor, pe noi nu ne-au supărat cu nimic și orice le-am fi cerut ar fi făcut-o cu plăcere. Dulciurile, zahărul și tot felul de alte bunătăți stăteau în dulapuri deschise, doar la cîțiva metri de ei, dar nici unul nu s-a atins vreodată de ele.

Ne-au devenit atît de dragi, încît în ziua despărțirii ne-a venit greu să-i părăsim.

Ritualul diavolului muntelui

Nu mult după sosirea noastră băştinaşii şi-au aşezat tabăra lângă noi şi au consimţit să deseneze pe foi de hîrtie cafenie.

Cu toate că schiţele culese la şcoală de către Tjundaga şi de mine au izbutit să ne facă să înţelegem stilul desenelor făcute de copii — unele din ele foarte primitive, altele expresive, simbolice — bătrînii însă reprezentau pentru noi un adevărat tezaur de cunoaştere. Ei ilustrau în desene legendele tribului şi faptele de viteză ale strămoşilor lor, precum şi aspecte tainice din viaţa lor. Deosebit de interesante erau simbolurile arhaice folosite în desene, surprinzător de asemănătoare cu desenele care reprezintă primele manifestări de artă din peşterile europene.

Faptul că Tjundaga trecuse prin toate stadiile de iniţiere ne-a ajutat mult în cercetările noastre, deoarece, aşa cum aflasem încă din expediţiile precedente, este de ajuns să le cîştigi încrederea băştinaşilor pentru a-ţi dezvălui toate tainele tribului lor, dar cu condiţia ca şi tălmăciul să le cunoască. Dacă Tjundaga n-ar fi cunoscut toate obiceiurile lor, fără îndoială că băştinaşii nu s-ar fi lăsat înduplecaţi în ruptul capului să dea vreo lămurire suplimentară în privinţa semnificaţiei şi felului în care sînt oficiate ritualurile.

Mă duceam în fiecare zi, împreună cu Tjundaga, la focul băştinaşilor pentru a strînge desenele făcute de ei care ilustrau, aproape fără excepţie, legende despre originea ţării lor.

Pentru un etnograf poveştile despre facerea lumii au constituit întotdeauna un pasionant material de studiu, dar ceea ce

povestesc în mod obișnuit despre acest subiect legende de civilizațiilor apusene, izvorite din imaginația primilor semiți care nu trăit în ținutul Eufratului, se aseamănă foarte puțin cu ceea ce au imaginat băștinașii de aici despre începuturile lumii. La ei geneza nu are la origine o ființă ideală și păcatul primordial al omului pînă atunci perfect, ci cuprinde întîmplări legendare care grăiesc că lumea a fost creată de niște ființe atotputernice.

La început, sau cum cu atîta farmec poetic numește bătrînul Nantawana vremurile legendare, „vremurile de vis“, nu exista viață în lume ; nu erau ființe, nici copaci, nici ierburi, nici măcar vreun munte, sau delușor, ori vreun curs de apă. Pămîntul era ca o cîmpie nesfîrșită, netedă, care se întindea cît puteai cuprinde cu ochii. O dată, atît de demult încît nici bătrînul Nantawana nu ar fi putut spune cînd, au venit *tjukurita*, niște uriași pe jumătate oameni, care se pare că gîndeau că se purtau ca ființele umane, dar se aseamănau la înfățișare cu felurite animale, păsări, plante sau chiar insecte. Acești *tjukurita*, așa-zișii strămoși ai omului, cutreierau țara în lung și în lat și, pretutindeni pe unde poposeau, aprindeau focul, aprindeau tabăra sau săpau în căutarea apei, la fel cum fac de altfel și astăzi băștinașii. Ei cred că pretutindeni, pe unde au poposit, aceștia au lăsat urme care se pot vedea și astăzi sub diferitele înfățișări ale locurilor în care trăiesc.

Ei cred, de asemenea, că totul în lume, în afara întinsului pămînt, este rodul peregrinărilor și al muncii acestor ființe urlașe : în adîncitura stîncii Ayers, din al cărei izvor ne-am umplut bidoanele cu apă puțină, au poposit odinioară șerpi uriași, iar trecătoarea de la Nirunya, țara lui Jabiaba, a fost tăiată în piatră în timpurile legendare de către Milbili, șopîrla-muncul care își urmărea femela, pe Kutunga. De asemenea, mensele domuri de la Katatjuta (muntele Olga) au fost altădată așezări ale mîncătorilor de oameni-*pungalunga*. Acești puternici „transformatori“ ai pămîntului țării lor sînt, în același timp, și strămoșii tribului, și de aceea, în credința băștinașilor, chiar și în zilele noastre mai există oameni-șarpe, oameni-om, oameni-furnică și mulți alții care, după ei, sînt urmașii

unuia sau altuia dintre oamenii-*tjukurita* care au trăit în vremuri imemorabile. Astfel, Tjundaga, tălmaciul meu, era un om-Perentie (șopîrlă mare) din Undiara, Jabiaba un om-cangur din Puka, în vreme ce Moanya era urmașul omului-Wonambi (șarpe legendar) din Piltadi.

Și pentru că fiecare membru al tribului susține că se trage dintr-una din acele ființe legendare, și că fiecare trăiește chiar în ținutul pe care l-au făurit acestea, e cu totul firesc ca orice bărbat, femeie sau copil să se simtă strîns legat prin obîrșie și legendă de locurile înconjurătoare : de munți, stînci, copaci și cursuri de apă. Ele sînt zămislite de strămoșii lor și le arată cu mîndrie oaspeților pentru a le admira frumusețea.

Numai cei care cunosc cît de puternic legat e poporul băștinaș de pămînt pot înțelege durerea și deznădejdea pe care le simt acești oameni cînd sînt alungați de pe așezările lor și ale strămoșilor, numai din pricină că omului alb îi trebuie aceste pămînturi pentru pășunatul vitelor și oilor lui. Deoarece băștinașilor le e drag pămîntul ca lumina ochilor și li-s scumpe legendele despre țara lor, e limpede ca și în desenele lor să se oglindească legendele despre începutul lumii, așa cum îl văd ei. Interpretarea acestor schițe primitive ne-a luat mult timp, dar ele ne-au îmbogățit nespus cunoștințele, dezvăluindu-ne sensul vieții acestor oameni.

Într-o zi, Jabiaba a făcut un desen prin care ne-a lămurit cum își explică el faptul că multe din șopîrlele și păsările mici au ajuns la înfățișarea lor de astăzi.

Pe vremuri, diavolul muntelui ¹ (o șopîrlă groaznică la înfățișare, dar frumos colorată și cu totul nevătămătoare) a chemat păsărelele și reptilele mai mici la o ceremonie, la Miniri (locul unde stătea diavolul muntelui), un deal mic în plin deșert, la sudul lanțului Mann.

Micile viețuitoare, unele de prin preajmă, altele de foarte departe, s-au grăbit să vină, socotind că ar fi o totală lipsă de bunăcuviință refuzul unei asemenea invitații. Iată-le deci pe

¹ *Moloch horridus*.

toate laolaltă : pasărea-clopot ¹, pitulicea-spinifex ², codobatură ³, papagalul gulerat și o întreagă oaste de reptile mari și mici. După ce s-au făcut prezentările, diavolul muntelui, care era maestrul ceremoniei, îi pofti pe oaspeți să-și aleagă perechea și apoi să se împodobească unul pe altul pentru ritualul care urma să aibă loc. Pitulicea-spinifex o zăgrăvi pe codobatură, pasărea-clopot pe pitulicea albastră, șopîrla cu coada ruptă pe o semenă din neamul ei și tot la fel făcură și toate celelalte mici vietăți. Șopîrla cea somnoroasă și vărgată (*Tiliqua scincoides*) și diavolul muntelui, ca doi reprezentanți de seamă ai ospățului, se gătiră cu multă silință.

Dar oaspeții veneau într-una și prezentarea lor nu mai conținea. Soarele începuse să coboare la asfințit și mulți dintre oaspeți nici măcar nu începuseră găteala. Pitulicea albastră fu împodobită atît de frumos de pasărea-clopot încît, drept mulțumire, se strădui și ea să-și coloreze prietenul tot atît de minunat. Dar pentru că se întunecase prea tare aprinse un smoc de iarbă spinifex ca să vadă mai bine. Din nenorocire, tocmai atunci se porni să sufle un vînt puternic care întinse focul cu repeziciune peste întreg ținutul. Au ars atunci mulți copaci, iar dealurile s-au înnegrit. Micile vietăți de la Miniri, prinse în văpaia focului, abia au scăpat cu viață.

Mistuitorul foc le-a distrus penajul pînă atunci atît de alb și de strălucitor. Mai toate penele codobaturii se înnegriseră de fum, iar ale coțofenei (*Grallina cyanoleuca* — N. T.), cea care-și face cuibul din noroi, erau pîrjolate mai peste tot. În dogoarea focului pitulicea-spinifex s-a colorat în roșu-ruginiu, iar pieptul fumuriu al pitulicii albastre își mai păstrează și astăzi culoarea. Pe șopîrla cu coada tăiată o usturau atît de tare ochii, încît lacrimile îi curgeau în șiroaie atît de mari că orice băștinaș își poate arăta urmele lor, dacă i-ai cere aceasta.

Numai șopîrla cea somnoroasă și vărgată și diavolul muntelui au scăpat teferi, purtîndu-și încă podoabele de la ospățul

¹ *Manorina melanophrys* a Australiei, din familia *Meliphagidae*.—N.T.

² *Leucocirca tricolor* a Australiei. — N.T.

³ *Malurus Cyaneus*. — N.T.

lor. Diavolul muntelui a scăpat chiar mai ușor, căci și-a păstra nu numai podoabele dar și veșmîntul sărbătoreasc împodobit cu un fel de bețișoare care se pot vedea chiar și azi pe trupul lui ca niște țepi lungi. Iar dacă îl iei în mînă și-l privești cu atenție vezi cum mica vietate își acoperă fața cu labelle vrînd parcă să se ferească de dogoarea focului aprins cu atîta ușurință de pitulicea albastră.

Primul ritual la care luau parte numai băieții se întemeie pe această legendă. Vîrstnicii ședeau deoparte, iar femeile nici nu le era îngăduit să se apropie. Tinerii proaspăt inițiați ei înșiși ceva mai mari decît băieții, îi învățau pe aceștia dansurile, vrăjile și desenele care, după datină, trebuiau să și le creșteze în piele.

A doua zi pe înserate, după ce Jabiaba făcuse desenul, un tînăr, Pilala, se apropie de mine șoptindu-mi cu un aer misterios : „*Tjitji in ma* (ritualul băieților) mîine dimineată, devreme în zori“. Nu știu dacă făceau aceasta datorită deosebitului interes pe care îl arătam legendelor lor sau poate pentru că sosise timpul ritualurilor, dar știu că vestea era cum nu se putea mai bună, deoarece pînă atunci nu cunoscusem nimic din ritualele inițierii băieților mai tineri. În seara aceea m-am culcat cu gîndul la cele ce vom vedea a doua zi de dimineată.

Înainte de răsăritul soarelui am deslușit un cînt care venea de după o grămadă de pietre, aflată la nu prea mare distanță. Erau cîțiva băieți care își creștau pielea unul altuia, sub supravegherea a doi tineri, Pilala și Niari. Pilala juca rolul diavolului muntelui și conducea ritualul în timp ce ceilalți băieți, între șapte și treisprezece ani, se tatuau unii pe alții. Așa cum spune legenda, ritualul se desfășura tot în perechi și fiecare reprezenta cîte o pasăre ; nu lipseau nici pitulicea-spinifex, nici codobatura, nici pasărea-clopot, nici pitulicea albastră sau șopîrla cu coada tăiată și nici multe alte păsări mai mari sau mai mici. Unul dintre băieții mai mari, care întruchipa șopîrla cea somnoroasă și vîrgată, îl zugrăvea pe șef, pe diavolul muntelui care, întocmai ca cel din legendă, se străduia, la rîndul său să-și împodobească soața.

Fiecare băiat fusese uns și apoi frecat din cap pînă în picioare cu praf de ocru. Pe acest fond se desenase, în mod simbolic, pasărea sau reptila reprezentată de băiat. În loc de pensulă foloseau degetul sau o bucată de coajă ruptă din vreun copac din apropiere iar drept coloranți; ocru, cărbune și ghips, măcinate fin pe o piatră netedă și amestecate cu apă.

După toate aceste pregătiri, băieții s-au înșirat după un arbore de plută¹ gata pentru dansul care reprezenta apropierea oaspeților de locașul diavolului muntelui din vremurile legendare. În ritmul cîntărilor lui Pilala și Niari, băieții dansau cu pași săltăreți îndreptîndu-se spre cîntăreți cu trupurile plecate în față, rotind miinile, una peste cealaltă, cu mișcări ciudate. Din cînd în cînd se mai opreau și strigau cît puteau de tare — cum de bună seamă trebuie să fi făcut și vietățile din legendă cînd se apropiiau de locașul diavolului muntelui — și continuară așa pînă cînd alaiul ajunsese în fața șefilor de trib, unde ritualul luă sfîrșit. Aceștia împreună cu băieții formară apoi un grup strîns, compact, care defilă mai întîi prin fața femeilor băștinașe și apoi prin fața soției mele, care răspunse cînstei ce i se făcea, oferindu-le în dar fructe uscate și dulciuri.

Mai tîrziu Pilala ne înștiință că ritualul avea să continue și a doua zi de dimineață, așa că înainte de a ne culca ne-am îngrijit să fie totul gata pentru a putea pleca mai devreme. Nu voiam să pierdem cu nici un preț pregătirile tatuării corpurilor, așa cum ni se întîmplase în prima zi.

În zorii zilei am fost trezit de o tînguire jalnică ce venea purcă din tabără. M-am îmbrăcat în grabă, l-am chemat și pe Lauri, am înșfăcat aparatele fotografice și caietele de însemnări și m-am repezit spre locul unde dormea Jabiaba.

— Ce trezești mine? mormăi bătrînul.

— Eu gîndit zgomot vine de la sărbătoarea băieților — alutai să-l lămuresc eu.

— Tu prost mare, *Tjamu* (numele pe care mi l-au dat băștinașii), se plînsese Jabiaba. Zgomot nu *tjitji inma* (sărbătoa-

¹ *Duboisia myoporoides*. — N.T.

rea băieților), zgomot făcut de om negru. El țipă, pentru el trist, soț Katanya mort.

Ne-am reîntors la tabără oarecum rușinați, deoarece nu numai Jabiaba, dar și mulți alții au lăsat să înțelegem destul de limpede că vizita și prezența noastră prelungită nu le erau pe plac. În graba noastră nu ne-am dat seama că vaietul pe care-l auzisem era expresia durerii întregului trib pentru moartea lui Namana, soțul Katanyei. Pe cînd ne pregăteam gustarea de dimineață în lumina rece a zorilor, tînguirile încetară și din nou se așternu tăcerea.

Cînd răsări soarele Jabiaba își ținu făgăduiala și trimise un băiețel să ne vestească că *tjitji inma* era gata să înceapă. În dimineața aceea ritualurile nu mai semănau cu cele din ziua precedentă. Băieții erau vopsiți, dar cu alte figuri simbolice și dansurile erau intruchipări individuale ale vietăților străbune: păsări și șopîrle. Într-unul din dansuri Niari intruchipa și juca rolul unui străbun liliac care căuta să se ascundă de omul-șopîrlă în drum spre ritualul diavolului muntelui.

Niari era aproape orb, ca urmare a unei boli de ochi distrugătoare, adusă de civilizația oamenilor albi. Vederea lui era prea slabă pentru a fi un bun vînător, îndeletnicire care reprezenta suprema ambiție a tuturor tinerilor băștinași; nu vedea nici măcar atît cît să-și găsească hrana pe cîmp. Se străduia să-i fie folositor lui Johnnie la toate treburile și să-mi deseneze cît mai mult, deși bietul băiat de-abia putea distinge liniile pe care le trăgea. Era unul din acei năpăstuiți ai soartei, neîncrezător în viață și copleșit de neputința lui. Dar în dans era neîntrecut. Aici se regăsea el cu toată bucuria și încrederea, izvorîte din faptul că se știa egal, dacă nu chiar superior tovarășilor săi.

Dansul său minunat putea fi asemuit cu al celor mai mari maeștri de balet pe care i-am văzut în Australia. Ce-i drept, decorul nu era decît o îngrămădire de bolovani de granit roșu scâlțați în lumina zorilor dimineții, scena, un podiș acoperit cu iarbă, iar artistul, un negru gol, al cărui corp uns strălucea în lumina aurie a soarelui.

El căuta să mimeze prin dans povestea omulețului-liliac, care încercase să scape de oamenii din neamul șopîrlei. Mișcările lui tainice, în timp ce se tîra pe furiș de la un copac la altul ori se ghemuia cît mai jos în iarbă, sau salturile lui grațioase peste bolovanii de stîncă răspîndiți la tot pasul erau pline de pasiunea, de uitarea de sine și de dăruirea adevăratului artist. În cele cîteva clipe de dans el aparținea în totul unui ev întunecat și fantomatic ; era unul din locuitorii stranii de odinioară și nu Niari cel obidit și pe jumătate orb.

După această scenă dramatică au urmat perechi de băieți mai tineri care au întruchipat mai întii două femei străbune la drum și apoi o pereche de oameni-marsupiali alergînd după fluturi. Cei mai tineri dansau în ritmul muzicii, cu pași mari săltăreți, oprindu-se din cînd în cînd pentru a mima scene din viața străbunilor lor.

Cînd cîntările s-au pornit din nou, băieții, unii dintre ei abia aveau șapte ani, au înaintat în fugă și apoi, cu pași ciudați, tîriți, au dansat în fața cîntăreților. Se vedea limpede că cel mai tînăr nu mai luase parte la astfel de ritualuri, deoarece era stîngaci la dans și foarte atent la picioare. Pilala îl pusese să repete de cîteva ori pașii mai înainte de a-l primi în dans.

Ca și cu o zi înainte, după dans, băieții alergară în tabăra femeilor, pentru a fi văzuți de acestea, și la Johnnie, ca să-i admire și să le dea dulciuri, și apoi, fără să mai piardă o clipă mîncar, dădură fuga la școală deoarece era luni.

Cîtă deosebire între școala lor și cea de la noi ! La ei școala este sub cerul liber iar bucuria cîntului și mișcările corpului în ritmul dansului constituie un fel de dramatizare a miturilor legate de un adevărat tezaur de artă, cu mult mai bogat decît ni l-am putea noi închipui.

În seara aceea am văzut sfîrșitul ritualului. Soția mea a fost invitată în mod special de femei, deoarece acum putea să participe toată lumea. Cînd am sosit noi, reprezentația începuse. Flăcări, roată în jurul focului din centru, îngînau cîntecul după care dansau femeile și bărbații. Era plăcut să privești, în lumina jucăușă și blîndă a focului, fețele încordate

ale băieților, pierduți în cîntecele lor străbune și numai ochi la jocul partenerilor lor.

Ca aproape întotdeauna, femeile au avut un rol neînsemnat în programul acelei seri. Ședeau deoparte, în grupuri răzlețe, pe la margini. Băieții porniră din nou să joace un ultim dans, îndoiți din mijloc, cu pași tiriți, cu șoldurile nemișcate și legămînd liber brațele, lăsînd cu tălpile, în urma lor, dîre paralele pe nisip. Fără îndoială, dansul era simplu, dar îl executau cu multă pasiune.

Spre deosebire de femei, bărbații participau la toate ritualurile cu excepția celui al inițierii. Ei conduceau nu numai cîntările, dar și dansau mimînd cu o măiestrie de neînchipuit întreaga gamă a sentimentelor umane, pornind de la reprezentarea simplă a întîmplărilor zilnice și culminînd cu dansurile dificile ale ritualurilor de cult. În seara aceea, cred că au reprezentat prin dans întîmplări hazlii din trecut, deoarece fiecare scenă stîrnea hohotele de rîs ale celor adunați acolo.

Nu pricepeam decît în parte sensul din mimica dansului lor și totuși nu am cerut deslușiri. Aceasta pentru că măcar în seara aceea doream să mă las cuprins de farmecul celor ce vedeam, atît de ciudate și de frumoase. Am rețrăit din nou vraja grației simple a mișcării și a formei ca și atunci cînd văzusem pe Pavlova, pe Algeranov, și în dimineața aceea, pe Niari. Același farmec mă copleșea și acum. Cîntăreții băteau ritmul cu piciorul, încordați, pradă emoției, iar actorii, splendide tipuri de bărbăție, mimau și dansau în lumina jucăușă a focului; cîntăreți și dansatori, deopotrivă, erau cufundați cu totul în arta și legendele lor străbune.

Se făcuse tîrziu cînd am plecat, dar dansul continua. Femeile băteau ritmul, iar bărbații dansau, dansau neobosiți.

Ritualul în viața băștinașilor

Ritualul diavolului muntelui și legendele legate de el deschideau gustul băieților pentru lumea bogată a cîntecului și pentru încercările care-i așteptau pentru a deveni bărbați. Copilăria băieților și fetelor era luminată de toată dragostea și căldura pe care și-o puteau dori. Colindau în cete mici. Jucîndu-se în albiile riurilor, vîinînd cîte o bucățică bună de hrană sau odihnindu-se în jurul focurilor lor mici și cîntîndu-și cîntecele lor copilărești. Părinții nu aveau de ce să-i pedepsească și arareori îi certau. Ei puteau să colinde care încotro fără opreliști; doar cînd cei bătrîni discutau despre ritualuri trebuiau să se țină departe. Dacă am lăsa deoparte natura aspră care îi chinuie în timpul lungilor călătorii prin deșert, nu am putea spune că duc o viață grea.

Cu toate că băieții mai mari știu, destul de vag, că îi așteaptă îndelungate încercări grele și chinuitoare, nu găsesc în aceasta prilej de neliniște înainte de vreme. Ei se bucură ca toți copiii, din plin, de clipa de față, lăsînd viitorul în grija timpului.

Și totuși, viața fericită și fără de griji a copilăriei dispare într-o zi. Femeile, acele ființe atît de apropiate, izvorul mîngîierilor care le alinau orice grijă copilărească, îi atacă într-o noapte și-i izgonesc din trib cu crengi aprinse. Prin acest ritual al izgonirii, băiețandru este lipsit de dragostea și ocrotirea femeilor, fiind silit să trăiască sub asprimea bătrînilor morocănoși și neiertători, dascălii lui pe calea spinoasă și lungă a bărbăției de trib. De aci înainte, pînă la ritualul circumciziei - poate după un an sau doi — tînărul e tratat ca un exilat,

Doarme întotdeauna la o oarecare distanță de trib, nu are voie să se apropie de el niciodată, nici să cheme femeile în ajutor, la nevoie, și nici să se adreseze celor mai în vîrstă pînă ce mai întîi aceștia nu i-au vorbit, iar răspunsul lui trebuie să fie doar o șoaptă. Este cea mai grea izolare și tînărul pesemne că este profund uluit și nenorocit de nenumăratele opreliști cu care este îngrădit.

Fără îndoială că, oricît de severă ar fi această schimbare, sistemul de educație la băștinași dovedește multă înțelepciune. Băieții se pot dezvolta liberi, într-un mediu înconjurător aproape ideal, pînă cînd au loc transformările din organism și încetează toate tulburările pubertății. Numai atunci își încep ei stagiul, sever și de lungă durată, de bărbăție.

Timp de un an poate, tînărul exilat umblă cu bărbații în timpul zilei și doarme noaptea lingă focurile mici aprinse de el în apropierea taberei. Trăiește de pe o zi pe alta, știind doar că într-o zi oarecare va suferi acea transformare misterioasă, prin care va deveni din băiețandru bărbat. Istorisirile vagi și mult denaturate care circulă printre tinerii lui tovarăși îl fac să-i fie teamă de încercările grele ale inițierii. Cu toate acestea abia le așteaptă, știind că fără aceste încercări nu poate să ajungă în rîndul bărbaților, nu poate fi demn de trib, idealul fiecărui tînăr băștinaș.

Și iată că într-o zi vine și ceasul cînd e înșfăcat de bătrîni și, însoțit de bocetele femeilor și de strigătele și bătăile din picioare ale bărbaților inițiați, este dus spre locurile secrete.

În timpul ritualului inițierii, bărbații, care-i sînt rudele cele mai apropiate, îi deschid vinele brațelor și lasă sîngele să se prelingă de-a lungul corpului. Ideea fundamentală care stă la baza acestui obicei constă în faptul că sîngele este *kuranita* (esența vieții) și dăruirea unei cantități bogate de sînge îi va asigura inițiatului sănătatea și vitalitatea necesară pentru a crește în bărbăție, virilitate și putere.

Într-o societate băștinașă inițierea înseamnă cotitura de la o tinerețe lipsită de griji spre o maturitate disciplinată ; de la o stare de iresponsabilitate la cea de răspundere, de la neștiință la o minte luminată. Inițierea are ca scop să învețe

tineretul legile și filozofia tribului, împreună cu toate lucrurile pe care sînt obligați să le respecte. Nimic nu este neglijat pentru a se ajunge la aceste rezultate : torturi, încercarea curajului, atmosferă învăluită de mister, în sfîrșit, tot ceea ce dă o mai mare importanță acestui eveniment culminant din viața lui. Tînărul zace cu fața în jos și aude, dar nu vede ritualurile care se desfășoară lîngă el, decît atunci cînd cel care îl păzește îi îngăduie să privească doar pentru o clipă, la lumina pîlpîindă a focului, un spectacol ce-i insuflă teamă și respect. Atît de profund impresionată este mintea înfrigurată a tînărului de aceste încercări stranii, încît nici acestea și nici tot ce este în legătură cu ele nu pot fi uitate vreodată.

Primul ritual al inițierii, circumcizia, este pasul cel mai important spre bărbăție din viața tînărului. După acest ritual el poartă o pieptănătură deosebită, i se dă un nume special care indică treapta sa socială și umblă numai cu bătrînii, care îi sînt și dascăli și pázitori. Nu are voie să vadă și nici să fie văzut de femei ; este într-adevăr, așa cum arată noul său nume, un *Wangarapa*, „un băiat tănuit“. El îi însoțește acum pe bătrîni în călătorii lungi pentru a participa la ritualurile altor oameni, deși, de multe ori, nu are voie să participe decît la ritualurile mai puțin sacre. Cu toate acestea, neîncetatele lui peregrinări, precum și cele învățate de la bătrîni îl fac să cunoască nu numai miturile triburilor, dar și topografia locurilor legate de ele.

Zelul cu care inițiatul intră într-o lume nouă a cîntecului și a ritualului și felul cum învață el legende, obiceiurile și credințele tribului sînt de admirat. El repetă fără încetare împreună cu tinerii inițiați nu numai cîntecele, dar și dansurile care le însoțesc. Prin ele i se deschide un orizont nou. Abia atunci începe să înțeleagă el istoria pămîntului lui tribal, despre care mai înainte nu avea nici o cunoștință, și faptele strămoșilor, de neînțeles pe vremea cînd mintea sa era neinstruită. Pînă la sfîrșitul peregrinărilor, băiatul devine bărbat și e gata pregătit să treacă prin ultimele stagii ale inițierii, la ritualul subinciziei.

Acest ritual este semnul distinctiv de bărbat în toată puterea cuvîntului, demn de tribul său. După aceasta, el se poate căsători, dacă soția care i-a fost destinată are o vîrstă corespunzătoare ; poate face parte din sfatul tribului, deși cuvîntul lui nu va avea greutate, și poate participa activ la unele, dar nu la toate ritualurile. Trebuie să treacă mulți ani pînă cînd proaspătul membru învață toate secretele tribului. Chiar Moanya, care avea acum părul încărunțit, nu a putut să-mi răspundă la cîteva din întrebările mele.

— Nu sînt încă destul de bătrîn, îmi spuse el, întreabă-l pe Jabiaba.

Deși ritul subinciziei, cea mai dureroasă încercare, este și ritualul prin care inițiatului i se recunoaște deplina bărbăție, ceremonialul și mitologia legate de el sînt ca și inexistente. S-ar părea că acest obicei curios și inexplicabil s-a încetățenit abia recent în viața rituală a tribului și nu a avut timp să-și creeze propria-i mitologie. Într-adevăr, cea mai mare parte, dacă nu chiar toate cîntecele și dansurile folosite la acest ritual, este împrumutată din bogatul tezaur al ritualurilor circumciziei.

Ceremoniile băștinașe (cunoscute multora sub numele de *corroborees*), din care ritualurile inițierii formează doar o parte a lor, sînt reprezentări dramatice prin mimă și muzică ale istoriilor legendare ale tribului. Prin ele oamenii învață credințele tribului, mai ales tineretul prin inițiere, și au convingerea că stăpînesc prin rituri ciudate, magice, forțele complicate ale naturii, asigurîndu-și astfel apa și hrana necesară. Tot ele înfățișează miturile mai simple care explică crearea plantelor, a animalelor, a cerului și a pămîntului. În timp ce majoritatea cîntecelor despre poveștile legendare aparțin exclusiv băștinașilor de pe pămîntul la care se referă cîntecele, cele ale ritualurilor inițierii sînt știute și cîntate de toți membrii tribului.

Aceste cîntece ale inițierii, socotite de ei extrem de sacre, nu sînt pomenite niciodată în prezența tinerilor sau a femeilor și nici cîntate dacă cumva se află careva prin apropiere. Ele povestesc despre pătaniile celor trei eroi legendari — Malu-

cangurul, Kunjula-euro (un cangur al dealurilor), și Tjulki, o mică bufniță de noapte.

Aceștia trei sînt cele mai importante figuri legendare din panteonul băștinașilor, nu numai pentru faptul că au creat nenumărate alpii, guri de rîuri și izvoare și culmi de munți, dar pentru că ei au și stabilit legile și ritualurile care guvernează cele două momente principale din viața băștinașilor : inițierea și înmormîntarea, cucerirea bărbăției și sfîrșitul ei.

Peregrinările și faptele vitejești ale acestor strămoși sînt amintite într-un șir lung de cîntări și de dansuri dramatice pe care se întemeiază ritualurile circumciziei. Atît cuvintele cît și muzica acestor cîntări sînt foarte simple. Textul arareori depășește opt cuvinte — deși există nenumărate versuri — iar muzica este de fapt o melodie redusă care pornește de la o notă de sus și coboară treptat pînă la un fel de mîrșit. Cu toate că multe dintre aceste cîntece par monotone urechii neobișnuite a albilor, cîntecele cele mari, cum le numesc băștinașii, cîntate în momentele cele mai importante ale ritualului inițierii, sînt însuflețite și avîntate.

Una dintre îndatoririle băștinașilor în ceea ce privește riturile circumciziei este nu numai să conducă cîntările, dar să știe și ordinea lor, deoarece este o ocară de neiertat să cînti „un șir de cîntece“ în ordine greșită. Unii dintre bărbați repetă cîntecele zile de-a rîndul, pentru ca în ziua ritualului să știe cuvintele pe dinafară.

La ritualul inițierii, și de fapt, în tot cursul organizării tribale, oamenii sînt împărțiți în două grupe : *tamaniltjan* și *nanunduraka*. Această diviziune se respectă sub toate aspectele vieții lor : în căsătorie, în relațiile sociale și în privința regulilor de comportare. Fusesem admis ca membru al tribului și, prin urmare, jumătate din oameni erau pentru mine niște *tamaniltjan*, sau, ca să uzez de un termen mult folosit în ținutul arbuștilor, dar expresiv, ei erau „gloata mea“. Celălalt grup, *nanunduraka*, era format din oameni dinafara tribului. Căsătoria între membrii aceluiași trib era interzisă, adică soția trebuia să fie din alt trib. Căsătoria în sînul grupului era de neconceput, deoarece însemna să trăiești cu propria-ți soră.

Deși împărțirea tribului în două nu era vizibilă unui observator mai puțin atent, ea ieșea puternic în evidență în tot cursul ritualului inițierii. Atît bărbații care fac operația de inițiere, cît și grupul care trebuie să facă pregătirile, aparțin grupului opus inițiaților ; chiar și în timpul cîntărilor cele două grupuri stau în cercuri deosebite.

Am asistat la toate fazele ritualului inițierii, ceea ce înseamnă că mi s-a acordat o mare cinste și încredere. Cum băștinașii cred că s-ar abate asupra tribului o groaznică nenorocire dacă femeile ar afla tainele ritualului inițierii, amănuntele vieții tainice a bărbaților vor fi rezervate revistelor științifice !

Cu toate acestea, cînd am văzut dramatizarea legendei „curcanului sălbatic“, strămoșul legendar care a încercat să fure focul omenirii, nu eram ținut de o astfel de opreliște.

Stilul de joc se deosebea mult de cel folosit în ritualurile secrete. Multe momente ale inițierii se stabiliseră în forma definitivă datorită deselor lor repetări și datinilor străbune, însă drama curcanului sălbatic era parcă mai puțin încătușată de tradiții. Nu se mai făceau pregătiri atît de mari, trupurile se tatuau mai puțin și nu mai sîngerau. Nu mai existau nici scena, nici întinericul, nici focul cu flăcări pîlpiinde care creau o atmosferă de mister, nici figurile grotești care să stimuleze imaginația și nici măcar cîțiva pomi de după care să apară actorul ; era doar o cîmpie întinsă, acoperită cu iarbă și cîțiva arbori mulga pitici. Și cu toate acestea cred că nu voi uita niciodată după-amiaza aceea, atît de vie a fost impresia pe care mi-a lăsat-o. De atunci m-am întrebat adeseori ce m-a impresionat atît de mult. Am părăsit locul ritualului cu senzația că am văzut un spectacol neînchipuit de frumos dat de un mare artist.

Senzațiile încercate de mine se datoresc unui desen în creion făcut de bătrînul Tjalerina. El ilustra povestea care explica cum în „vremurile legendare“ un așa-zis „om-curcan sălbatic“ încercase să fure oamenilor focul.

De mult, tare de demult, așa cum încep basmele europene, băștinașii care locuiau în lanțul munților Petermann aveau un stejar al pustiului care ardea zi și noapte fără să

se consume și fără să se stingă. Era unicul foc din lume și mult prețuit de băștinași. Dacă se întâmpla ca focul tribului să se stingă din pricina furtunii sau a neglijenței, ei se duceau la trunchiul arzînd de unde luau focul cel neprețuit.

În zilele acelea trăia un bătrîn „om-curcan sălbatic“ tare urîcios, pe nume Kipara, care, din pricină că se sfădise cu păzitorii focului, plănuia să-l fure și să-l cufunde în mare. Groaznică nenorocire s-ar fi abătut asupra lumii dacă el ar fi izbutit să-și înfăptuiască blestemăția. N-ar mai fi avut oamenii la ce să se încălzească în timpul nopților reci de iarnă și nici cu ce să-și lumineze calea prin beznă. Omenirea ar fi trebuit să înfrunte o lume groaznic de rece și de lugubră, dacă n-ar fi fost cei doi oameni-șoim care au smuls în ultima clipă făclia din mîna mișelului bătrîn răzbunător.

Legenda răpirii focului, mult răspîndită în mitologia băștinașă, se termină întotdeauna prin înfrîngerea făptașului și redobîndirea focului. Unele triburi de pe coastă cred că cintezoii cu coada ca focul a fost cel care a salvat făclia și că pata roșie de pe penele cozii lui a căpătat-o în urma unei arsuri în timp ce aducea îndărăt oamenilor focul smuls de la urîciosul Kipara.

Dramatizarea legendei se desfășura în opt acte, fiecare dintre ele bazîndu-se pe un singur cuvînt. În patru acte era ilustrată legenda curcanului sălbatic și a făcliei, iar în celelalte patru, care se presupune că au fost compuse chiar de Kipara, erau descrise cîteva întâmplări din lunga sa călătorie. Bărbații adunați într-un cerc cîntau bătînd ritmul în pămînt cu niște bețe, în timp ce alții dansau și jucau fiecare episod al dramei. Legenda începea printr-un cînt în care se povestea cum Kipara a încercat să atragă atenția unor femei prin ghidușiile sale. Gesturile comice și totodată pline de tulburare ale lui Kipara erau magistral redat de Tjalerina. El înainta în dans spre cîntăreț strigînd cu vocea sa răgușită și ținînd într-o manieră ciudată, ținîndu-și șoldurile fixe și picioarele strîns lipite, abia ridicîndu-le de la pămînt.

Dansul culminează în clipa în care ajunge lîngă cercul bărbaților care cîntă, strigînd tot mai puternic și mai răgușit și

făcînd mișcări tot mai violente, încît își pierde echilibrul, cade pe spate și zace la pămînt cu picioarele în aer, urlînd într-una. Băștinașii mi-au explicat că presupusul descendent al lui Kipara, curcanul sălbatic (*Eupodotis australis*), folosește aceleași metode pentru a atrage femela în timpul sezonului de împerechere. El o cheamă cu glas profund, răsunător, iar cînd ea se apropie, devine atît de agitat și mișcările îi sînt atît de grăitoare, încît adeseori se rostogolește ca și legendarul Kipara.

Actul al doilea este format din cîntecul lui Kipara despre „porumbelul cel orb al pădurii“. Într-o zi înăbușitor de caldă, pe cînd „curcanul sălbatic“ ședea la umbra unui copac mulga, un porumbel de pădure orb, care dibuia drumul în căutarea apei, îi atrase atenția. Sărmana pasăre era aproape moartă de sete, deoarece izvorul din care urma să și-o potolească secase în timpul secetei.

Iputulita, kapi, wiara, niula, kana, wanmai,

cîntau molcom bărbații în ritmul bijbiitului neputincios și al țipetelor plîngărețe ale păsării care murea. Încet, încet, pas cu pas, se tîra cu fața aproape de pămînt și bijbiind cu mîinile într-o parte și într-alta ; o imagine vie a neputinței și a desperării. Deodată, ca din întîmplare, dansatorul vîra mîna într-o gaură (mai dinainte săpată și presupusă a fi plină cu apă). Ritmul cîntecului se iuțea pe loc, în timp ce porumbelul cu o expresie de bucurie nebună își stropea fața și bea cu zgomot și cu lăcomie din acel ochi de apă.

În actul următor al dramei, care se juca după un alt cîntec compus de „omul-curcan sălbatic“, doi dansatori negri țupăiau pe loc împungîndu-se furios cu niște bețe ascuțite. În timpul călătoriilor sale, Kipara slobozi două suflete din corpul său, *kuran*, pe care, ca toți străbunii, le trimitea să vîneze în locul lui. Dar nu mică îi fu mirarea și supărarea cînd văzu că în loc să-l asculte, puii lui, așa cum îi numea el, se luară la harță și la bătaie. După ce compuse un cîntec despre această întîmplare, bătrînul readuse cele două spirite în corp și-și continuă călătoria.

În actul al patrulea Kipara, întruchipat de Tjalerina, izbutise să răpească făclia aprinsă și stătea cu ochii-n patru ca nu

cumva să-l atace prin surprindere vreunul din dușmanii săi. Dansatorul era întruchiparea vie a tainei, încordării și grației fizice pure, cum se furișă intrînd și ieșind printre copacii mulga, cu fiecare pas în ritmul muzicii, căutîndu-și dușmanii pe pămînt, în jurul lui și în ceruri.

Niari, tînărul pe jumătate orb, care dansase atît de bine în ritualul diavolului muntelui, avea rol în actul următor. O întruchipa pe Wara, o mică pasăre stingherită de Kipara pe cînd își lua gustarea de dimineață : niște smochine sălbătice. Temîndu-se de Kipara, mică vietate țopăi pînă pe creasta unei ridicături din apropiere, de unde îl urmărea la adăpostul unui arbust de plută pitic.

— Nu te teme, îi strigă Kipara, nu sînt om, nu-ți fac nici un rău ; vino încoace și vom dansa un *inma* (un dans) împreună.

— Nu pot, îi răspunse Wara, micuța pasăre Wallaby, nu știu nici cîtece și nici măcar cum să mă zugrăvesc.

— Nu te îngriji de asta, îi spuse curcanul sălbatic, eu voi compune cîntecul. Și luînd o bucată de scoarță dintr-un copac din apropiere, o înmuie în sînge și i-o întinse : „poartă această *inma Walka* (semn de ceremonie)“.

Astfel, Niari, gătit așa cum stabilise odinioară Kipara, imita tot ce făcuse nervoasa și micuța Wallaby pe cînd țopăia cu adevărat de pe un grup de stînci joase pe cîmpia de dedesubt, oprindu-se doar ca să se lingă, așa cum o fac și azi toate păsărelele Wallaby.

La începutul actului următor, Kipara, cu torța ascunsă în cocul părului său, se tira pe furiș printre copaci culegînd roșii sălbătice pentru cină. Deodată își prinse capul în mîini și căzu ca trăsnet la pămînt. După cum spune legenda, Kipara nu a îndrăznit să lase torța pe pămînt în timp ce își culegea hrana, ca nu cumva dușmanii lui să o găsească, și a înfășurat-o în părul capului ca s-o știe în siguranță. Dar deodată s-a iscat un vînt puternic care a suflat pînă a scos flăcări din cărbuni și i-a ars capul. Urmașii de azi ai lui Kipara mai poartă încă o coroană închisă la culoare acolo unde a fost pîrjolit strămoșul lor.

La începutul actului al şaptelea, mai mulţi dansatori se străduiau să-l convingă pe Kipara să dea torţa înapoi celor cărora le aparţinea. Se pare că „omul-curcan sălbatic“, simţindu-se singur, slobozi din nou citeva dubluri ale propriului său spirit *kuran*, ca să danseze o *inma* cu ele. Dar şi de data asta fu dezamăgit când sufletele din spiritul lui încercară să-l înduplece prin linguşiri să renunţe la răzbunarea sa. Ele insistară într-atît încît bătrînul, pierzîndu-şi răbdarea, le împinse la o parte şi fugi în lăstăriş, urlînd de furie.

În ultimul act „omul-curcan sălbatic“ rătăcea fără ţintă, cu o torţă pe umăr şi cu o alta ce părea legată în părul lui. Încredinţat fiind că reuşise să scape de cei ce îl urmăreau, Kipara îşi admira torţa, aprinzînd alene iarba de la picioarele sale. Printre arbuştii pitici se puteau vedea tîrîndu-se pe furiş înspre bătrîn doi oameni-şoim, ca să răpească din nou torţa furată. Kipara nu simţise pericolul care-l ameninţa şi deodată, cu un strigăt puternic, oamenii-şoim se năpustiră asupra lui şi-i smulseră torţa din păr. Hainul bătrîn muri lîngă cercul cîntăreţilor, deoarece, aşa cum spune legenda, cei ce îl urmăreau, o dată cu torţa, i-au smuls şi creierii.

Cu toate că ceremoniile băştinaşilor sînt o formă primitivă de dramă, ele ar putea sta alături de marile opere wagneriene. Aşa cum Wagner a imortalizat prin intermediul incomparabil al muzicii şi al jocului faptele extraordinare ale zeilor şi semi-zeilor vechilor popoare nordice, tot astfel băştinaşii păstrează vii, prin cîntecele milenare şi ritualurile lor ciudate, poemele epice ale timpurilor lor eroice.

Pentru noi, ele sînt un mijloc de a petrece o seară plăcută, o variaţie în preocupările noastre zilnice, în timp ce pentru băştinaşi ele sînt exteriorizarea credinţelor şi a filozofiei lor.

Reprezentăţia pe care o văzusem în acea după-amiază nu a fost o piesă de teatru, ci o expresie dramatică, o contopire a actorilor prezentului cu strămoşii lor din negura aceluia trecut fantomatic. Nu erau aplauze, nici mulţumiri entuziaste, nici măcar cîţiva spectatori ; fiecare om îşi avea rolul său într-una din nenumăratele drame ale vieţii care îl purta îndărăt, pe sute de cărări, în acele vremuri legendare, din care izvorîse.

Vraciul

Dorința din totdeauna a bătrînului Tjalerina, actorul principal al ritualului „curcanului sălbatic“, era să fie vraci, dar nu a izbutit să-și atingă țelul. Mi-a mărturisit că în viața lui fusese și el tămăduitor de boli, în stare să audă spiritele în timpul nopții, dar nu să le și vadă. Acum cîțiva ani, în urma unei boli grele care era să-l coste chiar viața, pierduse și această putere.

Cînd s-a făcut sănătos i-a dat unui „doctor“ multe sulițe ca să-l întinerească, dar fără rezultat. De la un altul cumpărase un australit (o bucată de obsidian de natură meteorică)¹, care, așa cum îl asigurase cel de-al doilea „doctor“, i-ar da puteri și mai mari de „vraci negru“ dacă ar izbuti să și-l vîre în plexul solar². Bietul bătrîn încercase de atîtea ori, dar în zadar. Și de fapt, adăugă Tjalerina, pielea îi devenise atît de sensibilă, încît își dădu seama că puterea pe care ar fi căpătat-o nu merita atîta trudă și suferință.

Și ca să-și scoată ceva din pagubă îmi dădu australitul știind că, așa cum e obiceiul la băștinași, unde orice dar este răsplătit, va căpăta cu siguranță ceva în schimb care îi va acoperi paguba acestui tîrg dezavantajos.

Mai întîi căută să mă convingă să-mi vîr australitul în corp dar, gîndindu-se mai bine, îmi spuse că nu vede la ce mi-ar folosi aceasta, de vreme ce eu puteam să fac o cutie

¹ *Obsidianus lapis* — rocă vulcanică de culoare neagră, verde-închisă sau roșie, avînd înfățișarea sticlei topite. — N.T.

² Regiune situată în partea superioară a abdomenului, unde se află nervii care inervează această regiune. — N.T.

(radioul) să vorbească. Și totuși, adăugă el, australitul mi-ar putea fi de folos pentru a săvârși cine știe ce minune. Cunos-cîndu-mi nepriceperea în acest domeniu — habar nu aveam de farmece — i-am mulțumit bătrînului dăruindu-l cu alimente din belșug și lăsîndu-l să înțeleagă că aș mai dori să aflu cîte ceva despre această piatră magică, pe care aveam s-o duc în țara mea și să o arăt altor frați „vraci albi“, chiar mai puternici decît mine.

Am aflat astfel de la Tjalerina că numai *nungari* (vracii) pot avea australiți, după cum în triburile din sud vracii folosesc în același scop cristale de cuarț. După credința lor, aceste pietre meteorice au multe întrebuițări atunci cînd sînt în mîna nungarului : dacă sînt vîrite în corpul său, îi redau puterea forțelor lui slăbite și îi păzesc avutul întocmai ca un cîine credincios cînd stăpînul e plecat. Tot ele îi spun și unde se află dușmanul și îl ajută cînd oficiază ritualul tămăduirii vreunuia din tovarășii lui de trib.

În tabăra noastră se afla un vraci tînăr, dar orb, Nemienya, despre care se dusesese vestea că ar fi un priceput tămăduitor de boli. Mă uimea faptul că un om atît de tînăr, și mai cu seamă lipsit de vedere, putea să cunoască taine pe care, credeam eu, nu puteau să le știe decît cei mai vîrstnici. Dar mă înșelasem ; orice tînăr cu o personalitate care ieșea din comun și care arăta un interes mai mult decît obișnuit față de folclorul tribului și de practicile magice ale vracilor era socotit de cei vîrstnici ca o speranță de viitor în lumea tămăduitorilor. Tînărul nici nu bănuia interesul pe care îl stîrniseră preocupările sale și fără să i se spună vreo vorbă, era supus mai întîi la niște încercări ciudate, după care i se destăinuiau tainele magiei tămăduitoare.

Se pare că Nemienya cel orb avea nu numai toate însușirile psihice trebuitoare, dar izbutise și la toate încercările, deoarece fusese inițiat și introdus în toate misterele și îndeltnicirile unui *nungar* de către Wilu, tatăl său de trib, el însuși un vraci renumit.

Cînd Nemienya fu socotit îndeajuns de pregătit pentru a i se încredința tainele acestei științe, se spune că într-o noapte, nevăzut de nimeni, Wilu i-a dus spiritul în țara îndepărtată a nungarilor, către miazăzi de ținutul Pitjendadjara, ca să-i arate nenumăratele ei taine învăluite de mister.

Dar Wilu nu putea să pornească într-o astfel de călătorie mai înainte ca spiritul lui să fi suferit o mare schimbare. Trebuia să-și părăsească trupul lîngă un foc și să se transforme mai întîi într-un șoim-vultur, apoi să se întoarcă complet pe dos (ca o mînușă) vîrîndu-și capul prin orificiul anal. Prin această metamorfoză penele se aflau în interiorul corpului, aripile deveneau picioare, iar, la rîndul lor, picioarele stăteau acolo unde era locul aripilor. Numai sub această formă ciudată de metamorfoză putea Wilu să ia spiritul lui Nemienya din corpul lui adormit și să-l ducă pe vîrfurile înalte ale unui colț de stîncă, în țara în care locuiesc *nungari*.

De pe acea înălțime, *kuranul*, spiritul lui Wilu, îi arată și-l face să înțeleagă pe Nemienya minunile și tainele acelei lumi : balta de sînge acoperită întotdeauna cu grijă, cu ramuri, de către spiritele *nungarilor*, copacul *kurrajong*, ale cărui frunze verzi, strălucitoare, fuseseră înlocuite cu penele păsărilor deșertului, și multe, multe alte priveliști ciudate despre care prea puțin am putut afla. Nu cred că sînt mulți sau poate chiar nici un om alb care să fi putut afla ceva despre practicile magice ale vracilor în lumea ocultă a spiritelor.

Wilu și Nemienya s-au reîntors în trupurile lor adormite lîngă foc înaintea zorilor, deoarece spiritele lipsite de trup nu pot călători în siguranță decît noaptea. Se spune că spiritul lui Nemienya a reintrat în trup cu ușurință, deoarece nu-și schimbase forma, dar cel al bătrînului Wilu, care luase forma unui șoim-vultur întors pe dos, a trebuit să se schimbe mai întîi într-o pasăre obișnuită și numai după aceea să-și ia asemănarea de om, înainte de a putea reîntra în corpul adormit.

A doua zi dimineața, Wilu îl întrebă ca din întîmplare pe Nemienya : „Ce ai visat astă-noapte ?“.

Dacă Nemienya nu-și amintea nimic sau visase alte lucruri, vraciul nu-i mai punea nici o întrebare, deoarece răspunsurile i-ar fi dovedit că discipolul nu era încă îndeajuns de pregătit pentru a căpăta o instruire mai deplină. După cîtva timp spiritul lui Wilu ar fi trebuit să ia din nou forma șoimului-vultur întors pe dos și să-și ducă ruda, pe Nemienya, în acea călătorie lungă și stranie. Dacă Nemienya și-ar fi reamintit cele întîmplate, bătrînul și-ar fi putut continua instruirea, iar dacă nu, călătoria trebuia luată de la capăt.

Strînși în jurul focului meu, băștinașii mi-au spus că, pe semne, mulți dintre ei vor fi făcut o astfel de călătorie, din care nu-și mai aminteau nimic ; doar Jabiaba spunea că pare să-și amintească „ceva“. Bineînțeles că puțini sînt băștinașii care spun că păstrează în minte ceva dintr-o astfel de călătorie și aceștia sînt fericiții cărora li se acordă marea cinste de a fi vraci, cinste pe care toți o doresc, dar puțini o obțin.

Se spune că atunci cînd Nemienya și-a terminat ucenicia, cunoștea nu numai arta tămăduirii prin magie, dar și modul cum se stăpînesc duhurile rele ale întunericului. Bineînțeles că și el, ca și Wilu, trebuia să se preschimbe într-un șoim-vultur întors pe dos, pentru a-l putea vedea pe *mamu*, demonul care locuiește într-un copac și care atacă spiritele băștinașilor noaptea, care împiedică sufletele morților părăsiți să răpească sufletele celor vii și care-l călăuzește pe *julanya* cel cu părul alb ca zăpada, copilul-spirit care-și caută mereu mama rămasă pe pămînt.

Mamu este temut cu osebire pentru că el caută neconținut *kurani*, copiii-spirit, care și-au părăsit corpurile lor adormite și, fără să țină seama de primejdiile nopții, zburdă printre arborii de cauciuc. Uneori *mamu* izbutește să pună mîna pe cîte un micuț spiriduș, cu care se ospătează împreună cu prietenii lui, vampirii. A doua zi de dimineață, copilul lipsit de *kuranul* lui va boli lipsit de vlagă. Dacă Nemienya sau oricare alt vraci află la timp, el poate salva viața copilului, smulgîndu-i lui *mamu* micul suflet și așezîndu-l la loc în trupul copilului,

ceea ce este posibil, deoarece *mamu* nu-și mănîncă imediat victima, ci se joacă mai întîi cu ea ca pisica cu șoarecele. Nici *mamu* nu se dă bătut cu una, cu două; dacă vraciul nu se află chiar lîngă el înainte de a-l ataca, *mamu* va mîncea micul suflet și copilul va muri.

Băștinașii nu au de unde să știe că boala și moartea au cauze naturale. Ei cred că aceste nenorociri sînt rezultatul unor vrăji rele făcute de vreun străbun sau de vreun răuvoitor, care nu pot fi tămăduite decît prin descîntecele vraciului.

Am auzit de atîtea ori că Nemienya are puterea de a tămădui și de a stăpîni spiritele, dar nu l-am cunoscut personal decît atunci cînd Moanya și-a înțepat spatele cărînd un butuc greu din pădure. Știind că Moanya avea să-mi spună o povestă ciudată, l-am întrebat de ce îl doare spatele. După spusele lui se pare că nu acesta a fost primul simptom al bolii. Într-o zi foarte călduroasă, cu ani în urmă, pe cînd trăiau în tribul din lanțul munților Mann, Moanya și soția lui, Numidi, după ce au prins un mare număr de iepuri, s-au dus să se culce la umbra unui stejar din deșert. Mai tîrziu, pe cînd adunau cele necesare ca să aprindă focul pentru a frige iepurii, Moanya fu apucat de niște dureri în spate atît de puternice, încît cu greu a mai putut să ajungă la tabăra principală. În seara aceea durerile se înțețiră atît de mult, încît vaietele lui treziră întreaga tabără. Numidi și cîțiva bărbați aprinseră în grabă un foc pe care l-au acoperit cu un strat gros de frunze de eucalipt și au așezat deasupra omul care gemea. Acest tratament primitiv cu căldură, care, la urma urmei, este unul dintre cele mai eficace în lumbago, i-a alinat curînd durerea și bolnavul a adormit.

A doua zi au chemat un vraci. După multă chibzuire, acesta stabili că Wambina, omul legendar care făurise acea parte de țară, îl săgetase pe Moanya în spate cu un *kulpidji* (un toiag sfînt) pentru că prinsese prea mulți iepuri deodată. Apoi, prin fel și fel de vrăji, frecîndu-l mult și sugînd locul îndurerat, vraciul păru că scoase toiagul din spatele lui Moanya și, pentru o vreme, păru că bolnavul s-a însănătoșit.

Moanya susține însă că pesemne i-au mai rămas niște bucăți de *kulpidji*, deoarece îl chinuie adesea. Ba chiar are de gînd să-l roage pe Nemienya, vraciul cel orb, să i le scoată neîntîrziat.

M-am dus să văd ce se întîmplă, tocmai cînd operația era în toi. Moanya stătea pe nisip sprijinit în mîini și pe genunchi, în timp ce Nemienya îi strîngea și-i freca cu putere carnea și pielea în regiunea lombară. Din cînd în cînd vraciul se făcea că scoate cîte o frîntură din bățul care-l tortura pe bolnav și ducîndu-l cu mîinile ținute ca o cupă, se întorcea cu spatele la Moanya și porunea așchiei să „zboare“ departe. Și pentru că nu puteau fi extrase toate așchiile prin masaj, Nemienya supse cu putere locul dureros, mult timp, pînă ce dădu să se înțeleagă că a scos și ultima și cea mai mare bucată din *kulpidji*.

Cînd s-a întors în tabără, Moanya susținea că era pe deplin vindecat. Și într-adevăr masajul și-a făcut pe deplin efectul : timp de patru luni cît a stat cu noi, nu s-a mai plîns de nici o durere.

— Ce îi vei da lui Nemienya pentru că el spate vindecat la tine ? îl întrebai eu pe Moanya.

— Se poate să nu, spuse băștinașul ca din întîmplare, sau el mie dă durere mare spate îndărăt. Apoi adăugă : eu nimic altceva am acum decît suliț, nu mai mult. Și într-adevăr așa era, deoarece cu cîteva zile înainte călcasem fără să vreau pe unica lui aruncătoare de sulițe.

După „vindecarea“ lui Moanya, mă duceam adeseori să privesc cum își aplica vraciul arta lui tămăduitoare. Întotdeauna proceda aproape cam în același fel : masa locul dureros strîngînd carnea cu putere și apoi începea să gesticuleze lăsînd să se înțeleagă că scoate bățul sau vreo bucată de coajă de copac din partea dureroasă a bolnavului ; însă ceea ce scotea ținea întotdeauna acoperit cu mînă. Uneori trecea bățul, care nu era altceva decît o bucată de rămurea sau de scoarță de copac, prin fața ochilor celor ce stăteau în jurul lui, alteori se întorcea cu spatele și-l lăsa să „zboare“.

În altă împrejurare procedă însă cu totul altfel. O tinăra femeie care lucra la familia Ward se îmbolnăvi avînd o cumplită durere de cap. I se dădu imediat aspirină și alte medicamente, dar fără nici un rezultat. Atunci fata se rugă cu lacrimi în ochi să-i dea voie să se ducă acasă la ea unde îl chemă de îndată pe Nemienya. El ascultă cu o gravitate cu adevărat profesională (cunoșteam expresia de la doctorii care m-au tratat) explicațiile pline de emoție ale fetei, apoi, fără să scoată un cuvînt măcar, palpă cu vîrf de degetelor capul bolnavei spunînd că este spart drept în două.

Bineînțeles că diagnosticul pus de el era cu totul străin celor puse în lumea medicală, totuși am admirat comparația făcută. Au fost cazuri în care aveam dureri atît de puternice de cap încît, dacă vreun doctor mi-ar fi spus că am țeasta crăpată de la vîrf la bază și că se deschide și se închide neîncetat, l-aș fi crezut orbește.

După ce o examinează, Nemienya luă capul fetei în mîini și îl strînse bine de cîteva ori, pînă cînd, spuse el, se lipi la loc.

Bolnava își reveni pentru cîtva timp și adormi. În timpul nopții însă, starea ei se înrăutăți și a doua zi, dis-de-diminează, părinții ei, fără să-l mai cheme pe vraci, au afumat-o lîngă un foc (o metodă asemănătoare aceleia întrebuintate de Moanya). Fata suportă tratamentul doar cîteva clipe și apoi leșină. Atunci fu chemat degrabă orbul Nemienya. Acesta, neluînd seama la zăpăceala părinților, se îndreptă cu pași agale spre focul lîngă care zăcea în nesimțire bolnava, călăuzit de zarva tribului.

Un timp nu făcu nimic ; apoi căzu în genunchi și începu să caute cu înfrigurare în adăpostul contra vîntului, în spatele căruia zăcea bolnava, ceva ce nu putea fi văzut de cei din jur. După cîteva încercări nereușite, Nemienya prinse acel ceva în palmele sale strînse în formă de pîlnie, apoi făcu semn părinților să întoarcă bolnava pe spate și, apăsîndu-i mîinile cu putere pe abdomen, o ținu așa timp de cîteva secunde. Tinăra fată își căpătă cunoștința.

Vraciul ne explică apoi că prin afumare spiritul fetei (*kuran*) fu atît de îngrozit încît fugi din trupul ei și se ascunde

în adăpostul de vînt făcut din ramuri verzi. L-a prins destul de greu, deoarece era prea agitat din pricina tratamentului primit. Mai spuse apoi că, în cazul în care n-ar fi izbutit să-l prindă, fata ar fi murit, deoarece nimeni nu poate trăi multă vreme fără propriul lui *kuran*.

Un singur lucru era cert, și anume că, în acel trib, nimeni nu se temea de vraci sau poate într-o măsură foarte mică. El părea a fi tare ocupat. Trebuia să păzească tribul de vizitele nedorite ale morților, să-i salveze pe cei vii din ghearele lui *mamu* și să vindece diversele boli ale întregii comunități.

Pentru tot ceea ce făcea ar fi trebuit să-și primească plata, dar, fără îndoială, că nu întotdeauna era răsplătit.

Pregătiri pentru călătoria prin deșert

Trecuse o lună de cînd eram la Ernabella și pregătirile pentru călătoria cea lungă prin teritoriile centrale rezervate aborigenilor erau aproape pe sfîrșite. Făcusem rost și de cîteva călăuze băștinașe.

Pe aceste teritorii care cuprind părți întregi ale deșerturilor din centrul continentului și din partea sudică și vestică a Australiei se află așezările speciale din rezervațiile create pentru ultimele rămășițe ale populației băștinașe. În mod teoretic, băștinașii pot trăi nevătămați de nimeni și neasupriți, deoarece, conform legii, numai oamenii de știință și persoanele oficiale au permisiunea să intre în aceste rezervații și numai cu autorizații speciale. În realitate însă, așa cum au dovedit-o și ultimele evenimente, situația este cu totul alta.

Rezervațiile sînt așezate în regiuni lipsite de ploaie, formate din deșerturi nisipoase, aride, întretăiate de lanțuri de munți stîncoși și golași ca : Musgrave, Petermann și Mann și de masivele mai puțin înalte Tomkinson și Rawlinson.

Versanții stîncoși ai lanțurilor de munți sînt aproape în întregime lipsiți de pămînt și în afară de răspînditul spinifex (*Trioda* sp.) mai crește doar o vegetație săracă formată din pini (*Callitris* sp.), arborele de plută pitic (*Hakea* sp.) și diverse alte specii de accacia adaptate deșertului. Suprafețele dintre și de la poalele lanțurilor muntoase sînt surprinzător de plane și pe alocuri lipsite de cursuri de apă, deoarece cantitatea de ploaie care cade pe povîrnișurile dealurilor din împrejurimi este

adesea atît, de mică încît e absorbită înainte de a ajunge la cîmpie.

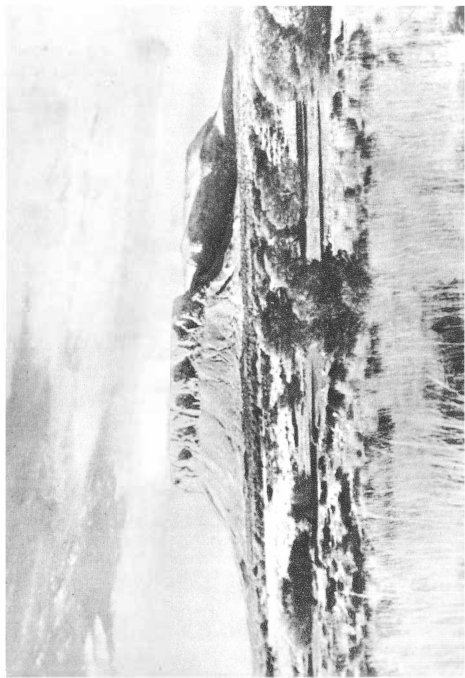
Munții Musgrave sînt cei mai mari și cei mai frumoși din întreaga regiune. Împreună cu ultima sa verigă, lanțul Ayers, are o lungime de aproximativ 150 de mile și atinge prin muntele Woodroffe (cel mai înalt vîrf din Australia de Sud) peste 1 200 m. Celelalte lanțuri muntoase nu sînt nici atît de lungi și nici atît de înalte ca Musgrave.

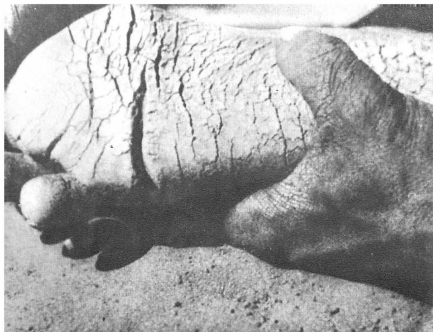
La nord, la sud, la est și la vest, deșertul înconjură lanțurile de munți ca o mare atotcuprinzătoare. Dar în ciuda faptului că este un adevărat deșert lipsit de apă la suprafață, nu e cîtuși de puțin un pustiu cu dune mișcătoare și golașe, cum presupun mulți. Regiunea este formată în cea mai mare parte din întinderi pe care cresc o mulțime de arbori și plante rezistente la secetă, unde după o ploaie bună, se trezesc la viață înveselind ochiul puzderie de paraceelia cu flori purpurii (*Calandrinia balonnensis*) și alte plante adaptate deșertului.

Pe de altă parte, regiunea dunelor este formată din delușoare răspîndite ici și colo sau din șiruri paralele de dune ce înaintază în direcția lungimii lor, care este și cea a vînturilor predominante. Aceste dune de nisip, care, după cum înțeleg, sînt specifice Australiei, sînt deseori atît de regulate, încît privite din avion se aseamănă cu o imensă suprafață arată. Deși coamele nisipoase prezintă creste mișcătoare, pe povîrnișuri crește o vegetație rară, specifică deșertului, adaptată mediului arid înconjurător. Depresiunile dintre ele sînt adesea pline, fie de desișuri de mulga (*Acacia aneura*) sau de melancolicul, dar grațiosul stejar al deșertului (*Casuarina descaieana*).

Pămînturile tribului Pitjendadjara sînt situate înăuntrul și în jurul lanțului Mann, care atinge toate liniile de demarcație ale Australiei de Sud, Centrale și de Vest. Acești munți din granit, nu prea înalți, se fărîmițează mai întii către vest sub forma unor dealuri izolate, ce se contopesc, în cele din urmă, cu deșertul înconjurător.

La început plănuiam să luăm echipament științific și alimente pentru trei luni de zile, timp în care să parcurgem un circuit larg, de la nord la est, pe la muntele Conner, stîncă

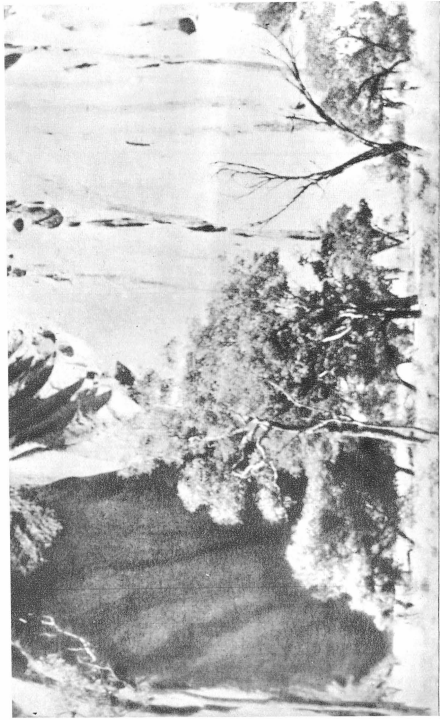

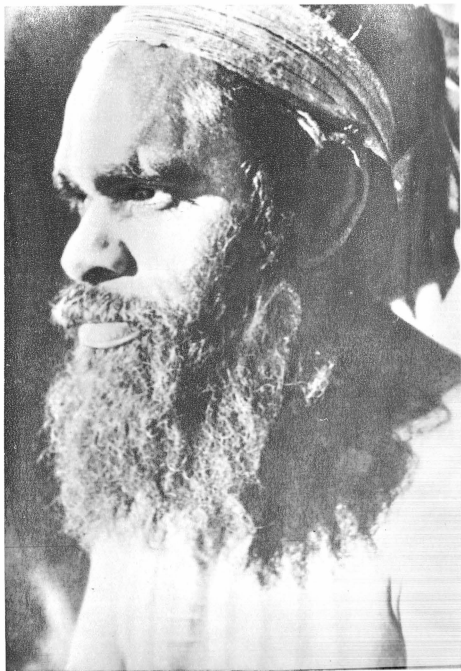
(sus) Tălpa băștinașilor este brăzdată de crăpături adinci. Ei încearcă să explice și aceasta prin legende; (jos) Pete albe pe podișul argilos.

60 de mîle de deșert arid, se distinge de nisip, fără cărări.

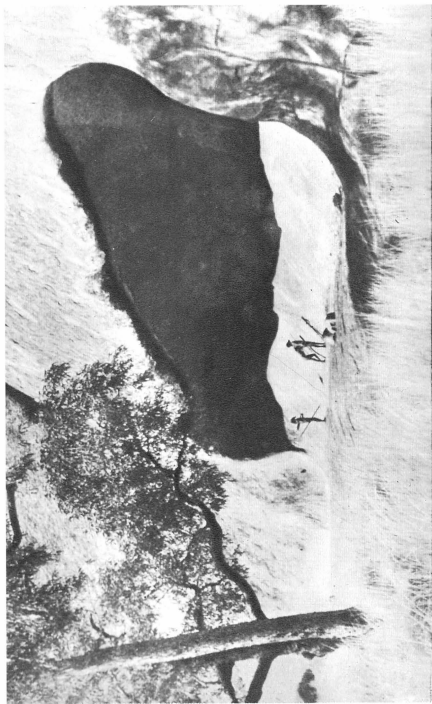

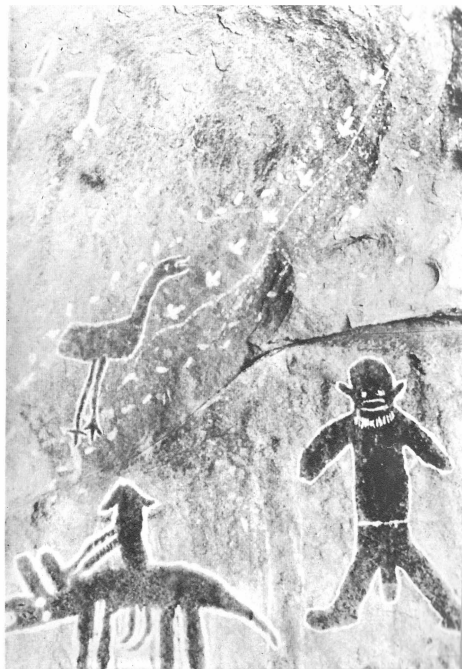
Legenda șopirlei Tatiya. O asemenea priveliște era firesc să trezească

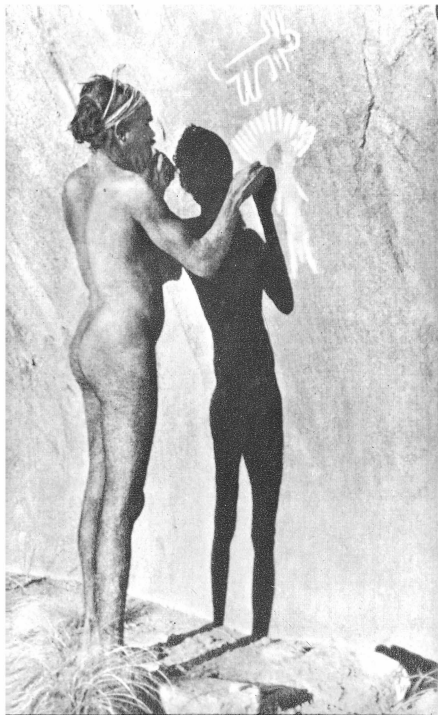
Matinya.

Legenda cfrîtlelor marsupiale. Și peștera cilindrică ne-a impresionat tot
așa de mult.

Desenul de sus reprezintă o vinătoare de emuși. În desenul de jos „artistul” neștiind cum să deseneze un cal, a zugrăvit un cangur... și a pus omul deasupra

Un băştinaş ne-a arătat cum desenează ei pe stînci.

Ayers, muntele Olga, apoi prin deșert pînă la lanțul Petermann și de acolo înspre munții Warburton, unde speram să-mi continui cercetările începute. De acolo intenționeam să ne întoarcem de unde pornisem trecînd prin lanțurile munților Mann și Musgrave.

Dar cînd ne-am dat seama de starea jalnică în care se afla convoiul lui Tjundaga, cu cămilele lui neputincioase și bătrîne și cu călușii care nu mai purtaseră niciodată poveri, am început să ne îndoim de priceperea cu care ne-am alcătuit planul.

Cît despre șei, lăzile de încărcat pe cămile și tot harnașamentul trebuincios, ce să mai vorbim ! Erau deopotrivă în aceeași stare proastă, deși Tjundaga și Nibiana pierduseră mult timp ca să le peticească și să le repare. Și pentru a pune vîrf la toate, aparatul de radiotransmisiune împrumutat de la misiune se încăpățîna să nu funcționeze ; am răcnit în microfon, ne-am dat părerea cum ne-am priceput fiecare, ne-am uitat pe dinăuntru, dar în zadar. Această întîmplare neplăcută, care a avut loc la patru zile după părăsirea localității Lindavale, ne izola complet și ne lipsea de orice legătură cu lumea dinafară. Era de la sine înțeles că, cu mijloacele noastre dubioase de transport și fără nici o posibilitate de comunicație, o astfel de călătorie ar fi fost chiar după primele zile un risc fără rost, deși animalele lui Tjundaga arătau mai bine după o lună de odihnă iar cele cîteva cămile pe care ni le împrumutase administratorul misiunii măriseră cu mult posibilitățile convoiului.

Hotărîrăm deci să renunțăm la călătoria noastră printre lanțurile munților Petermann și Warburton, iar restul traseului inițial să-l împărțim în două : prima parte să cuprindă muntele Conner, stîncă Ayers, muntele Olga și înapoi la Ernabella, iar în cea de a doua parte, după ce vom fi încărcat provizii noi, să înaintăm spre vest de-a lungul lanțului de munți Musgrave și de acolo să ne îndreptăm spre Mann, unde am auzit că s-ar afla un important centru de cercetări. Așa cum l-am refăcut, noul plan ne oferea încă nenumărate posibilități de cercetare și necesita mult mai puțin efort convoiului de cămile.

Caravana noastră se compunea din dromaderi de rasă arabă, animale cu înfățișare respingătoare, cu o singură cocoașă, de-

osebit de rezistente în călătoriile lungi prin ținuturile lipsite de apă care ne așteptau. Tjundaga le pregătise pentru un astfel de drum, obișnuindu-le mai dinainte să meargă răstimpuri îndelungate fără pic de apă. Deci puteam să călătorim fără grijă, patru sau cinci zile, prin ținuturi secetoase ; și chiar și mai mult încă, dacă nimeream pe un drum cu iarbă verde și fragedă din belșug. Nici hrană nu trebuia să ducem pentru ele, deoarece cămilele pot să trăiască și chiar să se îngrășe mîncînd doar frunzele ca sîrma ale ierbii mulga și ale accaciilor pitice pe care le-am întîlnit destul de des și în expedițiile anterioare întreprinsé prin aceste părți. De fapt nu-mi pot aminti de vreun popas de noapte care să fi fost lipsit de hrană din belșug pentru animale.

Caravana număra patru feluri de cămile : cele zvelte fuseseră alese pentru călărit, pentru pasul lor lin. Apoi erau cămilele pentru cărat apă și cele pentru cărat lăzi ; primele duceau prețioasa noastră provizie de apă, în patru burdufuri de cîte 36 de litri iar celelalte purtau două lăzi mari cu valorosul nostru echipament științific, cu aparate fotografice și cu hrana strict necesară. Cămilele de povară erau animale greoaie care duceau lucrurile cele mai rezistente : lăzi de băcănie, corturi, prelatele și alte poveri. Călușii, mai puțin încercați, urmau să ducă sacii cu făină și cu zahăr care nu s-ar fi stricat chiar dacă mîinji ar fi avut chef să zburde.

Era absolut necesar ca atît cămilele care duceau apa, cît și cele care duceau lăzile să fie liniștite și ușor de stăpînit, căci de ele depindeau nu numai succesul cercetărilor, ci însăși viața noastră. Nu rareori se întîmpla ca, pe neașteptate, cîte o cămilă s-o ia la fugă peste cîmp și galopînd sălbatic să azvîrle din șa toată încărcătura. Dacă vreo cămilă din cele care cară apa o ia razna peste deșertul secetos prin care ai de parcurs uneori chiar peste 160 km, se poate întîmpla o mare nenorocire. O astfel de cămilă poartă, pe drept cuvînt, viața noastră pe cocoașa ei fără să știe, iar după înfățișarea ei indiferentă, parcă nici nu i-ar păsa, chiar dacă ar ști. Tjundaga ne-a asigurat însă că este o ființă foarte liniștită și spusele lui s-au adevărit în cursul călătoriei.

A încărcă o cămilă de povară este un lucru cu totul neobișnuit. Mai întâi se potrivește pe cocoașă o șa dublă și se fixează cu două curele, trecându-se una în jurul gâtului iar cealaltă pe sub coadă. Acestea împiedică încărcătura să lunece înapoi, la urcuș, sau înainte, la coboriș. Cum nu există nici o curea pe sub burtă ca să fixeze șaua chiar la mijloc, echilibrul se obține așezînd încărcătura în așa fel, încît să fie greutate egală în ambele laturi. Așezarea unei încărcături în acest chip, și mai ales cu echipament felurit, necesită multă dibăcie. De altfel, îndemînarea celui care mîină cămilele se judecă după numărul de popasuri făcute pentru a pune șeile cum trebuie.

Cămila este mînată în alt chip decît un cal. Un capăt al căpăstrului, de obicei făcut dintr-o funie, este prins de capătul cel subțire al unui ic care se trece printr-o gaură făcută în nară, iar celălalt capăt este legat de animalul din față. Dacă se întîmplă vreun accident sau dacă animalul este neliniștit, se rupe icul, ferindu-se astfel nara cămilei. Dacă este folosită la călărie, hățurile și căpăstrul obișnuit sînt înlocuite cu o pereche de frînghii ușoare, legate de icul din nas. Șeile de călărie sînt de diferite modele și mult mai ușoare decît cele folosite pentru cămilele de povară. Ele sînt așezate pe cocoașă în același mod, dar mai sînt fixate și cu o altă curea pe sub burtă. În partea din față a șeii se îngîrămădesc lucrurile pentru dormit, burdufurile cu apă și alte obiecte mai mici, iar în spate, după cocoașă, aproape pe coada animalului, stă călărețul într-o poziție pito-rească și destul de comodă.

Mersul cămilei este ușor și legănat, destul de plăcut dacă te obișnuiești cu el și de loc mai obositor decît al calului.

Pe începător însă descălecarea îl înspăimîntă de cele mai multe ori. Cînd călărețul vrea să coboare din șa, el rostește cuvîntul *hușta*. Animalul se lasă pe dată în genunchi cu o smucitură atît de bruscă încît călărețul, neprevenit, poate fi zvîrlit peste cap. După cîteva clipe însă, animalul își recapătă echilibrul, așezîndu-se pe picioarele dindărăt și, clătînîndu-se înainte și înapoi de cîteva ori, rămîne apoi nemișcat. Urcușul înseamnă aceleași mișcări, dar în sens invers.

Cămilele își poartă poverile lor grele zi de zi fără să pară că fac un efort deosebit și totuși fac destul de multă zarvă. Rareori se întâmplă să întâlnești într-o caravană vreo cămilă care să nu geamă, sau să nu zbiere din te miri ce. Cămila mea, bătrână și arțăgoasă, se porni să zbiere chiar înainte de a-i pune șaua pe spinare și simplul gest de a-i lega cingătoarea a provocat un sunet atât de desperat, încît l-ar fi mișcat pînă la lacrimi pe oricare nu-i cunoaște obiceiurile.

Pasul domol al cămilei, aproape 5 km pe oră, deși din cale afară de enervant cînd te grăbești, se dovedi a fi ideal pentru cercetările noastre, deoarece puteam merge pe jos alături de ea și să stăm de vorbă cu băștinașii, culegînd date despre viața lor sau istorisiri legendare despre locurile prin care treceam.

Hotărîrăm să luăm cu noi și cîteva familii băștinașe pentru a putea urmări mai bine viața lor de toate zilele și relațiile dintre ei, deoarece prin astfel de observații, deși neînsemnate, puteam pătrunde mai profund unele aspecte ale societății lor. Cît despre amatori, nu ne-am putut plînge. Am ales în cele din urmă două familii : pe a lui Tjalerina, principalul dansator din ceremonia curcanului sălbatic, cu Jundin, soția lui, și micul lor fiu, Naniwanya, precum și pe a lui Moanya, băștinașul al cărui lumbago a fost tratat de vraci, cu Numidi, soția lui, și cu dragă-lașa lor fiică, Nantjinin, în vîrstă de vreo unsprezece ani.

Dar cu cîteva seri înainte de plecarea noastră s-a întîmplat ceva care ne-a făcut să ne schimbăm planul expediției. Pe cînd luam ceaiul împreună cu doamna Ward, se auziră strigăte și țipete care veneau dinspre așezările băștinașilor. Domnul Ward, Lauri și cu mine alergarăm într-acolo și-i găsirăm pe toți în culmea agitației. Prin văpaia focurilor în jurul cărora se aflau, zărirăm oameni înfuriați stînd în picioare cu sulițe și aruncătoare de sulițe în mîini, și cu ochii scăpărînd de mînie ; femeile țipau cît le ținea gura, blestemînd furioase, iar copiii plîngeau speriați printre cei mari. Chiar în fața țarcului în care-și ținea Tjundaga cămilele se strînseseră roată niște femei, sporovăind tulburate, iar în mijlocul lor, țeapănă și fără viață, zăcea Numidi, cea pe care nu de mult o alesesem să meargă cu noi. Fusesse lovită, și nimeni nu putea să înțeleagă de ce, de unul

dintre cei mai blînzi și mai liniștiți băștinași din tabără. Am încercat să-i turnăm pe gît o soluție de săruri volatile, dar dinții îi erau atît de strînși încît nu i-am putut desface nici chiar cu o pană de lemn. Totuși Moanya, soțul ei, îi prinse falca de sus într-o mînă și bărbia într-alta și, cu o smucitură rapidă, îi deschise gura Numidiei atît cît am putut să-i turnăm o doză care să o readucă în simțiri.

După cîtăva vreme femeia începu să-și vină pe nesimțite în fire. Toată mînia stăvilită de izbitura care o lăsase în nesimțire se aprinse din nou. Se ridică, abia ținîndu-se pe picioare și cu priviri tulburi, și înșfăcînd un băț aprins, porni împleticindu-se să-l pedepsească pe dușmanul necunoscut. Se împotrivi cîtva timp femeilor care încercau s-o potolească și în cele din urmă fu nevoită să cedeze și să se așeze jos lingă foc.

Apoi o cuprinse din nou furia. Nefiind în stare să se ridice din cauza femeilor strînse roată în jurul ei, dădu frîu liber mîniei scoțînd niște țipete isterice și ascuțite, alternînd cu geamătul surd al unui descîntec de moarte, care, spuneau bărbații oarecum înfricoșați, l-ar putea lovi pe făptaș dacă Numidi i-ar ști numele. Și pe cînd descînta, femeia pe jumătate nebună își azvîrlea picioarele goale înainte și înapoi, peste cărbunii aprinși, cu iuțeala fulgerului, fără să-i pese de foc, atît era de cufundată în descîntecul ei. Apoi se întoarse către noi țipînd să plecăm acasă și să nu ne amestecăm în treburile „negrilor“.

Într-un fel ne dădeam seama că Numidi avea dreptate, dar mai știam că, dacă i-am asculta porunca, limba înveninată a lui Numidi ar ațîța din nou vrajba ; așadar, i-am administrat o doză puternică de bromură pentru a preveni un nou tărăboi și am dus-o în cortul ei unde continua, cu voce slabă, să-l ocărească pe dușmanul necunoscut, despre rude, despre faptele lui din trecut și despre canoanele care-l așteptau.

Cînd ne-am dus la culcare, toți băștinașii se retrăseseră în corturile lor. Focurile se stinseseră și ele. Liniștea coborîse peste tulburarea care frămîntase nu de mult întregul trib. Pînă dimineața vrăjmășia dintre Numidi și cei care fuseseră părtași la ceartă avea să fie uitată, deoarece băștinașii nu mai țin dușmănie îndată ce cearta a trecut.

A doua zi am aflat toată pricina.

Într-o seară, pe cînd preparam cina, un băieţel, Inakinya, se uită pe furiş în cortul meu. Tatăl său, găsind gestul copilului necuviincios, îl dojeni interzicîndu-i să mai facă altă dată așa ceva. Faţă de această hotărîre neobişnuită, băiatul, iritat, îşi pierdu cumpătul şi azvîrli cu pietre spre grupul de bătrîni, printre care se afla şi tatăl său. Cei din grup nici nu-l băgară în seamă, necum să-l pedepsească; ba chiar făcură haz de prostia lui. Gîndind că dacă va lua băiatul de acolo, va pune capăt acestei necuviinţe, tatăl îşi chemă fiul în cort. Ruşinat şi oarecum umilit băiatul nu se supuse, ci, apucînd o sulită de vreo trei metri, o azvîrli cu multă îndemînare înspre taică-său.

Toţi cei de faţă, bărbaţi, femei şi copii, socotind furia nestăpînită a cuiva ca cea mai bună glumă, rîdeau în hohote. Şi pentru că nu mai putea să-şi verse mînia, băiatul, covîrşit de hohotele de rîs, se dădu bătut, dar se trînti pe nisip şi începu să urle de ciudă cît îl ţinea gura.

În seara aceea, cînd a venit din nou vorba despre cele întîmplate, Jabiaba îi spuse tatălui copilului în limba băştinaşă :

— De ce nu-ţi înfrînezi băiatul, ca să nu se poarte astfel în faţa oamenilor albi ?

Tilbukuna, tatăl copilului, se înfurie la această dojană.

— Ce treabă ai tu, *pukita* (om fără copii) ? Băiatul meu nu-i mai rău decît alţii.

Jabiaba îi răspunse şi el înţepat căci, de bună seamă, îl duruse aluzia făcută. Şi astfel, amîndoi îşi pierdură cumpătul şi curînd îşi arătau unul altuia sulitele, strigîndu-şi tot felul de ameninţări. Sfatul celorlalţi izbuti totuşi să-i potolească şi neînţelegerea se curmă pentru o vreme. Dar într-o zi, una din femei, o intrigantă bine cunoscută, începu să cînte un cîntec prin care îl defăima pe Tilbukuna. Acesta o ameninţă, iar soţul ei, fratele Numidiei, se amestecă în vorbă şi se porni şi bătaia. Numidi sări în ajutorul fratelui ei, dar fu oprită cu o lovitură pe la spate de către un bătrîn băştinaş, tare liniştit, care voia să o scoată din încăierare. Din nefericire, o nimeri în bărbie sau în ceafă şi apoi s-a întîmplat tot ceea ce am aflat mai înainte.

A doua zi de dimineață ne-am dus să o vedem pe Numidi care era cu adevărat bolnavă. Deși primise și câteva dulciuri, nu mai era atât de plină de viață, așa cum ne obișnuise pînă acum această băștinașă veselă și binevoitoare, mult deosebită de semenele sale.

După câteva zile soția mea ne părăsi întorcîndu-se spre casă ; pentru a suporta efortul lungilor călătorii prin deșert, trebuie să ai ori experiență, ori tinerețe.

Eram cuprinși de febra ultimelor pregătiri. Trebuia să ridicăm tabăra și să împachetăm pentru a fi transportată. Urma să punem deoparte obiectele trebuincioase de cele mai puțin importante, să găsim locuri sigure pentru echipamentul științific, pentru aparatele de fotografiat și pentru medicamente, și să chibzuim foarte bine încă la o sută și una de alte lucruri. În ajunul plecării am pierdut surprinzător de mult timp pentru pregătirea șirului de cămile. Tocmai cînd socoteam că sîntem gata se ivea încă o povară ce trebuia încărcată. Cît despre Nibiana, aceasta s-a întors de nu știu cîte ori să-și ia rămas bun de la cei pe care îi lăsa acasă. Cînd, în sfîrșit, se terminau și astea, lipsea unul din conducători... În dimineața aceea, am reușit, într-un tîrziu, s-o pornim la drum întovărașiți de aproape toți băștinașii din tabără și de cîinii lor. După câteva mile am fost nevoit să-i trimit pe băștinași înapoi, deoarece cu siguranță că nu ne-ar fi ajuns nici hrana și nici apa din rezervoare, atât de prețioasă prin aceste ținuturi complet lipsite de apă.

Pînă la urmă caravana noastră se compunea din : Tjundaga, Nibiana și o fetiță, Kitata, oare ajuta la cămile ; Tjalerina, bătrînul actor, cu soția și copilul ; Moanya și Numidi, care a stăruit să vină cu noi, deși suferise atât, împreună cu fiica lor ; Tjikaba, un bătrîn din Ernabella care mergea spre Lyndavale ; Lauri și cu mine ; eram doisprezece oameni și douăsprezece cămile.

Așa cum era de așteptat, caravana n-a mers bine de loc : cămilele lui Tjundaga și cele ale misiunii nu se deprinseseră

unele cu altele, animalele tinere încercau să zvîrle încărcătura de pe ele iar cîteva poveri nu fuseseră bine cumpănite.

În noaptea aceea am poposit pe o cîmpie întinsă înconjurată de dealuri roșietice, neregulate, și acoperită cu iarbă mulga, alburie ca inul. Am adormit tare greu în seara aceea. Mă neliniștea oare gîndul la ceea ce avea să ne mai aștepte, sau poate îmi era doar frig? Căci de dimineață cînd ne-am trezit, un strat gros de chiciură acoperea atît sacul meu de dormit, cît și pe cel al lui Lauri.

Călătoria spre Lyndavale

Prima noastră haltă, ca să spunem așa, a fost Lyndavale, o stație așezată la hotarul dintre două lumi, la vreo 112 km de Ernabella. Ne înțelesesem cu „Snowy“ Pearce, proprietarul stației, ca atunci cînd vom ajunge acolo să ne dea drept călăuză un locuitor de prin preajma stîncii Ayers, căci una dintre țintele călătoriei noastre spre nord-est era să ne stabilim tabăra prin acele meleaguri și să culegem legende, să facem schițe și să fotografiem numeroasele desene făcute de băștinași în peșterile de la poalele stîncii.

În afara primei zile petrecute în munții Musgrave, călătoria spre Lyndavale continua prin lăstărișul de mulga, care, chiar de sus, de pe spatele cămilei, nu ne lăsa să vedem decît la cîtiva metri de fiecare parte a drumului. De fapt, împrejurimile erau atît de asemănătoare și vedeai același și același lucru o zi întreagă, încît această parte a călătoriei a fost cea mai monotonă din toată expediția. Totuși, în ciuda acestei monotonii, am descoperit multe lucruri interesante ; trăisem vreme destul de îndelungată printre băștinași ca să ne convingem că aici pămîntul are întotdeauna ceva de povestit. Este ca o carte uriașă, în paginile căreia cei inițiați pot citi despre tot ce se întîmplă într-o zi în țara tufișurilor, despre venirea și plecarea păsărilor și animalelor și despre hărnicia celor mai mici viețuitoare. Nici chiar eu nu observam deseori urmele lăsate de canguri, emuși, de găinile mallee și de puzderia de reptile mici care ne ieșeau în cale.

„Casele“ construite de insectele deșertului au constituit pentru noi un adevărat val de surprize. Iată un păianjen. Mă în-

treb oare dacă este cunoscut oamenilor de știință? În timp ce-și sapă locuința, o gaură verticală străpunsă în pământul nisipos, își învelește în firișoare de mătase fiecare bucățică de pământ scoasă la suprafață și apoi le lasă în preajma intrării, în cerc, pe o circumferință de aproape 20 cm. Mai există și un alt păianjen asemănător, care își adună grămăjoarele de nisip învăluite în pînza lui într-un maldăr construit alături de cuibul său.

Băștinașii spun că aceste două insecte sînt foarte periculoase și le numesc *inba kuran kuran* care, tradus, înseamnă „păianjenul care sugă viața (*kuran*) victimelor sale“.

Am întilnit deseori adăposturile interesantei furnici, mulga, o insectă care își construiește mai întii în jurul găurii, prin care iese afară, un zid de pământ cu un diametru de 35 cm și înalt de 12 cm, pe care îl acoperă după aceea cu frunze uscate de mulga. Am văzut asemenea cuiburi sub diferite forme: mai întii numai ca ziduri goale de pământ, apoi acoperite doar cu cîteva frunze, iar în jur mii de alte frunze adunate de harnicele furnici în timpul nopții și, în sfîrșit, cuiburi gata făcute, acoperite complet cu frunze mulga.

În anotimpurile calde apare o furnică minusculă, nu mai mare decît un grăunte de zahăr, care este socotită blestemul tuturor călătorilor de prin aceste locuri. Se pare că „instinctiv“ prind de veste cînd oamenii sînt prin preajma lor, căci abia ne oprisem lingă unul din mușuroaie că s-a și format o coloană ce se îndrepta spre noi. Ele atacă acele părți ale corpului care transpiră mai mult, iar mușcătura lor este ca o înțepătură de viespe. Este cea mai grăoznică insectă pe care o poți întilni și care provoacă un torent de cuvinte grele. Cînd se trezesc în „țara furnicilor“, băștinașii izbutesc să scape de ele aprinzînd focuri mici, în cerc, pesemne singurul mijloc prin care pot să le alunge.

Chiar înainte de a ajunge la Lyndavale, am văzut o groapă în pământ rîciită pentru cuib de găina lowan sau mallee (*Leipoa ocellata*) și așternută cu un strat de frunze. Era surprinzător de mare, cam de vreo 3 m în diametru și aproape de 60 cm adîncime, un efort demn de laudă pentru o pasăre ceva

mai mare decît cea domestică. Ele vor scormoni nisipul toată vara și vor aduce frunze pînă cînd movila se va ridica cu mult deasupra nivelului solului. Aici vor fi așezate ouăle roată, de obicei în trei rînduri. Căldura emanată de descompunerea plantelor în putrefacție, împreună cu cea solară care intră prin vîrfurile mîviliței, deschis de aceste păsări în zilele însorite, va da cuibului temperatura necesară incubării.

De multe ori am observat gropi adînci sub copaci, cu un adăpost rudimentar deasupra. Bătrînul Tjalerina mi-a spus că în aceste gropi se ascundeau băștinașii în timpul arșiței, cînd călătoreau între munții Musgrave și Lyndavale. Cînd sînt siliți să străbată vara porțiuni întinse lipsite de apă, băștinașii nu călătoresc decît noaptea. Înainte de a părăsi ultima oază, ei beau cît pot și apoi pornesc la drum puțin după răsăritul soarelui. Cînd începe zăduful, băștinașii sapă cîte o groapă la adăpostul vreunui copac pînă ajung la nisipul rece și pun pe deasupra un acoperiș rudimentar. Apoi aruncă peste ei nisip rece, îngropîndu-se pînă la gît și rămîn astfel acoperiți pînă cînd răcoarea serii le permite să-și continue drumul.

Mulți susțin că băștinașii sînt capabili să efectueze asemenea călătorii, imposibile pentru albi, deoarece ei sînt mai bine înzestrați de natură ca să reziste arșițelor. Dar s-ar putea ca teoreticienii să greșească iar gropile de sub copaci dau un răspuns în această privință. Această simplă dar înțeleaptă metodă de a se apăra împotriva elementelor naturii arată că băștinașii au aflat, prin mijloace pur empirice, că perioada de timp în care un om poate să trăiască fără apă este determinată de procentul de umiditate a corpului și pentru a evita această pierdere vitală ei călătoresc doar noaptea, îngropîndu-se ziua în nisipul umed. Așadar, această rezistență la asemenea călătorii istovitoare nu se datorește faptului că băștinașii ar fi osebit înzestrați de natură, ci pentru că ei s-au adaptat la condițiile de viață existente în aceste deșerturi. Dacă s-ar fi cunoscut această metodă atît de simplă, nu s-ar fi stins de arșită atîtea vieți de oameni neîncercați de asprimea acestor locuri.

Caravana înainta cu mult mai încet decît ne așteptam. Porneam destul de greu, iar cămilele tinere și năvălașe rupeau

adesea șirul. Ne-au trebuit cinci zile ca să sfîrșim drumul nostru istovitor pînă la gara Lyndavale. Aici ne aștepta altă dezamăgire : „Snowy“ Pearce, proprietarul stației, nu era acasă, iar după urme nimeni nu mai dăduse pe acolo de cîteva zile. Totuși la oaza Maratjara, la o milă de gară, am zărit urma unui călăreț, care fusese pe acolo cu cîteva ore mai devreme. Înainte de a instala tabăra de seară l-am rugat pe bătrînul Tjalerina să pornească după acele urme și, dacă duc la casa unui alb, să-l înștiințeze că am sosit.

Abia a doua zi de dimineață bătrînul s-a întors cu vestea că „Snowy“ Pearce plecase, dar că Charlie Lester, ajutorul său, păștea oile la vreo 8 km spre nord și dorea ca Lauri și cu mine să-l vizităm.

Cînd am ajuns acolo Charlie pregătea masa : în cuptor sfîrșia îmbietor un curcan sălbatic din care gazda, cu ospitalitatea binecunoscută a ținutului arbuștilor, ne-a îndemnat să gustăm. Pe cînd mîncam, el ne povestea despre ființa care îi era cea mai dragă din lume, fiica sa, mulatra Milly, care trăia într-un cămin din Melbourne.

„E o fată minunată“, spunea Charlie, pe cînd scotea o fotografie aproape roasă de mult ce o privise. „Îmi scrie în fiecare săptămînă. Vrea să mă las de fumat și de băut pentru că nu-mi fac bine. Cu băutura am izbutit, dar cu fumatul e greu de tot. Am ascuns pipa mea cea veche și totul merge bine cît sînt singur, dar îndată ce vine «Snowy» cu tabachera lui împruțită, i-a zis cu mine. Totuși voi încerca din răspuțeri, deoarece tare vreau să-i fac pe plac lui Milly“.

Apoi cînd scoase cu duioșie și plin de mîndrie scrisorile ei, care păreau să fi fost citite și răscitite, în ochi i se aprinseră umini iar degetele care urmăreau, rînd cu rînd, slovele nespuse dragi îi tremurau ușor. Era un boșiman aspru, neîngrijit, după înfățișare cam de risul ținutului. Trăia și muncea numai pentru acea stea strălucitoare care îi lumina viața. Pentru ea strîngea ban cu ban, pentru educarea fiicei lui iubite. Nu izbutea cine știe ce mare lucru dar, gîndesc eu, din cîte mi-am putut da seama din acea fotografie uzată, idealul său era la nălțimea sacrificiului pe care îl făcea.

Ne-am reîntors să poposim la tabăra omului din Ayers Rock, de unde aveam să ne umplem și bidoanele cu apă. Tocmai ne pregăteam să plecăm cînd de peste deal se ivi „Snowy“ Pearce.

„Pe Jupiter, bătrîne“, spuse el, „mi-a fost teamă că nu aveam să te mai găsesc. Băștinașii ți-au văzut focurile ieri (noi aprinsesem spinifex oă să ne anunțăm sosirea) dar nu am izbutit să ajung mai devreme“. „Cum !“ exclamă el, cînd văzu șirul de cămile cu poverile în spinare, „doar nu ai de gînd să pleci chiar acum ! Nu te gîndești că nu am mai vorbit cu altcineva decît cu Charlie, sau cu băștinașii de săptămîni întregi ?“

„Suie-te în camion“, adăugă el aproape implorîndu-mă, „și trimite caravana spre tabăra mea. Nu pot să te las să pleci așa !“

Ne era tare greu să mai pierdem încă o zi, dar știam și eu ce înseamnă singurătatea în ținutul arbuștilor ; așadar, fără să mai stau pe gînduri, am făcut semn caravanei să mă urmeze iar Lauri și cu mine ne-am urcat în camion.

A fost o seară minunată !

Am vorbit despre atîtea și atîtea lucruri : despre treburile de la halta lui „Snowy“, despre viața cunoștințelor noastre comune (pe „Snowy“ îl mai întilnisem și cu cîțiva ani mai înainte). Aparatul de radio portativ al lui Lauri le-a adus primele știri, după luni întregi de izolare.

Cît de puțin bănuiam eu pe atunci, ascultînd pe unde un glas cristalin, exprimîndu-și dragostea de patrie mai viu decît prin orice cuvînt scris și privind chipurile tovarășilor mei în lumina flăcărilor, că nu vor trece doi ani și voi fi singurul supraviețuitor al acestui mic grup. Atît „Snowy“, cît și Charlie vor fi părăsit această lume înainte ca eu să mai aflu ceva despre ei, iar Lauri nu își va fi precupețit viața în apărarea tuturor celor pe care le prețuim mai presus de orice.

Muntele Conner și oamenii de gheață

A doua zi de dimineață ne-am luat rămas bun de la cei doi boșimani, amîndoi oameni de ispravă, deși atît de diferiți unul de altul. „Snowy“ își trata soția băstinașă cu aceeași căldură cu care Charlie își înconjura fiica.

„Snowy“ nu credea că ne vom putea aproviziona cu apa necesară pentru a traversa deșertul, înspre Ayers Rock, din infiltrațiile dinspre muntele Conner. Și într-adevăr, se pare că a avut dreptate, cel puțin pentru primele două zile. Ochiul de apă Amarari, la care am ajuns în prima zi la asfințit, era aproape secăt. Băstinașii au scormonit rezervele secătuite de apă, adînc, în nisip, cam la vreo 4 m și cu toate că am lăsat ca apa să se strîngă toată noaptea, pînă dimineața abia am obținut nouă litri. În ziua următoare, către amiază, am fost duși spre o adîncitură în stîncă plină cu vreo nouă sute de litri de apă limpede, dar care, spre dezamăgirea noastră, era mult prea sărată pentru băut. Tîrziu, după-amiază, am găsit ochiul de apă Anneri, o gaură lată de aproape doi metri, situată în mijlocul unui întîns platou argilos.

Nu este de mirare că prin aceste locuri fără ajutorul băstinașilor și fără a cunoaște condițiile de viață din ținutul arbuștilor australieni, călătorii pot să moară foarte ușor de sete. Ochiurile de apă ca Anneri sînt aproape imposibil de găsit, dacă nu știi să folosești o urmă cît de slabă de animal, ori zborul vrăbiilor-diamant (*Pardolulus punctatus-N.T.*)

La prima vedere ochiul de apă Anneri arăta doar ca o băltoacă mică, atît de mică încît Lauri și cu mine ne luasem orice

speranță de a mai ajunge la Ayers Rock pe la est. Dar Matinya, noua noastră călăuză din Lyndavale, ne dădu curaj spunîndu-ne că era *kapi-bulka* (apă multă) și că trebuia doar să curățim ierburile ca să putem lua toată cantitatea de apă de care aveam nevoie. I-am lăsat deci pe băștinași să dea ierburile deoparte iar noi ne-am continuat drumul spre muntele Conner, unde intenționam să poposim cîteva zile.

Pînă atunci nu văzusem muntele decît printre arbuștii mulga și printre copacii pitici de pe dealurile pietroase și prăpăstioase, dar cu cît ne apropiam pe la sud-vest, străbătînd cîmpia care se întindea pînă la poalele lui, l-am zărit pentru prima oară în toată măreția. Era o priveliște de neuitat. În prim plan se aflau dunele de nisip minunat colorate, nisipul roșu, spinifexul alb ca inul, specia *Duboisia hopwoodii* — o iarbă sticloasă verde închisă, înspăimîntătoarea otravă a cămilelor — și arbustul de sare (*Australian halomoides-N.T.*) de culoare fumurie, iar în fund, muntele Conner cu vîrfurile teșite, cu prăpăstiile sale roșii luminate de soarele blind al după-amiezii aceleia tîrzii.

Am ajuns la poalele muntelui și ne-am așezat tabăra în lumina unui apus de soare strălucitor, ce se revărsa asupra corturilor noastre roșietice și asupra piscurilor care se profilau ca niște tăciuni aprinși pe un cer trandafiriu ca pieptul unui cacatoe (*Cacatoe rosei capilla-N.T.*) A doua zi am hoinărit singur toată dimineața pe la poalele muntelui care, odinioară, făcea parte din acel parapet înalt, acum fărîmițat pretutindeni. În clipa aceea aveam senzația că sînt un pitic rătăcit în mijlocul acelei măreții ; și acum cînd mă gîndesc, ceea ce îmi vine adesea în minte nu sînt piscurile înalte, nici bolovanii uriași, ci coloritul gingaș de pe povîrnișurile dealurilor acoperite de miliarde de pietre golașe, galbene ori de culoarea untului, împetrițate cu plantele cenușii ale deșertului, cu mănunchiuri de iarbă galbenă-aurie și cu spinifex.

Luată în parte fiecare priveliște, oricît de simplă, îți sugera farmecul delicat al unei vechi stampe chinezești. O stîncă uriașă galbenă ca mierea, puternic luminată de soarele dinmi neții, domina valea. În fața ei se înălța cel mai frumos arbore

de plută pe care-l văzusem vreodată. Rădăcinile lui se înfigeau adânc în spinifexul galben și în pietrele roșii, iar ramurile se profilau pe azurul cerului. Stînca, cerul, copacul cu frumosu-i trunchi negru, cu ramurile ciudat întortocheate și cu frunziș alb-cenușiu tremurător, alcătuiau un tablou pitoresc pe care numai penelul unui artist oriental l-ar fi putut zugrăvi.

M-am întors în tabără cu frumoasa priveliște adânc întipărită în minte ca să ascult poveștile băștinașilor despre acest loc fermecător. Nu spun că m-a uluit povestea pentru că nimeni nu se miră de ceea ce se întîmplă într-o legendă, dar mi s-a părut ciudat ca muntele, care m-a vrăjit atît cu frumusețea lui, să amintească în folclorul băștinaș de cele mai înfiorătoare ființe ale miturilor, de Ninya, oamenii de gheață. Se spune că înfățișarea acestor strămoși legendari nu se deosebea prea mult de cea a băștinașilor de azi ; doar gerul strașnic le acoperea trupurile cu albă promoroacă și le agăța de bărbi și de sprîncene mulțime de țurțuri ce se ciocneau între ei în clinchet de clopoței.

Pe atunci, pe vremea lui *tjukurita* (a legendelor) își aveau sălașul în muntele Conner, dar azi se spune că ei trăiesc la cîteva leghe mai sus, către nord, pe fundul a două lacuri sărate. Intrarea în lăcașul lor se află pe o insulă acoperită cu iarbă mulga pitică și duce la niște peșteri subterane uriașe cu pereți acoperiți de gheață și biciuiți neconținut de rafale reci suierătoare ; este un loc de groază, tot atît de înspăimîntător ca și Nivlheim din mitologia nordică a eddelor.

Oamenii-Ninya își petrec vara în atmosfera înghețată a peșterilor, dar în nopțile de iarnă ei pornesc în călătorii lungi, peste lanțurile muntoase și peste dune. Vinturile pătrunzătoare care-i însoțesc aduc gerurile iernii ; iar gheața și promoroaca de pe trupurile lor nu numai că îngheață ochiurile de apă, dar cad și rămîn în iarbă tăind picioarele băștinașilor. Așa își explică băștinașii crăpăturile adînci din tălpi, care îi fac să sufere îngrozitor în diminețile de iarnă.

Legenda spune mai departe că, în ciuda faptului că oamenii-Ninya pot fi văzuți numai de vraci, și băștinașii pot uneori să-i simtă cînd sînt pe aproape. Cînd ? Atunci cînd după o

noapte rece, senină și liniștită dis-de-dimineață apare un miraj, fenomen caracteristic regiunilor din deșert. Este binecunoscut că în zilele fierbinți și liniștite mirajul este rezultatul reflexiilor de pe suprafața unui strat de aer cald, indicele de refracție fiind diferit de acela al atmosferei de deasupra lui. În Australia Centrală, când se produce mirajul dimineața, imaginile apar răsturnate, suplimentare sau îndepărtate. În diminețile geroase, pătura de aer rece și lipsită de curenți care se află aproape de sol formează o suprafață de reflectare unde pot fi zărite dealuri plutind în aer, copaci întregi cu rădăcinile în sus sau desprinși de pământ și multe alte imagini ciudate. Când apare un miraj dimineața, băștinașii se strâng în jurul focurilor țopăind și cîntind un cîntec care, cred ei, că are puterea să pună copacii la loc și apoi să-i fugărească pe Ninya în sălășurile lor subpămîntene. După aceasta băștinașii spun că ziua se face caldă și frumoasă.

Dar acești oameni de gheață (femei de gheață nu există) aduc și foloase. Când vînturile fierbinți de vară străbat țara ucigînd păsări și animale și făcînd viața băștinașului amară, femeile și fetele se strâng roată în jurul gropii argiloase de lingă ochiul de apă Anneri, executînd ritualul care are puterea să-i scoată pe Ninya din peșterile lor de gheață. E de ajuns numai să iasă cu corpurile lor înghețate deasupra pămîntului, ca temperatura aerului să scadă și să înceapă să sufle o briză răcoroasă.

O altă legendă legată de ochiul de apă Anneri descrie o ceartă între doi oameni-Ninya. Demult, în vremile *tjukuritei*, doi oameni își așezaseră tabăra la sud de muntele Conner și trăiau prinzînd *mala* (*Lagorchestes hirsutus*), un mic marsupial, un fel de cangur pitic. O bucată de vreme suferiră amîndoi de sete pentru că nici unul nu găsisese un ochi de apă. Totuși, într-o zi, cel mai mare dintre Ninya, împiedicîndu-se, găsi din întîmplare ochiul de apă Anneri. Egoist și lacom, ca toți oamenii-Ninya, el își potoli setea într-ascuns și acoperi prețiosul ochi de apă cu ramuri, păstrîndu-l doar pentru sine. Celălalt Ninya, mai tînăr, era atît de însetat încît fu silit să-și deschidă o vînă de la picior ca să-și potolească setea cu propriul său sînge și să-și mai

țină zilele. Cel vîrstnic, ca să-și înșele tovarășul, își mînji și el piciorul cu sînge, bineînțeles fără să-și deschidă vîna ; își potolise setea din ochiul de apă.

Într-o zi, pe cînd vîna, tînărul aruncă un băț după un *mala*, dar în loc să-l nimerească, bățul căzu din întîmplare în ochiul de apă. Cînd văzu apa, vînătorul se tulbură tare și se puse să soarbă cu atîta lăcomie încît zgomotele puternice pe care le făcea atraseră atenția celui vîrstnic. Acesta veni de îndată și îi porunci însetatului vînător să plece de acolo. Tînărul însă bea înainte ca să-și potolească setea, în timp ce, de ciudă, tovarășul său îl lovea peste cap. După ce își potoli setea se întoarse plin de minie către cel vîrstnic și se încinse o luptă atît de crîncenă încît pe acolo pe unde își tăvăleau trupurile rămîneau gropi (depresiunile din jurul ochiului de apă). Și s-au snopit într-atît în bătaie o zi întreagă încît la asfințit zăceau morți amîndoi lîngă ochiul de apă. Sîngele de gheață care a curs din rănile celor doi Ninya se și vede azi ca niște pete albe, nu roșii, pe întinsul depresiunii circulare iar trupurile lor împietrite sînt cele două movile de cuarț, de culoare deschisă, din vîrfurile muntelui Conner.

Dintre strămoșii băștinașilor, Ninya sînt cei mai importanți, dar mai există și alții despre care povestesc legendele muntelui Conner. Dealurile mărginașe care se găsesc prin aceste locuri au fost ridicate de mica șopîrlă Tatiya pe cînd își căuta bumerangul ¹ care dispăruse, după ce mai întîii îl aruncase de la capătul muntelui și de *wonambi* (șarpe gigantic legendar) care trăiește încă în peșteri adînci subterane, lîngă un izvor mic de pe coasta muntelui. Băștinașii se tem într-atît de *wonambi*, încît nu beau apă pînă cînd nu aprind lîngă izvor un foc din spinifex ca să sperie feroașa creatură și să o izgonească în lăcașul ei subteran.

Tot întrebînd despre legendele muntelui Conner, am aflat că trecusem în drumul nostru pe lîngă multe locuri sacre ce

¹ Annă australiană, un fel de măciucă plată din lemn tare, semicirculară, care, zvîrlită cu îndemînare, descrie un cerc sau o buclă și revine la cel care a aruncat-o. — N.T.

aparțineau lui Tjikaba, omul de la Ernabella, care ne însoțea.

Cum nu prea cunoșteam credințele legate de acest lanț de munți, țineam mult să-l păstrăm pe Tjikaba în grupul nostru, pentru ca la întoarcere să putem vizita acele locuri și să aflăm miturile lor. Cu toate că Tjikaba primise bucuros să ne însoțească spre muntele Conner, nu vru în ruptul capului să meargă mai departe, deși i-am făgăduit zahăr, făină și tutun din belșug. Ne spuse că trebuie să se ducă după „căței“ (adică să prindă cîini mici *dingo*, a căror piele de pe cap valorează fiecare cît un sac de făină de peste 100 kg).

— Dar, protestai eu, dacă vii cu mine îți dau mai multă făină decît poți cîștiga săpînd și scoțînd din dunele de nisip capete de cîini *dingo* și, pe lîngă aceasta, nu va fi o muncă atît de grea.

— Nu, nu e cu puțință, îmi răspunse băștinașul în limba sa. Eu pot găsi atîtea capete de *dingo* în această vreme a anului încît cămilele tale n-ar transporta atîta făină cît pot lua eu pe ele.

Și ca să-și întărească spusese, începu să traseze pe nisip linii, fiecare reprezentînd un cap de *dingo*. Cînd termină un șir, începu altul și nefiind, se pare, mulțumit nici după ce l-a terminat pe acesta, mai adăugă altele ca să mă convingă pe deplin.

Apoi se așeză iarăși pe vine, mă privi lung și mă întrebă :

— Ai tu oare atîta făină ca să-mi plătești pentru așa de multe țeste ?

Am recunoscut că era peste puterile mele, mai ales că, în afară de plată, mai avea el un alt motiv pentru care refuza să ne însoțească.

— De ce nu vrei să vii la Uluru (Ayers Rock) cu mine ? l-am întrebat direct.

— Pentru că, îmi răspunse el, mi-e frică. *Mamușii* din Ayers Rock îi ucid pe toți străinii și tu știi că eu nu sînt de pe acolo.

— Dar eu n-o să-i las pe *mamuși* să te atingă. Eu sînt „om de la oraș“ și asta are să-i sperie.

El îmi răspunse că pot să fiu eu mult și bine un alb și încă unul „foarte sus-pus“, dar tot nu voi putea să opresc un *mamu* să lovească un negru, deoarece n-am cum să-l văd. E adevărat, căci în credința lor numai vracii au această putere.

Atunci am încercat o altă cale. L-am întrebat dacă nu ar vrea să mă aștepte la Anneri și să-mi arate *inma* (locuri sacre) când mă voi întoarce la Ernabella. Așa s-a prins de îndată și ne-am înțeles să ne întâlnim la ochiul de apă atunci când la răsăritul soarelui luna va fi la zenit; de asemenea, ne va da semnale de fum atunci când ne vom întoarce de la Ayers Rock.

Cei trei monoliți, Ayers Rock, muntele Conner și muntele Olga, sînt cele mai impunătoare și mai mărețe priveliști din Australia Centrală și, în genul lor, chiar de pe tot continentul. Ei sînt așezați în linie aproape dreaptă, de la est la vest, și sînt atît de variați ca formă și structură încît originea lor constituie una dintre ciudățeniile geologice ale acestei regiuni.

Muntele Conner este un platou din cuarțit, lung de vreo 3 km și lat de vreun kilometru, care se ridică deasupra cîmpiei la aproape 250 m. La bază se prezintă ca o pantă prăpăstioasă, acoperită cu bolovani mari, din care se ridică un perete vertical de stîncă, înalt cam de 100 m, ce înconjură muntele aproape neîntrerupt.

Deși muntele Conner este inaccesibil în cea mai mare parte a sa, totuși ne-am putut cățăra, printr-o despicătură în peretele vertical, în partea de sud-vest. Vîrfurile său, stîncos și ondulat, era acoperit cu o floră surprinzător de săracă, formată dintr-o singură specie de arbore de plută, eucalipt și spinifex. De pe vîrf vedeam ținutul la mari depărtări. Spre sud, lanțul purpuriu al munților Musgrave contrasta puternic cu cîmpiile netede, acoperite cu iarbă mulga, care se pierdeau spre est în orizontul învăluit în ceață. La nord de lacurile sărate sub care trăiau oamenii-Ninya, fețele lor sclipeau în lumina asfințitului ca metalul șlefuit, în timp ce spre vest, cam la 100 km depărtare, misteriosul monolit Ayers Rock se înălța din deșertul nisipos pe aceeași linie cu muntele Olga, care se afla ceva mai aproape, dar pe care nu îi puteam separa unul de celălalt.

Ne-am întors în tabără pe alt drum, care șerpuia în josul unei stinci abrupte. Mușchii și picioarele mele, obișnuite cu drumul drept, erau frînte de oboseală, iar prin aceste locuri accidentate și abrupte erau gata să mă lase. Poate că această slăbiciune ar fi trecut neobservată, dar lui Matinya nu-i scăpară semnele de oboseală pe care le dădeam și fără să scoată un cuvînt îmi călăuzi pașii nesiguri pe potecile abrupte. Stătea mai tot timpul doar la cîțiva pași de mine, îndepărta bolovanii periculoși din drum, tăia tufișurile care ascundeau cărarea și-mi arăta prin semne cele mai bune locuri unde să pun piciorul. La un moment dat se rostogoliră cîteva pietre și pierzîndu-mi echilibrul am căzut într-un tufiș de spinifex plin de spini, ceea ce dezlănțui un torent de ocări, nelipsite în asemenea împrejurări. Mă așteptam ca Matinya să rîdă de mine, dar el se întoarse liniștit cu spatele, ca și cum n-ar fi văzut nimic și așteptă pînă cînd mi-am scos aproape toți spinii și eram gata de coborît.

Pînă să apună soarele m-am dus împreună cu Tjundaga la ochiul de apă Arneri unde am adăpat cămilele pentru ultima oară înainte de a începe călătoria spre Ayers Rock. Și pentru că lacul, după ce l-am curățat, era prea adînc pentru cămile, am acoperit un șanț cu pînză gudronată și l-am umplut apoi cu apă. Astfel, cămilele puteau să bea apă pe săturate, cele tinere sorbind cu zgomot, cele mai bătrîne cu gravitatea caracteristică cămilelor, în timp ce Dinimi, cea mai bătrînă din caravană, atît de bătrînă încît abia putea să-și ducă șaua sau poate vreun copil, ședea jos, netulburată.

Nu m-am întors cu restul grupului la tabără, ci am rămas singur pe creasta unei dune de nisip, urmărind umbrele cenușii ale înserării furișîndu-se în sus pe coasta roșiatrică a muntelui și gingașele culori ale amurgului care se revărsau din spatele lui.

Călătoria spre Ayers Rock

Pregătisem totul pentru a pleca în zori și, cu toate că Moanya și Matinya trebuiau să aducă cămilele o dată cu primele raze ale dimineții, ne-au trebuit două ceasuri bune după răsăritul soarelui ca să putem pleca.

Părea aproape imposibil să poți porni caravana mai devreme. Tjundaga și Nibiana erau o pereche cam înceată, care luau viața ușor, așa că o zi sau două, cu atât mai puțin o oră sau două, nu contau la ei. Știam că ei făceau totul ca s-o pornească cât mai repede și că totodată își închipuiau că este ceva nemaivăzut să părăsești o tabără la ora 9 și jumătate într-o dimineață friguroasă de iarnă. Nu i-am grăbit și nici nu ne-am apropiat de caravană decât doar de cămilele noastre, deoarece dacă am fi arătat semne de nerăbdare s-ar fi zăpăcit și am fi pierdut și mai mult timp.

Pe când traversam depresiunea pe lângă ochiul de apă Anneri nu m-am putut opri să nu compar muntele Conner așa cum arăta acum și cu cel din seara trecută. Atunci era tot un foc aprins, acum era întunecat și amenințător, învăluit în umbre purpurii. În depărtare, muntele domina cîmpia ca un vechi castel cu ziduri groase clădit pe creasta unei stînci uriașe. Praful ridicat de cămile ca un vâl rar de ceață luminoasă întărea și mai mult această iluzie.

Era o priveliște stranie : în prim plan caravana de douăsprezece cămile ale căror umbre pale și lungi se întindeau pe cîmpie, însoțită de băștinași, apoi femeile cu vasele lor de lemn legănate de mișcarea ușoară a capului și cu torțe fumegînde

în mîini, iar în urma tuturor, străjuind ca o fortăreață, dealul profilîndu-se în lumina purpurie.

Îndată ce am părăsit ochiul de apă Anneri am trecut iarăși printre numeroase tufişuri care sînt o otravă înfricoşătoare pentru cămile (*Duboisia hopwoodii*). Cînd am mai fost pe aceste meleaguri, la muntele Conner am trecut prin clipe deosebit de grele, deoarece planta este atît de otrăvitoare încît e de ajuns ca o cămilă să mănînce puţin din ea ca să moară. Dar cămile ca acelea ale lui Tjundaga, care au trăit în țara „arbuştilor otrăvitori“ mai mult timp, ştiu că planta aceasta este periculoasă şi nu se ating de ea. Totuşi eram îngrijorat în privința cămилелor mele, dar au trecut mai multe zile fără să se întîmple vreun accident. Unii conducători de cămile afirmă că nu există nimic contra acestei otrăvi, în timp ce alții spun că o doză mare de cristale Condy dizolvate în apă ar salva animalul. Din fericire n-am avut prilejul să verificăm nici una dintre aceste afirmații. Este interesant că, deşi *Duboisia hopwoodii* conține unul dintre alcaliile cele mai otrăvitoare, băştinaşii din partea de est a Australiei mestecă frunzele acestei plante, după ce le-au presărat cu cenuşă, înlocuind tutunul indigen. Pe de altă parte, băştinaşii care trăiesc în deşertul Australiei Centrale mestecă tutun şi folosesc *Duboisia* doar pentru a otrăvi emuşi.

Pentru a călători de la muntele Conner la Ayers Rock trebuia să străbatem aproape 100 km prin deşert arid şi cu dune de nisip fără nici un drum. Aceste dune, lungi de 500 m, cu înălțimi de la şase la cincisprezece metri, brăzdează ținutul în şiruri paralele, uneori pe distanțe de sute de kilometri. Cum drumul nostru o lua spre vest iar orientarea dunelor era aproximativ nord-est — sud-vest, a trebuit să traversăm majoritatea culmilor pieptiş.

Să conduci o caravană peste aceste dune, fără să strici ordinea de înşiruire a cămилелor, cere şi dibăcie şi răbdare. De fapt, numărul de kilometri pe care îi parcurgeam pe zi depindea numai de dibăcia conducătorilor caravanei. Graba necesotită înseamnă întotdeauna ruperea şirului cămилелor şi, ca urmare, multă pierdere de timp pentru a le aranja din nou, deoarece cămila trebuie să fie prinsă şi legată din nou în convoi

cu un nou ham de frînghie. În nici o împrejurare nu se potrivește mai bine proverbul „graba strică treaba“ ca atunci cînd călătorești cu cămila prin deșertul nisipos al Australiei Centrale.

Deși, în general, caravana își continua drumul în bune condiții, totuși eram întotdeauna în întîrziere. Tjundaga și Nibiana erau adevărați băștinași și în felul de a gîndi și ca înfățișare iar instinctele lor de vînători erau atît de puternice, încît simpla vedere a unei urme proaspete de cangur sau de curcan sălbatic, a unei vizuini de goanna sau a vreunui cuib de furnică culegătoare de miere era de ajuns ca să îi facă să schimbe direcția caravanei sau chiar să o oprească pe loc.

De la înălțimea de pe șaua cămilei, Nibiana arăta direcția urmei sau locul unde se afla cuibul. Dar timpul nostru era limitat din nefericire și nu ne puteam îngădui nici chiar cele mai mici abateri din drum, iar dacă aș fi făcut-o, ar fi fost mai curînd o vînătoare decît o călătorie. Pentru a preveni și întîrzierile, și neînțelegerile am recurs la un șiretlic : de îndată ce caravana se oprea, alergam la Nibiana și o întrebam cu mirare ce s-a întîmplat ?

— Nimic, răspundea Nibiana cu un aer vinovat, în timp ce porneam din nou cămilele, mie strîns stomac, lungit, negru, de puțin foame.

Nu puteam face nimic în această privință, așa că și Lauri și eu i-am înțeles dorul de ceva mai bun de mîncat. Bucatele noastre, care trebuiau să fie pregătite la sfîrșitul unei zile lungi de drum, nu mai aveau nici un gust.

Cum nu era vreun drum între muntele Conner și Ayers Rock și nici Tjundaga nu era de prin partea locului, am determinat direcția spre Ayers Rock cu busola, de sus de pe vîrfurile muntelui Conner. După aceea însă m-am hotărît să-i las pe conducătorii caravanei să ne călăuzească drumul, deoarece voiam să știu cît de bine poate să folosească Tjundaga simțul lui de orientare și ce mijloace va întrebuița ca să ajungă la Ayers Rock fără ajutorul vreunui aparat. Condițiile erau excelente pentru această încercare, deoarece de cînd intrasem în regiunea dunelor, muntele Conner nu mai era vizibil decît din vîrfurile dunelor înalte, iar Ayers Rock nu se vedea de loc în.

primele două zile. Desigur că Tjundaga își întipărise în minte direcția, dar chiar în după-amiaza primei zile am observat cât de simplă, dar și cât de eficace, era metoda lui de a menține drumul drept. Aceasta nu consta în altceva decât în a aprinde, pe unde trecea, tufișuri de spinifex iar când ajungea pe creasta unei dune de unde putea să privească îndărăt spre muntele Conner, linia „fumurilor“ îi arăta direcția pe care o luase. Metodele lui Tjundaga erau atât de bune, iar simțul lui de orientare atât de dezvoltat, încît în seara celei de-a doua zile, cînd am urcat pe creasta unei dune din apropiere, Ayers Rock, duna pe care stăteam și muntele Conner se aflau în linie dreaptă.

În dimineața următoare, după ce s-au încărcat cămilele, m-am urcat din nou pe dună să-mi reîmprospătez imaginea stîncii Ayers. Fusesem pe acolo cu cîțiva ani înainte, dar nu pentru mult timp, căci așa cum reiese din jurnalul meu de călătorie de atunci :

„Am părăsit stîncă la amiază în timp ce șirul de cămile ne conducea îndărăt spre plictiseala civilizației și spre o viață monotonă. Îl urmam fără nici o tragere de inimă, deoarece eram cuprins de vraja uriașei stînci care mă chema îndărăt, să rătăcesc la poalele ei, să admir pereții ei puternici, să explorez peșterile fără număr și să aud legende ciudate ale băștinașilor“.

Stîncă Ayers se numără printre minunile Australiei, dacă nu chiar ale lumii întregi. Este un monolit uriaș din granit metamorfozat. Pereții ei se înalță drepti chiar de la bază, încît un om care stă la poalele ei poate să-și proptească mîinile direct de pereții verticali înalți de 300 m.

Gosse care a descoperit stîncă, în 1873, scria : „Această stîncă este, fără îndoială, fenomenul cel mai minunat al naturii pe care l-am văzut vreodată“.

Și alți călători i-au descris frumusețea impunătoare, coloritul și imensitatea ei, dar ar fi aproape imposibil cuiva să poată reda prin cuvîntul scris ceva din măreția și splendoarea ei. Tot timpul cît am călătorit în ziua aceea, am zărit stîncă, din ce în ce mai mare, în fața ochilor ; de fapt, după popasul de prînz, fiecare dună mi se părea că este ultima. Dar soarele stătea să asfințească și șirul de cămile încă nu ajunsese în

cîmpia largă care înconjură stîncă pustie de furtunile locale cauzate chiar de ea însăși.

Cu toate că Lauri și cu mine mergeam în frunte, cînd am ajuns la locul vechii mele tabere, la cîțiva metri depărtare de versantul nordic al stîncii Ayers, umbrele înserării începuseră să coboare de mult.

Părea un loc ireal, fantastic. O stîncă dreaptă se înălța la 300 m deasupra noastră, ascunzînd spre vest orice licărire de lumină. În semiîntunecimea înserării nu se zăreau decît contururile fantomatice ale copacilor, formele abia vizibile ale bolovanilor prăvăliți și cerul sfîșiat de creasta stîncii de deasupra. Lauri aprinse un foc mare. Noaptea era rece iar butucii în flăcări păreau mai prietenoși decît întunericul din jur. Dar în lumina focului totul în jur părea mai ciudat ca înainte. Acum întunericul era mai negru iar lumea noastră era restrînsă pe o suprafață infinitesimală din vastitatea aceluia ținut.

Ascultam tălăngile cămilelor care se apropiau, cînd deodată îmi dădui seama că Tjundaga nu cunoștea locurile și că astfel va crede că focul nostru e un semnal de direcție și se va îndrepta drept spre el. Deoarece acest drum l-ar fi vîrît în zona nenumăratelor șanțuri adînci, am luat în grabă o torță aprinsă și am făcut un șir de focuri, de la tabăra noastră spre cîmpul deschis, pe un teren neted. Tjundaga a înțeles semnalele mele și în mai puțin de cinci minute tăcerea fu întreruptă de zgomotul cămilelor, sporovăiala băștinașilor și de forfota generală a descărcării bagajelor.

Tjundaga și-a așezat cămilele în singurul loc neted pe care l-a putut găsi, dar aflîndu-se la o oarecare depărtare de focul nostru, l-am rugat pe Matinya să aducă niște butuci aprinși ca să avem lumină la descărcat. Stăteam deoparte cu copiii pe care îi înspăimîntaseră mult aceste locuri stranie. Cînd se reîntorsese Matinya, apariția lui ne prilejui clipe de groază. În lumina butucului arzînd pe care îl ducea în mîna dreaptă picioarele abia i se vedeau iar trupul, ascuns după butuc, părea înlocuit de vîrfurile aprinse ale ramurilor care semănau nespuse cu niște ochi mari, roșii. Copiii dădură țipete de spaimă căutînd care încotro să se ascundă, căci ei îl luau pe

Matinya drept un *mamu*, unul din spiritele nopții. Dar vocea lui Matinya și râsul lui Lauri și al meu îi liniștiră pe dată și țipetele lor de groază fură înlocuite cu exclamații de bucurie.

Ne-am așezat tabăra aproape de Maggie Springs, sau mai bine să-i spunem pe numele lui băștinaș care sună mult mai frumos și anume Kapi Mutiguluna, situat într-un golf adânc și înconjurat din trei părți de stînci drepte, înalte de mai bine de 300 m. Băștinașii au aprins iarbă pentru a însemna cărarea care ducea spre gura de apă. Jocul de lumini al flăcărilor pîlpiinde de pe pereții abrupti ai stîncii era din cale afară de impresionant. L-am luat pe Lauri cu mine ca să privesc gura de apă și apoi să găsim prin apropiere o peșteră cu desene pe stînci, pe care le descoperisem în vizita mea anterioară. Lauri s-a întors la tabără, dar eu am rămas mai departe ca să copiez cîteva desene.

Era ceva cu totul neobișnuit să stai și să lucrezi singur într-o peșteră atît de tîrziu în noapte. Mi s-a stins lampa înainte de a-mi termina treaba, dar am rămas încă în întuneric. Mă simțeam rupt de realitate și încercam senzația stranie că simt prezența celor care cine știe cu cîți ani în urmă trecuseră pe aici și înscriseseră acele simboluri ciudate pe pereți sau își oficiaseră ritualurile poate chiar pe locul unde mă aflu acum. Era o liniște adîncă. Afară luna lumina puternic, dar fișia de raze, care străpungea întunericul la cîteva pași, făcea parcă mai profundă întunecimea lugubră a locului.

Am stat multă vreme în acea peșteră, în care se așternuse de veacuri colbul nenumăratelor îndeletniciri umane, cugetînd asupra vieții băștinașilor dinaintea venirii omului alb și a inumanului tratament la care fusese supus de acesta. Nu mi-a trebuit mult ca să mi se trezească viu în minte rușinoasele metode „civilizatoare“ ale „albilor“ : Într-o despicătură îngustă de stîncă, la cîteva metri deasupra capului meu, un băștinaș evadat de la cine știe ce împilare își găsisese aici o moarte tragică și nejustificată. Faptul s-a întîmplat de mult.

Niște băștinași, care fuseseră luați de un polițai alb, așa-zis protector al băștinașilor, ca să-i judece pentru diverse „fapte în afara legii“, evadaseră. Polițaiul și ajutorul său por-

Ayers Rock și legendele ei

Am studiat toată săptămîna următoare caracteristicile naturale ale stîncii Ayers și am aflat de la locuitorii băștinași multe lucruri despre sensul desenelor din peșteri și despre legendele legate de această stîncă.

De la începutul șederii noastre aici ne-am dus în jurul stîncii pentru a ne face o idee generală asupra formei ei ; dar cînd am încercat să fac o hartă cît de simplă, nu am fost în stare să-mi amintesc numeroasele ei golfuri adînci și capete proeminente. Ca să ies din încurcătură, am cerut sprijinul, mai întîi al lui Lauri și apoi al lui Tjundaga, dar cu toate că fiecare începea sigur de sine, se încurcau repede și pînă la urmă erau tot atît de neputincioși ca și mine. Nereușita noastră ne-a convins că era necesar să facem un studiu serios înainte de a putea spera să desenăm conturul bazei stîncii pe care să însemnăm locurile legendare.

Am petrecut împreună cu Lauri o zi lungă și obositoare cu această lucrare, determinînd unghiurile cu un compas prismatic, singurul instrument pe care-l aveam la îndemînă și măsurînd cu pașii noștri distanțele intermediare. Cu astfel de mijloace am izbutit să obținem date destul de precise, pentru a întocmi o hartă bunicică.

Nu m-a surprins faptul că nu am reușit de la prima noastră încercare să schițăm acest plan. Totul este la o scară atît de uriașă, încît aprecierile privind distanțele erau greșite. De exemplu, am crezut că adîncimea golfului în care este situat ochiul de apă Mutiguluna nu era mai mare de 136 m, totuși cercetarea noastră a dovedit a fi adînc de peste

273 m, ceea ce era puțin mai mare decât înălțimea pereților abrupti care se înălțau de ambele părți.

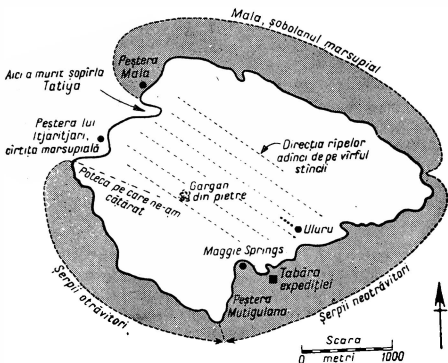
Planul final ne-a arătat că stînca era oarecum în formă de zmeu de hîrtie, întinzîndu-se pe vreo 3 km de-a curmezișul diametrilor principali. Versantul ei nordic, lung și drept spre care se îndreaptă majoritatea călătorilor, lasă impresia că stînca este îngustă și oarecum de formă ovală ; o greșeală lesne de înțeles, deoarece doar un cartograf experimentat ar putea să reprezinte planul de bază fără ajutorul unei cercetări serioase sau al unei fotografii făcute cu avionul.

Ca fenomen natural, stînca este unică. Dacă muntele Conner s-ar putea asemui cu o cetate medievală înconjurată de ziduri, sau muntele Olga cu templul sau palatul în ruine al unui faraon din vremuri apuse, se pare că pentru Ayers Rock nu există nici un termen de comparație. Este ca o piatră de rîu uriașă cu laturi atît de abrupte și atît de netede că nici iarba și nici copacii nu-și găsesc priză, poate doar vreun smochin ale cărui rădăcini lungi și întortocheate izbutesc întîmplător să se țină oarecum la suprafață. La aspectul ei ciudat se mai adaugă petele negre, pe fondul roșu de teracotă al stîncii, ale hăurilor de la a căror înălțime căderile de apă curg ca un potop peste fețele abrupte, după furtunile de vară.

Deoarece am trăit atît de aproape de stîncă — tabăra noastră fiind așezată la mai puțin de 27 m depărtare de zidul ei vertical — ea m-a încîntat mai mult ca orice alt loc pe care l-am vizitat. Mă opream în răstimpuri din lucru pentru a admira concavitatea uriașelor ei bastioane profilate pe cerul presărat cu nori și jocul de umbre și lumini de pe pereții roșietici ; iar noaptea, în căldura sacului meu de dormit, urmăream contururile ei de un negru catifelat, proiectate pe bolta cerului scînteietor.

Cînd văzusem cu cîțiva ani în urmă Ayers Rock, am fost aproape copleșit de mărimea, de coloritul, de tăcerea adîncă și de singurătatea ei, iar acum, privind retrospectiv, re trăiesc aceleași singure impresii ca și atunci. Dar mai tîrziu, cînd am aflat legendele locului, despre șerpii care s-au luptat în jurul ochiului de apă Mutiguluna, despre șobolanii-marsupiali, despre

blestematul Kulpunya, despre șopîrla nebulă care și-a pierdut bumcrangul și despre nevătămătoarea cîrțiță-marsupială (*Notoryctes typhlops*), mi-am schimbat părerea. Împrejurimile imense și frumoase nu mai reprezentau pentru mine simpli pereți abrupti și stincoși, peșteri ori revărsări de culori; ele

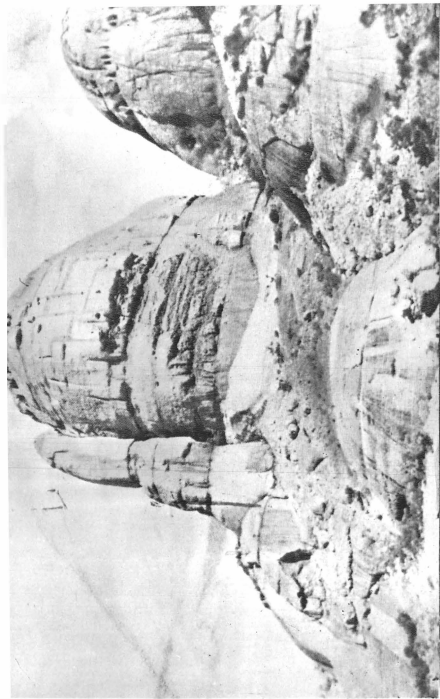

erau acum însuflețite de poveștile pe care băștinașii mi le-au spus; pereții stincoși erau opera micii șopîrle sau a șobolanilor-marsupiali, peșterile — lăcașurile de odinioară ale ființelor ancestrale, iar pata cenușie de pe stîncă — pata de fum rămasă de pe urma taberei în flăcări a femeilor-șopîrle adormite (*Tiliqua scincoides*).

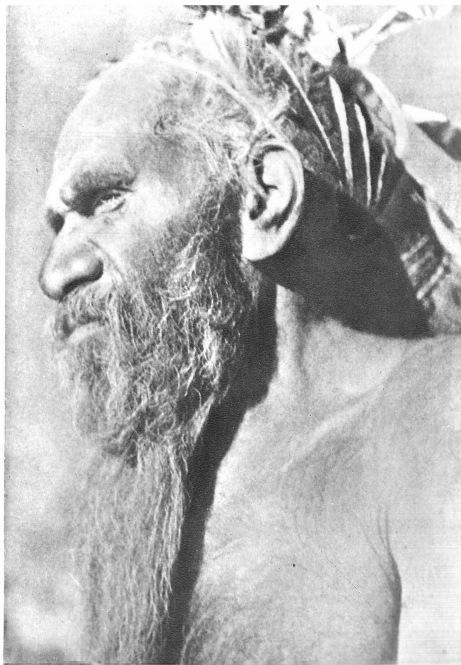
Legenda principală a stîncii Ayers amintește de o ceartă care a avut loc la capătul de vest al lanțului de munți Petermann între Windulka, oamenii-sămînță mulga din Kikingura,

În mijlocul nisipului ** înaltă Stinca roșie.

○ priveliște impunătoare : stîncă Pupîana.

Bătrînul Tjalerina.

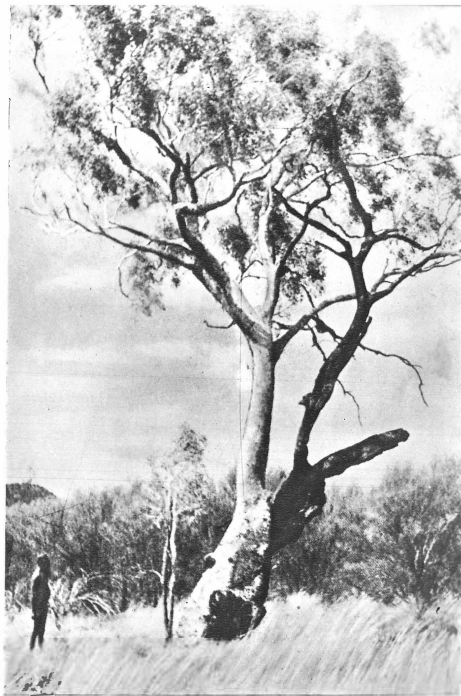
Băştinaşii nu beau direct din ochiul de apă ci dintr-o groapă pe care o
sacă aşturi în nisip.

Copacii de iarbă ai deșertului (*Xanthorrhoea thorntonii*)

Kulpidji... pe care băştinaşii îl cred plin de sănătate.

Și de acest copac este legată o legendă (Wonambi).

Legenda omului Perentie. Copacul cu umflătura-i mare a sugerat suferința lui Nintaka, cel care a mâncat mult.

Kunia, șerpilor-covor și Mala, șobolanii-marsupiali ai stîncii Ayers.

Pe vremea cînd lumea era la începutul ei, oamenii-sămînță mulga s-au hotărît să-și inițieze tinerii și să facă o sărbătoare din aceasta, poruncind cu acest prilej păsării-clopot Panpanpalana, să colinde ținutul și să invite toate animalele, păsările și reptilele, să ia parte la serbare.

Povestea legată de Ayers Rock începe atunci cînd pasărea-clopot a ajuns la șerpilor-covor acasă la Pukabuga, cam la 130 km la est de stîncă și i-a invitat la serbare. Șerpilor-covor, buni la inimă și ființe pașnice în acele vremuri ca și acum, au primit bucuroși și s-au pregătit de drum. Pasărea-clopot s-a dus apoi mai departe să-i invite pe șobolanii marsupiali care locuiau la Ayers Rock. Cînd a ajuns acolo, i-a găsit în toiul propriei lor ceremonii de inițiere și prin urmare nu prea aveau chef s-o pornească la drum. Pînă la urmă însă a izbutit să-i convingă să primească invitația.

În drum spre Kikingura, șerpilor-covor și-au petrecut prima noapte a călătoriei lor lîngă ochiul de apă Uluru (astăzi un bazin de apă pe virful stîncii Ayers). A doua zi dimineața, pe cînd vîneau, au întîlnit un grup de femei-șopîrle. Uitînd de făgăduiala dată, de a lua parte la ceremoniile oamenilor-sămînță mulga, șerpilor-covor le-au cerut de neveste pe femeile-șopîrle și s-au stabilit la ochiul de apă Muțiguluna. Și șobolanii-marsupiali și-au amînat ziua plecării, deoarece nu sfîrșiseră nici ei propriile lor ceremonii.

În vremea aceasta, oamenii-sămînță mulga așteptau și cînd, după cîteva zile, nu se ivise nici urmă de oaspeți, au trimis pasărea-clopot să afle pricina întîrzierii lor. Solul se reîntoarce la Ayers Rock și le reaminte șerpilor-covor și șobolanilor-marsupiali promisiunile lor, dar ei nu mai voră în ruptul capului să și le mai țină, primii spunînd că sînt abia de curînd căsătoriți și că nu au nici o dorință să călătorească, iar ceilalți răspunzînd, oarecum nepoliticos, că sînt prinși în vîltoarea propriilor lor ceremonii și că nu le mai arde de altora.

Cînd pasărea-clopot aduse vestea, oamenii-sămîntă mulga se înfurieră într-atît de lipsa lor de bună-cuviință, încît cerură ajutorul prietenilor lor, șerpii veninoși, ca să-i distrugă pe șerpii-covor și porunciră vracilor să prepare ceva cu care să-i pedepsească pe șobolanii-marsupiali.

Șerpii-veninoși i-au atacat prin surprindere pe șerpii-covor din două părți și le-au înconjurat tabăra ca fulgerul. A urmat o ciocnire puternică în care au fost uciși mulți, de ambele părți. Cele două căpetenii, Kunia Ungata, căpetenia șerpilor-covor, și Kutitjilda, șeful șerpilor veninoși, s-au luptat unul cu altul cu mult curaj și cruzime. Pe cînd Kutitjilda, grav rănit la cap, se retrăgea din luptă, Tjintatjinta, o codobatură *Rhipidura leucophrys*, îl lovi cu bățul ei pe care-l folosea la săpat și-i smulse nasul. Unul din șerpi care scăpase teafăr : Kulikudjeri fu atît de furios de înfrîngerea suferită, încît atunci cînd zări nevinovatele femei-șopîrle adormite, le dădu foc prefăcîndu-le în scrum și cenușă, atît pe ele cît și așezarea lor.

Șerpii-covor care au supraviețuit luptei și-au părăsit tabăra de la ochiul de apă Mutiguluna și s-au retras spre est, de-a lungul stîncii, ducînd cu ei căpetenia lor rănită. Aceasta muri din pricina rănilor primite și, urmașii săi, copleșiți de durere, se adunară în jurul trupului său rece și-și curmară viața prin înjunghiere, cîntînd cîntecul morții.

Pe cînd lupta dintre șerpi era în toi, vracii oamenilor-sămîntă mulga erau preocupați să creeze o ființă vătămătoare numită Kulpunya, cu care să-i pedepsească pe șobolanii-marsupiali. După ce au alcătuit scheletul — o ramură de mulga drept șira spinării, bețe încrucișate drept urechi, părul femeilor de-a lungul spatelui, dinții unui marsupial mic la un capăt și coada unui marsupial insectivor (*bandicoot*) la celălalt capăt — vracii au cîntat tot restul zilei cîntece de vrajă ca să trezească în creatura lor spiritul răului. Apoi, l-au lăsat singur toată noaptea, deoarece de la apusul soarelui pînă în zori numai în timpul orelor de întuneric adînc se poate dezvolta o astfel de ființă.

A doua zi de dimineață spiritul răului începu să dea semne de viață : îi crescură păr de-a lungul spatelui și dinții, iar

picioarele se lungiră. Și din nou s-au așezat vracii în jurul lui Kulpunya invocînd vrăji, care s-au dovedit atît de folositoare încît în noaptea următoare creatura se tirî cîțiva pași. Apoi fu adusă îndărăt în tabără și i se cîntară ultimele descîntece ca să o pătrundă spiritul urii și dorința de răzbunare.

În ziua hotărîtă Kulpunya era pe deplin dezvoltat. Atingea aproape mărimea unui cîine, dar nu avea păr decît de-a lungul spatelui și în vîrfurile cozii. Dinții transplantați crescuseră uriași și răutatea-i era fără margini.

Oamenii-sămîntă mulga i-au poruncit atunci lui Kulpunya să meargă la Ayers Rock și să-i distrugă pe șobolanii-marsupiali. Cînd Kulpunya ajunse la locul cu pricina toți șobolanii își dormeau somnul de după-masă, în afară de Lorin, o bătrînă care, presimțind atacul oamenilor-sămîntă mulga, era în așteptare de cîtva timp. Ea își făcuse culcușul departe de tabără, ca să poată privi ținutul în depărtări. Dar cu toate că îl văzuse venind pe Kulpunya și strigă cît putu de tare, nu izbuti să-i trezească pe oamenii-șobolani înainte de a fi atacați și unii din ei chiar omorîți. Cei ce scăpară cu viață, îngroziți de acest atac neașteptat, părăsiră Ayers Rock și fugiră care încotro spre sud-vest.

Legenda șerpilor veninoși și a șerpilor-covor este legată aproape în întregime de versantul sudic al stîncii, iar aceea a șobolanilor-marsupiali și a lui Kulpunya de versantul nordic. Legenda spune că alți doi strămoși, mai puțin importanți, care se pare că au trăit netulburați de oamenii-sămîntă mulga cei gilcevitori și de aliații lor, au creat cea mai mare parte a ținutului apusean. Ei se compuneau dintr-un grup de cîrțițe marsupiale Itjatitjari și o șopîrlă mică Tatiya.

Cîrțițele nu se amestecau în treburile altora, ci își vedeau de ale lor căutîndu-și tot timpul hrana. Pe vreme umedă adăpostul lor era o peșteră cilindrică la nivelul pămîntului, iar vara, lăcașul de vreme uscată era o depresiune enormă, în formă de cupă, sus pe vîrfurile stîncii.

Mica șopîrlă, Tatiya, locuise la început lîngă un lac sărat, nu departe de primul lăcaș al șerpilor-covor. Într-o zi, pe cînd încerca un bumerang, l-a azvîrlit atît de departe înspre apus

încît se izbi de muntele Conner și, deviind apoi, căzu în apropiere de stîncă Ayers. Mica șopîrlă fu atît de disperată de pierderea bumerangului încît, după ce-l căută, în zadar, în jurul muntelui Conner, alergă cît putu de repede spre Ayers Rock. Dar nici aici nu putu să-și regăsească bumerangul. Crezînd că se îngropase în nisip, săpă pretutindeni, cu furie, gropi, pînă ce, în cele din urmă, de atîta trudă îi ieșiră măruntaiele afară și muri.

Legenda spune că Ayers Rock avea forma monolitului de astăzi, mai înainte de a se fi petrecut aceste fapte vitejești ale vremurilor legendare, dar după ce șerpii au dat bătălia și șobolanii-marsupiali au fost izgoniți de diabolicul Kulpunya și după ce mica șopîrlă și nevătămătoarea cîrțiță și-au terminat lucrul, s-a înălțat din pămînt stîncă, așa cum este astăzi.

Fiecare perete abrupt de stîncă, fiecare peșteră, văgăună, fisură sau orice alt semn de pe creastă sau de pe versanții stîncii stau mărturie a bătăliilor și faptelor vitejești ale oamenilor legendari din acele vremuri milenare. Crăpăturile, straturile de rocă și urmele lăsate de vreme pe versantul sudic erau urmele lăsate de șerpii războinici, pereții abrupti și stîncoși cu nenumăratele lor peșteri erau lăcașurile șobolanilor-marsupiali, iar puzderia de găuri de pe partea apuseană era opera micii șopîrle și a nevătămătoarei cîrțițe.

Urcăm stinca

Apa Uluru, de pe vârful stîncii Ayers, unde au po-
posit șerpilor-covor în prima noapte, este un loc cu renume în
mitologia băștinașă. Băștinașii din toate părțile, de la răsărit,
de la apus și de la miazăzi, ne-au vorbit de un uriaș *wonambi*
(șarpe mitic) multicolor care trăiește pe fundul apei.

De ani de zile doream să ajung la acest ochi de apă, cu
toate că știam că aceasta înseamnă un urcuș lung și primej-
dios pînă la creasta unei șei abrupte, pe colțul de sud-vest al
stîncii. Dar cînd am văzut cu ochii mei povîrnișul acela pră-
păstios, golaș și din cale afară de periculos care ducea spre
cer, fără un fir de iarbă sau copac de care să te poți ajuta la
urcuș, mi-a pierit curajul și m-am convins că orice aș putea
afla acolo sus la Uluru nu merita riscul și truda pe care le
cerea un astfel de urcuș.

Cu toate acestea, ziua în care Moanya, Matinya și Tjun-
daga m-au dus pînă la culmea unde își așezase tabăra pentru
vreme uscată cîrțița-marsupială, mi-am dat seama că făcusem
o treime din drumul către creastă și că urcasem deja cîteva
din cele mai abrupte pante. M-am hotărît atunci să urc pînă
în vîrf și să descopăr o dată pentru totdeauna misterul care
înyăluia Uluru. Le-am spus băștinașilor hotărîrea mea și l-am
trimis pe Tjundaga jos cu cîteva rînduri pentru Lauri ca să
nu se neliniștească de absența mea îndelungată. Dar cînd am
pornit, băștinașii, în loc să meargă pe același drum pînă sus,
pe creasta principală care este de fapt și cel mai bun drum spre
vîrf, au urcat pieptiș fața șei.

Curînd însă îşi descoperiră greşeala, căci după cîţiva metri panta deveni atît de înclinată, încît am fost forţaţi să ne lungim pe o rină şi să ne tîrîm folosind mîinile şi picioarele ca să înaintăm cîţiva metri. A fost o luptă grea cu urcuşul. Ne căţăram cam vreun metru şi apoi stăteam ca să ne tragem sufletul şi iar urcam cîţiva metri, ca din nou să ne oprim şi tot aşa mereu pînă am trecut de porţiunea cea anevoioasă. Grija pe care mi-au purtat-o la urcuş tovarăşii mei de drum băştinaşi m-a copleşit de-a dreptul ! Mă făceau atent asupra porţiunilor de teren care stăteau gata să se desprindă şi îmi arătau tot timpul locurile cele mai bune de pus piciorul.

Ajunşi sus pe creasta şei, care deşi abruptă era lată şi destul de netedă, nu mai exista nici un pericol atîta timp cît nu călcam sau mergeam pe una din miile de bucăţi de teren desprînse sau cît ne păstram cel mai important lucru : calmul.

În punctul cel mai înalt al stîncii, un alt călător care trecuse mai de mult pe acolo ridicase un gorgan de pietre în jurul unei sticle cu dop înşurubat în care se aflau numele celor care urcaseră în ultimii ani pe Ayers Rock şi ale multora care mă tem că nici nu trecuseră pe acolo.

Deşi Gosse, descoperitorul, făcuse ascensiunea în 1873, cel mai recent urcuş l-a întreprins W. McKinnon, care scria că a luat cu el cutia de chibrituri uitată de Alan Breadon de la halta Henbury cu mulţi ani înainte. Am găsit şi numele unor membri ai grupului McKay, ale tuturor celor din grupul lui Foy şi numele altora, care au căutat, fără speranţă, să găsească totuşi imaginara vină auriferă a lui Lasseter. Mi-am adăugat şi eu numele pe lista cunoscutului grup.

De pe movila de pietre puteam privi tabăra noastră. La început n-am putut desluşi corturile, iar cînd le-am zărit arătau atît de mici încît nu-ţi venea să crezi că puteau adăposti oameni. Privindu-le aveai impresia că sînt nişte bucăţi mici de cuarţ împrăştiate pe cîmpia cu spinifex.

Virful stîncii este nemaipomenit. Mă aşteptam să găsesc copaci, arbuşti şi ierburi, dar în afară de cîteva tufe pitice, un smoc sau două de spinifex şi un copac de plută tare întortocheat lingă movila de pietre, nu mai era altceva care să-i aco-

pere suprafața-i golașă. Vîrful este brăzdat de rișe adînci care se întind spre sud-est și nord-vest. Acestea erau, ne-a lămurit Matinya, urmele șerpilor-covor lăsate în călătoria lor făcută de la Pukabuga la Uluru în timpurile legendare. Zadarnic am încercat să-l conving că ele se datoresc intemperiilor vremii suferite de unele straturi verticale ale rocii.

Ca să ajungem pe partea nordică unde se află situat Uluru, a trebuit să trecem peste aceste rișe în unghi drept. Multe dintre ele erau adînci de vreo 3—6 m și aveau laturile atît de drepte încît era greu adeseori să găsești un loc de trecere. Spre mirarea mea, am reușit să urc cu pantofii cu talpă de cauciuc pante imposibil de trecut de băștinași, deoarece tălpile lor bătătorite lunecau pe suprafața netedă.

Dar chinul ne-a fost zadarnic. Deși nu fusese vreodată pe vîrfurile stîncii Ayers, Matinya era încredințat că, după descrierile făcute de bătrîni, el va putea să găsească Uluru. Dar cînd se află în fața a sute, dacă nu mii, de găuri circulare pe care intemperiile vremii le preschimbaseră în rișe lungi ca niște jgheaburi, se zăpăci și după în multe căutări se dădu bătut.

Am găsit un loc neted după ce trecuse de amiază și, după ce am mîncat ceea ce ne pregătise Lauri, am vizitat una din peșterile acelea ciudate, cilindrice, asociate acum în mintea mea cu ceremoniile inițierii șobolanilor-marsupiali. În călătoria mea anterioară văzusem pe zidurile aceleiași peșteri numeroase desene. De-a lungul zidului din spate, cam la înălțimea cotului unui om, se afla o fișie cafenie închisă de sînge omenesc scurs din brațele oamenilor în timpul ritualurilor secrete, iar deasupra acelei fișii erau desenele primitive ale oamenilor din tribul Pitjendadjara.

Fără îndoială că desenele făcute de tribul Pitjendadjara sînt printre cele mai primitive exemplare de artă făcute de mîna omului, iar Ayers Rock este un adevărat tezaur de astfel de desene. Deși primitivă, arta lor este departe de a fi o expresie fără viață care ar repeta continuu vechile formule, neluînd nimic din lumea înconjurătoare, deoarece lingă desenele șterse, reprezentînd ritualuri, sînt altele care uneori le depășesc în măiestrie, reprezentînd viața actuală, cu oameni

albi care împrușcă boi, și într-un loc chiar un om călare. Dorind să reprezinte ceva ce văzuse, dar neștiind cum să deseneze un cal, artistul a făcut ceva asemănător : a desenat un cangur cu picioarele îndreptate spre pământ și a pus omul pe deasupra. Era ușor să deosebești urechile și coada lui groasă subțiată la vîrf și picioarele din față, mai scurte, ale marsupialului. De bună seamă că puține erau desenele din timpurile acelea seculare, dacă nu cumva chiar nici unul dintre cele din peșteră sau din seria numeroasă care se află în adăpostul din stîncă Mutiguluna, deoarece ploaia și atîtea alte intemperii de veacuri ale vremii le vor fi șters. Niște fotografii luate la intervale de cinci ani au dovedit că unele din desene, vizibile în 1930, erau neclare, iar alte exemplare nu mai puteau fi descifrate după zece ani.

Cu cîteva zile mai înainte, pe cînd copiam împreună cu Lauri desenele dintr-o altă peșteră, i-am rugat pe Matinya și pe Moanya să deseneze ceva pe peretele peșterii, doar ca să-mi arate cum se lucra, dar ei au șovăit pe motivul că s-ar risipi prea mult ocră roșu. Nu am stăruit, deoarece se prea poate ca ocră roșu să fie cel mai costisitor material în arta lor, mai ales că, pe cînd ne aflam la muntele Conner, Moanya dăduse unui sălbatic o sulită în schimbul unui bulgăre de ocră roșu cam de mărimea pumnului ; or, ca să facă acea sulită îi trebuiau cam vreo două zile de lucru aproape neîntrerupt. De fapt ocră roșu este folosit de băștinași pentru vopsit. Atît femeile cît și bărbații sînt încîntați să-și frece trupurile cu el, deoarece nu numai că scoate tot praful adunat în piele, dar îi dă coloritul acela atrăgător al bronzului, atît de prețuit de toți băștinașii.

Dar în ziua cînd ne aflam în peștera șobolanilor-marsupiali aveam la mine niște ocră roșu (il cumpărasem pe o basma roșie de la Nibiana), așa încît am reușit să văd pentru prima oară toată tehnica unei picturi în peșteră. Nici nu putea să fie altceva mai simplu. Moanya sfărîmă cei doi bulgări de ocră roșu și argilă albă pînă făcu o pastă omogenă pe niște pietre netede. Apoi pictă cu degetul arătător pe peretele peșterii un desen în roșu înfățișînd un străbun al smochinului din Jirinji-

rin, un loc care se află în munții Musgrave. Când fu gata pictura, artistul scoase fișii de coajă dintr-un copac din apropiere și, folosindu-le drept pensulă, făcu conturul figurii cu argilă albă.

Desenul reprezenta silueta unui bărbat al cărui cap era înlocuit cu un cerc mare cu linii radiale care porneau de la marginea superioară; acest cerc, ne-a explicat artistul, era *nuiti* (podoaba capului) purtată de oamenii-smochin în timpurile legendare. Moanya mă privi mirat când l-am întrebat unde erau fața, nasul, ochii și gura și-mi spuse că nu aveau unde să fie decât în mijlocul lui *nuiti*, care, cum ar fi trebuit să știu, înconjură fața. Adăugă apoi că nu s-a mai istovit să le deseneze deoarece orice om negru știe unde se află ele. Și în ciuda faptului că eram om alb, nu se așteptase că tocmai eu să-i pun o astfel de întrebare.

Nu încape îndoială că ceea ce vedeam în după-amiaza aceea era unic: un om gol cu pielea tuciurie picta un simbol primitiv care putea fi comparat, ca desen și tehnică, cu cele făcute de strămoșii noștri, de mult, tare de mult, în Europa, în epoca de piatră, acum vreo douăzeci de mii de ani. Parcă minutarele vremii fuseseră date îndărăt, de-a lungul veacurilor trecute.

Unii susțin că impulsul de a desena este o înclinație a creierului uman și că orice artă adevărată este o activitate spontană făurită fără nici un scop. Alții susțin contrariul, și anume că omul primitiv este în esență practic și că nu și-ar pierde timpul pictând desene, să zicem, de animale, doar ca să se distreze, ci mai degrabă el desenează animale ca să le domine prin magie, pentru a vîna mai ușor.

Fără îndoială că în unele părți ale Australiei se crede că anumite picturi au puteri magice asupra elementului naturii, și altele, probabil, asupra animalelor, deși despre acestea din urmă nu avem dovezi concludente. Dar este foarte puțin probabil că picturile de la Ayers Rock să fi fost făcute în acest scop. De exemplu, am găsit pictată într-una din peșteri istoria completă a unei vînători de emuși reprezentată prin: emușii, urmele pașilor vînătorilor, semnele lăsate de pasărea rănită care se lîna

cu sulița înfiptă în ea și locul unde a fost, în cele din urmă, prinsă, omorită și mîncată. Acel desen reprezenta tot ceea ce era necesar ca să prinzi și să omori pasărea prin magie. Totuși, cînd i-am întrebat pe Matinya și pe ceilalți oameni despre semnificația picturii, ei au susținut că nu era nimic altceva decît însemnarea unei vînători reușite și nu avea nici un fel de legătură cu prinderea de emuși. Mi-au explicat apoi că, atunci cînd vînează emuși, ei folosesc descîntece magice și alte rituri ca să prostească păsările și astfel să le prindă mai ușor. Mai tîrziu, pe cînd ne aflam prin munții Mann, am văzut o însemnare pe o stîncă, ce amintea data cînd Moanya doborîse un emu pe o zi de arșiță. Și într-adevăr, acest lucru merita să fie ținut minte !

Picturile din peșterile de la Ayers Rock sînt opera multor mîini, dar făcute la diverse date ; nu au nici o legătură unele cu altele. De fapt, în peștera Mutiguluna găseam nenumărate exemple de pictură suprapusă, încît uneori ne era greu să distingem un desen de celălalt. Totuși, din cînd în cînd, am întîlnit în cîte o peșteră îndepărtată sau pe vreun perete de stîncă bine adăpostit desene simbolice, fie grupate, fie cîte unul singur, de o măiestrie remarcabilă și bine proporționate. Deși acele desene nu sînt opere de artă de mare valoare, ele dovedesc însă că există încă mulți oameni care nu aparțin „lumii civilizate“, dar care au acel simț al echilibrului, ritmului și proporției, care trebuie să se nască în fiecare artist adevărat.

În amurg, cînd ne-am întors țepeni și rupți de oboseală, dar mulțumiți de ceea ce realizasem în ziua aceea, am găsit tabăra în plină frămîntare. Cu puțin înainte de apusul soarelui, un copil adusesese vestea că, pe cînd se juca într-o peșteră de lîngă tabără, văzuse pete de sînge proaspăt pe pietrele stîncii. Toți, de la cel mai mic pînă la cel mai mare, erau convinși că semnul era lăsat de *kadaitcha*. În credința băștinașilor *kadaitcha* este un om aproape invizibil, care cunoaște unele descîntece deosebite și care este trimis ca să răzbune încălcarea vreunei legi de seamă a tribului. Cînd se apropie de persoana căutată, el își crestează corpul și lasă să-i curgă sîngele pe un loc stîncos.

În clipa aceea mintea îmi era prea plină de legende pe care le culesesem toată ziua, pentru a da prea mare importanță zvonului. Numai când, după ce mi-am luat ceaiul, m-am dus să-i rog pe Tjundaga și pe Matinya să-mi deslușească sensul câtorva desene, mi-am dat seama cât de înspăimîntați erau oamenii. Fiecare, chiar și Tjundaga și Nibiana, se îngrozea ca nu cumva să atragă asupra lui atenția mult temutului *kadaitcha*, și din această pricină focurile în jurul cărora stăteau chirciți erau atît de mici încît abia se mai puteau zări. Nibiana nu a vrut să vină nici măcar să ne spele vasele pînă nu i-am dat o torță, iar cînd s-a îndurat, avea sub braț pușca lui Tjundaga.

Nu mai rămînea umbră de îndoială că toți băștinașii stăteau ca pe jeratic. Moanya era cel mai înfricoșat crezînd că el îl mîniase pe *kadaitcha* din pricină că pictase fără voia stăpînilor ei, în sfînta peșteră a șobolanilor-marsupiali. L-a rugat chiar pe Lauri să-i împrumute o pușcă cu care să-l poată speria și pune pe fugă pe *kadaitcha*, dacă va apărea a doua zi dimineța cînd vor fi aduse cămilele. Moanya ne-a spus că voia doar pușca, fără gloanțe.

— El *kadaitcha* puternic om este, ne-a spus băștinașul înfricoșat, cu ochii lui mari negri scăpărînd; dacă el văzut noi, noi toți morți este dimineța.

Înainte de a se întuneca de-a binelea, toți laolaltă : bărbați, femei și copii au venit la noi în tabără, deoarece focul nostru era mare și le era și cald, dar în afară de aceasta, ne-au spus ei, aveau credința că erau mai în siguranță aici, deoarece noi știam multe lucruri de care se teme chiar și un *kadaitcha*.

Cînd am terminat cu tot ceea ce am avut de făcut în seara aceea, băștinașii s-au întors la corturile lor și pesemne că au petrecut o noapte chinuitoare, deoarece la poalele stîncii sufla un vînt de gheață și lor le era teamă să-și întetească focurile ca nu cumva să-i atragă atenția dușmanului nevăzut.

Atît Lauri cît și eu nu ne îndoiam că toată întîmplarea se datora fricii, dar nu puteam să știm ce efect ar putea să aibă o spaimă ca aceasta asupra unor oameni care cred atît de puternic în omul *kadaitcha* și în semenii lui. Oricare ar fi putut să-și închipuie că el este „șinta” răzbunării sau a cine știe cîrele

vrăji. Și dacă s-ar fi întâmplat așa ceva, cu greu am fi putut să-i salvăm viața fără ajutorul unuia din vracii lor. A doua zi de dimineață, când Tjundaga mi-a spus că *kadaitcha* nu atacase pe nimeni în timpul nopții și că, cu toată spaima, toți erau teferi, am răsuflat ușurat.

După micul dejun, Lauri și cu mine i-am adunat pe toți cei ce cunoșteau câte ceva despre cele întâmplate și am propus să mergem după urmele de sînge lăsate de *kadaitcha*. Am pornit deci împreună cu copiii, cu Matinya, care susținea că văzuse și el sîngele, și cu Tjundaga, cu nelipsita-i pușcă, să urcăm povîrnișul abrupt pentru a cerceta urmele văzute. Dar n-am găsit nici măcar una, deși copiii erau siguri că seara trecută petele de sînge fuseseră acolo. Atunci am stăruit ca Matinya să mi le arate pe cele care le văzuse el, dar după multă cercetare Matinya fu silit să recunoască, rușinat, că dispăruseră, deși mai susținea că văzuse clar patru picături, seara trecută.

Pînă la urmă fiecare se asigură unul pe altul că doar copiii s-au înșelat, fără să mai pomenească ceva despre Matinya și fără să recunoască că și lor le-a fost frică. Tjundaga mi-a spus apoi de cîteva ori pe drum că „ei (băştinașii) nu-l puteau speria ușor“. Bineînțeles că ne-am ferit să-l întrebăm de ce atunci, în seara trecută, focul lui era tot atît de mic ca și al celorlalți băştinași sau de ce purta la el chiar în acel moment o armă?

Vizita noastră la Katatjuta

Următorul nostru loc de popas, muntele Olga ¹, sau în limba indigenă, Katatjuta (piscuri multe) a fost bine botezat de stăpînii lui băştinaşi.

Ne îngrijora gîndul la ochiul de apă Walpanya, situat la poalele muntelui Olga, fiindcă „Snowy“ Pearce (cel alb ca zăpada) ne prevenise că, în ultimii ani dăduse de mai multe ori greş încercînd să se bizuie doar pe el.

— El *Kapi-bulka* (apă mare) mă asigură Matinya cu entuziasm.

Mă mai păcălisem eu, şi nu o dată, cu aceste *kapi-bulka*. Băştinaşii, cărora le este îndeajuns o înghiţitură, spun că un ochi de apă este mare chiar şi atunci cînd socotesc că ar conţine 100 litri de apă, deşi o cantitate chiar şi de douăzeci de ori mai mare nu ar fi fost îndestulătoare nici pentru grupul nostru, ca să nu mai vorbim despre cămile, în cazul în care şi acestea ar fi însetate. De aceea l-am iscodit din nou pe Matinya, încercînd să-mi fac o idee cît de cît exactă despre mărimea acestui ochi de apă.

— Spune-mi Walpanya este tot atît de mare ca Anneri de lîngă Atila (muntele Conner) ? îl întrebai eu.

— Da, îmi răspunse băştinaşul bucuros, Walpanya apă mare, mult mai mare ca Anneri.

— Dar faţă de Mutiguluna (lîngă Ayers Rock), îl ispitii mai departe, e mai mare ?

¹ Pentru a se înlătura orice confuzie, cînd vom istorisi legendele, vom numi Katatjuta întregul masiv, iar muntele Olga, numit astfel de Giles în 1872, va desemna piscul cel mai înalt. — N.A.

— El mare apă, afirmă Matinya, mult mare ca Mutiguluna. El mare cît, și aici băștinașul se opri : mare cît mare, cît ocean la om alb.

Am renunțat fiindcă vedeam bine că Matinya mersese prea departe cu imaginația. Mutiguluna era una dintre cele mai mari și mai constante ape din întregul deșert apusean, iar Matinya nu văzuse niciodată oceanul.

După această așa-zisă informație, i-am spus lui Tjundaga că ar trebui să facem călătoria pînă la Walpanya într-o singură zi, și că ar trebui să plecăm devreme, căci aveam de străbătut peste 30 de km. Dar cu toate indicațiile mele, trecuse mult de ora 10 și ultimele poveri încă nu fuseseră încărcate. În sfîrșit, am plecat.

Privind înapoi către locul unde prînzisem, am rămas uimit văzînd ce deosebit arăta stîncă Ayers dacă o priveai de la răsărit sau de la apus. Spre răsărit profilul stîncilor era o linie lină unduioasă, crestată de sus pînă jos de straturi verticale ; spre apus, stîncile arătau ca o culme teșită, cu laturi aproape perpendiculare, împînzită de găuri rotunde de toate mărimile.

Ne-am oprit să prînzim într-unul dintre cele mai frumoase locuri cu vedere asupra stîncilor Ayers. În apropiere se aflau dunele de nisip de culoarea argilei arse, pătate de cenușiul solanum și de eremophila. În fața noastră se întindea larg un platou nisipos, acoperit cu spinifex atît de des încît părea un lan de grîu gata de secerat. Presărați pe cîmpia galbenă ca fuiorul de în creșteau stejarii deșertului (*Casuarina decaisneana*), cu frunzele întunecate și, la vreo 16 km mai încolo, ca un leviatan ce se odihnea printre valurile uscate ale nisipului, se înălța marea stîncă roșie care își întindea încet umbrele ei purpurii peste platou.

Pe la mijlocul după-amiezii, era neîndoielnic că nu aveam să ajungem la ochiul de apă înainte de a se întuneca, și eu cred că Tjundaga și Nibiana și-au închipuit că n-am să stărui în această privință. Dar cînd, mai tîrziu, ei opriră șirul de cămile și căutară să aprindă focul, le-am răsturnat planurile la repezeală spunîndu-le că, fie bine fie rău, voiam să așez tabăra în aceeași seară la ochiul de apă în stîncă Walpanya și nu în

mijlocul deșertului. Nibiana dădu frîu liber unui potop de cuvinte cam nepotrivite pentru o femeie, se sui pe cămilă și îndemnă șirul din nou la drum. Totuși nu am fost prea categoric, deoarece plecasem tîrziu și fiindcă nici Lauri și nici eu nu știam bine unde se află ochiul acela de apă.

Trecuse de 7 și jumătate cînd ne-am oprit pe versantul apusean al muntelui Katatjuta, lîngă doi stîlpi înalți de piatră între care era așezat ochiul de apă Walpanya. Această apă își căpătase numele de la cheile Walpanya (*walpa* — vînt), numită astfel din pricina că, după cum spuneau băștinașii, acolo suflă întotdeauna un vînt puternic, chiar și în zilele cele mai liniștite.

Lauri și cu mine abia isprăvisem de mîncat cînd îl văzurăm pe Matinya ridicînd din foc o prăjină aprinsă și îndreptîndu-se spre puț ca să vadă dacă apa era atît cît ne așteptam noi să fie. Îl urmarăm cu lampa în mînă.

Nu voi uita niciodată acest drum spre Walpanya. La o mică distanță de intrarea în chei, pereții înalți se apropiiau într-atît și bezna devenea atît de adîncă, încît cu greu ne mai puteam croi drum printre uriașele blocuri eratice căzute în albia cheilor. Cînd după un timp, ajunserăm la ochiul de apă din stîncă, după o plimbare de peste 350 m lumina nu se mai zărea cîtuși de puțin. Lampa pe care o aveam cu noi lumina doar un cerc îngust și totul în jurul nostru era cufundat într-un întuneric de nepătruns. Abia cînd privirăm în sus puturăm zări ceva ; pe cerul scînteietor strălucea coada cea mare a constelației Scorpionului care părea să se odihnească în bezna de mormînt dintre pereții prăpastiei.

Ochiul de apă al lui Matinya „mare cît oceanul“ era dezamăgitor de mic ; conținea cu puțin peste 130 de litri de apă stătută verzuie, atît cît să sature, după cum ne-am dat seama a doua zi de dimineață, numai două cămile. Cred că Matinya, ca și noi, a rămas surprins de cantitatea atît de mică de apă deși își mișca vitejește prăjina fumegîndă pe deasupra minusculii rezerve de apă zicînd cu un zîmbet larg: *Kapi-pulya, kapi-bulka* (apă bun, apă mult).

Cîțiva ani mai tîrziu am descoperit că vorbele lui Matinya erau, în timpul unui sezon prielnic, mai mult sau mai puțin adevărate, fiindcă atunci se umpleau nu numai toate găurile din stînci, dar chiar curgea și un pîriu de la gura cheilor spre cîmpia deschisă.

Devreme, a doua zi de dimineată am mers cu Tjundaga spre ochiul de apă Walpanya și găsirăm că apa era murdară și plină de ierburi, ca să poată fi băută, doar la caz de mare nevoie. Am hotărît deci să economisim apa din bidoane ca să ne ajungă cît mai mult timp posibil și apoi să ne întoarcem la Ayers. Cum vremea era răcoroasă, socotirăm că aveam destulă apă pentru grupul nostru cam pentru trei zile, fără să suferim prea mult de sete. Totuși ca să ne ferim de greutate, pornirăm spre muchea răsăriteană a Katatjutei, unde, la nevoie, puteam ajunge în vreo șase ore.

Katatjuta este un munte foarte pitoresc. E alcătuit din vreo treizeci și mai bine de turnuri uriașe cu vîrfurile rotunde, formate dintr-un conglomerat de pietre mari ; cel mai înalt dintre ele este muntele Olga, ce domină cîmpia de la o înălțime de aproape 500 m. Unele turnuri sînt izolate, altele sînt înghesuite unele într-altele dar mai toate sînt separate de celelalte prin prăpăstii cu pereți aproape verticali care ajung pînă la nivelul solului și care cîteodată sînt atît de înguste la bază, încît abia poți să te strecuri prin ele.

Deși multe din turnurile Katatjutei sînt mai înalte decît stîncile Ayers iar măreția lor te copleșește cu desăvîrșire, împrejurimile lor nu mi-au dat impresia de vastitate pe care am avut-o în fața stîncilor Ayers ; mi-au amintit mai degrabă de o lume primitivă, de parcă aș fi pășit înapoi prin veacuri, în vreo eră geologică în care pterodactilul cu aripi uriașe își lua zborul din jurul cupolelor înalte, iar dinosauri giganți se tîrau îngrămădinindu-se la poalele acestora.

Cînd Ernest Giles a vizitat aceste locuri în 1873 se pare că el a avut o impresie asemănătoare, căci iată ce a scris :

„Înfățișarea muntelui Olga, privit din această tabără, este într-adevăr minunată ; în fața ochilor noștri înmărmuriți se înșiră, rotunde, cupole uriașe și domuri enorme. Ele stau aici,

ca niște monumente imense ale trecutelor vîrste pămîntești, căci ere, nenumărate șiruri de ere s-au scurs de la apariția lor. Iar timpul, bătrînul, întunecatul vrăjitor, a lucrat acolo în zadar, deși a avut toate forțele oceanului sub comanda sa. Muntele Olga a rămas așa cum s-a născut“.

Scopul călătoriei noastre era nu numai să adunăm legende, dar să le și legăm de caracteristicile mai de seamă ale naturii. Am aflat că trei grupuri diferite de strămoși ai băștinașilor făuriseră Katatjuta. Legenda spune că turnurile din colțul sud-vestic, cu muntele Olga cu tot, sînt trupurile prefăcute în stîncă ale lui Cangur, Euro (un cangur de deal) și ale micuței bufnițe de noapte ; domurile din muchea răsăriteană sînt așezămintele vechi ale femeilor-șoareci, iar șirul dublu de turnuri izolate, care se înalță mai bine de 300 m pe muchea apuseană, reprezintă vechile tabere ale oamenilor-Pungalunga.

Cangurul și Euro, ale căror călătorii legendare au parcurs multe sute de mile, sînt prezentate ca niște ființe blajine ce trăiau în pace unul cu altul, doar uneori certîndu-se cu micuța bufniță de noapte din cauza vorbăriei ei. Strămoșii șoareci, o comunitate de femei bine înjghebată, care nu făceau altceva decît să cutreiere ziua deșertul în căutarea hranei și să se întoarcă noaptea la tabăra lor netulburate de nimeni. Oamenii-Pungalunga, pe de altă parte, deși aveau chip omenesc, erau ființe crude, canibali ; depășeau cu capul cei mai înalți copaci, iar pașii lor erau atît de uriași încît puține păsări îi puteau întrece ; brațele le erau atît de puternice, încît chiar și bolovanii cu care se jucau erau mai mari decît un om.

În acele vremuri îndepărtate, oamenii-Pungalunga vînau ființe omenești pentru hrana lor și se întorceau de obicei în tabără noaptea, purtînd la briiele lor împletite din păr mulți oameni uciși, tot așa cum băștinașii de astăzi duc marsupialele ucise. Bătrînul Tjalerina ne explică, cu nenumărate amănunte și cu oarecare groază, chipul în care oamenii-Pungalunga își pregăteau hrana din carne de om și orgiile care urmau ospățului.

După ce șerpii veninoși suferiseră înfrîngerea de la stîncile Ayers, s-au dus la Katatjuta și i-au convins pe oameni-

Pungalunga să-i întovărășească în munții Tomkinson ca să se răzbune pe șerpii nevătămători de la apa Kunduna. Dar șerpii aceștia erau atât de puternici și de bine pregătiți încît puteau să distrugă orice ceată dușmănoasă.

După ce aceste uriașe făpturi au pierit iar taberele lor s-au preschimbat în stane de piatră, a mai rămas totuși un supraviețuitor Pungalunga la Katatjuta. Era tot atât de uriaș ca și strămoșii lui, atât de mare, încît cînd vîna nallabi — un soi de canguri mici — deoarece pe atunci nu erau destule ființe ome-nești care să-i procure hrana trebuincioasă — putea păși cu ușurință de pe un monolit pe altul, care se aflau cam la 60—90 m depărtare. Sfirșitul l-a ajuns în clipa cînd a încercat să treacă peste cheile Walpanya într-o zi cețoasă ; a calculat greșit distanța și a căzut în fundul cheilor unde a și murit. L-am întrebat pe Tjalerina dacă i s-au păstrat rămășițele, așa cum ar fi trebuit să se întîmple dacă ar fi trăit în timpurile legendare ; mi-a răspuns că Pungalunga era om și nu un *tjukurita* (strămoș nemuritor) și că desigur s-a descompus cu vremea ca orice alt muritor.

Cînd culegi legende este greu să deosebești dacă povestitorul îți vorbește de fapte petrecute de demult ori despre întîmplări din zilele noastre. Această contopire a trecutului cu prezentul i-a făcut să creadă pe unii cercetători că băștinașii obișnuiesc să mănînce și azi carne de om.

Poate că cea mai grea insultă în această privință o aduce Daisy Bates în cartea *Băștinașii pe cale de dispariție*¹ care, fiind indusă în eroare de zvonuri și de legende, se referă la multe acte de canibalism în cartea ei. O examinare a faptelor arată că toate sînt întemeiate pe istorisiri care s-au petrecut în trecut ori pe relatarea, din auzite, a unor fapte ale băștinașilor din ținuturile îndepărtate.

Deoarece multe referințe din cartea sus-amintită privesc practicile canibalice ale băștinașilor din regiunea munților Mann și Musgrave, oamenii cu care conlucrasem, i-am întrebat, cînd a venit vorba despre oamenii-Pungalunga, dacă vreunul din tribul

¹ *The Passing of Aborigines.*

lor mîncase vreodată carne de om. Au rămas îngroziți și, plini de indignare, au spus că nu știu să existe un astfel de obicei printre ei ; dar au adăugat că băștinașii din sud, care trăiesc de-a lungul liniei de cale ferată, sînt antropofagi și vînează oameni din triburile aflate la nord de ei.

Apoi Tjalerina mi-a povestit în ce fel erau gătite și mîncate victimele ; cu ajutorul unor mijloace suspicios de asemănătoare cu acelea ale oamenilor-Pungalunga. Bătrînul Tjalerina mi-a mai povestit că femeia albă care locuia la Ooldea — nu-i cunoștea numele — lua parte întotdeauna la acele ospețe, dar era mai mult ca sigur că numai se uita și că nu mîncă nimic.

Și iată cum zvonurile ne induc în eroare ! Nu mai încapă îndoială că relatările tovarășilor mei și, cu siguranță și cele ale doamnei Bates, sînt complet eronate ; sînt doar zvonuri care au izvorît din credința că întotdeauna cei ce locuiesc la mari depărtări, străinii, săvîrșesc cruzimi și fapte groaznice, iar vecinii noștri, cei pe care îi întîlnim și îi știm, sînt oameni de treabă și buni.

Din descrierile călătorilor care au trecut pe acolo, ne așteptam ca Katatjuta, care se întinde pe o lungime de 6 km și o lățime de 3 km, să fie o masă de domuri ca cele din împrejurimi. Dar cu cît munca noastră de cercetare înainta, am rămas surprinși, descoperind că locul era alcătuit în întregime din monoliți înalți grupați în cerc în jurul unui spațiu relativ plan.

Din centru, unde am ajuns în ultima zi a șederii noastre, peisajul era de o măreție de nedescris. Era un adevărat paradis pentru orice artist, ceea ce m-a făcut să-mi doresc să petrec aici o zi întreagă și să fac fotografii în culori. Dar timpul nostru limitat și provizia de apă aproape secătuită nu ne-au îngăduit această desfătare, deși tot am izbutit să fac nenumărate fotografii ale împrejurimilor cu copacii deșertului și cu iarba spinifex.

Mănunchiurile de spinifex oferă întotdeauna priveliști minunate în lumina asfințitului care transformă tulpinile lungi și flexibile în miriade de unduiri galbene aurii care se apleacă grațios cu fiecare adiere a vîntului. În ciuda acestei frumuseți efemere, mersul prin spinifex este o tortură, ce-i drept blîndă,

în care nenumăratele-i lame vîrfuite cu ace atît de ascuțite pătrund chiar și prin ciorapii groși și hainele căptușite.

Ca să-mi feresc picioarele căutam cu grijă locurile cele mai bune de pășit. Pietrele ascuțite din Katatjuta mi-au sfișiat și ultima mea pereche de bocanci și eram nevoit acum să port pantofi de tenis cu tălpi subțiri de cauciuc, care îmi apărau prea puțin picioarele de țepii spinifexului, de pietrele colțuroase sau de asperitățile pantelor abrupte.

Pînă cînd nu am mers cu astfel de pantofi cu care simți ce înseamnă să faci un pas greșit sau o poticnire, nu am observat că băștinașii își alegeau cu grijă locul de pășit. Fără îndoială că gesturile lor nu erau căutate, ci reprezentau rezultatul unei îndelungate adaptări la condițiile aspre de viață. Ei izbuteau să găsească locurile potrivite aproape fără nici un efort, pe cînd eu îmi încordam toată atenția ca să caut locuri netede și mai puțin accidentate.

A patra zi, de dimineață, ne-am pregătit de plecare, deoarece ne rămăseseră mai puțin de patru litri de apă în bidoane.

Pentru a filma minunata stîncă, în formă de spirală, cu numele de Pupiana, care își întindea umbra peste tabăra noastră, a fost nevoie să mă deplasez în prim plan și i-am spus lui Tjundaga să conducă șirul de cămile de-a lungul văii de la poalele ei. Eu am tăiat drumul printre dealuri ca să ajung la timp la locul potrivit.

Mi-am așezat aparatul și apoi am căutat cu privirea șirul de cămile dar nu se vedea nicăieri. Am așteptat liniștit o bună bucată de vreme, gîndind că mai scurtasem din drum și că ajunseseam cu mult înaintea lui Tjundaga. După o jumătate de oră de așteptare pe un vînt de gheață am văzut, după fumul focurilor aprinse, că șirul de cămile era în drum spre Ayers Rock și mărturisesc că m-am înfuriat tare.

Tjundaga plecase la vînătoare cu Lauri și uitase să-i transmită Nibianeii indicațiile mele, iar ea pornise veselă la drum, uitînd cu desăvîrșire că lăsase în urmă mai bine de jumătate din grupul nostru.

Fără șirul de cămile, locul ales pentru fotografii, nu mai era cel potrivit; a trebuit deci să caut altul, ceea ce nu a fost

prea ușor pe coastele abrupte acoperite cu grămezi de bolovani prăvăliți, cu copaci uscați și spinifex.

În acest timp bătrînul Tjalerina rătăcea fără țintă cu o torță aprinsă în mînă, încercînd să se încălzească. Tocmai cînd îmi găsisem locul și poziția potrivită pentru fotografiat, niște tăciuni duși de vînt aprinseră un smoc de spinifex. Vîntul era puternic și mîna flăcările chiar în direcția mea cu viteza unui tren expres, abia dîndu-mi răgaz să-mi pun aparatul la adăpost, mai înainte ca focul să înghită locul unde stătusem.

Eram mai mult decît supărat căci, fără îndoială, aceasta punea vîrf la toate și mi-am vărsat necazul adresîndu-i lui Tjalerina — bineînțeles în engleză — părerea mea sinceră și momentană despre el. Bietul bătrîn era tare amărît. Încercase el să stingă focul, dar avea tot atîta șansă să stingă vîlvătaiele duse de vînt, ca și cel ce voia să stingă o rafinărie de petrol în flăcări cu un pistol cu apă.

A trebuit deci să găsesc alt loc și tocmai cînd eram gata în sfîrșit să iau fotografia atît de mult dorită, am observat că băștinașii pe care îi așezasem în plin plan rîdeau. Am rămas o clipă nedumerit neștiind care era pricina acestei veselii dar întorcîndu-mă, l-am văzut pe bătrînul Tjalerina cu fața schimonosită de rîs povestind tovarășilor săi de pe deal, prin gesturi și semne, întîmplarea de mai înainte și, bineînțeles, supărarea mea. Bătrînul era atît de absorbit în povestirea lui încît nu a observat că îl priveam, dar cînd și-a dat seama, gesturile i-au încremenit într-o clipită iar zîmbetul i-a pierit de pe buze. Era atît de caraghios încît mi-a trecut supărarea și am început să rîd și eu spre ușurarea lui Tjalerina.

La urma urmei, totul e bine cînd se sfîrșește cu bine : imaginea spiralei, cu toate necazurile filmării ei, a ieșit o bijuterie de culori strălucitoare. După ce am străbătut vreo 3 km am ajuns cămilele din urmă și am pornit spre destinație. Și cu toate că o începusem prost, ne-a mers apoi totul atît de bine, încît la apusul soarelui descărcam poverile la vechea noastră tabără de lîngă Ayers Rock.

Ne întoarcem la Ernabella

Cînd am poposit pentru prima oară la Ayers Rock, Lauri, Matinya și Tjundaga s-au urcat pe vîrfurile stîncii și au descoperit locul unde se afla Uluru, chiar a doua zi după ce urcasem noi și căutasem în zadar ochiul de apă. Deși îmi păru rău că nu-l văzusem, mai ales că de Uluru erau legate atîtea legende din mitologia băștinașă nu am mai urcat încă o dată vîrfurile, deoarece cînd coborîsem panta aceea neobișnuit de prăpăstioasă îmi sucisem un tendon la genunchi și mă durea îngrozitor. Din fericire, după vreo două zile mi-a trecut durerea și pentru că urcasem cu ușurință povîrnișurile abrupte ale Kattajutei, m-am hotărît să mai fac o încercare ca să văd și eu Uluru.

Am pornit deci cu Matinya, dis-de-diminează, pe un frig chinuitor. Cerul era înnoțat iar la poalele stîncii sufla un vînt rece ca de gheață. Cu toate că Matinya ducea o torță aprinsă, ne-am oprit de multe ori ca să aprindem cîte un foc de spinifex, la care bietul om putea să-și mai desmorțească mădularele înghețate slîbi. Dacă nu ar fi fost cu mine, cu siguranță că ar fi făcut un foc zdravăn la adăpostul unuia dintre bolovanii cei uriași și nu s-ar fi mișcat de acolo pînă tîrziu, către amiază, cînd se făcea mai cald. Dar din nefericire el însoțea un alb, care, fiind sclavul calendarului și al neînduplecatului ceas, trebuia să se întoarcă într-un anumit loc, într-o anumită zi și la ora stabilită.

Cînd începurăm urcușul, Matinya își mai aprinse o torță, groasă cît un braț, ca să simtă mai puțin frigul. Vîntul ne fusese potrivnic încă de jos, de la poale și pe măsură ce ne apro-

piam de una din pantele cele mai grele de urcat care se afla cam la o treime din drumul nostru spre vîrf, rafalele lui deveneau amenințătoare. Tăria vîntului și înclinația pantei făceau ca urcușul să fie foarte anevoios. Luptam din răputeri cu urcușul și apoi, sleiți, ne culcam pe stîncă, lipindu-ne ca niște șopîrle, ca să ne recăpătăm suflul necesar unei noi încercări. Nu ne obosea atît efortul fizic pe care îl necesita urcușul cît tăria vîntului. Parcă ne vlăguia trupurile. Ne țineam amîndoi cît mai aplecați, în mîini și în genunchi, ca nu cumva să ne doboare vîntul. Cînd ajunsesem pe la jumătatea drumului, pe creasta șei celei mai abrupte, Matinya îmi făcu semn, cuprins de teamă, că nu mai avea curaj să înainteze. Țipa într-una de frică să nu-l zboare vîntul în prăpastie și uneori parcă eram gata să-i dau dreptate, mai cu seamă atunci cînd, stînd prins ca vulturul de stîncă și respirînd adînc ca să-mi recapăt forțele cu care să mai înaintez cîțiva metri, priveam în sus spre creasta mărginită de abisuri, convingîndu-mă cu fiecare clipă că, într-adevăr, nu merita riscul. Dar frica lui Matinya îmi trezise orgoliul. Nu mai puteam să dau îndărăt, trebuia să merg înainte.

Uneori întilneam depresiuni adînci în care ne adăposteam, lungindu-ne pe piatră în timp ce rafalele reci ca gheața treceau cu furie pe deasupra capetelor noastre. Stăteam acolo înfricoșați de dezlănțuirea vremii, doi oameni diferiți, unul mînat de dorința de a descoperi necunoscutul, iar altul înfruntînd pericolul doar din simțămîntul unei calde ospeții atît de des întilnite pe aceste meleaguri. Cînd am atins în cele din urmă vîrf, primul gînd a fost să ne odihnim. Matinya strînse în grabă crengile uscate ale singurului arbore de plută care se găsea pe acolo și aprinse un foc de parcă avea de gînd să se topească, atît de înghețat trebuie să fi fost. Sus pe culme, printre viroagele sale adînci nu ne mai chinuia vîntul.

Și pe drept cuvînt că Uluru merita toată strădania noastră. Este o gaură ovală săpată în albia unei viroage adînci în formă de jgheab, care își revarsă apele peste pereții prăpăstioși ai stîncii. Ochiul de apă este lung de aproape 10 m iar fețele stîncii, exceptînd baza, se înalță aproape perpendicular. Poziția și malurile lui verticale împiedică soarele să strălucească

pe suprafața lui mai mult de câteva ore pe zi, din care cauză și evaporarea este redusă. Aceasta explică se pare și faptul că ochiul de apă nu seacă niciodată ; băștinașii susțin că Uluru este plin cu apă și pe timpul celor mai cumplite arșițe.

În afara importanței lui ca fenomen al naturii, Uluru prezintă interes și prin legendele mitologiei băștinașe. Încă cu ani în urmă auzisem despre luptele îndârjite pe care șerpii cei mari le dăduseră, în vremurile legendare, pe malurile lui. Coloanele de stînci din apropierea ochiului de apă au fost pe vremuri, spune legenda, trupurile șerpilor-covor (*kunia*) care locuiseră acolo, iar șanțurile adînci care brăzdau stîncă de la un capăt la celălalt erau urmele lășate de acești șerpi în timpul cînd au străbătut ținutul. Dar legendele legate de Uluru nu se referă numai la întîmplările extraordinare ale trecutului ; băștinașii cred că în peșterile adînci de sub pămînt, sub suprafața netedă a apei, mai locuiește încă un wonambi, un șarpe uriaș, mitologic, multicolor, care și-a avut sălașul mai întîi în ceruri.

Matinya avea un motiv serios să-și amintească de acest wonambi. Pe cînd urca stîncă Ayers, împreună cu Lauri și cu Tjundaga, i se făcu sete și, fără să mai stea pe gînduri, bău pe nerăsuflăte apă din Uluru. A doua zi Matinya avea fierbințeli și era zguduit de friguri. Cei din jur erau convinși că-l îmbolnăviseră wonambi. Bătrînul Tjalerina își dădu părerea spunînd că Matinya se îmbolnăviseră datorită propriei lui nesocotințe pentru că el ar fi trebuit să știe că atunci cînd aprinzi un foc la marginea apei wonambi este silit să se scufunde îndărăt, în peșterile lui adînci.

A doua oară Matinya nu se mai lăsă prins și de îndată ce am sosit la Uluru a aprins un foc mic chiar lîngă lac, după care se așeză pe mal pîndind după unduirea apei, dacă șarpele se retrăgea în sălașul lui subteran. Curios, am căutat și eu să descopăr o undă cît de slabă pe luciul apei, dar oglinda lacului a rămas neclintită. Matinya însă părea mulțumit și convins că îl izgonise pe wonambi, bău cu sete și bineînțeles că nu se mai îmbolnăvi. Înainte de a pleca am privit peste marginea stîncii de la înălțimea de peste 300 m și i-am văzut pe Lauri și pe băștinași ca pe niște puncte mici. La coborîre nu ni s-a mai

întîmpat nimic deosebit și nici genunchii nu mă mai supărau totuși au trecut mai bine de două ore pînă cînd ne-am întîlnit cu tovarășii noștri, în cîmpie.

Cînd ne-am reîntors de la Katatjuta la Ayers Rock cu o seară mai înainte, am observat că băștinașii nu mai căutau locurile unde dormiseră mai înainte ci își construiau alte apărători de vînt la oarecare distanță de celelalte. Lauri și cu mine ne-am instalat tot pe locul vechii noastre tabere dar tocmai cînd eram gata să aprindem focul Tjundaga veni spre noi și ne spuse cu un aer îngrijorat că ne pîndește un mare pericol dacă rămînem acolo. Lauri îl întrebă care este pricina și băștinașul ne dădu să înțelegem că fiecare apărătoare de vînt părăsită de mai multe zile era stăpînită de un *mamu*, duhul nopții, și că dacă nu vom pleca de acolo, *mamu* ne va ataca în timpul somnului aducînd asupra noastră cine știe ce boală.

Acum eram lămuriți pe deplin de ce se fereau băștinașii să se așeze în vechile lor adăposturi. Bineînțeles că această teamă de *mamu* care îi face să caute alte locuri de popas trebuie să fie determinată, în fapt, de necesități de igienă și că vreun bătrîn înțelept va fi scornit această legendă tocmai în acest scop. Pesemne că bolile ivite din pricina murdăriei au dat naștere credinței că există un *mamu* în apărătorile de vînt părăsite.

Am părăsit muntele Conner și Ernabella dis-de-dimineață. Vîntul rece ca gheața care ne încercase și la Katatjuta și la Ayers Rock continuase să bată și în timpul călătoriei noastre spre muntele Conner. Dacă nu aș fi vrut să-mi cruț ghetetele, și așa prea rupte, și indirect picioarele, ar fi trebuit să merg pe jos ca să mă încălzesc, pe cînd așa, am stat pe spatele unei cămile și am înghețat tot.

Străbătusem peste 1 600 km pe cămilă sau poate mai mult de cît atît, prin deșerturile nisipoase acoperite cu spinifex ale Australiei Centrale. Mărturisesc că aceste călătorii ar fi fost mult mai lipsite de interes dacă nu aș fi privit aceste ținuturi de sus, de pe „jilțul” meu mobil. De aici am văzut într-altfel, poate așa cum vede pasărea în zbor, și tufișurile de spinifex și nisipul nesfîrșit peste care treceam.

Spinifexul sau, după numele lui științific *Triodia*, acoperă atît deșerturile nisipoase cît și dealurile cu văi abrupte. El crește ca ciupercile, în mănunchiuri rotunde care se răsfrîng în afară. Aceste ramuri aplecate în afară, pe pămînt, prind rădăcină și dau naștere unei plante noi. Acest mod de înmulțire continuă pînă cînd se completează un nou cerc de iarbă avînd la mijloc un loc gol. În tot timpul călătoriei am căutat să văd un cerc complet de spinifex, dar în nenumăratele mele peregrinări nu am văzut decît două. Era ca și cum aș fi căutat un trifoi cu patru foi.

Fiecare frunză de spinifex prezintă cîte un ghimpe mai ascuțit decît cel mai fin ac de cusut ; atît de ascuțit încît pătrunde chiar și prin îmbrăcămintea mea groasă. Băștinașii ocolesc cu multă grijă aceste tufe, deși talpa piciorului lor este tot atît de tare ca și cauciucul unui automobil. Nici chiar cămilele nu merg în linie dreaptă, ci își croiesc alene drumul, șerpuind printre tufele de spinifex. Orice vietate a deșertului, cu excepția celor minuscule, care și-au făcut culcușul în iarbă, caută să aibă cît mai puțin de-a face cu acest locuitor neprietenos al deșertului.

Și în timp ce pășeam peste iarbă zi de zi și săptămîină după săptămîină, am început să recunosc cărările făcute de aceste mici vietăți. Am aflat astfel că în fiecare mănunchi, care este despărțit de următorul printr-o porțiune de nisip, locuiesc familii de șoareci, șopîrle, marsupiale mici și insecte, fiecare constituind o colectivitate de sine stătătoare, cu preocupările ei obișnuite, ducîndu-și viața în tihnă și rareori tulburîndu-i pe cei din preajmă.

Într-o zi, pe cînd priveam alene în jur, de pe spatele cămilei, am fost izbit de asemănarea dintre micile lor locuințe din spinifex și cele mai modeste așezări ale oamenilor ; erau despărțite una de alta și fiecare își avea locatarii săi. Așadar le-am numit orașul Spinifex.

În diminețile răcoroase mergeam uneori pe jos ca să văd mai de aproape cu ce se ocupa populația pitică a orașului Spinifex. Era tare plăcut să o privești. Mă afluam într-o altă lume, lumea micilor viețuitoare. Urmele de pe nisipul fin, încă nerăs-

colit de briza zilei, îmi dezvăluiau atît de bine mișcările făcute de cei care le lăsaseră, încît, deși nu-i văzusem niciodată pe locuitorii acestei colectivități a deșertului, le cunoșteam ocupațiile, obiceiurile și caracteristicile.

Mai întii erau șoarecii, micii șoricuți domestici, care nu se încumetau să se îndepărteze de locuința lor ; se furișau doar pe lîngă tufișul de spinifex și apoi, cu o mișcare bruscă, treceau de partea cealaltă a porțiunii libere de nisip să-și caute adăpost în casa vecinului. Șoricelul-marsupial era tot atît de grijuliu deși el se încumeta adeseori să meargă mai departe. I-am văzut în repetate rînduri încumetîndu-se să plece în locuri mai deschise, fie după hrană, fie să se întâlnească cu alt șoricel.

Cînd începea să se încălzească apăreau șopîrlele. Erau tare somnoroase și nu se trezeau niciodată mai înainte ca roua să dispară de pe iarbă. Cele mici erau tot atît de sperioase ca și șoarecele, dar mult mai iuți în mișcări. Alergau de colo, colo, oprindu-se uneori la umbra cîte unei tulpini sau a unui mănunchi de iarbă ca să-i pîndească pe nepoftiți... Erau atît de mici și de sprintene încît abia puteam să le descopăr. Șopîrlele somnoroase și goannele mergeau în voie dintr-un loc într-altul, căci cine, în afară de vultur și de om, putea să-i atace pe acești giganți ai orașului Spinifex ?

Urmele lăsate de păsări le trădau chiar și caracteristicile. Mersul înfumurat al ciorii (*Corvus ceciloë*), tîlharul negru din ținutul îndepărtat al arbuștilor, se reflecta în urmele pașilor ei legănați. Curcanul sălbatic (*Eupodis australis*) — din păcate aproape dispărut în locurile cutureierate de oamenii albi și de vulpi — își urmează drumul în linie dreaptă, cu multă demnitate. Mai există o păsărică — n-am aflat niciodată cum se cheamă — care „își vîră nasul peste tot“. Am urmărit-o încotro se grăbea, unde se oprea cînd se răzgîndea și cum o pornea într-altă parte și mi-am dat seama că arareori ajungea la locul spre care pornise, deoarece mereu îi atrăgea atenția altceva și deci își schimba și ținta. Pesemne că această mică pasăre robotea neobosită toată ziua, iar seara cădea moartă de oboseală.

Iepurele îl întâlneai pretutindeni ; grupele caracteristice, în formă de cerc, lăsate de urmele lăbușelor lui (de trei plus unul),

arătau locurile pe unde hoinărea. Cum izbutea acest mic animal să-și procure hrana și apa în acest ținut puțin ospitalier, aproape lipsit de ploi și unde nu existau ape la suprafață, era pentru mine o enigmă.

Erau apoi insectele, păianjenii și tot felul de tîrîtoare, care își înscrisau urmele pe această pagină uriașă de nisip. Îmi închipui ce repede cădeau ele pradă în ghearele păsărilor care le pîndeau.

Urme ici, urme colo, urme pretutindeni, făcute de aceste mici viețuitoare care nu știau nimic despre om, acest uriaș care arareori le ieșea în cale. Și totuși și ele își trăiau viața lor ca și călătorul care le iscodea de sus, de pe spatele cămilei.

Cu toate că băștinașii aprinseseră spinifex ca să facă semnale de fum pentru Tjikaba, ca să știe că ne aflam în drum spre muntele Conner, abia după ce trecuseră trei zile, pe la amiază am zărit la orizont o dîră de fum. Oamenii spuneau că este răspunsul lui Tjikaba. Dar cînd am ajuns la ochiul de apă Anneri am descoperit că nu Tjikaba fusese cel care aprinsese focul, ci Nali, din munții Musgrave.

A fost de fapt singurul prilej cînd am putut să mă conving de exactitatea semnalelor de fum. Sînt multe păreri în privința semnalelor de fum date de băștinași. Cei care călătoriseră prin aceste locuri mi-au spus lucruri uimitoare în această privință, multe dintre ele referindu-se la transmiterea de știri interesante nu pentru băștinași, ci pentru albi : începerea unor ostilități, moartea vreunei persoane din localitate, sau vreo tragedie din pustiul arbuștilor. Dacă cel care îți relata întîmplările era descusut mai pe-ndelete, de cele mai multe ori sfîrșea prin a admite că auzise povestea de la altcineva, sau că l-a cunoscut pe omul care văzuse semnalele. Un miner a fost mai îndrăzneț în această privință. El ne-a povestit cum o dată băștinașii izbutiseră să-i facă cunoscut, cu o zi mai înainte, apropierea unui grup neașteptat de vizitatori, numărul lor, numele șoferului și marca de automobil — totul transmis prin semnale de fum ! Din discuțiile noastre cu băștinașii am ajuns însă la concluzia că metoda lor de semnalizare era atît de simplă încît nu s-ar fi putut transmite prin acest mijloc astfel de amănunte.

În toată Australia Centrală semnalele de fum sînt extrem de simple iar deșerturile ideale pentru transmiterea lor. Pe întinderea de mai bine de 160 km spinifexul pe care-l întâlnești pretutindeni, cînd este aprins lasă o dîră groasă de fum negru care poate fi văzută la mari depărtări. Băștinașii care pleacă la vînătoare sau după alte treburi aprind din cînd în cînd mănunchiuri de spinifex pentru a da de știre celorlalți unde se află. Deoarece viteza cu care se deplasează grupurile de băștinași rareori depășește 3 sau 4 km pe oră iar o dîră de fum se poate vedea bine și la o depărtare de 30 km sau chiar mai mult, fiecare familie din raza aceea ia cunoștință despre deplasările celorlalți. De asemenea numărul băștinașilor care locuiesc în această rază fiind mic, numele oamenilor din fiecare grup poate fi ghicit cu oarecare aproximație. Așadar, dacă băștinașii transmit vești pe căi învăluite de mister pentru omul alb, acestea nu sînt decît simple deducții în împrejurări cunoscute.

Deși nu s-a spus încă ultimul cuvînt asupra semnalelor de fum date de băștinași, sînt sigur că multe din cele ce s-au spus despre ele sînt din cale afară de exagerate ca de altfel și povestirile despre miracolele cu funia indiană, șerpii încolăciți în cercuri și telegrafia fără fir prin intermediul ierbii mulga.

Ritualul înmormîntării

Cînd ne-am întors la Ernabella, am constatat că numărul populației băștinașe se mărise de patru ori, în urma sosirii, pentru cîtva timp, a unui grup care oficia ritualuri, numit în mod obișnuit grupul Ocrului roșu.

Despre aceste ritualuri stranii care sînt executate cu rîndul, de fiecare trib, pe întregul continent nu se știe decît foarte puțin. Doctorul Roth a văzut în 1893, în Queensland ritualul Titjinalla, care după șapte ani a fost oficiat de triburile din bazinul lacului Eyre iar în 1903 a ajuns în nordul Australiei Centrale. Grupul Ocrului roșu se deplasa și mai încet, deoarece după șase ani l-am întîlnit chiar eu, din nou, la Areyonga, în vestul munților Macdonnell, la mai puțin de 240 km de munții Musgrave.

Grupul Ocrului roșu se compune la rîndul lui dintr-un grup de patriarhi — căpetenii de trib vîrstnici — numiți *kaliurana*, care se îngrijesc de trib și de ritualuri și dintr-un alt grup format din bărbați și femei care trec prin acele ritualuri. Cei inițiați — ritual care durează cîteva săptămîni — se întorc acasă, iar locul lor îl iau alții, care au fost aleși între timp de *kaliurana*. Înainte de a putea intra în ținuturile Ocrului roșu cei pregătiți pentru ritual și familiile lor primesc indicații cu privire la procedura inițierii și la regulile de comportare. Îndată ce au pășit însă, femeile iau parte la corurile și dansurile rezervate femeilor, iar bărbații trec printr-un ritual tainic de inițiere. Ritualul atinge punctul culminant în momentul cînd li se arată participanților anumite obiecte sacre : pietre *tjurunga* (pietre sacre sculptate) din munții Macdonnell, podoabe din scoici de

la capul York și scoici de mărgăritar (*Meleagrina margaritifera-N.T.*) din nord-vestul Australiei. După inițiere, bărbații, cînd nu adună hrană, își petrec timpul executînd anumite ritualuri în legătură cu Milbili, strămoșul-Goanna, iar seara iau parte fie la viața socială a tribului, fie executînd dansuri și cîntece din ritualurile care nu se fac în taină.

Fiecare grup al Ocrului roșu are o existență scurtă între patru și șase luni, adică timpul necesar pentru a-i iniția pe toți bărbații și pe toate femeile din împrejurimi. Participanții se întorc apoi la așezările din tribul lor, iar executarea ritualului este transmisă unui trib învecinat.

În viața socială a tribului grupa are, pesemne, mai degrabă o funcție socială decît una rituală. Între bărbații și femeile care fac parte din trib sînt stabilite legături familiale. Aceștia iau parte, cel puțin, la dansurile care nu sînt secrete. Una din regulile de bază ale grupului Ocrului roșu este aceea ca toți participanții să păstreze tot timpul o atitudine de prietenie și de bună înțelegere generală. În aceasta constă de fapt și caracterul social al grupului. Orice încălcare a acestor precepte are drept urmare imediata expulzare din trib, iar, mai tîrziu, pe-deapsa.

Cît timp am stat la Ernabella n-am făcut aproape nimic altceva decît să încărcăm cămilele cu provizii noi, să citim scrisorile primite și să răspundem la ele, să alegem băștinașii — unii dintre ei chiar din grupul Ocrului roșu — care să ne însoțească în călătoria noastră spre vest. Ne-a părut tare rău că bătrînul Tjalerina nu a mai putut să vină cu noi, fiindcă atît Lauri cît și eu ne atașasem de bătrîn. A trebuit să rămînă însă pentru că era nevoie de el în trib. Băștinașul care l-a înlocuit pe bătrîn era însă un om și mai încîntător și comunicativ. Pe lingă faptul că era deștept, Jabiaba era și un bun mim și de aceea toată lumea îl simpatiza.

Cînd am plecat din Ernabella au venit cu noi toți băștinașii care urmau să ia parte la ultimele ritualuri de înmormîntare care se oficiau pentru Namana, un bărbat care murise cu vreo trei luni în urmă. Eram dornici să aflăm cît mai multe despre credințele și ritualurile lor de înmormîntare și cum apa

Owellinna, spre care se îndreptau ei, era în drumul nostru, ne-am hotărît să-i însoțim.

Am călătorit timp de două zile în direcția sud. În dreapta și în stînga noastră se înălța lanțul roșu-brun al munților Musgrave. Văile munților erau acoperite cu o mare alburie de iarbă mulga, cu pîlcuri rare de eucalipti pitici, copaci de plută piperniciți și pe alocuri cu copaci de fier, cu frunze verzi care atîrnau ca niște pendule. Din loc în loc își croiau drum prin întinderea ierboasă stînci arse de soare, locuri prielnice pentru creșterea pinilor (*Callitris* sp.) și smochinilor (*Ficus platypoda*).

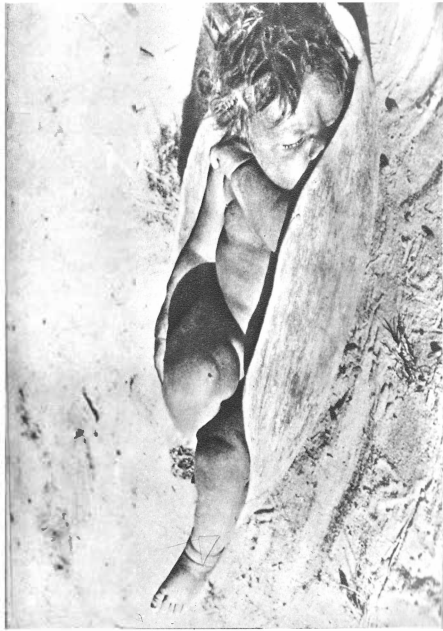
Owellinna este un rîu cu apă cristalină care izvorăște din coasta unui deal și-și croiește drumul pe fundul unei alpii pietroase pierzîndu-se apoi în marea de nisip doar la cîțiva kilometri. Ne-am așezat cortul în imediata lui apropiere, deoarece era pentru prima și ultima oară în toată călătoria noastră cînd azeam bulboana plăcută a unei ape curgătoare. La un sfert de milă mai departe, băștinașii își instalaseră și ei tabăra lor în așteptarea ceremoniilor rituale de înmormîntare.

O zi întreagă am cules fel și fel de date, nu numai asupra obiceiurilor și credințelor în legătură cu înmormîntarea, ci și asupra acelei misterioase esențe vitale, *kuranita*, care cuprinde întreaga natură. Jabiaba, tîlmaciul nostru cel mai de seamă, ne-a explicat că înainte de *tjukurita* — considerată de ei „epoca legendară” — lumea a fost un șes imens, uscat, fără relief și cu totul lipsit de viață. Au venit atunci acei *tjukurita*, imense creaturi semi-umane, înzestrate cu *kuranita*, care au dat ținutului înfățișarea pe care o cunosc băștinașii astăzi. Tot ceea ce a apărut în timpurile *tjukuritei*: stîncile, cursurile de ape, copacii și orice viețuitoare, inclusiv oamenii, a fost pătruns de acea „esență vitală”, *kuranita*, care înseamnă viață și a cărei lipsă înseamnă moarte.

Cînd murea o ființă ancestrală, corpul ei lua forma unui element al naturii, de obicei stîncă sau copac, în care se concentra deosebit de multă „esență vitală”, sau *kuranita*; de pildă, o stîncă, odinioară corpul unei iguane¹ e plină de

¹ Gen de reptilă sauriană din familia *Iguanidae*. — N.R.

Tălerul servește și ca leagăn.

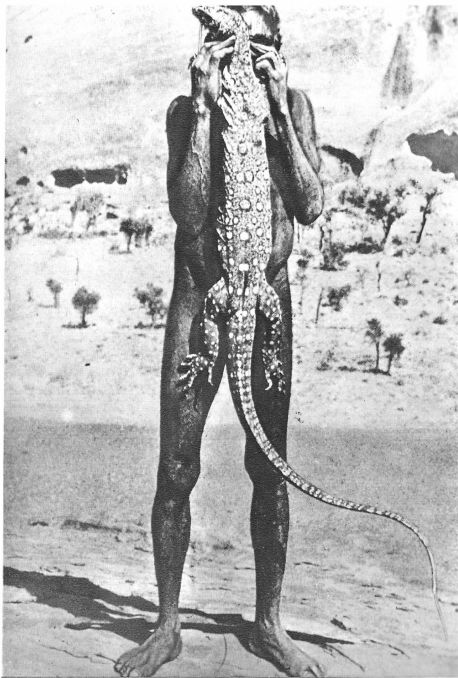
(sus) Bolovanii sint socotiți ca fiind un rezervor de spirite de copii
(jos), iar acesta reprezintă originea pruncilor diformi.

Legenda omului Perentie.

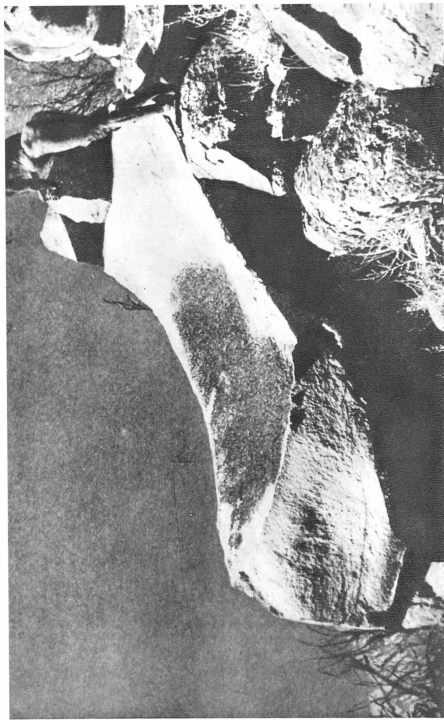

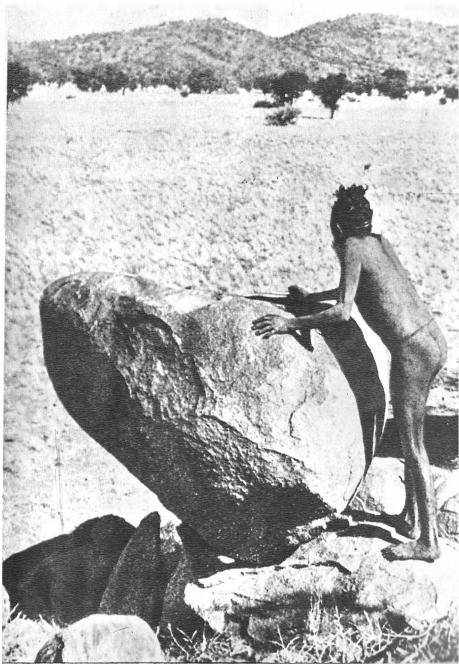
Grupul de stînci Nintaka.

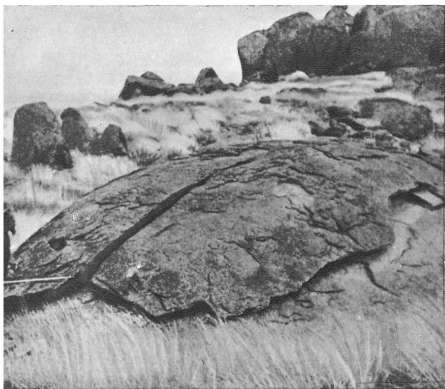
Tjalerina ține în mâini un *Varamus giganteus*.

Legenda femell Malili.

Jabiaba în timpul psalmului.

Legenda lui Kutunga și a roșiilor sălbatice.

kuranita iguanelor, un copac care fusese mai înainte corpul unui șarpe e plin de *kuranita* acelei specii de șarpe și așa multe altele. Locurile unde au murit acele ființe ancestrale sînt cunoscute băștinașilor de azi sub numele de *pulkarin*. În aceste locuri se adună băștinașii la anumite zile din an, ca să provoace prin cîntece și ritualuri, creșterea și înmulțirea plantelor și animalelor necesare pentru hrană. Astfel, ritualurile executate la un *pulkarin* de cangur vor spori natalitatea la canguri, cele executate la un *pulkarin* de sămînță de iarbă vor face ca iarba să crească mai deasă, iar cele de la un *pulkarin* de smochin vor face ca smochinii să dea rod mai bogat.

Cantitatea de *kuranita* pe care o are orice vietate este în raport direct cu vitalitatea ei proprie. Astfel, stîncă și iarba au puțină *kuranita*, copacii de orice specie au cam aceeași cantitate, emu este înzestrat cu mai multă decît curcanul sălbatic, cum este, de asemenea, cangurul față de wallaby, bărbatul are mai multă decît femeia, iar vraciul tribului mai mult decît oricine.

Kuranul unui om de curînd mort este foarte temut. Băștinașii, neștiind că moartea este urmarea unor cauze firești, cred că această nenorocire se datorește unei magii răuvoitoare făcute de vreun dușman. De aceea, spiritul mortului, furios că a fost jefuit de viață, se folosește de orice prilej pentru a se răzbuna pe semenii lui rămași în viață.

Tot ritualul ceremoniilor de înmormîntare se bazează pe frica inspirată de dorința de răzbunare a spiritului mortului și pe măsurile necesare pentru ocrotirea celor vii de puterea lui răufăcătoare. În clipa morții, toate rudele apropiate fug din așezările tribului, retrăgîndu-se în ținuturi cît mai îndepărtate și lăsînd în urma lor toate bunurile pe care le au, pentru ca mortul să creadă că au plecat doar la vînătoare și că se vor întoarce curînd. Mortul este îngropat într-un mormînt călduros și confortabil pentru ca spiritul lui să se simtă bine și să fie atras cît mai puțin să vagabondeze; în același timp lumca jeluiește cît mai tare și cît mai mult, ca să-l liniștească micșorîndu-i astfel dușmănia. *Kuranul* defunctului, dornic de a se afla în mijlocul oamenilor, șade pe o moviliță, la capătul mor-

mîntului, alături de rămășițele stinse ale focurilor din așezările părăsite și așteaptă întoarcerea prietenilor săi ; uneori rătăcește prin crînguri și tufișuri în căutarea lor.

Cam la trei luni după moarte, doi vraci însoțiți de rudele mortului se duc la mormînt prind *kuranul* și îl așază în corpul unui om viu. Acest ritual are un dublu scop : dă spiritului un nou adăpost ca să nu mai fie un pericol pentru comunitate și, totodată, dă celui care l-a primit un *kuran* în plus, care îi transmite mai multă putere și vitalitate. Este important însă ca *kuranul* să se dea unei persoane de aceeași etate ; *kuranul* unui copil să se dea tot unui copil, al unui tînăr tot unui tînăr, al unui adult tot unui adult, iar al unui bătrîn tot unui bătrîn. Dacă s-ar așeza *kuranul* unui om tînăr în corpul altuia mai vîrstnic, spiritul tînărului, cu o vitalitate mai mare, l-ar epuiza curînd pe bătrîn. Dimpotrivă, dacă *kuranul* unui om bătrîn ar fi așezat în corpul unui tînăr, acesta ar consuma atît de mult din tînăr ca să se mențină, încît tînărul ar deveni lipsit de voință, obosit și nepriceput la vînătoare și la adunarea hranei. Dacă *kuranul* se dă unei persoane de aceeași vîrstă, surplusul de vitalitate va face ca acesta să aibă o viață ceva mai lungă.

Din cîte am putut să ne dăm seama, locuitorii acestor pustiuri nu cred într-o viață viitoare. Aceasta se explică prin faptul că la ei spiritul unui om mort fiind așezat întotdeauna în corpul unui om viu de aceeași vîrstă devine tot mai bătrîn, pînă cînd, din cauza senilității, *kuranul* este atît de slab și de inofensiv, încît vraciul socotește că nu face să mai meargă și să-l captureze. Neputîncios și firav, el rătăcește prin tufișuri pînă cînd va fi distrus de vreun *mamu* sau de alt spirit al nopții.

Băștinașii se adunaseră la Owellinna pentru a captura *kuranul* lui Namana și să officieze ritualurile finale ale înmormîntării. Un grup mic, condus de doi vraci, urma să plece în zori spre mormîntul aflat la o mai mare depărtare și să se întoarcă a doua zi. Tjundaga, Jabiaba și Moanya n-au avut îngăduința să-i însoțească, în schimb pe Lauri și pe mine ne-au luat cu ei.

A doua zi de dimineață, cum am ajuns la tabăra principală, vreo 20 de bărbați și femei au luat-o la fugă spre mormînt, în timp ce alți o sută, sau chiar mai mulți, rămași în tabără, s-au aruncat la pămînt, izbucnind în bocete puternice și nesfîrșite. Tabloul acesta care cuprindea laolaltă atîția oameni cu trupuri goale lucind în lumina încă slabă a dimineții, jeluindu-se și văicărindu-se, părea o imagine deosebit de stranie, a unei lumi tare îndepărtate.

Am pornit pe urmele băștinașilor care plecaseră spre mormînt, străbătînd o prăpastie adîncă acoperită cu copaci *ti*¹. Bocetele celor rămași în urmă se auzeau din ce în ce mai slab. Întinam greu croindu-ne drum prin desiș, în timp ce în nări ne pătrundea mirosul înțepător și pătrunzător al frunzelor zdrobite. Chipurile sumbre ale băștinașilor apăreau și dispăreau în obscuritatea desului mărăciniș, intensificînd parcă simțămîntul acela de izolare pe care îl încercam. Și nu pot spune că teama sau faptul că mă simțeam singur și părăsit — deși nu am fi putut fi mai izolați decît acum — era pricina acestei stări, ci cred că, pur și simplu, întîmplările prin care treceam erau atît de diferite și de îndepărtate de viața obișnuită, încît îmi dădeam seama că nu aveam nici o legătură cu ele.

După vreo milă prăpastia devenea mai puțin adîncă și razele soarelui se strecurau pe pereții abrupti ai stîncii și prin frunzișul arborilor de cauciuc. În lumina pală a zorilor, acești arbori cu trunchiuri netede, de culoarea pielii și rotunde ca brațele de tînără fată, ofereau o priveliște deosebit de plăcută.

Cînd am avut prilejul m-am uitat cu multă atenție la tovarășii noștri de drum și mai ales la cei doi vraci ; unul era înalt, lat în spate și cu membrele fine, demn, cu înfățișare prietenoasă și cu ochi plini de bunătate ; celălalt era tînăr, micuț și plin de grație — o grație felină. De asemenea mi-a reținut atenția fiul cel mai mare al lui Matinya, un băiat de vreo doisprezece ani. Mergea întotdeauna cu bărbații, imitîndu-i în orice acțiune. Purta la el, cu mîndrie, în partea dreaptă, o lance mică și un aruncător de lance, pe care i le

¹ Din specia *Cordiline terminatis*. — N.T.

făcuse cineva. Îmi închipui ce fericită va fi pentru acest puști ziua în care va fi admis în rîndurile bărbaților !

După-amiază am legat cămilele de niște copaci și am pornit pe urmele băștinașilor care alergau spre mormînt cu crengi în mîini. Din clipă în clipă se opreau și strigau cu voci ascuțite și pițigăiate pentru a da de știre *kuranului* lui Namana că sînt pe aproape. După ce au străbătut două mile tot alergînd, oprindu-se și strigînd, au ajuns, în sfîrșit, la așezările părăsite unde murise Namana. Aici zăceau împrăștiate peste tot, așa cum le lăsaseră băștinașii cînd fugiseră care unde apucase ca să scape de spiritul furios și rău al omului mort. În timp ce bărbații și femeile alergau în jurul focurilor stinse și al apărătorilor de vînt ca să gonească spiritul lui Namana înapoi la mormînt, cei doi vraci, singurii care puteau vedea *kuranul*, stăteau în fruntea grupului ca să-l prindă pe *kuran* cînd acesta se va duce să se așeze la capătul mormîntului, unde aștepta sosirea vechilor săi, prieteni și tovarăși de trib.

Vraciul cel vîrstnic mi-a spus mai tîrziu că spiritul lui Namana nu era la mormînt, dar nimeni nu știa sigur din ce pricină. El era de părere că rubedeniile mortului prea se grăbiseră și că mai înainte de a veni ar fi trebuit să dea semnale prin fum și abia după o zi sau două s-o fi pornit la drum. Astfel, dacă *kuranul* ar fi fost dus la locul de baștină al lui Namana, acesta, văzînd semnalele de fum și înțelegînd semnificația lor, ar fi venit străbătînd toată țara, de-a dreptul la mormînt. Vraciul spunea că ar fi trebuit să se fi încercat de mai multe ori să se sperie spiritul sau să fie atras la locul înmormîntării, pentru că în acest fel ar fi putut să trăiască mai departe în altcineva. Un *kuran* nu ar trebui să fie lăsat să rătăcească pînă cînd va fi prins de vreun spirit al întunericului.

Cînd cei din grupul principal au ajuns la mormînt, ei au înfipt crengi în crăpăturile dintre trunchiurile cu care era acoperit și au umplut cu nisip orice gaură rămasă. Apoi au luat în pumni pămînt de pe mormînt, l-au mirosit, și încredințați că le dă putere, au început să-și frece cu el brațele și picioarele, pentru ca acestea să nu obosească în lungile lor călătorii. Apoi întregul grup s-a îndreptat spre cămilele noastre,

după ce mai întâi, trecînd prin vechea lor așezare, au adunat vasele, pietrele de măcinat și alte obiecte necesare pe care le lăsaseră acolo.

Am mîncat împreună cu Lauri în timp ce băștinașii și-au pregătit cangurii pe care îi vînaseră prin locurile pe care le străbătuseră. După-masă ne-am culcat pentru că după o astfel de fugă eram obosit din cale afară. Stăteam culcat în sacul de dormit, într-o plăcută lenevie, desprins de tot ce se petrece în jur. La o glumă reușită m-am trezit din visare gîndindu-mă la situația cu totul deosebită în care eram. Ne aflam aici, fără arme, în mijlocul unor oameni primitivi, necunoscuți, cu care nu puteam să ne înțelegem pe limba noastră iar în ceea ce privește limba lor o cunoșteam prea puțin. Și totuși, în această privință nu ne pîndea nici o primejdie, sau poate cu nimic mai gravă decît dacă am fi fost acasă sau ne-am fi aflat pe străzile unuia dintre marile orașe. Nu aveam de ce să ne temem de băștinași pentru că aceștia sînt oameni pașnici prin însăși firea lor iar răzbunarea nu o folosesc decît atunci cînd sînt asupriți sau supuși vreme îndelungată la un tratament neomenos. Se poate spune, fără a greși, și poate fi considerată ca o maximă, că fiecare om alb, atacat în prezent de băștinași, și-a meritat această pedeapsă încă de multe ori înainte de a o primi.

A doua zi dimineată, la întoarcerea spre casă, femeile care își purtau copiii erau atît de obosite, încît Lauri și cu mine i-am luat pe micuți și i-am urcat pe cămilele noastre. Bucuria și încîntarea lor au fost de nedescris ; au stat la noi ceasuri întregi și nu se mai îndurau să plece.

După-amiază am zărit în depărtare tabăra de la Owellinna. De pe cămilă vedeam băștinașii stînd culcați pe pămînt, înghesuți unii într-alții și jelind încetișor. Cei din grupul care se întorcea au rupt iarăși crengi de copaci și, strigînd cu aceleași voci țipătoare și pițigăiate ca și la mormînt, înaintau încet aruncînd crengile pe oamenii care jeleau.

Apoi, deodată, se stîrni o gălăgie infernală de parcă i-ar fi apucat toți dracii. Bocetele scoase de vocile pițigăiate deveniră stridente ; bărbații plîngeau de țî se rupea inima iar femeile, vreo douăzeci sau treizeci la număr, țipau cît le ținea

gura aruncându-se la pământ cu răbufniri surde, ori își creștau țeasta fără milă cu bețele cu care săpau. Era o scenă de durere nestăpînită și de isterie generală. Spre deosebire de această mulțime nefericită, îndurerată, de o parte, zăceau niște bărbați înșiruiți pe două rînduri, cu fața în jos, cu trupurile ca înțepenite, cu brațele înlănțuite unele într-altele și cu pumnii strînși puternic. Acum urma partea cea mai interesantă și totodată inexplicabilă a acestei ceremonii atît de stranii, ceva ce ar fi vrut parcă să sugereze credința într-o viață viitoare : învierea „mortului“. „Oamenii vii“ se apropiau de acele trupuri înțepenite încercînd să le despartă, să le întoarcă cu fața în sus, să le îndoie trunchiurile sau să le desfacă pumnii, să le frece cu putere corpul și membrele sau să îi tragă cu toată forța de urechi. Încetul cu încetul fiecare om „mort“ revenea la viață : trupul și membrele își pierdeau rigiditatea, mîinile se relaxau, deschideau ochii, pentru ca pînă la urmă să se așeze în capul oaselor și să jelească împreună cu ceilalți. Și cu cît ceremonia se apropia de sfîrșit, cu atît tot mai mulți oameni „morți“ reveneau la viață ; bocetele se stingeau pe rînd și tot mai puține femei se aruncau la pământ, pînă cînd nu a mai rămas decît una : mama lui Namana. Corpul ei galben, vopsit cu ocră era plin cu dîre de sînge scurs din rănile de pe cap ; era atît de sfîrșită încît abia se mai putea ridica în picioare ca să se arunce din nou la pământ.

Cel mai curios dintre toate însă a fost felul în care se comportau copiii : în mijlocul bocetelor și al isteriei generale și fără să se sinchisească de vacarmul din jur, fetițele își vedeau liniștit de joaca lor copilărească, iar rîsul gălăgios al băieților preocupați în totul de jocul lor cu lancea și cu discul se îmbina ciudat cu văicărelile celor mari. Aici am văzut una lîngă alta, cele două extreme ale emoției : durerea și delirul violent al celor ce luau parte la ceremonialul înmormîntării și rîsul zglobiu, nestingherit, al copiilor la joacă.

Călătoria la Oparinna

A doua zi am făcut drumul pînă la Erliwunyawunya — un mare rezervor de apă situat într-un cadru pitoresc de stînci roșii foarte înalte — împreună cu mai toți cei care au luat parte la ceremonia înmormîntării. Cum de luni de zile nu mai plouase în regiunea aceea, apa era stătută și verde, căci Erliwunyawunya nu este un izvor ci numai o adîncitură în stîncă. Dar pentru că ne aștepta pe toți un drum lung prin pustiul arzător, trebuia să folosim și să ne mulțumim cu orice fel de apă, bună sau rea, așa cum se găsea. Fiind totuși prea murdară, a trebuit să fierbem fiecare strop înainte de a o bea și nu atît din cauza gustului neplăcut, ci pentru a înlătura pericolul îmbolnăvirii. Se pare însă că pe băștinași nu-i supără prea mult apa stătută deși am observat că în locurile unde se află nisipuri prin preajmă ca și în acest caz de altfel, ei nu beau din rezervorul principal, ci dintr-o groapă pe care o sapă în nisip ; este un obicei foarte sănătos pentru că apa, pătrunzînd în nisip, se filtrează bine și este oarecum curată.

Pe cînd se umpleau bidoanele am zărit un șir de oameni care se întorceau de la vînătoare. Cei doi din frunte duceau pe cap, fiecare, cîte un euro (*Macropus robustus*), iar ceilalți țineau în mîini ori intestinele acestora îngrijit legate, ori numai sulii și aruncătoare de sulii...

Euro, care este de fapt cangurul regiunilor deluroase, nu este ușor de prins în mediul în care trăiește din pricina culorii sale roșie-ruginie care se confundă atît de mult cu stîncile ; auzul său fin prinde cel mai ușor zgomot, ceea ce face și mai anevoioasă apropierea de el, iar iuțeala cu care poate sări de

pe o stîncă pe alta îl ajută ca nici omul și nici cîinii să nu-l poată ajunge. Totuși partea de sud a munților Musgrave unde fiecare deal este izolat de celălalt prin văi largi cu iarbă abundentă, este un loc excelent pentru vînat euro. Animățele ocolesc cît pot orice întindere deschisă, unde cuioarea lor îi trădează, și aleg întotdeauna drumul cel mai scurt pentru a traversa văile netede dintre două dealuri, drumuri care au devenit cu timpul adevărate cărări bătătorite.

Folosindu-se de aceste cărări, băștinașii au adoptat un sistem de vînătoare perfecționat prin experiența și practica multor generații. Procedul este simplu. Ascunși după copaci sau după tufe mărunte, vînătorii înarmați cu sulii stau înșirați de-a lungul cărării alese pentru vînătoria din ziua aceea, în timp ce toți ceilalți fac pe gonașii. Ei pornesc de la punctul cel mai îndepărtat al unui deal și în drumul lor aprind iarbă spinifex alungînd în felul acesta vînatul spre suliași. Animățele se feresc din calea focului pînă cînd ajung în punctul cel mai apropiat de colina vecină. Singura cale de scăpare este să o ia pe cărarea care traversează valea dintre cele două coline. Ei socotesc că pe drumul ce li se deschide în față văd salvarea și că lasă pericolul în urma lor. Băștinașii așteaptă pînă cînd euro este destul de aproape și numai atunci azvîrlă sulia. Animalul poate să scape doar prin cine știe ce minune. Chiar dacă nu este ucis, forțele animalului slăbesc și astfel poate fi prins cu ușurință.

Cangurul din cîmpie (*Macropus rufus*) poate fi ucis cu sulia tot din ascunziș; doar metoda de a-l goni este alta, căci aceștia evită colinele, așa cum euro ocolește șesul. Cînd se duc însă la locurile de pășunat sau se întorc, ei merg adeseori pe aceleași cărări bine cunoscute. Cîțiva vînători stau de-a lungul uneia dintre aceste cărări, în timp ce alții se apropie pe neștiute de cangurii care pasc și îi gonesc în direcția dorită. Astfel suliașul poate să-și arunce sulia în voie, deoarece cînd fuge de urmărire, cangurul își concentrează toată atenția asupra cărării din față și a pericolului din spate.

Cea mai spectaculoasă scenă de vînătoare a fost însă aceea cînd, într-o zi, Tilbukuna s-a furișat și a ucis un cangur de

unul singur. Zărise animalul păscînd pe cîmpia deschisă, unde nu erau decît cîțiva copaci de plută și de mulga. Făcîndu-ne semn să stăm nemișcați Tilbukuna dădu un ocol mare pînă izbuti să aibă vîntul în față. Atunci, folosindu-se de fiecare copac sau de fiecă tufă, începu să se apropie tiptil de animalul nebănuitor pînă cînd îl mai despărțeau de prada lui doar vreo sută de metri de cîmpie întinsă lipsită de orice fel de ascunziș. Vînătorul a așteptat pînă cînd vînatul și-a aplecat capul în iarbă ca să pască. Atunci a ieșit fără șovăială la vedere cu sulița în cumpănă pe aruncător și, fără nici o altă mișcare decît cea a picioarelor, începu să meargă încet spre cangur. De cîte ori animalul își ridica capul, vînătorul „încremenea” pe loc și stătea așa neclintit ca și stîncile din coasta colinei, pînă cînd vînatul își vedea iar de pășunat. Tilbukuna continua să se furișeze încet și cu răbdare ; făcea cîțiva pași și se oprea cînd cangurul își ridica privirea, apoi alți cîțiva pași și iarăși se oprea și tot așa pînă a ajuns la o distanță mai mică decît funia legată de suliță (cam vreo 20 m).

Cînd animalul și-a aplecat capul ca să pască ultima gură de iarbă, Tilbukuna s-a încordat, și-a trecut greutatea pe piciorul dinapoi și a aruncat sulița cu toată puterea corpului său. Animalul sări deoparte îngrozit și îndurerat, căci sulița îi perforase coastele. Fugărirea lui n-a durat mult, iar moartea a fost sigură.

Tilbukuna a scos apoi toate măruntaiele din burta cangurului închizînd apoi mica tăietură cu o crenguță ascuțită și legînd-o cu o bucată de intestin. Apoi a îndoit cangurul legîndu-i coada de picioarele dinainte și lăsîndu-i picioarele dinapoi desfăcute. Făcuse astfel o legătură bună care se legăna într-un echilibru perfect pe capul lui Tilbukuna ; era, de altfel, cel mai bun mijloc de a duce asemenea povară, pentru că un cangur bine dezvoltat cîntărește pînă la 38 kg. Se înțelege de la sine însă că nu întotdeauna se pot vîna cangurii în apropierea așezărilor ; adeseori băștinașii trebuie să-i care de la mari distanțe. Dacă sînt mai mulți bărbați prezenți cangurul poate fi gătit pe loc și împărțit, altfel e dus întreg de un singur om.

Deși am văzut de multe ori cum s-au adus cangurii, totuși numai o singură dată am putut să-mi dau seama de la ce distanță a fost cărat unul. Aceasta s-a întâmplat în deșertul Australiei de Vest. Grupul nostru îl rugase pe un băștinaș să ne facă rost de un cangur pentru masă. Acesta sosi la timpul stabilit, trînti vînatul jos și plecă fără vreo vorbă. Peste cîteva zile am trecut pe lîngă locul unde vînatul despicasese cangurul și am aflat că distanța parcursă era de peste 8 km depărtare de corturile noastre.

Metoda băștinașilor de a găti un euro este cît se poate de simplă. La Erliwunyawunya ei au săpat în pămînt un șanț nu prea adînc, l-au umplut cu crengi subțiri și le-au dat foc. Pînă să ardă toate, bărbații au pregătit animalul pentru cuptor, întîi ținîndu-l la flacără ca să-i pîrlească blana, apoi tăindu-i labele de la picioarele dinapoi și coada. Acestea au fost puse pe fundul șanțului ca să se frigă mai bine. Cînd animalul fu gata de pus la cuptor, focul se domolise. Atunci au tras la o parte jeraticul, au așezat eurosul pe spate în groapă și l-au acoperit cu nisip fierbinte și cenușă. L-au lăsat să se coacă așa cam o oră, ceea ce desigur nu e mult pentru un animal de vreo 24 kg. Am văzut înșă o dată că un cangur a fost scos din cuptor după 20 de minute și pot spune, fără exagerare, că era gustos.

Deși metoda băștinașilor de a coace este primitivă, ea are și părțile ei bune. Fiînd închisă în propria ei piele, carnea animalului este ferită de orice contact cu muștele, oamenii, praful și cenușa; iar prin pîrlirea blănii pielea se întărește atît de mult încît devine un vas ideal pentru copt — cratița omului din epoca de piatră care păstra tot sucul fripturii.

În ziua cînd am fost la Erliwunyawunya am observat că oamenii care au dus vînatul nu au luat parte nici la pregătirea lui și nici la distribuirea cărnii. Mi s-a părut totuși curios, pentru că toți contribuiseră la prinderea eurosului. Abia mai tîrziu, cînd Tilbukuna a vînat cangurul de unul singur, am aflat cum își împart ei hrana. El a adus cangurul în tabără, l-a pus la picioarele bătrînului Jabiaba și s-a așezat lîngă foc, avînd aerul că vînatul nu mai prezenta pentru el nici un fel

de interes. Jabiaba a copt animalul dîndu-i lui Tilbukuna cele mai proaste părți din el și păstrîndu-și pentru sine măruntaiele : ficatul, rinichii și grăsimea ; restul cărnii, chiar și mușchii cei mai buni, l-a împărțit între ceilalți membri ai grupului.

Se pare că acest fel de a împărți carnea este folosit de toți ; fie că este vorba de vînat mic sau mare, fie că participanții sînt bărbați sau femei, vînatul nu-și gătește singur prada și nici nu are vreun cuvînt de spus în ce privește împărțirea ei. Pînă la urmă însă, în timp, fiecare primește cîte o porție egală de hrană, căci vînatul zilei de azi va fi bucătarul sau împărțitorul zilei de mîine.

Se pare totuși că acest obicei are la bază un scop mult mai înțelept decît simpla distribuire a hranei. Conducerea tribului se află în mîinile bătrînilor și numai ei au dreptul să ia hotărîri și să asigure respectarea acestora. Dacă s-ar îngădui vînatelor iscusite, care de obicei sînt tineri, să împartă ei înșiși vînatul adus, aceștia ar putea să ceară în schimbul vînatului anumite privilegii sau puteri, prin care ar răsturna autoritatea bătrînilor și ar distruge echilibrul social al tribului. După legea băștinașă, vînatul, oricît de iscusit, tînăr sau bătrîn, nu poate primi nici o răsplată. Iscusința lui folosește mai mult tribului și singura recompensă pe care o primește este bucuria izbînzii și prețuirea tovarășilor săi.

Deși există, fără îndoială, reguli mult mai complexe decît cele ce apar la prima vedere, care condiționează acest obicei, sistemul era cum nu se putea mai bun căci niciodată nu am văzut vreo ceartă sau vreo nemulțumire din pricina împărțirii hranei. De asemenea, nu se făcea nici un fel de deosebire între bărbați și femei în ce privește cantitatea, deși mulți etnografi au scris că la băștinași bărbatul oprește pentru el partea cea mai bună, dîndu-i femeii sale numai resturile.

Există însă o diviziune a muncii între bărbați și femei în privința procurării hranei, condiționată întrucîtva de îndelctnicirile celor două sexe. Bărbații vînează animale mari : can-guri, emu, wallaby și șopîrle mari. Pentru a le prinde, vînatul trebuie să se miște în voie și să străbată drumuri lungi și obositoare. Pe de altă parte, femeile împovărate cu copii și

cu uneltele casnice merg de la un ochi de apă la altul fără ocol, adunînd hrana care se află mai la-ndemînă : semințe de iarbă, fructe, reptile mici și viermi de copaci. Femeia băștinașă e mai de nădejde în procurarea hranei decît bărbatul. Se întîmplă uneori ca, zile la rînd, bărbații să se întoarcă cu mîna goală, deoarece animalele deșertului sînt foarte greu de prins. Femeile însă întotdeauna aduc cîte ceva, de multe ori cam puțin și nu prea gustos, dar destul ca să nu moară cu toții de foame pînă se schimbă norocul bărbaților.

Hrana băștinașilor este variată și în ce privește nutriția este bine aleasă. Ei mănîncă tot felul de carne, începînd cu cea a animalelor mari, ca emu și cangurul, și pînă la cea a viermilor de lemn și chiar a termitelor. Pîinea o fac din semințele diferitelor ierburi : mulga și alte specii de accacia, iar după anotimp fructele unor pomi sălbatici : prunele, smochinele, piersicile, roșiile deșertului, precum și alte plante cu frunze verzi, cărnose și florile copacilor le oferă o variație a hranei. Cu toate că deșertul nu excelează întotdeauna prin abundență, băștinașii nu suferă de boli de denutriție ; acestea se ivesc atunci cînd ajunge pînă la ei așa-zisa civilizație în care se hrănesc cu făină albă, ceai, zahăr și cu mai nimic altceva.

Plănuisem să mergem de la Erliwunyawunya direct la Piltadi, o adîncitură cu apă în stîncă, la capătul de răsărit al munților Mann. Aceasta însemna un drum de cinci zile fără apă. Dar a trebuit să renunțăm la acest plan pentru că împreună cu noi ar fi mers și băștinași care se întorceau de la ceremonialul de înmormîntare și nu am fi putut să cărăm apă pentru toți nici pe două zile, nicidecum pe cinci. Ne-am hotărît, așadar, să mergem pe firul văilor unor izvoare mici, care ne-ar fi dus la apa Oparinna, în partea de vest a lanțului Musgrave, iar de acolo să trecem spre Piltadi.

Ne-au trebuit trei zile să ajungem la Oparinna pentru că o bună parte din drum trecea peste dealuri abrupte și nu puteam înainta decît foarte încet și greu. Prima noapte pe care am petrecut-o la izvorul Ipudulkana, aflat într-o trecătoare îngustă, a fost cea mai grea din toate cîte am petrecut în Australia Centrală. În tot locul te împiedicai de băștinași, de

cîini și de focuri ; iar cîteva din focuri fumegau doar la cîțiva metri depărtare de noi. Fumul care te îneca, hîrjoana cîinilor care hămăiau și vorbăria fără sfîrșit a oamenilor (căci pare-mi-se că nu au închis ochii toată noaptea) au fost un adevărat coșmar care a dispărut o dată cu ivirea zorilor. Din fericire, o parte din băștinași au rămas la Ipudulkana, iar cam tot pe atîția la ochiul de apă Weeloo, unde am ajuns tîrziu după-amiază. Astfel, la popasul din seara celei de a doua zi a călătoriei noastre, rămăseseră cu noi doar vreo 20 de băștinași și aceștia vechi cunoștințe.

În călătoria noastră spre Oparinna am trecut prin mai multe locuri interesante în legătură cu miturile băștinașe ; într-un loc, de pildă, se povestea despre pășania unui euro rănit care încercase să scape de urmărirea dușmanilor lui ; un altul era legat de o legendă despre ceruri, locul unde femeile Kunkarunkara, acum Pleiadele, au coborît pe pămînt după hrană, dar au fost urmărite de nirunya, omul Orionului ; și încă un loc, nu departe de Oparinna, unde se adună băștinașii ca să officieze ceremoniile belșugului de hrană, care fac ca șerpii să se înmulțească cît mai mult.

În drum spre Ernabella, Numidi a descoperit o cantitate de ocru roșu, din care a vîndut o parte Nubianeii, soția omului de la cămile, pe o rochie ruptă și murdară. Nu pot spune cît de mult m-am chinuit cu rochia aceea în timp ce fotofilmam, deoarece oriunde găseam ceva interesant, Numidi era nelipsită cu zdreanța ceea îngrozitoare. Nu puteam să-i spun nimic, pentru că la urma urmei era rochia ei, dar am plănuit în fel și chip cum să i-o cumpăr.

Într-o dimineată, pe cînd scriam în jurnalul meu de însemnări, iar Numidi sta în picioare lîngă mine, privindu-mă și adresîndu-mi din cînd în cînd cîte o vorbuliță, am întrebat-o fără ocol dacă n-ar vrea să-mi dea mie rochia ei. Bineînțeles că nici nu vru să audă. Dar nu m-am dat bătut. Am virît imediat mîna într-un sac de lîngă mine, de unde am scos un pumn plin de dulciuri la care am mai adăugat și un pachet de caise uscate și i-am spus :

— *Woma* (dulciuri ori zahăr) pentru *raga* (rochie).

— *Wia, wia* (nu, nu), spuse Numidi.

Atunci am dublat porția de dulciuri și am adăugat și o cutie cu prune uscate.

— *Raga* (rochia) pentru *woma bulka* (zahăr mult), am spus eu.

— *Wia, wia*, (nu, nu), spuse din nou Numidi, dar mi s-a părut că nu tot atât de convinsă ca la început.

Am tot mărit grămada pînă cînd, în sfîrșit, Numidi s-a lăsat înduplecată ; mi-a dat deci rochia și a plecat de lîngă mine ducînd tava de lemn încărcată cu bunătăți.

Se vedea bine că celelalte femei erau înșîntate de schimbul nostru. Se prea poate ca Numidi să se fi fălit cu rochia ei, sau chiar dacă nu făcuse aceasta, să ai o rochie cînd toate celelalte femei nu aveau, era într-adevăr prilej de a fi pizmuit. Așadar iată-mă căpătuit cu o zdreanță ; în schimb am izbutit să readuc echilibrul social și totodată să înlătur un pericol veșnic prezent pentru fotografiile mele.

Bineînțeles că dulciurile s-au terminat repede iar Numidi era o femeie mult prea ageră ca să se mulțumească cu pierderea rochiei fără să-și pună mintea la contribuție pentru a o recîștiga. Încercă să și-o capete îndărăt prin tot felul de șiretlicuri femeiești : mai întîi mi-a oferit tava ei de lemn, bățul de săpat și chiar și prețioasa-i cantitate de ocră roșu : ba a mers atât de departe încît i-a cerut și ajutorul Nibianeii, care, vorbind englezește, putea să-i apere mai bine cauza. Dar am rămas neînduplecat și nu m-am învoit să-i înapoiez veșmîntul decît după vreo cîteva săptămîni, cînd ne aflam în drum spre casă.

Numidi însă nu-și dorea rochia pentru a-și acoperi goliciunea. Nici nu se gîndea măcar că hainele sînt făcute pentru așa ceva ; de fapt, mai înainte de a fi intrat în contact cu civilizația noastră, ei nu-și dădeau seama de goliciunea lor. Și cu toate că nu le stă în obiceiuri să se împodobească și deci să aibă prilejuri de înfumurare, băștinașii sînt, la urma urmelor, tot oameni și vor, ca și semenii lor, să cîștige într-un fel sau altul aprecierea societății în care trăiesc. De unde și dorința Numidei de a-și recăpăta rochia.

Ceremonialul aducător de ploaie

Ne aşteptam ca următorul nostru obiectiv, lanţul munţilor Mann, să fie farul luminos al cercetărilor noastre, pentru că aflasem că întreaga regiune este bogată în legende mitologice. Culesesem multe date din mitologia munţilor Mann şi izbutisem să-i convingem pe câţiva băştinaşi din acel ţinut să ne întovărăşească mai departe în călătoria noastră. Prin urmare, aveam create toate condiţiile pentru a ne duce munca cu bine pînă la capăt.

Dar vorba zicalei care spune că „nu e după cum se pregăteşte, ci după cum se nimereşte“. A doua zi de dimineaţă, după sosirea noastră la Oparinna, două fete băştinaşe care veneau dinspre hotarul Australiei de Vest cu cămilele unui braconier ne-au adus o veste îngrijorătoare : secaseră toate ochiurile de apă din munţii Mann în afară de unul singur, Piltadi ; acesta era însă atît de plin de cadavre de ciîni şi de canguri încît fetele au fost nevoite să le îndepărteze ca să poată folosi apa pentru cămile. Situaţia era încurcată. Noi abia puteam transporta atîta apă cît să ne ajungă pînă la Piltadi, nemaisocotind cei 128 km cîţi aveam de mers după aceea de-a lungul munţilor Mann ; trebuia ori să ne întoarcem de la Oparinna, ori să ne schimbăm ruta.

M-am sfătuit îndelung cu Lauri şi pînă la urmă ne-am hotărît să continuăm călătoria, dar să reducem numărul cămilelor de la douăsprezece la cinci, să păstrăm doar două călăuze şi să ne îndreptăm direct spre Piltadi micşorînd raţia de apă la un litru şi jumătate pe zi, pînă cînd vom fi siguri că vom găsi condiţiile în care vom putea călători mai departe.

Dacă Piltadi ar fi fost secăt însemna că trebuia să ne întoarcem fără zăbavă, deoarece riscam să pierdem cămilele însetate; dimpotrivă, dacă am fi găsit apă la Piltadi însemna că ne vom putea îmborsă rezervele și că deci ne vom continua călătoria mai departe.

Toată ziua nu am făcut altceva decât să ne reîmpachetăm proviziile pentru a putea fi duse de cele cinci cămile rămase — două de mers călare, una pentru bagaje, una pentru ladă și una pentru apă — ceea ce nu ne îngăduia să luăm prea multe cu noi. Pînă la urmă grupul nostru se compunea doar din Tjundaga, îngrijitorul de cămile, Moanya, Jabiaba, Lauri și cu mine. Bineînțeles că în urma schimbării planului nostru s-au iscat discuții aprinse, deoarece băștinașii stăruiau să ne întovărășească pînă la lanțul munților Mann, locul lor de baștină. Mulți au venit chiar la mine să mă roage să-i luăm cu noi, alții au intervenit prin Tjundaga sau prin Nibiana; oricum aș fi întors-o eu, mi-ar fi fost imposibil să iau cu mine un grup mai numeros, pentru că însemna să-mi asum un risc prea mare și totodată inutil.

Văzînd că nu mă las înduplecat, trimiseră la mine un grup de bătrîni, în frunte cu Tilbukuna, care au încercat să mă convingă în felul lor ciudat că-i pot lua cu mine pe toți fără nici un risc, deoarece ei au puterea de a aduce ploaia care avea să ne scoată din încurcătură. Am primit propunerea bucuros, nu pentru că m-aș fi încrezut în puterea lor, ci doar pentru că mi se ivea încă un prilej minunat de a afla cîte ceva despre credințele lor în puterea de a aduce ploaia.

Elementul principal al ritualului aducerii ploii îl constituia un mic disc din scoică-de-mărgăritar, una din nenumăratele scoici care iau calea comerțului străbătînd peste 3 200 km, de pe coasta nord-vestică a Australiei pînă pe țărmurile Marelui Golf Australian. Cînd sînt scoase din apă scoicile sînt întregi, adeseori gravate cu desene curioase, șerpuînd în fel de fel de unghiuri, dar tot fiind duse spre sud și îndeplinind importantul lor rol de aducătoare de ploaie, din pricina frecării marginilor lor în timpul ritualului, pînă cînd ajung pe coasta de sud a Australiei, devin tot mai mici, cam de mărimea

unui florin¹. La unele din ele se mai deosebesc uneori urme ale desenelor din nord-vestul Australiei cunoșcându-se astfel proveniența lor. Multă vreme va mai trece pînă cînd un ornament din scoica-de-mărgăritar din nord-vestul Australiei să poată ajunge întreg pe coasta sudică a continentului.

Deși băștinașii nu cunosc originea adevărată a acestor ornamente, credința lor că scoicile vin dintr-un loc numit de ei Tapidji, unde trăiesc în apă șopîrle primejdioase (este vorba desigur de crocodili) care mănîncă oameni, nu este departe de adevăr. Tot credința lor îi învață că vracii din Tapidji prind aceste *ringili* (scoici-de-mărgăritar) pe cînd înoată în apă și le străpung cu o sulită subțiată în acest scop la vîrf. Scoicile sînt apoi așezate la soare ca să se întărească. Rana făcută de sulită este gaura de la marginea scoicii prin care se trece șnurul de care sînt atîrnate. Tilbukuna, care conducea ritualurile chemării ploii, ne-a povestit cum o dată a încercat să ajungă la Tapidji, ca să poată prinde niște *ringili*, dar că nu a fost în stare de așa ceva.

Ceremonia chemării ploii are la bază credința că *ringili* (scoica-de-mărgăritar) este un izvor de *kuranita* ieșit din apă care, atunci cînd se află în aer, formează nori care cresc mari, și tot mai mari, după ritmul din ce în ce mai accelerat al descîntecelor și al ritualului, pînă cînd cade ploaia. Tilbukuna ne-a mai spus, în glumă, că trebuie să fie foarte atent la îndeplinirea ritualului căci altminteri ar putea să dezlănțuie un adevărat potop care ar îneca cămilele. Dar Jabiaba se grăbi să mă asigure că el putea opri ploaia oricînd, presărînd cenușă pe *ringili*, înfășurîndu-l cu o bucată de piele cu păr cu tot și îngropîndu-l lingă focul taberei.

În timpul ceremoniei care a avut loc departe de privirile femeilor, cîțiva bărbați murmurau descîntecele, în vreme ce Tilbukuna oficia ritualul. Mai întîi a scuipat pe o piatră netedă din tutunul pe care îl mesteca în gură (*Nicotiana* sp.), apoi a frecat de-a curmezișul pietrei marginea scoicii *ringili*, după

¹ Vezi Mountford, C.P., and Harvey, Alison, *A Survey of Aboriginal Pearl and Baler Shell Ornaments*, Records, „S. Aust. Museum”, vol. VI, nr. 2, 1938, pp. 115—135.

care începu să sugă scoica în răstimpuri și să scuipe înspre cer. Tilbukuna părăsi șirul de oameni care cîntau și se îndreptă către un loc deschis unde atinse ușor vîrfurile firelor de iarbă mulga cu scoica-de-mărgăritar. Reîntorcîndu-se la locul ceremoniei, el puse pe piatra netedă un amestec din sînge și iarbă terciuită continuînd alternativ să frece scoica de piatră și să o sugă, și scuipa mereu în aer. La sfîrșitul ritualului scoica fu atîrnată cu o sforică de un copac pitic de mulga pentru ca să se poată legăna în voie întocmai după desfășurarea diferitelor faze ale ceremoniei.

Ceremonia mi s-a părut deosebit de interesantă pentru că arăta cum credeau băștinașii că pot stăpîni forțele naturii prin magia atracției. Tutunul mestecat aducea mirosul de ploaie, prin sorbire se extrăgea *kuranita* — „forța vitală“ a ploii — iar scuipatul o proiecta în ceruri. În acel moment fiecare strop devenea nucleul unui nor, care „creștea văzînd cu ochii“ sub influența anumitor descîntece. Cum albeața ca de lapte a ierbii mulga semăna cu niște nori mici, se credea că atingerea acesteia cu *ringili* (scoica) producea pe cer sămînță de nori formați din picăturile de apă *kuranita* (seva vieții) și-i făcea să se adune laolaltă, în timp ce scoica ce se legăna la capătul sforii atrăgea ploaia spre locul ceremoniei.

A doua zi de dimineată am pornit spre lanțul munților Mann, cinci oameni și cinci cămile, dintre care cel puțin doi se întrebau prin ce întîmplări aveau să mai treacă. Mai bine de trei zile am călătorit parcă la nesfîrșit numai prin lăstăriș de mulga și spinifex, a căror monotonie era întreruptă arareori de apariția unor movile de bolovani care își aveau legendele lor despre șopîrle uriașe, emuși, sau despre cei trei strămoși care mergeau întotdeauna nedescărțiți : cangurul, euro și bufnița de noapte.

A doua zi ne-am războit cu un vînt fierbinte, istovitor, și nici nu trecuse jumătate din dimineată că și începuse să mă chinuie gîndul la porția de apă de la prînz. Și nu-i de mirare să fii tot timpul însetat cînd ai drept porție zilnică doar un litru și jumătate de apă, mai ales cînd și hrana este lipsită de apă ; dar pentru că nu mi se uscaseră încă limba și cerul gurii (ceea

ce mi se întîmplase o dată cînd nu găsisem apă), am tras concluzia că, deși corpul îmi cerea imperios apă, avea totuși o rezervă suficientă care să-l țină în viață. Eram convins că, la caz de nevoie, cu mica rație de trei jumătăți de litru de apă pe zi am fi rezistat. Dacă am fi călătorit vara, cu siguranță că am fi fost nevoiți să mărim rația de apă sau să adoptăm metoda plină de înțelepciune a băștinașilor, de a ne odihni în timpul zilei și de a călători numai noaptea.

Tîrziu după-amiază am ajuns lîngă o perdea de vegetație formată în întregime din kurrajongul deșertului, mallee pitici și spinifex, o privesc cu adevărat înviorătoare după monotonia pomișorilor-mulga, care, mai cu seamă cînd ești obosit, par a fi ciudat de asemănători, copac lîngă copac, cu frunzișul lor închis la culoare.

Kurrajongul deșertului (*Brachychiton gregorii*), cu trunchiurile lui netede de un verde deschis și cu simetricele lui coroane de frunziș verde plin de sevă, este unul dintre cei mai frumoși copaci ai deșertului. Cum acești copaci sînt relativ rari, crescînd numai în ținuturile aride, departe de apă, doar puțini botaniști au avut norocul să-i vadă. Acești copaci cresc laolaltă, sau, de cele mai multe ori, sînt înconjurați de un cerc de mallee pitici. Există o specie care sau trăiește ca parazită sau formează una dintre acele ciudate simbioze care se observă atît de des în natură, în care două sau mai multe plante alcătuiesc o singură viață organică la care contribuie fiecare dintre ele. Kurrajongii sînt o sursă minunată de hrană pentru băștinași. Ei gătesc tinerele vlăstare ale pomilor, scot coaja și mănîncă miezul dulce, macină semințele din care obțin făina și, la caz de nevoie, pot scoate și apă, smulgînd din rădăcini un pomișor, arzîndu-i frunzișul și strîngînd apoi în vasele lor de lemn seva care picură din creștătura făcută pe rădăcină.

Cu puțin înainte de a ajunge la perdeaua de kurrajongi am văzut multe grupuri de arbori de iarbă ai deșertului (*Xanthorrhoea thorntonii*), care sînt chiar și mai mari decît kurrajongii; aceștia sînt cu mult deosebiți de celelalte plante ale ținutului, ceea ce nu se întîmplă cu kurrajongii; pe de altă parte

păreau atît de nelalocul lor, încît era ușor să-ți dai seama că erau rătăciți pe acolo de prin regiunea dealurilor.

Spre seară se părea că magia omului care aducea ploaia începuse să-și facă efectul, deoarece se strînseseră nori mulți, straturi de nori cumulus, pe un fond de nori cirus. Îi priveam cu plăcere cum se conturau, ici și colo, în diferite forme, și cum se fugăreau acolo sus într-un continuu joc de lumini și umbre. Lanțul albastru-violet al munților cotea spre vest. În lumina acelei după-amiezi tîrzii, un mănunchi de raze de soare țîșni printre nori potopindu-le abisurile într-un colorit mai intens. Norii păreau tiviți cu fir de aur iar în răstimpuri, de după perdeaua lor, se revărsau spre zenit evantaie de raze strălucitoare. Natura însăși se străduia parcă să ne desfete privirea după o zi atît de obositoare și de monotonă. În amurg, cerul se aprinse într-o vîlvătaie de culori care, treptat, se mistuiră în întunericul adînc al nopții.

Din păcate nici în cea de-a treia seară nu am ajuns la Pil-tadi, deoarece Tjundaga și ceilalți băștinași, vrînd să-mi facă o surpriză, au hotărît să mergem spre ochiul de apă Ungata, care, după Moanya, stăpînul ținutului, nu seca niciodată. Cînd mi-am dat seama că schimbaseră destinația, m-am necăjit la gîndul că luaseră hotărîrea fără să mă întrebe măcar, căci nu ne era îngăduit să ne irosim timpul. N-am protestat însă gîndindu-mă că Moanya cunoștea bine ținutul propriului său trib și mai ales pentru faptul că băștinașii erau tot atît de nerăbdători, ca și Lauri de fapt, ori chiar ca și mine, să poată bea apă bună în voie.

Nu departe de Ungata, Moanya ne arată un șir de pietre lungi de formă dreptunghiulară care se aflau pe jos, pe pămînt. Fiecare bucată reprezenta *kuranul* (spiritul) unui Wambina, un om legendar care făurise acea parte a ținutului. Moanya fu foarte tulburat de starea în care se afla acel loc sacru. Cînd toate pietrele stăteau în picioare, ne explica Moanya, toți băștinașii ținutului se simțeau bine; picioarele lor erau atît de puternice încît puteau merge la mari distanțe, iar brațele atît de viguroase încît sulilele lor nu greșeau niciodată ținta. Bărbații și femeile părăseau tabăra dis-de-dimineată și plecau

după vînat ori după semințe de iarbă. Toți trăiau fericiți și plini de voie bună.

Dar dacă pietrele zăceau culcate, cum le-am găsit noi cînd am trecut pe acolo, aceasta însemna că băștinașii se aflau mai tot timpul într-o stare de somnolență. Pierdeau vremea fără rost pe lîngă centrele misionare ori pe lîngă punctele de vînzare a nutrețului pentru vite, așteptînd să capete de-ale mîncării ; bărbații nu mai vînau, deoarece picioarele li se leneviseră și nici femeile nu mai munceau din greu ca să strîngă semințele de iarbă necesare pentru facerea turtelor. Pînă la venirea albilor prin acele meleaguri, pietrele erau vegheate (îngrijite) în orice moment. Dar, de atunci, ne spuse Moanya plin de tristețe, nimeni nu se mai gîndește la ele ; omul „alb” ne distruge cu făina lui.

A fost tare greu să ajungem la ochiul de apă Ungata. M-a uimit chiar foarte mult dibăcia cu care izbuteau cămilele să găsească printre bolovanii prăvăliți locul unde să-și pună piciorul. Dar, cu toată larma și forfota, ele și-au continuat drumul pînă cînd am ajuns pe o suprafață netedă unde am luat poverile de pe ele. Acolo, fără să mai aștepte vreun semn, fiecare se duse țintă spre ochiul de apă, doar ca să-l găsească complet secăt. Moanya fu cel mai uimit dintre toți și căuta mereu să ne convingă că nu-l văzuse niciodată fără apă. Mai mult chiar, se încapățîna să creadă că ochiul din stîncă, în partea de sus a văii, avea apă în permanență. I-am trimis pe Moanya și pe Jabiaba într-acolo, cu găleți, să aducă apă. Nici nu apucasem însă să ne pregătim cina, cînd cei doi băștinași se întoarseră ispășiți, cu gălețile goale, abia bîiguind rușinați „*kapi wia*” (apă nu).

Deși Ungata ne-a înșelat așteptările făcîndu-ne să risipim și proviziile noastre de apă pentru o zi, totuși drumul a meritat osteneala. Acolo am izbutit să înțelegem, într-adevăr, pentru prima oară și pe deplin, legătura indisolubilă dintre miturile băștinașe și ținutul căruia îi aparțineau. Aceasta pentru că fiecare element al peisajului, chiar bolovanii și copacii mai mari, era într-un fel sau altul legat de faptele eroice ale giganților strămoși din trecutul îndepărtat. Moanya era atît de mîndru

de Ungata încît ne-a rugat să rămînem acolo și ziua următoare ca să ne poată istorisi tot ce știa în legătură cu locul acela. Dar teama că Piltadi putea să fie și el secăt, gîndul la goana disperată prin deșertul lipsit de apă pentru a ajunge la Oparinna și iarăși teama ca nu cumva vreuna din cămile să cadă istovită de sete nu ne-au îngăduit nici cea mai mică întîrziere.

În vreme ce îmi scriam în jurnalul meu însemnările zilei, cu puțin înainte de culcare, cerul fu brăzdat de scăpărarea unui fulger puternic și cîteva picături de ploaie căzură pe paginile caietului meu. I-am trezit din somn pe Tjündaga și pe Lauri și le-am ajutat să tragă prelată peste șeile cămilelor și peste lucrurile care se puteau strica, apoi m-am reîntors, nădăduind ca fulgerul să fie preludiul unei adevărate furtuni. La Ungata chiar și cîteva rafale de ploaie ne-ar fi salvat, deoarece apa, scurgîndu-se prin albia văii, pe o întindere netedă de stîncă lungă de circa 400 m și lată de aproape 50 m, ar fi umplut ochiul din stîncă chiar mai mult decît ar fi fost necesar să potolească setea cămilelor și să ne umplem bidoanele.

Dar furtuna s-a risipit după mult zgomot și cîțiva stropi răzleți. Sperînd, în ciuda oricărei așteptări, că furtuna se va preface în aversă, m-am vîrît în sacul meu de dormit și, în cele din urmă, frînt de oboseală și de așteptare, m-a cuprins somnul.

Piltadi și șarpele-curcubeu

Norocul fu de partea noastră, deoarece Piltadi mai avea apă, ce-i drept neagră și stătută, mai mult decît suficientă ca să astîmpere setea cămilelor. Totodată Moanya descoperi o infiltrare de apă pe care băștinașii n-o cunoscuseră pînă atunci, din care ne-am grăbit să ne umplem bidoanele cu apă de băut ; așadar deocamdată nu mai eram în pericol de a rămîne fără apă.

Piltadi e așezat la gura unei văi lungi, înguste, cu pereți stîncoși și abrupti, acoperită cu bolovani mari, cu spinifex și cu arbori ai deșertului. Suprafața lui netedă este întreruptă din cînd în cînd de colțuri conice de stîncă ieșite în afară. De obicei Piltadi este un șir de bazine în stîncă, dar cînd am fost noi, doar partea de sus mai avea apă. Acea gaură curioasă, lungă de vreo 3 m și lată de aproape 1 m, avea pereții atît de abrupti și de netezi încît dacă s-ar fi întîmplat ca cineva să cadă înăuntru i-ar fi fost imposibil să iasă afară numai încercînd să se cațăre singur.

Dar cămilele nu puteau să bea apă dintr-un astfel de bazin, așa încît a trebuit să cărăm cu gălețile fiecă strop de apă și să-l golim în prelata întinsă deasupra unei mici adîncituri în formă de căldare.

Numărînd gălețile am rămas uimit cînd am descoperit că cinci cămile beau aproape 500 l, adică fiecare animal avea în el circa 100 l de apă. Privindu-le, nu vedeai nici o schimbare în înfățișarea lor. Eram uluit de cantitatea de apă pe care aceste animale o înghițiseră și de multe ori chiar m-am întrebat dacă nu greșisem numărătoarea găleților, dar cînd am recitit cartea *Centrul roșu* a lui Finlayson am aflat că una din cămilele lui,

nevoită să rabde de sete trei zile și jumătate, a băut apoi peste 170 l de apă. În timpul popasului nostru la Piltadi, Moanya ne-a povestit legenda legată de originea acestuia.

De mult, tare de mult, la începutul lumii, trăiau în apropierea lui Piltadi doi șerpi frați împreună cu soțiile lor. Femeile se duceau în fiecare zi la vânătoare și se întorceau seara aducînd vînatul bărbaților. Aceștia arareori se ocupau cu altceva în afară de oficierea ceremoniilor. Într-o bună zi, revoltate la culme de lenea bărbaților, femeile hotărîră să păstreze numai pentru ele tot vînatul și să-i lase pe bărbați să-și poarte singuri de grijă. Cînd au aflat hotărîrea lor, bărbații s-au infuriat nespus și, la rîndul lor, s-au înțeles să-și pedepsească femeile pentru nesupunere. Și s-au pus pe urzit felurite planuri și au tot uneltit pînă cînd au găsit că e bine să se prefacă fiecare într-un Wonambi (un șarpe de apă uriaș, legendar, care putea să străbată văzduhurile și străfundurile pămîntului cînd ar fi vrut) și să le dea o lecție bună femeilor, punîndu-le la grea caznă. Prin urmare s-au dus la gaura unui șobolan-marsupial unde obișnuiau femeile să sape și acolo au imitat mai întîii urmele unui șarpe mare, frecînd spatele unui aruncător de sulite pe pămînt, după care intrară amîndoi în fundul găurii, unul îngrijindu-se să-și lase afară o bucată de coadă pentru a atrage atenția nevestelor.

Peste puțin timp sosi sora cea mai tînără și, dînd de urmele unui șarpe atît de mare și vîzîndu-i coada, se tulbură foarte tare ; dar cînd încercă să tragă vînatul din vizuina lui coada îi luneca mereu din mîini. De fapt, ca să-și bată joc de femeie, Wonambi se lăsa mai întîii tras afară și apoi începea să se zbată lunecînd înapoi. Și tot așa, cînd se lăsa prins, cînd din nou scăpa, pînă ce femeia istovită se lăsă păgubașă întorcîndu-se la sora ei acasă. În vreme ce își luau cina, sora cea tînără prinse să-i povestească celei mai mari întîmplarea :

— Astăzi eram gata să prind un șarpe-covor, mare cît un wonambi, dar n-am izbutit să-l trag afară din vizuina lui, pentru că era mai puternic decît mine.

— Am să te ajut eu mîine, îi răspunse sora cea mare, și nu avea grijă, îl vom prinde, oricît ar fi de mare.

A doua zi de dimineață, femeile Porniră înarmate cu bețe de săpat în mâini și cu vase mari de lemn pe cap. Cînd au ajuns la vizuina șobolanului-marsupial, ele au găsit urme proaspete la gura intrării (făcute de frații-șerpi) ; dar deși au săpat toată ziua, uneori văzîndu-și chiar și prada, pe la apusul soarelui au renunțat, istovite și supărate că n-au ajuns la nici un rezultat. A doua zi au trudit din nou cele două surori ; cu toate că prada le apărea adesea înaintea ochilor, n-au prins decît un șarpe-covor-mic, pe care l-au gătit și l-au mîncat la cină. Și așa au tot săpat femeile, urmărindu-l pe Wonambi care continua să le ademenească tot mai departe sub pămînt. Din cînd în cînd, frații-șerpi dădeau drumul unei părți micuțe din *kuran*, sub forma unui șarpe, pentru a le da femeilor hrana necesară ca să aibă forțe să continue săpatul.

Tot urmărind acel șarpe, cele două surori au săpat un șanț de la Atjaratjara pînă la Piltadi care acum este un curs de apă, lung de vreo 20 de mile, ceea ce lăsa să se întrevadă forța herculeană și truda lor. Vizuina începu să se adîncească din ce în ce mai mult și munca deveni tot mai grea. Surorile au urmărit multe galerii laterale ale vizuinii principale, dar le-au găsit părăsite, sau locuite de vreun șarpe mic. În felul acesta au săpat bieteile femeii valea de azi din Piltadi, cu nenumăratele ei vîlcele și ridicături conice de sfărîmături de stîncă care brăzdează albia văii.

În cele din urmă sora cea mare schimbă tactica și săpă o groapă (astăzi cea mai mare adîncitură din stîncă din Piltadi), la gura intrării în vizuină descoperindu-l astfel pe unul din Wonambi mai înainte ca el să-i poată scăpa. Corpul lui imens, încolăcit și răsucit de picioarele femeii, au speriat-o atît de tare încît ea a azvîrlit cu bățul de săpat în el și l-a străpuns. Celălalt Wonambi a părăsit vizuina fugărind-o și pînă la urmă înghițind-o pe femeia cea tină, în timp ce șarpele lovit, deși suferea cumplit, o prinse, o omorî și o mîncă pe sora cea mare, la gura văii de astăzi.

Wonambi este acum un copac în formă ciudată, cu o ramură laterală uscată și cu trunchiul acoperit cu noduri și excrescențe. Ramura moartă este tocmai bățul de săpat cu care a fost strî-

puns șarpele iar nodurile și excrescențele de pe trunchi, corpul femeii care se vede încă prin pielea șarpelui.

Legenda lui Wonambi, cunoscută în lumea științifică sub numele de șarpele-curcubeu, aparține, într-o formă sau alta, tuturor triburilor care trăiesc azi în Australia, și nu încapă îndoială că ceea ce a atras atenția și imaginația primilor locuitori a fost aceeași viețuitoare legendară. Mulți oameni de știință ne-au ajutat să ne îmbogățim cunoștințele despre șarpele-curcubeu și eu personal l-am urmărit atunci când a apărut pe coasta de nord a Australiei, prin regiunile centrale pînă la riul Murray și din Australia Centrală, tot mai departe, către marginea de vest a continentului.

Legenda șarpelui, la diverse triburi australiene, prezintă multe trăsături comune. Șarpele este o vietate uriașă, multicoloră, cu o coamă și adeseori cu o barbă ; este spaima băștinașilor, deoarece el îi atacă pe toți cei care se apropie de apa în care trăiește de obicei, chemîndu-i mai întîi cu un glas profund și puternic. Șarpele-curcubeu simbolizează îndeosebi elementul apei în natură și este înrudit cu tot ceea ce asociază băștinașii cu apa : curcubeu, scoici-de-mărgăritar, riuri, izvoare permanente și adîncituri în stîncă. Temîndu-se de celălalt element natural, focul, șarpele se va strădui întotdeauna să scape de sub influența lui. Un foc cît de mic, așa cum l-a aprins Matinya pe cel de la marginea ochiului de apă locuit de șarpe, pe vîrfurile stîncii Ayers, este suficient ca să-l sperie și să-l alunge în culcușul său de sub pămînt. Credințele ciudate ale băștinașilor care asociază focul, apa, curcubeul și pe Wonambi sînt limpede arătate într-o legendă pe care am auzit-o povestită de bătrînul Tjalerina.

Într-o zi, pe cînd doi oameni-șobolani vînau, au dat peste ceva care, credeau ei, că era un șarpe-covor ; acesta era, de fapt, un tînăr Wonambi care-și părăsise culcușul aflat într-o apă din apropiere ca să-și caute hrană. Oamenii au prins șarpele și se pregăteau să-l gătească. Mai întîi au făcut un foc din mulga, dar cînd l-au azvîrlit pe Wonambi pe cărbuni, *kuranita*, sau esența apei din corp, a stins focul.

Crezînd că este ceva necurat la mijloc, oamenii au strîns un braț de vreascuri din stejarul deșertului care făcea foc bun întotdeauna și lăsa mulți cărbuni, dar din nou se întîmplă același lucru. Uluiți la culme, oamenii au aprins un alt foc, folosind de data aceasta cel mai bun lemn pe care îl știau, și anume acela al arborelui de fier. Căldura împrăștiată de vîlvă-tăi era atît de puternică încît vînătorii abia puteau să se apropie de foc ; cu toate acestea în clipa în care șarpele căzu pe cărbunii aprinși, toți se stinseră. În zadar au încercat oamenii multe alte esențe de lemn : a arborelui de sînge, a arborelui de plută și ale altor felurite specii de salcîm (accacia) ; cu nimic nu puteau să-i vină de hac dihaniei. În cele din urmă folosiră lemnul unui arbust cu frunze moi, cărnoase și mai ales pline cu apă. Și iată că acel foc își păstră căldura, hrana fu gătită și oamenii mîncară după pofa inimii.

Dar șarpele era mult prea mare pentru a fi consumat la o singură masă și, prin urmare, vînătorii încărcară pe umeri ceea ce mai rămăsese din el și porniră spre trib. Dar nu străbătură multe mile și deodată li se îngreuiară picioarele, simțindu-le străpunse de dureri îngrozitoare. Pînă să ajungă la locul de unde se vedea tabăra, mădulele lor erau atît de țepene încît de-abia mai puteau umbla. Cîțiva șerpi mici rămași din *kuranul* lui Wonambi, fiecare încununat cu cîte o aureolă în formă de prismă, îi înconjurară din toate părțile. Nebănuind cauza bolii lor, băștinașii abia mai putură să se tîrască la tabără, unde își pierdură cunoștința.

Vracii chemați în grabă îi găsiră țepeni și grei ca niște cadavre. Dar cînd văzură resturile de hrană adusă acolo și pe șerpilor cei mici care mișunau peste tot locul, aceștia își dădură de îndată seama care era cauza nenorocirii. Mai întîi omorîră puii de șarpe, apoi arseră rămășițele lui Wonambi și, în sfîrșit, se ocupară de bolnavi. Le deschiseră corpurile și descoperiră că vînătorii erau plini cu apă și cu alge din acelea care cresc prin bălțile cu apă stătătoare, pe care bolnavii le absorbiseră din carnea lui Wonambi. Legenda spune mai departe că vracii au scos algele din trup, au vindecat tăieturile cu mijloace vrăjitoarești și apoi i-au așezat pe vînători între două focuri mari

pentru a le zvînta apa din corp (prin transpirație). Astfel, se spune că bolnavii își recăpătară pe dată cunoștința, li se dez-moțiră membrele și, în scurt timp, putură să umble prin tabără, amăriți, dar cu mult mai înțelepți.

Nimic nu ilustrează mai limpede ca legenda șarpelui-curcubeu faptul că popoarele originare din Australia n-au fost niciodată despărțite cu totul de restul lumii. Cultul șarpelui, fie că este considerat că există în realitate, fie că este o ființă mistică sau asociat cu o zeităte, era cunoscut întregii lumi antice și este păstrat încă și azi de popoarele primitive. El aparține timpurilor vechi ca și celor moderne chiar sub forma unui șarpe purtînd pe cap o podoabă. Sculpturile de pe altarele celtice și romano-galice reprezintă șerpi cu coarne, în arta chineză sau cambodgeană există numeroase reprezentări ale șerpilor cu pene ; iar Quetzal-coatl, zeul-șarpe întraripat al civilizațiilor dispărute din America Centrală, este legat mereu de apă și de ploaie. Cu cît ne apropiem de epoca noastră, găsim tot mai des reprezentată această creatură mistică, asemănătoare șarpelui cu podoabă pe cap, care este asociat, de cele mai multe ori, cu apa și uneori cu curcubeul. Îl găsim astfel reprezentat la indienii din Alaska și din sud-vestul Statelor Unite și mai ales la triburile din Arizona și New Mexico ; se mai află de asemenea în Africa de vest, mai ales la triburile boșimanilor, unde un șarpe mare cu coarne, asemănător cu Wonambi din deșertul Australiei Centrale, le păzește ochiul de apă. Dragonul oriental cu nelipsita-i podoabă capilară și Naga, șarpele întraripat al celor mai sudice regiuni ale Chinei, sînt și ei eroi ai legendelor despre ploaie și apă.

Înainte de a pleca din Ernabella spre Ayers Rock, Lauri și cu mine am fost făcuți membri ai tribului ; Lauri era fiul lui Moanya iar eu fratele lui Numidi. După ce Moanya sfîrși povestea despre oamenii-șarpe care locuiau acum la Piltadi, într-o gaură în piatră, Lauri îi spuse că ne plac foarte mult locurile stăpînite de tribul său și mai ales trecătoarea Piltadi. Măgulit de prețuirea noastră, băștinașul îi spuse fără să stea prea mult pe gînduri :

— Presupun că tu rămii aici mai mult, Lauri, și îți dau Piltadi ; locul ăsta să fie țara ta. Numidi și cu mine o să ne facem tabăra la Ungata.

Lauri rămase surprins, dar totodată încântat de oferta lui Moanya. Era într-adevăr de necrezut să te trezești deodată stăpînul unei bucăți de pămînt care aparținuse unui trib băștinaș și încă într-un loc atît de pitoresc ca Piltadi. Nu cred să le fi fost dat multora să aibă un asemenea noroc ; mie în nici un caz nu, pentru că țara lui Numidi, cu care fusesem dăruit, se afla departe, în deșert, la sud de lanțul munților Mann. Lauri aparținea acum de Piltadi și, fiind înrudit cu băștinașii care-l înzestraseră, era, ca și Moanya, în afară de orice pericol de a fi atacat de Wonambi, care locuia în peștera de piatră. Cu mine era altceva. Eu eram un străin și, cum șarpele legendar îi atacă întotdeauna pe cei ce nu sînt de prin partea locului, nu îmi era îngăduit să mă apropii de ochiul de apă din stîncă pînă ce Moanya nu-i va fi explicat lui Wonambi cine sînt. Mai apoi stăteam la marginea lui Piltadi împreună cu Lauri, Tjundaga, Jabiaba și Moanya și mă uitam în jos, în apa aceea neagră, stătută, în timp ce Moanya mă prezenta șarpelui cel mare și multicolor care se afla la suprafața ei, cam în acest fel :

— Acesta, Miti Monforda, e *kurta* (fratele mai mare) de mult cu Numidi. El prieten la om negru, tu nu trebuie ataci pe el.

Mi-a fost dat în viață să ajung adesea prin locuri ciudate și să trăiesc întîmplări neobișnuite dar, de bună seamă, prezentarea mea lui Wonambi a fost cea mai stranie dintre toate. Așadar nu rămăsesem mai prejos de Lauri. Stăpînea el Piltadi, dar în schimb numai eu îi fusesem prezentat lui Wonambi¹.

A doua noapte a popasului nostru la Piltadi a plouat ; fulgerele însoțite de tunete impresionante care făceau să răsunе îngusta trecătoare se țineau lanț. Nu a căzut prea multă ploaie,

¹ De fapt acesta nu este unicul caz. Spencer și Gillen, ale căror cercetări asupra vieții băștinașilor constituie o parte importantă a etnografiei australiene, au fost duși și prezentați de tovarășii lor băștinași la locuința marelui șarpe Wollunqua, al tribului Warramunga. — N.A.

dar a fost îndeajuns, așa cum s-a și văzut, ca să se umple câteva adâncituri în stînca de deasupra noastră. Ploaia mi-a luat o mare greutate de pe inimă. Lanțul munților Mann era unul din ultimele locuri din Australia unde legătura dintre băștinași, pămînt și poveștile lor legendare era încă desăvîrșită. Nu mai departe decît la Ungata, după cum ne spusese Moanya cînd ne arătase pietrele căzute, „omul alb, cu făina lui, ne omoară“. Și fără îndoială că nu va trece mult timp și prilejul de a putea cerceta aceste aspecte ale vieții lor va fi pentru totdeauna pierdut. În timpul de care dispuneam nu puteam face nimic mai mult decît doar să adunăm o seamă de legende. Totuși, această cunoaștere, oricît ar fi ea de necorespunzătoare, trebuie să ajute la scoaterea la lumină a legăturii strînse care există între băștinași și pămîntul pe care trăiesc și să ducă astfel, poate, la o mai adîncă înțelegere a problemelor lor supuse influenței civilizației noastre, de pe urma căreia, adesea, băștinașii au mult de suferit.

Bătrînul Tilbukuna, cel care spunea că poate să aducă ploaia, sosi tocmai la timp să vadă „succesul“ descîntecelor sale. Copleșit de bucurie, el ne spuse că ploaia ar fi trebuit să cadă cu două nopți mai devreme (cînd eram la Ungata). Dar pentru că aceasta nu se întîmplase, el împreună cu tovarășii lui au făcut mai multă *inma* (ceremonie) și iată că a plouat.

Părea că magia își făcuse efectul și că Tilbukuna putea să stăpînească complicatele forțe ale naturii care aduc ploaia. Mi-ar fi fost greu să-i conving că de fapt a fost vorba de o fericită coincidență. Cu atît mai mult cu cît Tilbukuna nu a ales timpul, pentru că numai cu o zi înainte a știut că ne aflam în mare primejdie de a rămîne fără pic de apă, și apoi pentru că ploaia a căzut la începutul lui septembrie și nu în anotimpul ploios cuprins între lunile noiembrie și martie.

Legendele munților Mann

In fiecare dimineață mă trezeam în zgomot de vreascuri rupte, în trosnet de flăcări și în mormăitul gros al vocilor tovarășilor noștri cu pielea neagră care ațîțau focul ce arsesese pînă atunci mocnit. Nimeni nu îi obligase la așa ceva, ci făceau totul dintr-o bunătate innăscută și din dorința de a ne da o mînă de ajutor. În tot timpul șederii noastre printre ei ne-am bucurat de aceeași caldă ospitalitate. Fie că ne aflam în deșert sau sus pe dealuri, fie că timpul era umed sau frumos, ne trezea mereu același zgomot plăcut, dovadă a prieteniei lor. De obicei rămîneau de cu noapte destui cărbuni ca să aprindă măcar o flacără ; de nu, unul din oameni aducea o surcică aprinsă din focul care ardea nestins în tabăra lor ; neavînd alt mijloc de a se încălzi, băștinașii țîn continuu aprinse focurile lor.

Taberele pe care le folosesc băștinașii pe vreme frumoasă sînt foarte simple. Fiecare este formată din niște apărători împotriva vîntului, în formă de semilună, săpate nu prea adînc în pămîntul nisipos și făcute din crengi de aproape 30 cm înălțime. Aici dorm băștinașii, după ce fiecare își aprinde de o parte și de alta cîte un foc ceva mai mare decît o farfurie. Etnografi sînt de-a dreptul uimiți cum de izbutesc acești oameni goi ca, în astfel de condiții, să păstreze atîta căldură încît să poată dormi chiar atunci cînd temperatura coboară adeseori cu multe grade sub zero. S-ar putea crede că băștinașii sînt înzestrați cu cine știe ce calități fizice datorită cărora pot să facă față acestor condiții aspre de viață ; de fapt, în serile liniștite, cînd se întîmplă ca nopțile să fie foarte reci, căldura împrăștiată de focurile lor micuțe învăluie tabăra ca o pătură

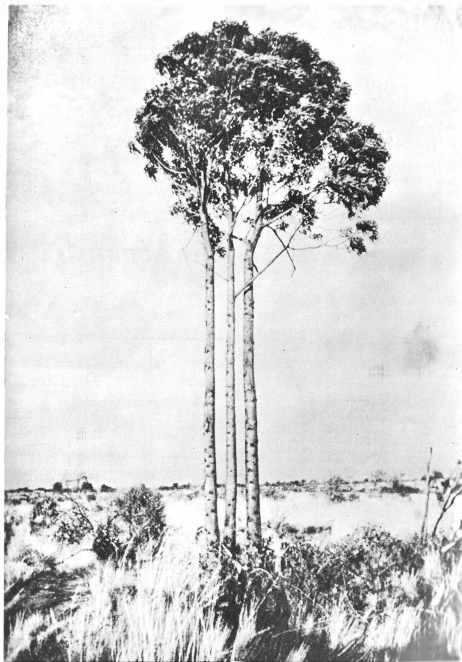
protectoare care le ține de cald celor ce dorm. Dar nopți de felul celei pe care o petrecuseră băștinașii cu o zi înainte la Piltadi, când un vînt rece a suflat cu furie în susul și în josul îngusteii trecători, fără îndoială că îi făceau să sufere cumplit, deoarece căldura ridicată de focurile lor era împrăștiată într-o clipită.

Toată ziua vremea a fost posomorîță și rece. Vîntul, însoțit de averse scurte care răvășeau cîmpia și văile prăpăstioase ale dealurilor, șuiera asurzitor strecurînd deznădejdea în sufletul fiecăruia. Chiar Moanya, de obicei atît de liniștit, îl învinuia acum pe Tilbukuna, aducătorul de ploaie, pentru că oficiase și o a doua ceremonie de aducere a ploii cînd hotărît că prima, cea de la Oparinna, ar fi adus atîta ploaie de cîtă era nevoie.

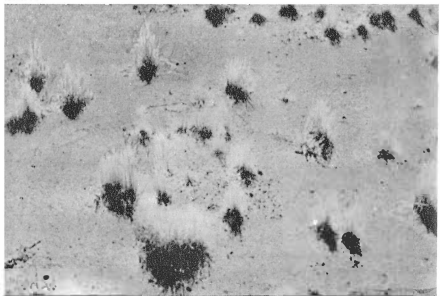
Tot atît de furios pe sine ca și Moanya, Tilbukuna recunoscu că oficiase prea mult *inma* (ceremonie), dar explică aceasta prin faptul că dorise numai să-i arate lui Tjamu (adică mie) că el putea într-adevăr să facă un asemenea lucru.

Lauri, Tjundaga și cu mine, umblam de colo, colo, cu pași apăsăți, în urma cămилелor, încercînd să ne mai dezmoțim puțin trupurile aproape înghețate, în vreme ce băștinașii purtau torțe aprinse de mărimea micilor lor focuri de tabără. Pînă cînd nu am purtat și eu, la îndemnul lui Jabiaba, un băț aprins, socotisem că acesta este un mijloc primitiv și ineficace de încălzire. M-a surprins chiar cît de multă căldură poți obține printr-un mijloc atît de simplu, aceasta se explică prin faptul că dogoarea flăcării îmi păstra și fața și mîinile calde. De asemenea am fost surprins de grija și îndemînarea care ți se cereau ca să păstrezi torța aprinsă. Pînă cînd Jabiaba nu m-a învățat cum să o ții, din ce direcție trebuie să bată vîntul în ea, și felul în care trebuia să o fac să ardă mereu, legă-nînd-o pe lingă corp, torța sau se stîngea, ori îmi ardea degetele. De fapt, i-am cerut atît de des ajutorul lui Jabiaba, încît pînă la urmă se vedea că acesta își pierduse răbdarea.

— Poate voi albi oameni, deștept, lucruri multe știți, Tjamu, spuse bunul bătrîn, dar voi tot nu știți nimic despre *waru* (foc).

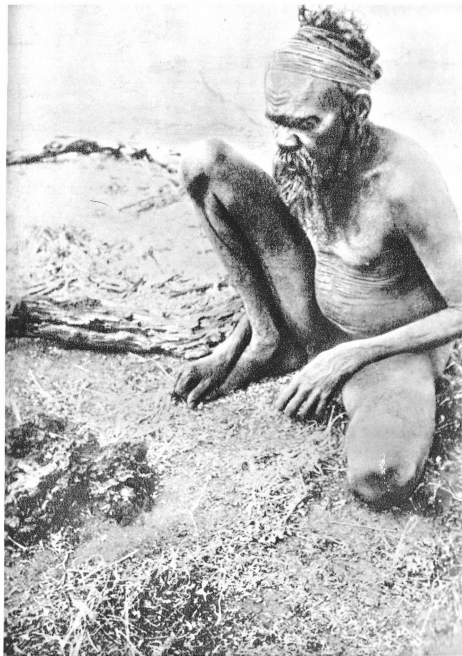

Din cei mai frumoși copaci ai deșertului.

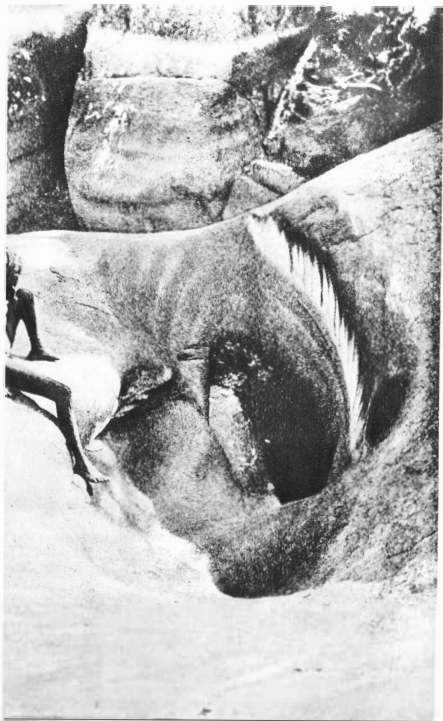

Ceremonia aducerii ploii :

(sus) Tilbukuna în timpul ceremoniei ; (jos) Cîmpia cu iarba mulga se aseamănă uneori cu un cer innorat.

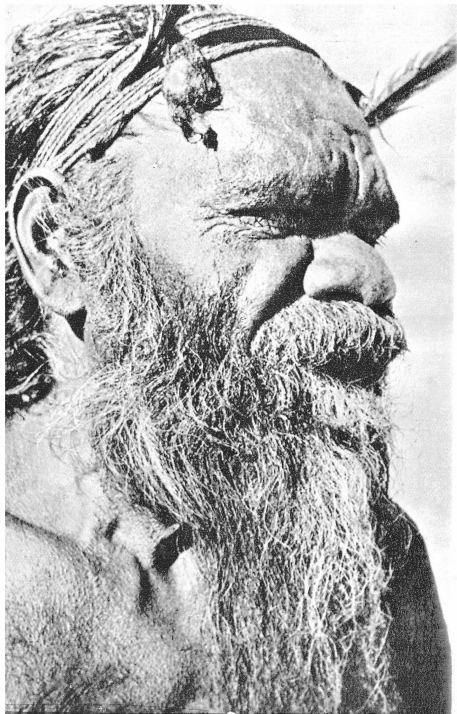
Piatra ucigătoare din Ulturna.

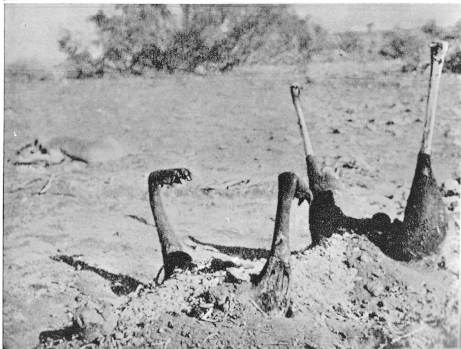
Piltadi conținea câteva găleți de apă neagră și stătută.

Femeie băştinaşă cernind seminţe de iarbă.

Jabiaba.

(sus) Un băştinaş se întoarce de la vînat ; (jos) Iată cum se găteşte euro-lul.

Moanya.

Și din punctul lor de vedere aveau dreptate. La ei, să faci focul este tot atât de natural cum respiri ; chiar și cel mai mic copil e un expert în a-l folosi.

Următoarele câteva zile am călătorit de-a lungul versantului sudic al lanțului munților Mann. Pentru cei mai mulți „albi” care au străbătut-o, regiunea aceasta este pustie și neprimitoare. În schimb băștinașul este de cu totul altă părere. Pentru el peisajul este plin de interes. Copacii nu sînt numai copaci, ci și trupurile transformate ale unor eroi din vremurile legendare ; albiile pîraielor nu sînt numai locuri pe unde curge apa, oi și urmele șerpilor gigantici care și-au croit drum prin ținutul acesta, iar dealurile izolate, nu numai niște îngrămădiri de stînci ci așezări străvechi, ori mormane de hrană aruncată, ori, ca la Piltadi, grămezi de pămînt aruncate afară de femei în timpul istovitoarelor munci. Am trecut pe lîngă multe locuri legate de legende ciudate ca acelea ale șopîrlei adormite, ale diavolului muntelui, ale păsării-clopot și ale lui Kundala și cîinii lui.

Dar cred că cele mai interesante au fost Kanbi, acolo unde emu și curcanul sălbatic s-au certat pentru puii lor, Uturna, unde Kutunga, mama copiilor-spirit ai taberei, făcea turte din roșii sălbatice, Purtunya, unde există o piatră care a fost o dată trupul unui inițiat și a cărei simplă atingere înseamnă moartea, și Unwara, unde femeia Malili adunase multă hrană înainte de a fi fost ucisă.

Nu era de loc ușor să culegi amănunte despre aceste mituri. Tjundaga era interpretul și traducea, de obicei, întrebarea mea în limba băștinașilor și apoi îmi repeta răspunsul în engleză. Procedul pare simplu, dar în practică este, adeseori, foarte complicat. Oamenii erau așa de grăbiți să-mi istorisească poveștile lor, încît uneori se întîmpla să vorbească doi sau trei deodată, fiecare dînd diferite versiuni ale aceleiași legende și încurcîndu-l pînă într-atît pe sărmanul interpret, încît acesta nu mai știa ce să-mi spună. Atunci Tjundaga repeta întrebarea și cînd să găsească răspunsul corect un om își aducea aminte de vreun cîntec în legătură cu mitul respectiv, pe care începeau să-l cînte cu toții cît îi țineau gura. Abia

după ce se potolea exuberanța oamenilor, puteam să reluăm cu răbdare firul povestirii, căutînd să aflăm și amănuntele de ordin topografic cu care era asociată povestea.

Legenda păsării emu¹, Tjākara, și a curcanului sălbatic², Kipara, răspîdită în mitologia băștinașă, explică de ce pasărea emu de azi are pui mulți, iar curcanul sălbatic doar cîțiva. Deși legenda are multe variante, ea vorbește, în general, despre timpul cînd ambele păsări, care aveau fiecare cîte o familie numeroasă, trăiau în același loc. Pasărea emu, fiind o fire ambițioasă, ar fi vrut să fie mai ceva decît tovarășul său. Astfel, într-o zi întorcîndu-se de la vînat numai cu doi pui, îi spuse curcanului sălbatic că își omorîse restul familiei, fiindcă o încurcau. Ca să nu rămînă mai prejos, curcanul sălbatic, după oarecare șovăială, fu de acord să-i urmeze pilda și își ucise și el familia. Dar emu își scoase apoi la iveală întreaga ei progenitură și-și bătut joc de suferința mamei pentru nebunia ei. Legenda sfîrșește de obicei prin răzbunarea curcanului sălbatic de pe urma căreia pasărea emu nu mai poate să zboare fiind condamnată să cutreiere pămîntul, pradă oricînd cîinilor și oamenilor.

Ulturna, așezată într-una din văile de vest ale lui Kanbi, era alt loc plin de interes. Aici, Kutunga, o femeie din *tjukurita* (timpurile legendare), aduna roșii sălbatice și făcea din ele turte pe care le puneă să se usuce la soare. Roșiile și turtele, cîteva din acestea din urmă crăpate rău prin uscare, se văd și acum pe coastele dealurilor, ca niște bolovani de o formă ciudată.

Numai la o mică distanță de locul unde Kutunga își făcuse turtele, se afla o piatră ciudată, ca un clincher, care abia se ridica deasupra solului. Legenda spune că această piatră a fost o dată o parte a trupului lui Tapinya, un tînăr inițiat care pe cînd alerga de-a lungul versantului unor stînci înalte, vrînd să se ferească de privirile femeilor, căzuse și murise. Băștinașii cred că piatra este plină de *kuranita* dizenteriei și că cel ce o atinge moare. Chiar numai dacă rupi o crenguță

¹ *Dromaius novae — hollandiae.* — N.A.

² *Eupodotis australis.* — N.A.

din vreun copac din apropiere, ori sapi o groapă în pământ, la un sfert de milă de această piatră, înseamnă că vei fi pîndit de o mare primejdie. Băştinaşii o păstrează acoperită cu crengi şi frunze, crezînd că dacă s-ar întîmpla ca piatra să se topească din pricina căldurii, întreaga lume ar suferi de dizenterie.

Femeia Malili trăise la Unwara, una din văile adînci ale versantului sudic ale lanţului Mann. În mijlocul acestei văi se află un grup pitoresc de bolovani roşii, împodobiţi cu pini băştinaşi şi înconjuraţi de o mare de iarbă argintie. Văzută în lumina crudă a dimineţii, priveliştea întruchipează frumuseţea gingaşă a unei străvechi stampe chinezeşti, şi n-am fost de loc surprins să aflu că locul era legat de mitologia băştinaşilor, căci nicăieri altundeva în cultura lor nu se vede atît de bine simţul frumosului sau al dramaticului, ca în alegerea locurilor lor legendare.

Aceşti bolovani de la Unwara sînt bucăţi metamorfozate dintr-un clei¹ lăstate acolo, în „timpurile legendare“ de către Malili. Ele sînt deci, pline de *kuranita* sau de esenţa vieţii a acestui clei. Aceşti bolovani sînt socotiţi acum un „loc de sporire“ unde se oficiază ritualuri pentru a face ca unii salcîmi să lase să se scurgă cleiul mai uşor.

Ceremonia sporirii de la Unwara era cam aceeaşi şi pentru multe alte ritualuri. Jabiaba, care conducea ceremonialul, freca unul din bolovani cu partea de sus a unei pietre de măcinat, în timp ce ceilalţi băştinaşi cîntau :

„*Utunda, utunda, natunda, natunda, iriwa*“,

un descîntec care porunea astfel *kuranitei* răşinii : „mergi la copacul de fier, mergi la copacul mulga, mergi la tufa vrăjită“ şi o trimetea aşa la fiecare copac din care curgea răşină. Praful obţinut prin măcinare, fiind „esenţa vieţii“ acestei răşini „se răspîdea“ în aer şi sub influenţa ritualurilor „se lîpea“ de pomul respectiv şi începea să crească înăuntrul lui.

Deşi ritualurile pentru sporirea altor vietăţi sînt cu mult mai complicate, se menţine de obicei aceeaşi idee de bază :

¹ *Accacia pycnantha* sub formă de picături roşii. — N.T.

particulele fin măcinate ale trupului ancestral, investite cu putere prin descîntece, zboară prin aer și se instilează în diferite elemente ale naturii. Locurile în care se oficiază aceste ritualuri de înmulțire sînt răspîndite prin toată țara, unele pe teritoriul unei familii, altele pe teritoriul celeilalte. Fiecare grup gentilic trebuie să officieze, la timpul și locul potrivit, ritualurile legate de propriul lor pămînt, pentru ca „fiecare în lume“, ca să folosesc o expresie băștinașă, să aibă hrană din belșug. Prin urmare, dacă băștinașii au nevoie de ploaie, sau le lipsesc cangurii, ori semințele de iarbă, ori rășine sau multe alte lucruri necesare, ei au credința că le pot obține printr-un anumit ritual, căci băștinașul are, sau își închipuie că are, în grijă propriul său mediu înconjurător și nu-și creează o „ființă supremă“ de la care să poată obține favoruri.

Femeia Malili este asociată cu trei formațiuni stîlcoase deosebite de la Unwara : rășina pe care o lăsase acolo, acum un centru al fertilității și belșugului ; tava ei, un bolovan găurit pe coasta dealului și ea însăși, un grup de stînci care aduc cu un corp omenesc. Malili și-a găsit moartea în mîinile gigantilor — Pungalunga de la Katatjuta (muntele Olga), din pricină că poposisese prea aproape de peștera în care aceștia își ascunseseră obiectele de ceremonii, *kulpidji*.

Aceste *kulpidji* ne-au fost arătate și lui Lauri și mie. Nu ni s-a îngăduit să ne apropiem de peștera de pe coasta dealului, unde erau ținute în păstrare, ci a trebuit să ședem pe niște pietre pînă ce oamenii au scos afară obiectele sacre și le-au așezat în fața noastră. În timp ce povestea istoria unui *kulpidji*, fiecare își atinge corpul și fața de el, deoarece așa cum ne spuneau ei, *kulpidji* este plin de *kuranita* sănătății și le vor da mai multă sănătate.

Kulpidji sînt plăci subțiri și înguste de lemn, cam de 2 m lungime, încrustate cu desene ciudate de formă pătrată, așezate concentric. Unele trebuie să fie foarte vechi, deoarece gravurile de pe ele sînt aproape șterse din pricina frecării fețelor lor cu ocru roșu și grăsimi.

Kulpidji ale tribului Pitjendadjara sînt aceleași cu binecunoscutele *tjurunga* sau *churinga* ale tribului Aranda din

munții Macdonnell ai Australiei Centrale. Cei din tribul Aranda cred că *tjurunga* a fost făcută de strămoșii legendari și că ea reprezintă esența gândirii lor filozofice, iar toate poveștile despre ei aparțin vremurilor legendare. Înaintea venirii albilor mii de *tjurunga* erau dosite în peșteri sau în alte ascunzișuri din toată regiunea Aranda iar pe suprafața fiecăreia era înscrisă, cu semnele specifice ale simbolisticii primitive, povestea creării acelei localități de care era legată.

Deși *kulpidji* ale tribului Pitjendadjara sînt obiecte atît de sacre încît nici femeile și nici tinerii neinițiați nu au voie nici măcar să le privească, nu sînt totuși atît de importante pentru filozofia tribului, așa cum sînt *tjurunga* pentru cei din Aranda. Oamenii n-au fost în stare să dea o interpretare clară desenelor și nici povestirilor mitologice asociate cu oricare din *kulpidji* de la Kanbi. Fiecare fiind cumpărat de la triburile vecine, costase multe sulite și aruncătoare de sulite.

Nu departe de locul unde Lauri și cu mine văzusem acești *kulpidji* se afla mormîntul unuia dintre primii exploratori care fusese ucis de un tovarăș de al său. Vederea mormîntului i-a făcut pe băștinași să înceapă să vorbească despre începuturile invaziei albilor și despre întîmplările referitoare la acele timpuri aflate din povestirile părinților lor.

Cînd primii europeni au intrat cu cămilele lor în deșert, băștinașii i-au privit cu curiozitate, dar nu și cu răutate. Cînd însă albi au început să-i împuște, băștinașii îngroziți de astfel de porniri animalice și totodată uluiți la culme, n-au știut cum să-și explice pricina acestor omoruri, pentru că niciodată nu cunoscuseră în toată cultura lor o comportare asemănătoare. Neștiind că „albul“ omora de frică sau din simpla plăcere de a lua viața cuiva, după multe discuții băștinașii au socotit că noii veniți omorau numai pentru a-și hrăni cămilele pe care le asemuiau cu niște ciini uriași. Cînd un băștinaș era omorît aplicau și ei legea răzbunării sau a omorului reciproc, încercînd să-i străpungă cu sulita pe acești oaspeți nepoftiți. Dar armele lor primitive erau cu totul neputincioase în fața puștilor cu care erau înarmați albi, astfel încît mulți băștinași și-au găsit moartea în astfel de lupte inegale.

Am aflat de la ei multe lucruri îngrozitoare despre omorurile din trecut și chiar despre cele de azi. Erau cuprinși încă și acum de revoltă cînd povesteau despre măcelul comis cu atîta sînge rece cu vreo patru ani înainte sosirii noastre acolo, căruia îi căzuseră victime cîțiva din tovarășii lor. Un „alb“ încălcă într-o zi pămînturile rezervate băștinașilor și pentru că se luă la ceartă din pricina unor femei, ca să se răzbune lăsa dinadins făină, melasă și zahăr otrăvit în tabăra sa. Patru oameni nevinovați și doi copii și-au găsit moartea mai înainte ca băștinașii să-și fi dat seama că hrana era otrăvită.

Legenda șopîrlei Nintaka

După cîteva zile de la plecarea noastră din Piltadi eram din nou neliniștiți în privința apei. Ploaia căzuse numai ici și colo și cu toate că izbutisem să ne umplem bidoanele din ochiuri de apă găsite la întîmplare, nu am putut găsi unul destul de mare ca să poată potoli setea cămîlelor. De multe ori ne abăteam din drum pentru a găsi adînciturile în stîncă despre care ne spuneau băștinașii că ar fi pline cu apă ; din păcate însă toate erau secate. Așadar ne-am hotărît să ne încercăm norocul pornind spre Mulara, un izvor care se află în lanțul munților Tomkinson, către sud.

Lăsînd în urmă lanțul munților Mann și intrînd în plin deșert m-a surprins nespus bogăția florei. Fără îndoială că vreo furtună întîmplătoare se abătuse pe acolo cu cîteva luni mai înainte, deoarece accacia, hibiscusul și parakeelia purpurie erau în floare pretutindeni, iar pe coastele nisipoase ale unei văi am găsit sute de piersici sălbatici (*Eucarya acuminata*) ale căror ramuri se îndoiu sub povara fructelor roșii. Piersicile acelea au fost un adevărat dar dumnezeiesc pentru că hrana noastră alcătuită numai și numai din turtă de făină și din apă, și aceasta adeseori nu prea bine coaptă, îmi nenorocise stomacul. Izbutisem să trec cu bine peste cîteva momente mai grele cu roșii conservate și mai apoi cu cereale uscate pentru micul dejun, dar și acestea se terminaseră și cum nu mai aveam de nici unele, începusem lent, greva foamei. După ce am mîncat cîteva piersici m-am simțit mai bine ; de fapt, cu acest fruct m-am liniștit și după cea mai acută dintre crize.

Am mers timp de trei ore pe acea cîmpie încîntătoare cu plante verzi și proaspete. Era o schimbare de peisaj binevenită după lăstărișul nesfîrșit și cît se poate de plicticos al întinderilor de mulga cu frunzișul ei rar, verde-închis. Și cu toate acestea, mulți dintre acești arbuști, luați în parte, sînt frumoși de privit, mai cu seamă cînd delicata dantelărie a ramurilor lor se profilează pe un cer presărat cu nori sau pe fundalul unui apus de soare în plin deșert.

La prima vedere Mulara ne-a făcut să ne îngrozim pentru că nu văzusem apa. Dar după ce am scos cam 30 cm de nisip, apa începu să curgă încet, atît de încet încît ne-au trebuit două zile ca să adunăm destulă pentru a potoli setea cămilelor și ca să ne umplem bidoanele. Mulara ne-a lăsat o amintire plăcută, deoarece după Piltadi era a doua oază în acest deșert nesfîrșit, unde găsisem apă.

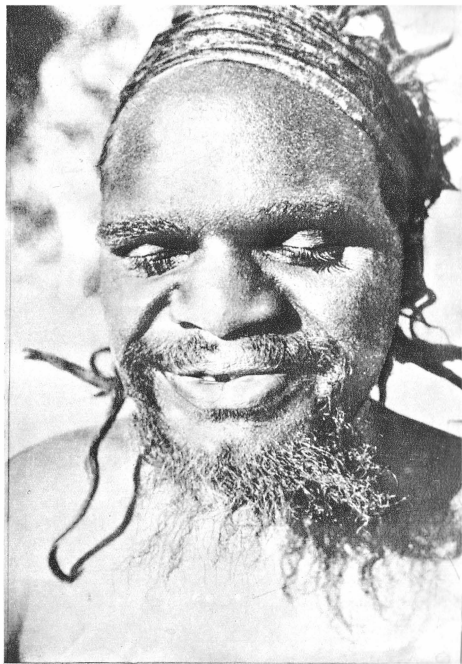
Ne-am întors pe alt drum și am ajuns la marginea lanțului de munți Mann de lîngă lacul Wilson. La vederea lacului secăt nu m-am putut opri să nu-i invidiez pe Giles și Gosse care, atunci cînd exploraseră aceste ținuturi, găsiseră pe muntele Olga, la Oparinna și în multe alte locuri rîuri curgătoare, iar lacul Wilson era plin cu apă.

În cartea sa *Australia twice traversed*¹, Giles scrie :

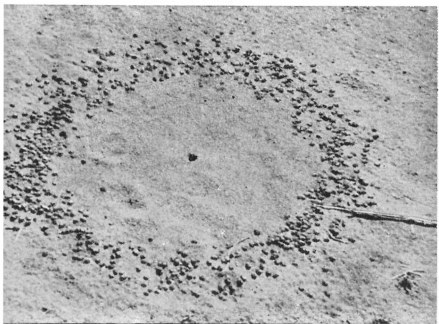
„La sosirea noastră apa lacului era ușor sălcie și nu existau arbuști pe țărmurile lui. Era situat la poalele muntelui, mărginit la nord de pereții lui stîncoși și abrupti. Malul opus era plin de nisip ; nenumărate rățuște și păsări de apă pluteau pe întinderea lucie. Cîteva izvoare din munte se vărsau în el pe la nord, iar către est se vărsa un rîu mare, de-a lungul căruia creșteau copaci. Apa lacului se întindea pe o lungime de peste 12 km ; avea o formă alungită iar malul său cel mai întins avea direcția de la est la vest. Cînd lacul este plin ochi apele ating peste 30 km de jur împrejur. Eu dau numele acestei pînze subțiri de apă, Wilson“.

Stăteam pe țărmul acela pustiu și urmăream cum se înălțau valuri de aer înfierbîntat de arșiță de pe suprafața lui uscată

¹ Australia străbătută de două ori. — N.R.

Tinărul vraci orb Nemienya.

(sus) Mușuroaie de furnici mulga ; (jos) Păianjenul pustiafui țese pinză în jurul fiecărui grăunte de pământ.

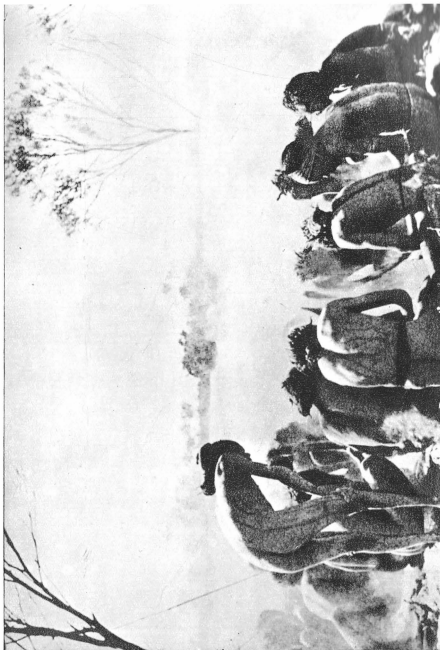

Desen pe piatră

Kinari.

Aspect din ritualul inițierii.

Aspecte din ritualul inițierii.

Copac mulga (*Acacia aneura*).

și plină de praf și îmi venea greu să-mi închipui că atunci când primii oameni albi au explorat lanțul munților Mann, această albie prăfuită fusese o pînză mare de apă alimentată de riuri și în care trăiau nenumărate păsări sălbatice.

De la lacul Wilson pornirăm mai departe spre Arana, un loc important de care este legată lungă și complicată legendă despre Nintaka, șopîrla sau omul-Perentie (*Varanus giganteae*).

Legenda povestește cum în timpurile străvechi, femeile care locuiau în munții Mann nu aveau pentru măcinat decît pietre mari și de aceea turtele lor din sămînță de iarbă nu erau nici fine și nici prea gustoase. Bărbații lor căutară în lung și-n lat pietre mai netede și mai întinse, dar în zadar. Legenda spune mai departe că într-o zi pe cînd Nintaka, omul-Perentie, plecase la vînătoare, auzise departe, înspre est, cum o femeie măcina semințe pentru cină. Nintaka ascultase atent și-și dăduse imediat seama că zgomotul aceluia măcinat venit din depărtare nu putea fi făcut decît de o piatră netedă. Se hotărî deci să meargă într-acolo fără întîrziere și să fure piatra.

Și a mers așa multe zile la rînd călăuzit doar de auz, pînă cînd a ajuns la oamenii-Ninjuri (șopîrlele negre), care își făcuseră tabăra nu departe de locul unde se află astăzi Oodnadatta. Nintaka nu se duse la tabără, ci aprinse un foc, la vedere, așa cum cereau obiceiurile băștinașe. Cînd oamenii-Ninjuri veniră să-l întîmpine pe Nintaka, el, bineînțeles, nu le-a mărturisit adevărata cauză a vizitei sale, născocind o poveste despre locurile pe unde a rătăcit și despre locul lui de baștină. Deși timp de cîteva zile lui Nintaka nu i s-a îngăduit să pătrundă în tabără, a fost ospătat totuși din mîncarea comună. O femeie îi aducea în fiecare dimineață carne de cangur și turte din semințe de iarbă, din cea mai fină făină pe care o gustase el vreodată.

„Pe legea mea, gîndi el pe cînd mesteca turtele gustoase, ce bucuroși ar fi ai mei dacă ar avea turte tot atît de bune ca acestea“.

După cîteva zile de așteptare pline de nerăbdare, Nintaka intră în tabăra oamenilor-Ninjuri și putu să vadă, în sfîrșit, piatra de măcinat pentru care bătuse atîta cale ca să o ia. Era

o piatră întinsă de gresie cu grăunte mic, netezită prin frecare continuă. Se deosebea atît de mult de cele folosite de tribul său și tentația era atît de mare, încît îi venea greu să aștepte momentul potrivit cînd putea să o fure.

În seara aceea Nintaka se tăie la picior, ce-i drept, nu o tăietură prea mare, dar destul de adîncă ca să curgă sîngele și să dea impresia unei răni serioase. A doua zi de dimineată cînd oamenii-Ninjuri au venit să-l ia cu ei la vînătoare, Nintaka le arată rana, blestemînd și arătîndu-se înciudat că nu-i putea însoți. Fără să se gîndească la vreo înșelătorie, oamenii-Ninjuri își arătară părerea de rău pentru nenorocirea care i se întîmplase și apoi porniră la drum.

Cum rămase singur în tabără, Nintaka fură piatra de măcinat și inelul pe care se punea cînd era dusă pe cap și le înghiți ca să le știe în siguranță. Apoi, ca să-i amăgească pe oamenii-Ninjuri, știind prea bine că ei vor încerca să-l prindă, Nintaka făcu urme de pași în toate direcțiile, se preschimbă într-o șopîrlă mică, păși ușor peste pietre ca să nu i se afle urma și merse așa, neîntrerupt, cale de cîteva mii de depărtare. Și, ca ultimă măsură de prevedere, produse o ploaie torențială cu al său *ringili* (scoica de mărgăritar) ca să șteargă orice urmă pe care o lăsase. După aceea își luă din nou înfățișarea sa firească și porni la drum lung, cale de cinci sute de mii de depărtare, pînă la munții Mann, nerăbdător să-și arate comoara celor din tribul său.

Oamenii-Ninjuri, furioși de pierderea prețioasei lor pietre de măcinat, porniră pe urmele hoțului ca să-l omoare. Dar în zadar au încercat vînătorii să afle urma lui Nintaka, pentru că pe oricare din urmele lăsate ar fi mers, ajungeau în același loc de unde plecaseră. Atunci vînătorii se răspîndiră în cercuri din ce în ce mai lungi ca să-i „taie” hoțului calea, dar tot fără succes. Cînd își pierduseră aproape orice speranță, unul dintre ei, care se îndreptase spre apus, aduse știrea că a găsit locul pe unde trecuse Nintaka, peste o bucată de pămînt ud. Plini de speranță, oamenii-Ninjuri porniră din nou pe urmele hoțului.

Între timp Nintaka, omul-Perentie, își croia drum prin munții Everard și Musgrave. Ajungînd pe partea nordică a munților Mann se urcă pe culmea unui deal nu prea înalt ca să vadă dacă nu cumva dușmanii îi luaseră urma. Cum nu zări pe nimeni scoase din gîtlej piatra de măcinat furată și inelul pe care era purtată. La Wankaringa un grup de stînci amintesc despre acest moment: stîncă de sus este Nintaka cu capul ridicat uitîndu-se după dușmanii săi, cea de dedesubt piatra de măcinat furată, iar un bolovan în formă de ou, ceva mai jos, pe coastă, inelul de cap pe care era purtată piatra.

Crezîndu-se în siguranță și infometat după un drum atît de lung, Nintaka mîncă lacom atît de multe boabe de vîsc încît începu să-l doară cumplit stomacul. Un eucalipt care are o umflătură mare aproape de pămînt reprezintă suferința omului-Perentie din cauza lăcomiei sale.

Mergînd mai spre apus, Nintaka culese mai întîi semințe de iarbă și apoi se opri ca să-și încerce pentru prima oară prada. Era atît de încîntat de minunata piatră de măcinat încît măcină mai multă făină decît îi trebuia și făcu o turtă mare de tot. Făina care a rămas a fost prefăcută mai tîrziu în niște turnuri înalte de stîncă, iar turta în bolovanul uriaș de la poalele lor.

Cînd Nintaka ajunse la tabără toți îl primiră cu osanale, nu atît pentru lungă și obositoarea călătorie pe care o întreprinsese, cît pentru piatra de măcinat cu care se întorsese.

Încredințat că prin șiretlicul său i se pierduseră urmele, după cîtva timp, Nintaka plecă la vînătoare lăsînd piatra de măcinat lingă ochiul de apă Arana. Într-o zi, cînd se întorcea spre tabără, auzi pașii dușmanilor săi, oamenii-Ninjuri, care sfărîmau în bucăți prețioasa piatră de măcinat călcînd-o în picioare. Nintaka se repezi să se răzbune pentru distrugerea ei dar dădu peste o ceată de oameni înarmați. Văzînd că nu mai era nici o speranță o luă la fugă pe coasta unui deal ca să scape cu viață; dar dușmanii săi îl urmară, îl străpunseră cu sulile și îl omorîră.

Am tot urcat la dealuri, pe căldură, întreaga după-amiază ca să vedem locurile legendare în legătură cu această ultimă

întîlnire ; piatra de măcinat sfărîmată era acum niște grămezi de stîncă netedă, lîngă ochiul de apă Arana, locul pe unde a urcat Nintaka dealul ca să scape de dușmanii lui, era o trecătoare abruptă și adîncă, iar oamenii-Ninjuri, copacii de plută întortocheați de prin preajmă.

Trupul omului-Perentie mort, Nintaka, reprezintă un ciudat fenomen geologic, constînd dintr-o coloană de stîncă aproape circulară, înclinată pe coasta dealului, lungă de aproape 12 m și cu un diametru de 60 cm. Coloana prezintă multe fisuri pe toată lungimea ei, ceea ce, ne-a lămurit Jabiaba, nu erau altceva decît tăieturile de cuțit făcute de oamenii-Ninjuri cuprinși de furie. Băștinașii nu se atingeau de piatra aceea, fiindu-le teamă că va ieși de acolo spiritul lui Nintaka și că le va face rău. Tjundaga a fost aspru dojenit cînd a încercat să smulgă un smoc de iarbă de la baza acestei coloane, și chiar Tilbukuna, omul care aduce ploaie, cînd l-am rugat să-mi pozeze pentru o fotografie, nu a îndrăznit să stea prea aproape de ea.

După ce au terminat de spus legenda lui Nintaka și a oamenilor-Ninjuri, băștinașii ne-au condus spre izvorul Arana, care provine dintr-o gaură de la baza unei stînci înalte. Nu puteam să-mi închipui cum aveau să izbutească ei să bea din acel izvor cînd apa se afla la mai bine de 45 cm adîncime de gura izvorului, iar deschiderea era atît de îngustă încît doar un cîine mic putea să pătrundă acolo. Dar și de data asta băștinașii mi-au dovedit spiritul lor inventiv. Moanya strînse o mîină de iarbă-mulga și după ce o rupse și o răsuci, făcu din ea un pămătuf. L-a introdus apoi în gaură, l-a ținut atît cît să se îmbibe bine și apoi l-a scos sugînd toată apa din el. Cu toate că era o zi căduroasă și Moanya nu băuse strop de apă, și-a potolit setea în acest fel doar în două minute. Au urmat apoi Tjundaga și alți doi băștinași care au folosit același pămătuf și după ei trei cîini au sărit înăuntru și au băut pe satureate. Apoi Tjundaga îmi întinse o cutie de tablă murdară în care își ținea el tutunul îmbiindu-mă să beau și încredințîndu-mă că pînă atunci apa din izvor devenise curată.

Curată, oh Dumnezeu ! Mă întrebam ce înțelegea el prin curățenie pentru că pînă atunci patru oameni îmbibaseră același pămînt de iarbă în ochiul acela mic de apă și trei cîini băuseră chiar din el. Iar după toți îmi venea și mie rîndul să beau dintr-o cutie murdară de tutun folosită drept ceașcă. Eram cît pe-acî să refuz, dar limba mi-era uscată ca iasca și bidoanele cu apă se aflau departe, peste dealuri abrupte, la vreo 3 km depărtare. Așadar am băut și după oameni și după cîini, însă doar cîteva înghițituri ca să-mi înșel setea. Lauri a riscat însă mai mult ; pesemne că nu-și dădea seama de pericol, sau nu auzise că ani de zile mulți oameni albi s-au îmbolnăvit pentru că au băut apă nefiartă din astfel de ochiuri. Din fericire, nici unul dintre noi nu am avut de suferit după aceea, deși s-ar fi putut foarte bine să se întîmple și, altfel.

În seara aceea a plouat cu găleata. Era cu siguranță „opera“ lui Tilbukuna, cel ce aducea ploaia ! Cum ploaia umpluse cu apă toate adînciturile stîncilor din apropiere, am socotit că nu-și avea rostul să ne mai facem griji în această privință, deși știam că dacă găseam toate apele de pe partea nordică a lanțului Mann secate, s-ar fi putut să fie necesar să ne reîntoarcem la Piltadi. Cam pe la ora trei dimineața cerul se luminează, iar stelele străluceau nespuse de viu prin aerul purificat de ploaie. Frumusețea bolții cerești m-a fascinat întotdeauna și adesea, de la adăpostul sacului meu de dormit, am admirat pe cerul nopții acele puncte scînteietoare de lumină care atîrnau parcă chiar deasupra capului meu. Dar această atracție și admirație pentru stele a crescut și mai mult ascultînd poveștile băștinașilor. E adevărat, puteam să recunosc constelațiile : Orion, Scorpionul și, desigur, Crucea Sudului, dar nu știam nimic despre Argo, Delfinul, Hercule și multe altele. Cînd băștinașii au început să-mi spună poveștile lor despre cerul nopții, a trebuit să-mi adîncesc cunoștințele mele astronomice ca să pot recunoaște constelațiile acestora. De atunci am cules mereu legende despre stelele cerului : despre Calea Laptelui, Crucea Sudului, Argo, precum și despre Venus și

Jupiter, cunoscute ca vînătorul și ciinele lui, care sînt cînd unul în față cînd celălalt. Sînt atît de multe încît nici nu pot să epuizez aici tot tezaurul lor de legende și de mituri despre cer. Poate că într-o zi un etnograf, care să cunoască și astronomia, va face o vizită prietenilor mei cu pielea neagră și va înregistra toate legendele lor cerești.

Eu cunosc doar o poveste băștinașă de dragoste, cum sînt destule și în literatura noastră, legată de un grup de stele aflate în coada Scorpionului.

Povestea spune că trăiau o dată un tînăr și o tînără care se îndrăgeau tare mult. Cînd băiatul creșcu, fu izgonit din tabără și din preajma fetei ca să îndeplinească ritualurile inițierii care durau mai bine de un an. Despărțirea fu tristă iar cînd fata mai află cîte ceva despre chinurile pe care avea să le îndure dragul ei în vremea inițierii, se întristă și mai mult. Și cînd veni timpul să înceapă ritualul inițierii, fata călcă cea mai aspră lege băștinașă și, adăpostită de întuneric, rămase în urmă ca să privească oficierea ceremoniei, ceea ce nu îi era îngăduit să vadă. Cînd ritualul luă sfîrșit, un bătrîn îl duse pe cel inițiat departe de tabără unde, obosit din cauza ceremoniei care durase atîta timp, adormi curînd. Dar tînărul nu putea să-și afle liniștea din pricina durerii provocate de operația la care fusese de curînd supus.

Înnebunită de suferința tînărului și din cauza îndelungatei lor despărțiri, fata se hotărî să-și ia iubitul de lîngă bătrîn și să-l ducă într-o țară îndepărtată unde puteau trăi în pace împreună. Se apropie tiptil de locul unde se afla băiatul și-i atrase atenția imitînd țipătul înăbușit al unui animal; apoi îl convinse, prin semne, să vină la ea. Dar abia se întîlniră tinerii că bătrînul păzitor se trezi să mai pună vreascuri pe foc. Știind că îi aștepta moartea, deoarece amîndoi făptuiseră crime de neiertat, fata își înnodă brațele în jurul băiatului și zburară astfel împreună în văzduh.

Cînd bătrînul își dădu seama că cel pe care îl avusese în pază dispăruse și-a chemat fratele mai mic și, cercetînd im-

preună urmele lăsate de fugari, au înțeles repede ce se întâmplase. Privind spre cer, i-au văzut pe fugari plutind repede pe Calea Laptelui. Frații încercară să se înalțe în văzduh după îndrăgostiții fugari, dar le alunecau mereu picioarele și în locurile acelea apărură multe stele pe cer. În cele din urmă izbutiră să străbată Calea Laptelui cu pași mari (stelele perechi de astăzi, reprezintă pașii lor). Bumerangul zvirlit de fratele mai mic, după fată, nu o nimeri, dar bățul trimis de fratele cel mare îl lovi atât de tare pe băiat în cap încît acestuia îi căzu *pukati* (podoaba de pe cap). Apoi fură prefăcuți cu toții în stele și strălucesc și azi în urma Scorpionului: cei doi paznici, tinărul inițiat și fata cea fără minte, dar credincioasă iubitului.

O altă poveste despre cer, foarte larg răspîdită, se referă la constelațiile Orionului și Pleiadelor (cele șapte surori). Multe popoare ale pămîntului își au legende despre Pleiade și majoritatea lor le consideră, ca și povestea noastră, că ar fi femei. Pe de altă parte, Orion este, în general, bărbat dar nu întotdeauna un om plăcut.

Băștinașii deșertului cred că Orion este străbunul lor, Nirunya, care le fugărea mereu pe Pleiade, femeile Kunkarunkara. Ele fugeau adesea pe pămînt ca să scape de atențiile lui stăruitoare, dar el le descoperea întotdeauna și femeile erau nevoite să fugă într-altă parte. De obicei femeile Kunkarunkara erau mai șirete ca Nirunya și-l păcăleau adeseori dar, din cînd în cînd, tot mai cădea cîte una pradă poftelor lui.

Legende spun că multe dintre formațiile naturale ale Australiei Centrale au fost create în timpul diverselor întâlniri dintre Nirunya și femeile Kunkarunkara. O dată s-au întîlnit toate într-un anumit loc ca să adune de-ale gurii.

„Aici și-au făcut tabăra“ mi-a spus Numidi în limba băștinașă, arătîndu-mi scobiturile din stîncă unde dormiseră două femei-stele, și „a doua zi dis-de-diminează au pornit să sape după rădăcini (tubercule). Dar Nirunya (omul Orion) le zărise din locașul lui ceresc și, așteptînd ca ele să fie preocu-

pate în muncă, a încercat să le prindă. Văzîndu-l venind, femeile s-au ascuns sub pămînt la o mică distanță, apoi au ieșit cu iuțeala fulgerului și s-au făcut nevăzute în văzduh.

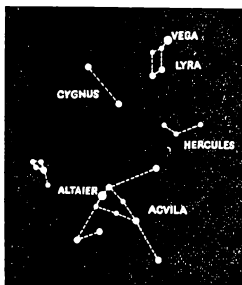
Urmele acestei întîlniri sînt acolo și astăzi : locul unde au dormit, groapa de unde au ieșit, iar pe o suprafață netedă de stîncă se vede o gaură, cea săpată de una dintre ele pentru a căuta hrană. Lîngă gaură se află un bloc de stîncă care nu este altceva decît tava pe care femeia o uitase în fuga ei.

O altă legendă a cerului, despre norii lui Magellan, Achernar și Canopus, relevă credința fundamentală că binele este răsplătit iar răul este pedepsit.

Norii lui Magellan sînt lăcașurile celor două ființe cerești Kungara ; norii mai mari aparțin fratelui mai mare, iar cei mici fratelui mai mic. Cînd moare vreun băștinaș, fratele cel mic își ia sulița și se duce pe pămînt ca să prindă *kuranul* (sufletul mortului). Dacă omul care moare a dus o viață bună, fratele cel mare Kungara, care este cu mult mai blînd, va interveni pe lîngă fratele lui ca să nu prindă spiritul. Pe de altă parte, dacă omul care moare a dus o viață plină de păcate, Kungara cel vîrstnic nu mai intervine și permite fratelui său să străpungă cu sulița *kuranul* omului mort, să-l ducă la Achernar (focul din tabăra fratelui mai mic), să-l gătească și să-l mănînce.

Pe cînd ne aflăm la Ernabella, Jabiaba ne făcu desenul unei constelații situate pe cerul nordic, care cuprindea : Delphinul, Lira, Acvila și părți din Cignus și Hercules. Aceasta reprezenta o familie de kanga (oameni-ciori). În Lira, Vega este mama-cioară care își privește fiii (Altaier și Acvila) cum își arată noile decorații din pene pe care și le puseseră la vîrfurile fiecărei aripi (acum steaua de mărimea a treia de la est, și steaua de mărimea a patra de la vestul lui Altaie). Cioara-tată, așezată lîngă o gură de apă în fața cîtorva bucăți de carne pe care le gătise, formează constelația Delfinului, iar celelalte stele din Acvila, Lira, brațul lui Hercule și Albireo în Cignus, sînt ori urmele pașilor familiei ori bucățile lor de carne gătită.

Multe și minunate sînt poveștile despre oamenii cerurilor, despre Calea Laptelui, Sacul de Cărbuni, Crucea Sudului și crucea falsă din Argo. Legenda spune că deși mulți dintre locuitorii stelelor și-au pierdut influența în treburile lumești, mai sînt totuși dintre cei care au încă puterea de a conduce spre bine sau spre rău viețile oamenilor.

Legende despre copii

De cînd părăsisem Ernabella, Jabiaba ardea de nerăbdare să ajungă repede la văgăunile stîncoase ale Niunyei, locul lui de naștere. Cum știam că tot acolo își avea obîrșia și Kutunga, legendara mamă a copiilor-spirite, eram tot atît de nerăbdători să ajungem acolo ca de altfel și bătrînul care ne conducea.

La Niunya am aflat că legenda Kutungei și a celui ce o iubea, omul-șopîrlă Milbili, dar de care însă ea fugea, era legată nu numai de văgăunile stîncoase, dar și de tot ținutul înconjurător.

Legenda spune că Milbili ar fi urmărit-o pe Kutunga vreme îndelungată. În cele din urmă ar fi prins-o, ar fi răpit-o și ar fi ascuns-o în văgăunile din Niunya, unde, mai înainte ca el să o ducă mai departe spre nord-vest, ar fi dat naștere la patru copii dintre care doi normali și alți doi diformi. Pruncii ei sînt astăzi stane de piatră. Doi, de formă ovoidală, sînt un izvor nesecat de copii-spirite sănătoși, de micuți *yulanya* cu păr de argint ; din celelalte două stane de piatră, de aceeași formă, dar cu conturul mult mai neregulat, iau naștere copiii anormali.

Dacă în trib se simte lipsa copiilor, bărbații, ferindu-se cu grijă de trupurile pietrificate ale copiilor diformi se duc spre stanele de piatră *yulanya* și în timp ce îngîină un descîntec pun crenguțe verzi între ele. Deșteptate de descîntece, micuțele spirite își părăsesc culcușul, luînd cu ele *kuranul* rămuricii (și nu rămurica) și pleacă în tabăra băștinașilor în căutarea mamelor dorite. După ce și-a ales-o, fiecare spirit așteaptă un

moment potrivit cînd femeia nu este atentă, îi pătrunde în trup și își începe viața de ființă vie. Spiritele sînt atît de mici că doar vracii pot să le vadă și de fapt, uneori chiar și ei le ajută să-și găsească mamele ¹.

În ziua în care Jabiaba ne-a condus să vedem stanele de piatră *yulanya* ale spiritelor de copii, l-am rugat să ne arate cum sînt atrase micuțele spirite ca să iasă din lăcașul lor. Deși nu ne-a refuzat, bătrînul a făcut-o cu inima îndoită, oftînd într-una pe cînd așeza niște rămurele verzi între doi bolovani.

„Prea mulți *idi* (copilași) în tabără ; omul nu poate doarme noaptea somn“.

Credința celor din tribul Pitjendadjara în originea supranaturală a copiilor lor părea să confirme concluziile la care și eu și alții ajunsesem, și anume că băștinașii nu pot înțelege paternitatea fizică, adică nu fac legătura dintre tată și nașterea copilului. Mai ciudat e faptul că am întîlnit băștinași care, deși au venit în contact cu civilizația noastră, timp de trei generații încă mai țin la credințele lor vechi.

Mulili, bătrîna din tribul aflat în munții Fliders, mi-a spus că spiritele lor de copii, *muri*, se trăgeau din două mame extraordinare, *maudlanami*, care trăiau deasupra bolții albastre a cerului. *Muri* coborau în zbor pe pămînt, sub formă de fluturași, și se hrăneau în timpul zilei cu nectarul florilor arborilor de gumă, iar noaptea dormeau sub bucăți de coajă de copac pînă cînd izbuteau să-și găsească mama dorită.

După ce bătrîna Mulili și-a isprăvit explicația cu privire la originea omului, am intervenit și eu :

— Bine, aceasta-i ceea ce-și închipuie oamenii negri despre felul cum ai venit dumneata pe lume, dar crezi cu adevărat că așa e ? Dumneata știi ce spune omul alb despre „aceasta“ ?

— Da, încuviință Mulili, știu ce spune omul alb, dar nu cred că are dreptate. Dacă ar fi așa atunci femeile măritate ar avea copii tot timpul pentru că ele trăiesc mereu cu soții

¹ Cu siguranță că există „locuri de înmulțire a copiilor“ și la celelalte ființe străbune, deși nu avem date amănunțite ca cele privitoare la *yulanya*, ale Kutungăii. — N.A.

lor. Dar nu au, urmă ea ; unele femei au copii mulți, altele puținii iar cîteva de loc. Omul alb nu poate explica aceasta dar omul negru poate. Dacă vreuna dintre femeile noastre are o mulțime de copii știm că este favorita *murilor*, a copilașilor din ceruri ; dacă alta are doar cîteva copii, aceasta înseamnă că un *muri* ciudat o vrea ca mamă, și dacă femeia nu are de loc, atunci oricine știe că micuții copii-spirite nu o plac și că nu-i vor sălășlui în trup.

— Nu, încheie bătrîna cu trupul vlăguit, eu nu cred că are dreptate omul alb, deoarece el nu poate să explice aceste lucruri.

Argumentul bătrînei Mulili, legat de credințele oamenilor Pitjendadjara despre spiritele de copii și pietrele *yulanya*, dovedea că băștinașii nu-și dădeau seama de adevărata natură a procreării și a nașterii. Cu toate acestea, în legenda Kutungei și a lui Milbili se spune cum Kutunga a dat naștere copiilor ei după ce fusese răpită, deci se observă o legătură directă între actul sexual și naștere, legătură care m-a făcut să mă întreb dacă presupunerea lor era chiar atît de strictă pe cît crezusem la început.

Poate că băștinașii își dau seama, într-o oarecare măsură, de actul procreării, dar necorespunzînd credinței care dăinuie de veacuri prin legende, locuitorii băștinași socotesc actul fizic de mai mică importanță și dau crezare întru totul filozofiei lor, așa cum de altfel cred și cei care își explică acest act prin religie.

Cu toate că aproape nu există nici o ceremonie la nașterea unui copil, evenimentul stîrnește multă vîlvă și interes, mai cu seamă printre femei. Într-o dimineață, pe cînd eram la Ernabella, Nibiana veni la tabăra noastră, transfigurată de emoție :

— Spui doamna, mi s-a adresat ea mie, *idi* (copilaș) sosit noapte lungă. Și fată este.

Cum de cîtăva vreme nu se mai născuse în tabără o fată, femeile toate se agitau emoționate în jurul ei. Nu a fost nevoie să-i spun de două ori lui Johnnie. A luat în grabă cîteva bună-

tăți pentru mamă și însoțită de Nibiana s-a dus ca și toate celelalte femei din tabără să vadă nou-născutul.

Soția mea a găsit-o pe mamă culcată pe jos, înconjurată de un gard, nu prea înalt, din ramuri, ca să o apere de vînt, iar fetița venită pe lume doar de zece ceasuri, se afla la spatele ei lingă un foc mic. Pruncul avea pielea uimitor de deschisă și în afara unor ușoare pete pe șezut și în jurul sînilor avea culoarea unui european bronzat de soare. Cu toate acestea, trupul ei micuț se înnegri repede și, după o săptămînă doar, ea avea aceeași culoare ca și mama ei.

Femeile băștinașe mîngiau copila cu multă dragoste descoperindu-i calități : păr lung, corp bine făcut și mîini micuțe și sporovăind în jurul ei, așa cum ar fi făcut orice grup de femei albe la nașterea vreuneia din odraslele lor.

Abia mai tîrziu am aflat că mama fusese lăsată singură în clipa nașterii copilului. Cînd au început durerile facerii, femeia, ajutată de o fată tină, și-a făcut un adăpost de vînt la o oarecare distanță de tabără, și a aprins un foc. Tinăra a plecat apoi, lăsînd femeia să se pregătească de naștere singură. Ni s-a spus apoi că așa era obiceiul, mai cu seamă dacă femeia mai avusese și alți copii. Contrar celor ce se povestesc în mod obișnuit despre naștere la băștinași — femeia nu s-a mișcat din adăpostul ei decît după trei zile. Fără îndoială, că în cazul în care tribul pleca, ar fi fost și ea nevoită să-i urmeze mult mai curînd, dar aceasta i-ar fi adus multe suferințe și necazuri.

Acum, după ce văzusem chiar locul unde sălășluiau „spiritele de copii” și cum nu mai aveam nici timp și nici de-ale mîncării, am pornit spre casă.

Grupul nostru rămăsese fără carne de cîteva zile, căci vînat era puțin și la o distanță prea mare de bătaia puștii. Tovarășii mei aveau o încredere oarbă în forța ucigătoare a puștii mele. Ei credeau că este destul ca să apară vreun cangur în zare, ca eu să țintesc în direcția lui, să trag cocoșul și să curm zilele animalului. În zilele acelea lipsite de carne am auzit de nenumărate ori strigătul excitat al băștinașilor : „*Kuka, kuka* (carne, carne), *Tjamu*”, ca să văd apoi la mare distanță un

cangur care fugea de noi în salturi mari. Bărbații voiau întotdeauna ca eu să urmăresc animalul și bineînțeles că eu refuzam de fiecare dată cunoscându-mi atât talentul de vânător cît și bătaia puștii, iar pe deasupra mi se rupsesse și ultima pereche de pantofi de tenis.

Într-o dimineață rece, pe cînd ședeam degerat pe o cămilă, ochii pătrunzători ai băștinașilor zăriră patru păsări emu la vreun sfert de milă depărtare. De data aceasta condițiile ne erau prielnice; emușii nu prinseseră de veste, vîntul nu bătea înspre ei, iar ascunzișuri erau destule ca să-mi îngăduie să mă furișez tiptil spre ei. Lăsîndu-mă să alunec ușor de pe spatele cămilei, m-am tîrit înspre emuși, profitînd de fiecare copac sau arbust, pînă ce am ajuns la trunchiul unui stejar al deșertului. De aici pînă la păsări mai erau circa 300 m de șes acoperit cu spinifex. Deși păsările mîncau liniștite, știam că în clipa în care m-aș fi arătat, ar fi dispărut o dată cu speranța noastră de a avea carne la masa de prînz. Așadar am ridicat fără zăbavă cocoșul armei, și ochind cu grijă am apăsat pe trăgaci, cu nădejdea că totul va fi bine.

Am văzut căzînd una din păsări iar celelalte, neștiind din-cotro venise împușcătura, au fugit drept spre mine; una dintre cele mai mari se opri la mai puțin de 100 m de locul unde eram ghemuit. Am băgat în grabă alt cartuș în țeavă, am tras, dar am greșit ținta. Glonțul despică aerul și trecu pe deasupra capului păsării fără să o rănească, pentru că în graba mea uitasem să ridic din nou cocoșul armei. Din spate se auziră exclamații de dezamăgire deoarece nici Lauri, nici Tjundaga și nici băștinașii nu văzuseră cînd căzuse prima pasăre. Cînd le-am arătat prada obținută din prima împușcătură, strigătele lor s-au transformat în exclamări de bucurie. Bărbații, conduși de bătrînul Jabiaba, au alergat spre mine, m-au înconjurat dansînd și cîntînd cîntece de izbîndă, atingîndu-mi ușor picioarele cu sulitele lor în semn de admirație. În clipa aceea mă simțeam ca un erou.

De fapt eram la fel de încîntat ca și ei și încă mai mult, surprins, dar pentru că eram vînaătorul, încercam să par in-

diferent de parcă aş fi fost în stare să vinez cîte un emu în orice zi şi la orice oră. În realitate, împuşcătura fusese un noroc nemaipomenit. Cu un vînt puternic suflînd împotriva mea, lovise emusul în gît de la o distanţă de circa 300 m. Ce pasăre ghinionistă ! Cînd Tjundaga mă felicită pentru ochiul meu de ţintaş, îl asigurai că împuşcam întotdeauna emuşi în gît şi asta pentru ca să nu le sfirtec trupul. El mă crezu pentru o clipă apoi, cu o sclipire în priviri, mă întrebă cîţi emuşi împuşcasem. A trebuit să recunosc că... numai unul.

În aceeaşi după-amiază l-am şi gătit sau, mai precis, Moanya şi Jabiaba se ocupară de asta, în timp ce Lauri şi cu mine făceam fotografii şi luam note. Pregătirea şi friptul se făcu cu cea mai mare grijă şi într-un mod cum nu mai văzusem pînă atunci.

Împărţirea păsării, care se făcea după legi foarte severe, aceleaşi care se aplicau şi la împărţirea cangurului, m-a lăsat pe mine, vînătorul, cu foarte puţină hrană. Cum eram socotit om singur, soţia mea nefiind cu mine, mi-au revenit : jumătate din pielea emusului, care pentru dinţii şi maxilarele europenilor este tot atît de comestibilă ca şi un burete de cauciuc, coastele şi gîtul, care erau oase goale şi deci nu merită să le mai socotim, ficatul şi inima. Picioarele şi partea de jos a corpului, în mare parte numai carne, le reveniră celorlalţi. Situaţia era destul de neplăcută, aşa că îi spusei lui Jabiaba :

— Să zicem că *mînma* (soţia) mea a fost aici ; cîtă carne ar căpăta ?

— I-am da un *tjundu* (picior), zise bătrînul.

— Foarte bine — replicai eu, să ne închipuim că, de data aceasta, este în tabără împreună cu mine.

Jabiaba văzu cum stau lucrurile şi-mi trecu piciorul.

La întoarcere am cheltuit mai mult timp decît era necesar, mergînd după apă ; şi aceasta nu pentru că eram în vreun pericol, ci doar pentru a evita o a doua vizită la Piltadi. Rezervele noastre de hrană erau pe sfîrşite şi Piltadi însemna încă două zile în plus, înainte de a putea ajunge la proviziile de la Oparinna.

Trecuse de mult de amiază în ziua aceea cînd Tjundaga și Moanya ne-au dat ideea să vizităm adîncitura în stîncă Kuna „o apă foarte «mare», care nu seacă niciodată“. Deși Lauri și cu mine ne îndoiam de existența acelei ape „mari“, nu aveam altceva de făcut decît să le urmăm sfatul ; așa că am pornit-o într-acolo.

Aprecierea lor a fost mai bună decît în celelalte dăți, căci Kuna deținea peste 170 l de apă, ce-i drept, neagră și stătută, dar suficientă pentru a da cămilelor cîteva găleți de fiecare și pentru a ne umple din nou bidoanele. Cînd adulmecară apa cămilele începură să zbiere ; dar cum băutura nu le lipsea decît de vreo trei zile, deci nu aveau neapărată nevoie, îi spusei lui Tjundaga să nu descarce poverile de pe animale, ci mai degrabă să le ducă apă acolo unde se aflau. Dar Tjundaga, obosit, nu dădu atenție sfatului meu și descărcă greutatea de pe spinările cămilelor. Animalele cele mari se ridicară în picioare una după alta și o porniră către prețioasa noastră apă. Am încercat să le abatem din drum, dar ele mergeau înainte de parcă nici n-am fi fost pe acolo. Le-am aruncat cu nisip în față, le-am lovit peste cap cu crengi și, ca o ultimă încercare inutilă, cînd una dintre ele s-a aplecat să bea apă am izbit-o peste bot cu vechea mea șapcă din măduvă de soc. Bineînțeles că nu a influențat cu nimic intenția animalului, în schimb șapca mea s-a stricat fără șansa de a mai putea fi reparată. Poate că, la urma urmelor, a fost un sfîrșit onorabil pentru veterana însoțitoare a expedițiilor mele.

Fără să ia în seamă tot ceea ce făceam ca să le oprim — numai că nu le ucideam — cămilele continuau să bea apă, lîngînd, ca în bătaie de joc și suprafața pietrei, pînă ce n-a mai rămas nici o picătură. Niciodată nu m-a iritat atît de mult aerul disprețuitor al cămilei ca în seara aceea. Cu toate acestea, totul e bine cînd se sfîrșește cu bine. A doua zi după-amiază am găsit apă din belșug și toate necazurile noastre au trecut.

Deși nesiguranța în privința apei era preocuparea noastră cea mai mare, am mai îndurat încă multe alte neajunsuri foarte supărătoare printre care spinii dețineau primul loc. Părea că

natura se întrecuse pe sine creînd astfel de arbori și ierburi cu țepi ascuțiți. Fiecare frunză de copac uscat avea vîrfurile ascuțite ca un brici; spinifexul este o tortură continuă și pentru animale și pentru om; tufișul de iarba caprei¹ împrăstie milioane de spini, iar capul caprei² face semințe cu vîrfuri atît de ascuțite, încît le simțeam înfigîndu-se pînă și în unghiile de la degete. Pe cîmpii și pe coastele dealurilor mărăcinii sînt fără număr. Îi găseam pretutindeni, pe șeile cămîlelor, în sacii de dormit și în cele mai ascunse cute ale îmbrăcămintei.

De cîteva ori pe zi băștinașii se opreau la marginea drumului să-și scoată țepii din picioare, iar uneori se așezau jos și cu un bețișor ascuțit trăgeau afară cîte un ghimpe supărător din tălpile lor bătucite. Nici cîinii nu o duceau mai bine, căci oricînd îi căutai, trebuia să vezi vreunul din ei mușcîndu-și piciorul ca să-și scoată un ghimpe.

Cînd încercam și noi să fim mai filozofi în fața acestor calamități, tocmai atunci junghiul ascuțit al durerii produse de vreunul din spinii care ne intrase pe negîndite cine știe unde și mai ales cînd eram obosiți ne smulgea cuvinte de ocară cu care mi-e teamă că nu prea aveam de ce să ne mîndrim.

În ultima lună umblasem printre acești mărăcini și peste coastele aspre, dure și pietroase ale dealurilor, cu pantofi de tenis cu talpă subțire de cauciuc, mai întîi cu ai mei și apoi cu ai lui Lauri, care erau mai mici cu două numere, așa că a trebuit să le tai două găuri pentru degetele mari și să îi despic la mijloc ca să pot intra în ei. Cu astfel de pantofi mergeam cît se putea de greu, ca să nu mai vorbim că nici nu mă apărau împotriva ghimpilor și nici nu erau de vreun folos picioarelor printre bolovanii cei colțuroși. Dar chiar așa cum erau ei pantofii aceia au fost o binefacere, căci fără ei n-aș fi putut să mă cațăr pe creste și să adun atîtea legende despre acele locuri.

Cînd am fost nevoit să încălț pentru prima oară pantofii speciali pentru nisip, deoarece toate ghetetele mele de piele se rupseseră, mă dureau picioarele neînchipuit de tare, dar către

¹ din specia *Symohoricarpus occidentalis*. — N.T.

² *Aegilops triuncialis*. — N.T.

sfârșitul șederii noastre în munții Mann am descoperit că mă obișnuisem cu ei. Fiind nevoit să-mi apăr picioarele de colții ascuțiți ai pietrelor și, în general, de duritatea drumului, am început să umblu, fără să-mi dau seama, ca și băștinașii. Admirasem acest mers la Katatjuta cu câteva luni în urmă și nu era de fapt altceva decît o ușurință deosebită de a alege locul potrivit pentru fiecare pas. Fără să-mi dau seama începusem să mă adaptez la condițiile de viață ale băștinașilor și să-mă cruț, pe cît era cu putință, picioarele de dureri.

Cultura băştinaşilor din deşert

Nu se schimbase nimic la Oparinna. Corturile noastre stăteau izolate pe cîmpia neagră inundată de praf, iar în tabăra Nibianeî înşesată cu şeile cămilelor, cu fel de fel de cutii şi echipament, erau parcă tot atît de mulţi băştinaşi ca şi cu o lună în urmă cînd o părăsisem. În afara doar a unei piei de iguan pe care o mîncase un cîine flămînd, nimic altceva nu fusese atins, nici măcar obiectele sau alimentele din corturi. Aceasta nu mă surprindea cîtuşi de puţin acuma deoarece ştiam din experienţa celor cîţiva ani petrecuţi printre ei cît de cinstiţi erau aceşti locuitori ai deşertului. Îmi amintesc totuşi că prima oară m-a uimit nespus cîntea lor.

Pe atunci făceam parte dintr-o expediţie antropologică prin deşerturile estice ale Australiei de Vest locuite de băştinaşi care, pînă la acea vreme, aproape că nu cunoscuseră civilizaţia albilor. În primele zile de popas am păzit cu străşnicie proviziile noastre de teamă să nu ni le fure băştinaşii, dar pe măsură ce trecea vremea şi cu cît ne apropiam mai mult de ei, nu mai aveam de ce să ne îngrijim iar pînă la urmă nimeni nu se mai gîndea la aşa ceva. Sacii cu făină, lăzile cu fructe uscate, dulciurile şi tutunul stăteau tot timpul la vederea băştinaşilor şi cu toate că lipseam din tabără ore întregi, nu s-a furat absolut nimic.

Cînd m-am întors acasă le-am vorbit multora despre cîntea acestor oameni şi unii dintre aceştia m-au ascultat cu politeţe, alţii sceptici iar alţii, mai îndrăzneţi, spuneau : „S-ar putea să fie adevărat în ceea ce-i priveşte pe negrii «necivilizaţi», dar aşteaptă să ai de-a face şi cu cei care au cunoscut civilizaţia şi vei vedea că-ţi vor fura pînă şi găurile din ciorapi”.

Am stat timp de doi ani printre oameni care au venit în contact cu cultura noastră mai bine de cincizeci de ani, și mi-am așezat cortul într-o albie de râu, departe de locuințele europenilor, dar cu toate că lipseam multe ore și ziua și noaptea, iar în cortul meu se aflau provizii de tutun, de alimente și de dulciuri, niciodată nu mi-a lipsit nimic. De atunci nu mi-am mai păzit niciodată lucrurile.

Observasem totuși că băștinașii furau, dar de la anumiți oameni albi, și m-am întrebat adesea de ce o făceau. Mi-am explicat însă imediat după ce câțiva băștinași din vestul munților Macdonnell mi s-au plîns de felul neomenos în care se purta cu ei un oarecare proprietar de stație. Aflînd că băștinașii omorîseră cu sulițele cîteva vite care aparțineau acestuia, le-am spus :

— Da, știu că a fost crud cu voi, dar de ce îi furați vitele ? De la mine de ce nu furați ?

— Asta-i altceva, mi-au explicat ei. Îi omorîm vitele pentru că ne bate și ne ia femeile, pe cînd dumneavoastră nu faceți aceste lucruri.

De fapt se conduceau după o logică bună, deoarece legea pedepsei după faptă și răsplată face parte din regulile de comportare ale băștinașilor ca de altfel și legea ajutorului reciproc. Se poate lua ca axiomă faptul că acolo unde băștinașii pot acționa liber, comportamentul omului alb poate fi judecat foarte ușor din însăși comportarea băștinașului.

Cunoscînd acest lucru, nu aveam de ce să duc grija lucrurilor lăsate la Oparinna, chiar dacă mai erau acolo, în jurul zvonului, încă douăzeci de băștinași care, în afară de Nibiana, erau nevoiți să vîneze ca să-și țină zilele. Totuși, în cele două sorturi legate doar cu sfori, se găseau neatînse multe provizii de alimente și tutun. Numidi nu luase nici măcar rochia pe care mai înainte încercase cu atîta strășnicie să o obțină de la mine...

După ce am îndreptat cortul, am chemat-o și i-am dat îndărăt mult dorita rochie. A luat-o zîbind vesel și pe cînd și îmbrăca peste umeri zdreanța murdară, îmi spuse : „Gîndit

Tjama vrut luat *raga* (rochia) pentru *minma* (soția) lui, dar cred soție mult are.

Să o vezi pe Numidi înainte și după ce a îmbrăcat rochia este ca și cum ai vedea un corp minunat preschimbat dintr-o dată într-o sperietoare de ciori învelită în zdrențe. Același lucru se întâmplă și atunci când un băștinaș se îmbracă cu hainele azvîrlite de vreun european.

Unii oameni insistă, pare-se din decență, ca băștinașii, bărbați sau femei, să-și acopere trupul. Adeseori însă aceasta este un fel de sentință de moarte a băștinașilor, deoarece pe acolo plouă torențial, or imediat după ploaie pielea băștinașului se usucă în trei minute în timp ce zdrențele de pe el nu se usucă nici în trei zile, ca să nu mai socotim în câte, dacă acesta a avut nenorocul să capete un palton vechi. Locuitorii deșertului nu au adăposturi contra ploii și nici nu-și dau seama ce pericol înseamnă pentru ei hainele ude. De aceea sînt foarte puțin rezistenți la bolile de plămîni și mor în număr alarmant de mare de tuberculoză și de alte boli asemănătoare. Totuși decența albilor este în felul acesta respectată !...

Mi se pare că omul cel mai moral ar recunoaște că nu este nimic imoral în goliciunea băștinașilor. Priveam zi de zi trupurile goale și frumoase ale bărbaților care mergeau pe lîngă noi și era o adevărată încîntare să privești acea piele brună strălucind de sănătate, linia frumoasă a mușchilor și mersul lor semeț. Cei vîrstnici m-au impresionat mai ales prin demnitatea lor care reflectă de fapt și locul pe care-l ocupă ei în această societate. Într-o comunitate băștinașă, nu există diferență de rang între oamenii de aceeași vîrstă. La ei nu există patricieni și plebei, nici bogați și săraci, nici conducători și supuși, nici șefi care să oprime și să jefuiască poporul, și pentru că nu există războaie organizate nu există nici armate. Puterea socială și răspunderea se află în mîinile bătrînilor experimentați și înțelepți. Și nu e de mirare că bătrîinii dau dovada unui echilibru mintal perfect care îi face să se bucure de prestigiu înăuntrul și în afara tribului.

Cercetările noastre ne-au arătat că băștinașii nu numai că sînt înzestrați cu calități personale, dar dovedesc și o inteli-

gență deosebită. S-a susținut și unii încă mai susțin că capacitatea intelectuală a unei societăți poate fi evaluată după numărul de unelte pe care îl posedă, adică după simplitatea sau bogăția culturii sale materiale. Despre băștinașul australian nu se poate spune că este bogat din acest punct de vedere. El nu are locuință căci pribegeste în căutarea hranei, nici unelte de metal, nici oale de lut; el nu cunoaște nici agricultura căci se îndeletnicește cel mai mult cu vânătoarea pentru care folosește, bineînțeles, cele mai simple unelte și arme.

Din această cauză mulți l-au descris în termenii cei mai defăimători ca : „ceva puțin mai mult decât bestiile“, „tipul cel mai josnic de oameni“, „abia de pot fi numiți oameni“, „ermini care, din nefericire, au dus la desconsiderarea populației băștinașe.

Dar faptul că tovarășii noștri de drum, înzestrați doar cu unci unelte simple : bărbații cu o sulită și un aruncător de sulite, femeile cu tăvile de purtat hrana, cu pietrele de măcinat și cu bățul de săpat, sînt în stare să trăiască într-un deșert arid în care un alb moare dacă nu-și ia hrană cu el, este de-a dreptul o dovadă a unui nivel măcar normal de inteligență. De fapt, oamenii deșertului, a cărui viață este o continuă mișcare, au învățat ceea ce noi nu știm : cum să facă față în diverse împrejurări cu un minimum de unelte. Ei se pot deplasa foarte ușor. Dacă vreo familie se hotărăște să plece la drum, omul își ia armele de vânătoare, femeia își pune tava pe cap, și ia în mînă bățul de săpat și chiar dacă pleacă pentru zile ntregi, săptămîni sau luni, familia are tot ce-i trebuie ca să-și iștige existența.

Fără îndoială că tribul Pitjendadjara are cea mai redusă trezoreră materială dintre toate popoarele care trăiesc azi ; chiar unelte lor de piatră și felul în care își fac instrumentele de semn ne duc îndărăt, în cele mai vechi timpuri în care a trăit omul. Studiarea evoluției uneltelor ne arată că simplitatea cea mai desăvîrșită ca formă și lipsa de finisare a uneltelor de piatră a popoarelor din vechime se manifestă și azi printre locuitorii băștinași ai Australiei. Începînd cu vîrfurile de lance în formă de frunză din Australia de nord-vest, migălos finisate,

uneltele băștinașilor pot fi urmărite mergînd spre tipuri din ce în ce mai simple, ajungînd pînă la așchii de pietre din prundiș găsite în cîteva așezări vechi, care au doar o parte tăioasă obținută prin așchiere. S-a presupus că a existat, probabil, o epocă în istoria omenirii cînd omul nu-și cioplea de loc uneltele, ci folosea doar colțurile ascuțite de piatră ca să taie sau să dea o formă lemnului. Și nimeni nu se aștepta ca să existe și azi oameni care să folosească o tehnică atît de simplă.

Totuși i-am văzut pe Jabiaba și pe tovarășii lui ciopliind un aruncător de suliță și întrebuițînd pentru toate operațiile, în afară de șlefuitul final, pietre simple, necioplite, pe care le adunaseră de pe deal. O piatră cîntărind peste 3 kg era folosită pentru tăierea și despicarea unei fișii subțiri de mulga, operație care a necesitat mai mult de o oră de muncă continuă. Pietrele mici, cu vîrf ascuțit, cam de mărimea unui deget au fost întrebuițate apoi pentru lungă și obositoare operație de a înlătura măduva lemnului și de a da o formă uneltei. Jabiaba îl netezi apoi cu o piatră de ardezie prinsă la capătul aruncătorului său de suliță. El potrivea un lemn pentru aruncat la un capăt al uneltei și o bucată de rășină în care înfipsea o bucată zgrunțuroasă de cuarțită pentru tăiat, la celălalt. Astfel, pentru confecționarea unui aruncător de suliță au fost necesare patru ore de muncă continuă¹.

Populațiile din deșert dau diferite întrebuițări aruncătorului de suliță. Cu ajutorul acestuia, sulița poate fi aruncată departe, este folosit ca unealtă de tăiat, ca farfurie — golul dinăuntru fiind folosit ca loc de păstrare a hranei și pentru făcutul focului, capătul subțire al aruncătorului fiind frecat în susul și în josul unui trunchi despicat pînă ce căldura rezultată prin frecare aprinde rumegușul de lemn.

Sulița este un simplu mîner lung cam de 3 m făcut din bucăți de tecoma de diferite lungimi, legate laolaltă cu vine de cangur.

¹ Vezi Mountford C.P., *Transactions Royal Society of South Australia*, vol. 65 (2), 1941, pp. 312—316 pentru o descriere completă — N.A.

La un capăt are o lamă de lemn tare cu vârful în formă de săgeată, iar la celălalt o adîncitură în care se poate vîri tija de aruncat a aruncătorului de suliță.

Farfuriile de lemn ale femeilor, cioplite cu pietre neșlefuite din nodul găunos al trunchiului unui arbore de cauciuc, necesită pentru facerea lor trei sau patru zile de muncă neîntreruptă. Farfuria, ca și aruncătorul de suliță, are multe și variate întrebuințări : ca leagăn pentru prunci, ca vas de păstrat apa și hrana și ca un fel de pungă pentru toate, în care femeile duc pietrele de măcinat și alte mărunțișuri în zilele cînd se duc să strîngă hrană. Bățul cu care scormonesc pămîntul este de fapt o creangă dreaptă de mulga, ascuțită ca o dală cu ajutorul focului ; pietrele de măcinat se compun dintr-o bucată de piatră plată și un bolovan rotund.

Deși adunatul hranei e monoton și adesea destul de dificil, femeile muncesc întotdeauna împreună. După cum consta-se Lauri, care se ocupase cu arta femeilor, întîmplările din aceste zile în care strîng hrana constituie de fapt și subiectele lor de conversație reprezentînd de fapt și aproape singurul motiv al desenelor lor.

Femeilor le plăcea să facă aceste desene, după cum și Nibianeii îi plăcea să facă pe interpreta pe lângă Lauri. Nibiana se atașase mult, în felul ei simplu, de tînărul meu tovarăș și se bucura de fiecare prilej în care putea să-i fie de vreun ajutor. Într-o seară, pe cînd eram la Oparinna, ieșisem din cort să respir puțin aer curat, cînd privind spre cortul lui Lauri ce să văd : stătea să crape de umflat ce era. M-am îndreptat spre cort ca să văd ce se petrecea acolo și, ce să vezi : la lumina a două lumînări — căci lămpile cu petrol ca și multe altele nu mai funcționau — Nibiana și Lauri stăteau ghemuiți asupra unei schițe făcute cu creionul, în timp ce toate femeile din tabără erau grămadă în cort explicînd într-un glas Nibianeii și tovarășului meu înțelesul desenelor de pe schițe. Din tot acest zorn Babel biata Nibiana încerca să rețină amănuntele principale și să i le transmită lui Lauri ; striga iritată și părea că în clipă în clipă avea să-și piardă răbdarea :

„Wonga wia (tăceți din gură sau gura !), eu și Lauri n-o să mai auzim dacă prea multe femei vorbesc deodată“.

Chiar și ciinii din tabără cărora le place nespus să se afle prin preajma oamenilor încercau să se strecoare printre picioarele femeilor. M-a impresionat chiar atașamentul dintre băștinaș și ciinele său. Acesta face parte din viața familiei ca și copiii, șade în jurul aceluiași foc mic, iar noaptea se lungeste aproape de stăpînul sau stăpîna sa. Eu îl văzusem pe Jabiaba dormind adesea cu ciinele său în brațe. La Ernabella chiar și nou-născuții trebuiau să împartă focul împreună cu ciinele mamei lor.

Un băștinaș își lovește rareori ciinele, deși cînd un alb cere să fie îndepărtați ciinii din tabără — de obicei aceștia vin ca să fure — situația se schimbă ; atunci băștinașii, care întotdeauna sînt ospitalieri cu cei pe care îi primesc, își alungă ciinii. Ciinii sînt însă atît de puțin pedepsiți de stăpînii lor încît cu greu i-am alungat chiar și atunci cînd nu au venit cu intenții absolut pașnice. De cîteva ori, pe cînd îmi scriam jurnalul, noaptea tîrziu, simțeam tîrîndu-se ceva pe sub mine și privind în jos vedeam cine știe ce sperietoare de ciine care se înșelase crezînd că eram unul din stăpînii săi. O dată am vrut chiar să-i dau ciinelui un ghiont ori să urlu la el „marș !“ sau, în sfîrșit, să fac ceva care l-ar fi făcut pe orice ciine s-o ia la fugă. Dar ți-ai găsit să te înțelegi cu ciinele băștinașului ; habar nu avea ce însemna zgomotul acela iar cînd l-am împins la o parte, s-a uitat la mine aproape încremenit de mirare și apoi s-a tîrît înapoi la locul lui.

Deși există această legătură strînsă între băștinaș și ciinele său, acesta din urmă e aproape întotdeauna hămesit de foame. Și nu e de mirare căci băștinașii abia sînt în stare să-și adune cît să-și ducă ei zilele și uneori nici atît, așa încît îi lasă pe ciini să-și poarte singuri de grija hranei. Aceasta am aflat-o, pe socoteala noastră cînd, cu mare șiretenie, au dat o raită prin proviziile noastre. La Ernabella cîțiva ciini au tras un săculeț de făină din grămadă, l-au sfîșiat și s-au ospătat. Cînd am aflat cele întîmplate m-am dus prin tabără și am făcut scandal pen-

ru această „hoție“, dar fiecare femeie m-a asigurat că nu cîinele ei, ci al alteia îmi furase hrana. Și totuși în jurul focurilor celor femei seșeau cîinii, purtînd fiecare semnul păcatului, căci nu era unul care să nu aibă făină lipită de nasul lui umed.

Cei din tabără s-au indignat nespus cînd într-o seară un vizitator a adus știrea că momelile puse de misiune otrăviseră un număr de cîini ai băștinașilor. Știrea aceasta a reînviat maginea dureroasă care urma întotdeauna vizitelor hingherior ce încălcau pămînturile băștinașilor și le împușcau cîinii ca să primească suma de bani plătită de guvern pentru fiecare ap de cîine. Moanya ne-a mai povestit cum o dată cîțiva din familia lui se hotărîră să-și ucidă cîinele, pentru că nu aveau nici ei ce minca. Dar după ce l-au omorît s-au întristat într-atît încît n-au putut să-l mănînce și l-au jelit toată noaptea, de parcă ar fi fost un om.

Femeile se îngrijesc și de culcușul cățeilor, și-i poartă adesea din tabără în tabără, în tăvile lor de lemn; este un fapt proape obișnuit să vezi o tîină fată purtînd un cățeluș în pate așa cum mamele își duc pruncii.

Un copil băștinaș este o mare povară pentru mama lui pînă înd crește destul de mare ca să se țină pe picioare așa că de multe ori Lauri și cu mine luam cîte un puști pe șa lăsînd-o astfel pe mama lui, și așa supraîncărcată, să se mai odihnească. La ultima zi a călătoriei noastre, între Oparinna și Erliwunawunya, o mamă însărcinată îmi trecuse mie băiețașul ei de reo optsprezece luni. Deși călăritul trebuie să fi fost tare greu e suportat pentru el, micuțul stătu pe șa timp de aproape o oră, ținînd strîns rama de fier cu mînuțele lui dolofane fără să dea vreun semn de oboseală. Chiar și după aceea copilașul nu începu să țipe decît după ce apusese soarele. Maică-sa, care se ținuse tot timpul pe lingă cămilă, și-a dezbrăcat pe deodată zdreanța de rochie de pe ea și mi-a întins-o ca să-i înfășor umerul. L-am ținut în brațe încă două ore, pînă ce ne-am oprit, iar de atunci n-am mai auzit alt scîncet; totuși cred că îi era încă în zdreanța aceea subțire dacă eu îl simțeam cu toată înrăcămîntea mea groasă.

Am petrecut o noapte foarte chinută la Erliwunyawunya. Din toate părțile sufla un vînt puternic. În timpul nopții, Lauri și cu mine am încercat de cîteva ori să ne aranjăm paturile după cum bătea vîntul, dar cînd ne urcam din nou în ele, vîntul își schimba direcția suflîndu-ne praf și cenușă în față. Peste tot era împrăștiat numai echipament de tabără iar dimineața urechile și nările ne erau aproape înfundate de praf. Am fost tare bucuroși să ne urcăm din nou pe cămile și s-o pornim spre Ernabella, ultima etapă a călătoriei noastre.

Ne întoarcem acasă

Cămilele își urmau domol drumul care ne ducea acasă iar în gîndul meu stăruia încă acest popor simplu și ospitalier pe care îl lăsam în urmă ; glumețul Jabiaba, Numidia cea iute la vorbă, buna Nibiana și alți oameni de o reală valoare, oameni de nădejde ca Moanya, Tjundaga și Tjalerina.

A fost o experiență de neuitat să poți vedea, chiar numai pentru puțin timp și nu sub toate aspectele, cum trăiesc acești oameni care aparțin celei mai primitive culturi a omenirii ; o cultură cu unelte atît de simple încît să poți trăi ajutîndu-te numai cu ele în plin deșert e într-adevăr o realizare remarcabilă ; o cultură cu legi atît de echilibrate încît oamenii trăiesc în cele mai pașnice relații unul față de altul. Băștinașii nu trăiau în cruzime și brutalități, așa cum cred poate mulți ; ei își urmează viața cu multă înțelepciune filozofică și de conviețuire în comun, nelipsită de unele manifestări de cultură și într-o orînduire a comunei primitive deosebit de interesantă pentru știință.

Gîndirea adîncă a băștinașilor îi leagă și mai strîns de tot de-i înconjură. La ei marii strămoși din vremurile legendare ai animalelor, păsărilor și plantelor, sînt deopotrivă și strămoșii oamenilor ; ei credeau că aceeași *kuranita* care însuflețește tot ceea ce are viață i-a însuflețit și pe băștinași. Băștinașii fac parte integrantă din viața care pulsează în jurul lor deopotrivă cu tot ceea ce reprezintă natura înconjurătoare.

Cultura acestor oameni exprimată în legende, în cîntece și în drame este strîns legată de faptele vitejești și de credințele strămoșilor legendari. Deși primitivă și limitată, ea are o im-

portanță covârșitoare în organizația tribală, menținând vii credințele tribului și regulile de comportare de fiecare zi.

Legătura băștinașilor cu trecutul e tot atât de puternică și de trainică ca și relațiile cu lumea înconjurătoare și stăpînirea ei. Băștinașii cred că prin ceremoniile fertilității ei fac să se reproducă animalele, să înflorească și să rodească copacii, iar ierburile să dea mai multe semințe. Și pentru că se socotesc răspunzători pentru crearea acestor vieți, ei nu o distrug mai mult decît este absolut necesar. Ei sînt prea prinși în orbita naturii ca să înțeleagă omorul fără folos și cu atât mai puțin omorul numai de plăcere. Deși acești oameni negri trăiesc în deșerturi, de nenumărate generații, nicăieri, în afară de regiunile locuite de albi, nu se zăresc urme de distrugeri provocate de ei, nici dealuri despădurite fără rost, nici cîmpii sfirtecate și nici n-au vînat animalele pînă la dispariție.

Puternica identificare a omului cu tot ceea ce îl înconjură se reflectă și în stăpînirea pămîntului. Ei spun că hotarele tribale ale fiecărei familii ar fi fost stabilite de strămoșii pe jumătate oameni, care ar fi creat nu numai peisajul natural al țării : munții, copacii și riurile, ci și cîntecele, miturile și ceremoniile care sînt strîns legate de peisajul natural. Ar fi cu neputință deci ca o familie din tribul cangurului să ocupe pămînturile tribale ale tribului emu, să spunem. Într-adevăr, cei din tribul cangurului pot să-i gonească pe cei din tribul emu din acel loc și să dispună de el după bunul lor plac, dar cum nu vor ști miturile și ceremoniile legate de el, pămîntul va rămîne tot al tribului emu, orice ar face oamenii din tribul cangurului.

Relațiile dintre băștinași sînt tot atât de echilibrate ca și cele față de pămînturile lor. De aceea aceste relații au creat o societate desăvîrșită în cadrul orînduirii comunei primitive, bazată pe ajutorul reciproc care se extinde în toate domeniile vieții în : relațiile sociale, la ceremonii, precum și la strîngerea și împărțirea hranei.

Aceste relații se desprind mai ales cu prilejul împărțirii hranei. Lipsa de hrană care se face simțită aproape în mod obișnuit a făcut necesar un sistem echitabil de distribuire a ei,

ar un astfel de sistem nu se poate aplica decât într-o societate disciplinată, ai cărei membri îi respectă pe deplin legile și unde predomină cinstea și încrederea. Cultura oamenilor din deșert deși dezvoltată în cadrul acestei comunități pare a fi lipsită de spiritul de concurență. N-am întâlnit nici un caz în care cineva să încerce să depășească pe celălalt; nici nu am auzit vorbind de vreun grup că ar fi cel mai capabil sau cel mai muncitor; de fapt nici chiar în jocul copiilor n-am observat această dorință de a te remarca dintre toți.

S-ar părea, la o observație superficială, că împărțirea tribului în două grupuri sociale: *taminiltjan* și *nanunduraka*, ar avea naștere la ambiții și prin urmare unor conflicte între grupuri. Dar această posibilitate a fost exclusă prin legea exogamiei, care cere ca fiecare să se căsătorească în afara grupului său. Cum fiecare membru al tribului este legat de un număr de persoane din cealaltă jumătate a tribului, față de care el are obligații speciale, comunitatea este atât de strânsă prin relații, responsabilități și privilegii încât conflictul între grupuri este imposibil.

Neexistând diferențieri între grupuri sau indivizi, nu există nici situații în care unul să se lăfăie numai în petreceri iar altul să moară de foame, nici proprietate privată asupra pășunii și nici diferențieri sociale care atrag de la sine lupta între frați, vărsarea de sânge și mizeria. Vor fi existând desigur, ca în orice fel de societate, și dintre cei care încalcă legea anumite certuri individuale, dar teama de ridicol și oprobriul public este de obicei suficient pentru a-i aduce la ordine, și rareori se simțim să se folosească o pedeapsă fizică.

Munca pașnică a societății băștinașe este apărută și prin stabilitatea legilor, obiceiurilor și condițiilor ei, bazată pe experiența a generații de oameni. Băștinașii din deșert nu cunosc sau cel puțin nu au cunoscut pînă la sosirea noastră — desfășuratele modificări care provoacă schimbarea legilor. Pentru ei locurile în care au trăit și legile au fost întotdeauna aceleași și prin urmare și modul de viață a rămas același.

Cultura acestor băștinași ai deșertului, simplă, pașnică, bazată pe colaborare și ajutor reciproc, lipsită de egoismul

interesat și de dușmănie care caracterizează multe din civilizațiile mai dezvoltate, este demnă de atenția tuturor.

Dar toate acestea își au prețul lor. Deși viața socială a băștinașilor din deșert este aproape o utopie în concepție și în desfășurarea ei, condițiile fizice sînt foarte grele, aspre și pline de privațiuni. Deșertul e un stăpîn aspru care impune sarcini grele, iar viața trăită în interiorul lui este deosebit de grea. Aici călătorii lungi și obositoare, pe arșiță în timp de vară ori pe ger iarna, sînt socotite ca ceva obișnuit. Hrana și apa se găsesc adesea în cantități infime iar foamea este nelipsită din necazurile zilnice. Cei în plină forță pot trece peste aceste greutăți dar copiii, femeile și bătrînii sînt copleșiți de ele. Aceste greutăți și privațiuni sînt însăși viața băștinașilor, legea existenței lor căreia i se supun cu stoicism și răbdare.

Spre sfîrșitul celei de-a doua zile am ajuns la Ernabella. Doamna Ward, cu grija ei de totdeauna, ne-a invitat pe Lauri și pe mine la masă și la o baie. Am stat în jurul mesei, discutînd cîtăva vreme întîmplări și experiențe din călătoria noastră și apoi ne-am întors în tabără la culcare.

Încordarea lungii noastre călătorii luase sfîrșit ; noaptea era liniștită iar stelele străluceau ca diamantele prin frunzișul copacilor sub care stăteam culcat. Cu gîndul la tot ceea ce realizasem și încercînd desfătarea unei băi odihnitoare am căzut într-unul din cele mai plăcute somnuri pe care le-am avut vreodată. M-am trezit în zori în cotcodăcit de găină și în nechezat de cal. Mai tîrziu am auzit și behăitul oilor și al caprelor, un om care pompa apă și forfota oamenilor, care se învîrteau pe acolo.

Aceste sunete îmi erau nespuse de plăcute la auz ; ele aparțineau atîtor și atîtor clipe din viața mea întreagă. Ele îmi spuneau că m-am întors acasă.

Cuprins

Prefață	7
Plecarea	15
De la Oodnadatta la Ernabella	22
Primul nostru popas	28
Ritualul diavolului muntelui	36
Ritualul în viața băștinașilor	45
Vraciul	55
Pregătiri pentru călătoria prin deșert	63
Călătoria prin Lyndavale	73
Muntele Conner și oamenii de gheață	78
Călătoria spre Ayers Rock	86
Ayers Rock și legendele ei	94
Urcăm stînca	101
Vizita noastră la Katatjuta	109
Ne întoarcem la Ernabedlla	118
Ritualul înmormîntării	126
Călătoria la Oparinna	135
Ceremonialul aducător de ploaie	143
Piltadi și șarpele — curcubeu	151
Legendele munților Mann	159
Legenda șopîrlei Nintaka	167
Legende despre copii	178
Cultura băștinașilor din deșert	187
Ne întoarcem acasă	196

